Název: Poslední otroci Autor: Karel May Nakladatelství: GÁBI, 1993 Stav: scanováno, Mirek Tato kniha pochází z Knihovny digitálních dokumentů. Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených. Doplňující informace naleznete v přiloženém souboru. * * *

KAPITOLA I V KUROSKÉM KHANU Mnohý z čtenářů mých knih, popisujících cestu „zemí Mahdího", si na konci předcházejícího svazku mohl po- myslit: spisovatel by měl vlastně skončit, neboť podle ro- mánových pravidel Je vyprávěný příběh u konce; zápletka se rozuzlila a smrtí otrokáře Ibn Asla ed džasúr i spra- vedlnosti bylo učiněno zadost. Na to odpovídám, že vlastně nic nespisují, nýbrž vyprávím prostě jen události a nemohu zabránit tomu, jestliže život a osudy lidí se*přílls neřídí pravidly románové tvorby, jestliže jejich běh si nedá předpisovat ani nejduchaplnějším kritikem a jestliže vůbec událostem nelze určovat, v jakém pořadí a vystup- ňování se mají jevit a následovat za sebou. Jsou zákony povznesené nad všechna pravidla umění spisovatelského i nad kritiku. Ano, mohl jsem snad vypravováni skončit svým poby- tem v ebenové zemi, u černochů wagundských, kdyby mne o několik roků dříve v zemi Jiné, daleko od Súdánu, nesvedl osud s člověkem, Jenž byl mimo nadání určený k tomu, aby se se mnou znovu setkal hluboko na jihu. Kdo zná Písmo, jisté zná i rčení: „Podivuhodně jsou cesty tvé, ó, pane!" Podnikal jsem tehdy se svým udatným hadži Halefem Omarem, o němž jistě již všichni moji přátelé slyšeli, na- máhavou cestu „říší stříbrného lva", o níž jsem Již vyprávěl v několika svazcích. Unaveni námahou několikaměsíční jízdy, ale bohatí novými zkušenostmi, razili jsme si cestu oblasti loupežných kurdských kmenů na hranicích

Persie a Turecka a zastavili jsme konečně v malé vesnici Koi, abychom zemdleným koním popřáli několik dní ne- rušeného klidu. V té době ještě žil a vesele řehtal - pokládám za nutné se o tom zmínit - můj nádherný a nevyrovnatelný vraník, hřebec Rih, který byl později pode mnou zastřelen kulí, jež byla vlastně mířená na mne a nikoliv do něho. Jestliže i toto ušlechtilé a vytrvalé zvíře bylo strašnou jízdou již zemdleno, lze si snadno myslit, že také kůň hadži Halefa, ač pocházel rovněž ze znamenitého kmene, tím více byl znavený a potřeboval odpočinek. V posledních dnech často Halefův kůň povážlivé klo- pýtl, takže se zřetelem k obtížné pouti, kterou jsme ještě měli vykonat až do krásných niv na břehu Tigridu, bylo opravdu nutné učinit zastávku ve zmíněné vsi Koi, ač osada neposkytovala nic, co by nás jinak mohlo lákat k zastávce a odpočinku. Jestliže jsme byli obdivováni obyvatelstvem hned, sotva-že jsme minuli první chatrče, sběhlo se později, když jsme zastavili před bídným khanem, množství vesnického lidu, aby nám svůj obdiv a úžas otevřenými ústy němě vyslovilo. Rozumí se, že jsme nemohli ten obdiv vztahovat na sebe; tak neskromní jsme nebyli, spíš platil mému hřebci, na němž bylo na první pohled přes všecku sešlost po dlouhé jízdě vidět, že má neocenitelnou hodnotu. Byl to kůň, který nebyl penězi k zaplacení. Můj kůň byl kromě toho ozdoben drahocenným po- strojem, který se nazývá „rešma" a již proto poutal k sobě zraky všech kurdských mužů, kteří jsou přece znalci. Můj postroj byl darem vznešeného Peršana, jemuž jsem kdysi prokázal znamenitou službu a protože mne ve své vskutku vzácné blahosklonnosti obdaroval svým nejkrásnějším rešma, které podle kurdských pojmů bylo celým jměním, nebylo divu, že se všecko všudy, muži, ženy a děti z nejbližších chat sbíhali před krčmu, aby se zvířeti i jeho výzdobě obdivovali. Zabránit jsme tomu nemohli. Khan příliš nevábil znaveného poutníka. Byla to hrubě zpracovaná, jílem zaplácána, kamenná přízemní stavba s tak maličkými okénky, že jimi denní světlo sotva mohlo proniknout do špinavého vnitřku. Jestliže těm střílnám

trestuhodně dávám název okna, nesmí si ještě nikdo při tom myslit na nějaké skelné tabule! Bůh chraň! Byly tam jen otvory ve zdivu, jimiž mohl foukat vítr, jak mu právě napadlo a které měly zároveň také ten chvalitebný účel, aby poskytovaly kouři a dýmu volný odchod, neboť po nějakém komíně nebylo v „domě" ani známky. A brána, kterou se vcházelo do nádvoří nebyla vlastně také žádnou branou, nýbrž jen naprostým nedostatkem zdiva ve zdi - bez vrátní a bez stěžejí. A nádvoří? Zdálo se, že tam byl po léta úmyslně shro- mažďován trus celé divoké i krotké zvířeny kurdské, aby byl pak hluboko a široko rozšlapován vznešenými pány a paními všeho tvorstva. V úplném souhlasu se zevnějškem khanu vyhlížel také hospodář, který se objevil ve dveřích, aby nás pěkně po orientálsku, za četných hlubokých poklon a květnatých frází pozdravil. A při tom uhodl šibal hned, kdo je pán a kdo sluha, neboť se neobrátil na hadži Halefa Omara, nýbrž na mne, protože jsem měl lepšího koně. A spustil jako v parlamentě: „Vítán, vítán budiž, ó, pane, v mém domě, který ti všech svých dvanáct pohostinných bran s

rozkoší otevírá. Alláh rozestři nad tebou tisíceré požehnání a rozprostři desaterotisíceré požehnání jako koberec pod tvýma nohama! Nikdy dosud v celém svém živobytí jsem nespatřil hosta vznešenějšího, ušlechtilejšího a velebnějšího! Přej si vše, po čem srdce tvé touží a snesu ti to na stříbrných mísách okamžitě. Mé srdce září rozkoší a slastí nad tvým příchodem jako slunce v ráji; má bytost se rozplývá ochotou, abych ti posloužil, mé ruce se třesou žádostí, aby vyhověly tvým rozkazům a mé nohy jeví škubání jako mo-hutné perutě sokolů a orlů, jen aby mohly tvá poselství obstarat. Duše nesmrtelná, která má dosud svůj stánek v mém těle „Nech ji na pokoji! „Nechť zůstane, kde právě vězí!" přerušil jsem ho. „Nejsem zrovna milovníkem dlouhých řečí. Mohl bys nám poskytnout příbytek?" „Az kolárně tach - jsem tvůj sluha! Budete u mne by- dlet, jako byste byli vyvolenými milostnicemi proroko- vými." „A jak je to u tebe s pokrmem?"

„Bu kalmeta ta siu taksir nekehem - abych ti posloužit mohl, nehodlám ničím šetřit. Jsem ochoten všecka svá stáda pro tebe a tvého sluhu porazit -" „Nech je naživu, prosím tě vroucně! Nepřišli jsme, aby- chom pohltili tvá stáda. Hlavně nám jde o koně. Máš pro ně čistý přístřešek?" .Zdali mám? Ó, chodich, tvé koně budou uvedeni v místa, která lze porovnat jen s paláci Mekky." „Dobře. Ukaž nám ty paláce." „Pojď tedy a stav své kroky v šlépěje mých rozradost- něných chodidel! Budeš se mnou ve všem spokojen, neboť jsem nejspolehlivějším ze všech tvých sluhů." Sestoupili jsme z koní a nejspolehlivější ze všech mých sluhů se začal pohybovat směrem k nádvorní bráně, která nebyla branou. Jeho kosmatou hlavu zdobil turba-nový šátek, který vlastně nebyl šátkem, nýbrž jen divokým shlukem rozháraných vláken. A kalhoty - jaké byly jeho kalhoty? Nebyly vlastně kalhotami! Nevysvětlitelná věc, vzdorující všem známým pojmům a znakům slov-ním, která jen zcela nezákonně se honosila názvem kal-hol, byla vlastně jakousi roztřepenou zástěrou nebo ko-rouhví, která se zcela marně snažila dosahovat muži až ke kolenům; a pokud šlo o lýtka, vypadalo to, jako by krčmář přes ně přetáhl trikotové punčochy hnědé barvy - ale chyba! Při podrobnějším pozorování vyšlo najevo, že pletivo této hnědé látky pochází ze zlatonosného nánosu národohospodářského, jímž bylo pokryto celé nádvoří. A na ramenou měl tento ušlechtilý Kurd kazajku, z níž byla na pravém rameni třetina a na levém čtvrtina rukávu; vzadu byla ještě jakž takž celá kromě několika děr, vpředu však byla otevřená skutečné dokořán, neboť, chci-li mluvit nahou pravdu, nezbylo tam z ní nic. Na jejím místě jsem spatřil jen prsní pokrývku, která patrně představovala to, čemu pravověrný Turčín říká gomlek, a Ještě pravověmější Arab kamis, tedy košile, ale nebylo naprosto možné klasifikovat to, co jsem vlastně viděl, neboť tu byla podivuhodná podobnost s obalem lýtek. Hned, jakmile se mi tento muž zjevil, byl mně jeho bludný pohled podezřelým, když však kolísavě, skoro po-tácivě vykročil do nádvoří, pomyslel jsem si, že v něm nemá své bydlo jen nesmrtelná duše, kterou na mé za-

kroceni nesměl ze sebe vydat, nýbrž, že v něm rozbil svůj stan také jiný blahotvomý „špiritus", jenž za svou jsouc- nost může poděkovat divokému viru kvasinek. Vedouce za uzdy koně, kráčeli jsme za nim do nádvoří. Nepřekvapilo nás již, že právě před a za dírou ve zdivu, která reprezentovala vrata, bylo propadliště, do něhož se shromažďovala všecka tekutá část zmíněného národo-hospodářského zlata. Restauratér, jako vlastník a majitel tohoto duchaplného hnoje, se tu výborně vyznal a chápaje nebezpečnost tohoto propadliště, pokusil se o vyhnuti velmi smělým obloukem podél zdiva, ale dostředivá při- tažlivost toho bodu byla mnohem větší, než síla zamýšlené centrifugální tangenty, takže k sobě koiského švarného hoteliéra přece jen neodolatelně přitáhla. Zamával malebně rukama a klesl do lichotivě měkké náruče matičky země. Vztáhl jsem ruku, abych ho zachytil, avšak nepodařilo, se mi to; vztáhl jsem tudíž ruku po druhé, abych ho vytáhl na sucho, avšak milý hoteliér, jak jsme vbrzku poznali, měl již výcvik v tom, jak s v takovém speciálním případě pomoci, neboť odmítl velmi zdvořile mé přispění a hrabal se z břečky zcela podle pravidla „pomoz si sám", usmívaje se líbezně a provolávaje: „Taklif,, b'ela k'nárek, be' in má, batal - nečiň si nijaké nepohodlí. Mezi námi je to zbytečné." A měl zcela pravdu, neboť když vylezl a postavil se na nohy, nebyl o nic špinavější než dříve. „Sídi," ozval se Halef, použiv mogrebské arabštiny, z níž hospodář jistě nerozuměl ani slůvku, „tento muž se zdá být Abu kuli chanazir, otcem všech vepřů, u něhož se nemůžeme ubytovat. Pojďme a vyhledejme si jiné přístřeší!" „Jeho khan je jediný v celé osadě, milý Halefe." „Odpočiň si tedy raději ve volné přírodě." „Nemožno. Přece víš, že jsme na území kelhurských Kurdů, nejpověstnějších koňských zlodějů. Považ, jak drahocenný je můj Rih. Místo abychom si odpočinuli, ne-směli bychom zamhouřit ani oko." „Správné, sídi, bohužel. Potřebujeme přístřeší,

aspoň poněkud oddělené a uzavřené, kam by se za námi ne- mohlo vplížit zlodějství a tento khan je vskutku Jediný. Vyhledejme si tedy v něm aspoň místo, kde je špíny

nejméně a kde se nám tento praděd nečistoty tak často nepostaví před nos. Viděl jsem již mnoho lidí, jejichž pří- tomnost mne naplňovala hnusem, ale takového miláčka špíny přece jsem dosud neviděl." Opilý miláček se potácel nádvořím napříč k místu, kde se nám jevila zase jiná díra ve zdivu, tam stanul, rukama se opíraje o zeď. Obrátil se k nám napolo a hovořil: „Zde je, chodich, místo, kde vaše koně budou čenichat všecky vůně rajských bran. Uveďte je dovnitř a povězte mi jaký obrok jim mám přinést." Nahlédl jsem do tmavého prostoru, tak tmavého, že zrak si musil teprve přivykat na vnitřní temnotu, potom však jsem spatřil v tomto paláci rajských snů takovou spoustu hnoje a neřádu, že jsem se, aniž bych hodlal celou věc nějak obalovat, rozkřikl: „Máš všech pět pohromadě? Zde je neřádu taková hloubka, že by se v něm naše koně utopili." Hoteliér na mne vypoulil oči, jako by nemohl porozu- mět, pak zvolal: „Neřád? Neřád v mém příbytku v mém khanu? Něco pddobného mně dosud neřekl žádný člověk. To je svrcho- vaná urážka, za níž bych měl vlastně na tobě vyžadovat mussajetef, boží soud." Tato pohrůžka,mně připadala tak směšná, že jsem vy- buchl hlučným smíchem, avšak hadži Halef byl zcela na- opak podrážděný a svrchovaně rozhořčený. Obořil se na opilce velmi prudce: „Jakže? Odvažuješ se mluvit o mussajetef? Víš, kdo je tento vznešený muž, jemuž ses to opovážil říci?" „Nevím," pravil prostoduše hospodář. „Tof slavný emir hadži Kára ben Nemsi z Frankistanu!" „Neznám! Nevím. A kdo jsi ty?" „Já? Já jsem právě tak slavný hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Dawud al Gossarah! Můžeme toliko zvednout prst proti tobě a strach tebou hned udeří o zem jako pytlem ovsa." „Oho!" ozval se krčmář. „Nenáležím k opovrženému kmenu Guranů, sedláků, kteří se nikdy nemohou stát bojovníky, nýbrž k assiretům, kteří se umějí ohánět zbra- němi. Není strachu na světě, který by mnou mohl o zem udeřit." 10

„Vždyť se již kolébáš." „Tím není vinen strach, nýbrž - - nýbrž „Nýbrž raki, pálenka," vpadl Halef. „Raki? Nepohltil jsem dnes ani doušek. Snad mi ne- chceš dokonce způsobit tolik hanby, abys mne veřejně prohlašoval za opilce?" .Ano, to právě Činím." „Jsi na omylu." „Dokaž mi, že se mýlím! Věřící přívrženec proroka se nesmí nikdy opíjet a jestliže tak činí přece, je svatou po- vinností každého dobrého moslima, aby na něm vyžadoval odříkám sury el imtihan.*) Znáš ji? Umíš ji říkat." „Nikoliv." „Bezbožníku! Budu ti ji tedy předříkávat a ty ji budeš po mně právě tak rychle opakovat. Tedy pozor!" Tato sura je stou devátou z el Koránu a zní: Ve jménu boha všemilosrdného! Mluv! Ó, vy nevěřící, já neuctívám toho, co vy uctíváte a vy neuctíváte toho, co já uctívám a já nikdy nebudu uctívat, co vy uctíváte a vy nikdy nebudete uctívat, co já uctívám. Vy máte své náboženství a já mám také své! V žádné evropské řeči nepřipadala by tato recitace ni- komu obtížnou, v arabštině však je nesnadné bez chyby ji odříkat; komu ztuhl jazyk požitkem alkoholickým, nesvede ji za nic. Proto se obyčejně předříkává tomu, kdo Je podezřelý z opilství. Nepřistoupí-li k odříkávám, dokazuje už tím, že se bojí přiznat se k opilosti, což je ovšem hanbou, takže se toho nikdo neodváží a raději breptá suru, jak breptá, jen když breptá, čímž je ovšem usvědčen rovněž, že přebral. Tedy jakýsi druh ordalie. Pan hoteliér se ovšem také nezdráhal a žvatlal, co mu Halef předříkával. Snažil se všemožně, aby suru správně vyslovoval, ale kdežpak. Asi třikrát začal, motal páté přes deváté, ale neskončil. „Doznáváš, že tě zmohla kořalka?" ozval se posléze malý hadži. „Za to budeš pykat v nejsmrdutější díře dže- heny!" Ani mi nenapadne!" pravil Kurd neobyčejně mrazivě. „Jsem ovšem poněkud rozveselen, až však přijdete do *) sura zkoušky, které se též říká el Kuiffar. 11

světnice, uvidíte tam někoho, kdo již neumí ani stát, ani sedět a sotva již udržuje rozevřená oční víčka, aby se mohl rozhlížet." „Je tedy celý tvůj dům od střechy až po sklep magara ér ředila, propast neřesti, kterou nechť Alláh zatratil V té světnici se patrně špína duše hromadí tak vysoko, jako zde neřád všelikého smradu. Nemáš jiné, lepší místo pro naše koně?" „Lepší? Přeješ si snad, abych pro vaše němé tváře stáhl z nebes sedmé patro Muhamedova ráje? Nelze snad tuto stáj nazvat skvostnou v porovnání s tou, v níž jsou mé vlastní koně? Do této stáje vpouštím jen koně nejvznešenějších hostí, kteří ke mně zavítají." „Pak věru již nevím, co učinit," zabědoval hadži. „Sídi, sidi! Víš to snad ty?" „Ano, vím! Nezbývá, než aby hospodář dal nečistotu z této stáje vyklidit," pravil jsem, „především však se roz- hlédněme, co vlastně můžeme sami pro sebe očekávat. Máš snad nějakou světnici pro vznešené návštěvníky?" „Nemám!" prohodil opilec klidné. „Před Alláhem jsme si všichni rovni; proto sedají u mne lidé

vznešení tam, kde sedí nevznesení." . „Patrně máme tedy jít do té jizby, kde se válí opilec, je- muž jsou i oční vička těžká." „Tak." „Tak! Pojďme se podívat." Přivázali jsme koně zatím v nádvoří a dali se opilým restauratérem vést do „dinning-roomu". Jizba byla slušně dlouhá a velmi široká, avšak nízká, velmi nízká. Zabírala větší polovici domu ode dveří až po štítovou zeď. Podlaha byla z pevně udupané hlíny, do níž byly na několika místech zaražené kolíky, na něž nakladené stolní desky a nizounké lávky. O zadní stěnu se opíralo několik proutěných rohoží, jež zaujímaly celou šířku stěny. Toho pletiva se užívá v Kurdistanu jako pohyblivých přenos- ných stěn, aby bylo možné pořídit z většího prostoru menší nebo naopak. V Jizbě byl jediný host, jenž dřepěl na lávce za stolem a opíral hlavu o ruce. Před ním stála hliněná baňatá nádoba se dvěma menšími, rovněž hliněnými odlivkami, z nichž byla patrně popíjena rakije, která svedla hoteliéra 12

k opici a k bídnému odříkávání sté a deváté sury. Podle náhledu opilého hospodáře byl prý jeho host ještě opilejší. Proto jsem se na něho hned při vstupu zadíval. Zvedl poněkud hlavu a podíval se na mne; jeho bystrý, pátravý.pohled nijak neprozrazoval opilost - tak se mně aspoň zdálo, ačkoli mu hlava hned klesla na předloktí. Mýlil jsem se snad, nebo se mýlil náš hospodář? Pře- tvařoval se tento pijan? Bylo-lí to tak, jistě tak učinil z důvodu, který nebyl zrovna chvalitebný. Kdyby se mne někdo tázal, jak jsem hned dospěl k nějakému podezření, odpověděl bych mu toto: Kdo cestoval tolik dlouhých let, kdo se potloukal ledaskde a zažil tolik a tak častých příhod jako Já, zvykne si pozorovat bedlivě i sebenepatrnější předmět, o sebe menší událostí uvažovat - zkrátka, na vše, co se mu nezdá naprosto přirozené a jasné, se dívat podezíravě. Tomuto šerednému zvyku vděčím za to, že ještě vůbec jsem naživu. Onen dobrý muž byl oděn zcela podle mravů a způsobu kurdského: Hlavu mu kryla podivuhodná okrouhlá kožená čepice, Jejíž obruba byla tak hluboko vystříhaná, že vzniklé hroty se táhly Jednak přes čelo až do tváře, jednak přes obě uši a konečně až na šíji. Čepice se podobala ohromnému pa- vouku, jehož tílko sedělo na temeni a dlouhé nožky obepínaly zbytek hlavy, jako by ji chtěly urvat od krku. Na těle měl tmavou, přiléhavou kazajku, nahoře hodně vystřiženou, takže zahnědlý, svalnatý a žilnatý krk byl obnažený. Kazajka měla rukávy u ramen úzké a čím dál um širší, takže z ni kostnaté a kosmaté paže mužovy vyčnívaly až po lokty. Kožené gatě vězely dole v krátkých, hrubě zpracovaných botách. Co měl muž v opasku, jsem nemohl vidět, protože ho zakrýval stůl, avšak o hranu stolu se opírala dlouhá orientální puška. Muž měl jistě už kopu let, neboť jeho vlasy byly zcela bílé, jevil se mi však, ačkoliv jsem si ho všímal jen tak ledabyle, dosud plný sil, měl daleko k se- šlému stařectví. Hadži Halef se příliš o pijana nestaral; bloudil zrakem po světnici, pokývl spokojeně, spatřiv v koutě na krbu oheň, jehož dým, táhna se zvolna po stěně a nízkém 13

stropě, ucházel otvory, v nichž má živá obrazotvornost spatřovala okna, a pravil přesvědčivě: „Vis co, effendi? Pomocí těchto proutěných rohoží by- chom si mohli pořídit oddělenou světnici. Co říkáš?" „Nic. Ostatně ta myšlenka není nejhorší." „A druhá myšlenka, jež se v mém mozku zrodila; je ještě lepší. Mohli bychom si vzít koně sem do světnice. Zde by byli v suchu, a čistotě a nemusili bychom je střežit před zloději." „Co povídáš? Koně do mé hostinské světnice?" zvolal hospodář, zaslechnuv hadžiho. „Alláh vás obdařil pra- zvláštními lebkami, mohou-li se v nich rodit tak podivné myšlenky. Jak si můžete, myslet, že bych dal z nejlepší místnosti svého domu, která je ozdobou celé vesnice, nadělat konírny?" „Zaplatíme za to," řekl klidně hadži. „Zapla - -! Nechci vaše peníze. Mám doma víc, mnohem víc peněz, než můžete mít při sobě!" „Jsi patrné ohromně bohatý muž." „Nejsem, neboť ty peníze nejsou mým vlastnictvím. Patři vládě pašově, pro něhož jsem je shromáždil, neboť Jsem ustanoven charadžim, výběrčím daní tohoto kraje. Mám doma víc než deset tisíc piastrů. Máte snad tolik ve svých kapsách?" „Hlupče!" zvolal Halef, který měl nešťastný zvyk víc žvatlat, než jsem mu dovoloval. „Jsme většími boháči, než celý tvůj pasa a co máme v kapsách, je naším vlastnictvím a majetkem; tobě však z celé té hromady peněz, máš-li vskutku jakou doma, nepatří ani para. KoUk požaduješ od nás, jestliže si zde zařídíme svou vlastní, oddělenou místnost?" „Jak dlouho zde chcete zůstat?" „Asi čtyři dny." „Tedy zaplatíte za světnici denně deset piastrů a za jídlo--" „To si opatříme sami," vpadl rychle hadži, „a svolíš-li, abychom sem vzali také koně, zaplatíme ti denně dvacet piastrů. Mluv rychle, než si to rozmyslíme a odejdeme, neboť tolik užitku jsi dosud neměl z žádného hosta." Po různém tahání a okolkování konečně opilý krčmář svolil a chopiv se proutěné rohože, uspořádal nám v po- 14

zádí místnosti světnici, do níž pak Halef uvedl naše koně. Pak jsme umluvili pro sebe za dva piastry kuře, s nímž se Halef hned posadil k ohništi, aby je upekl na rožni, neboť z rukou našeho hostitele něco jíst se mu zdálo patrně ne- možností. Zatím jsem rozložil za proutěnou stěnou houně, abych se mohl pohodlně uložit. Mezerami v pletivu jsem mohl dobře pozorovat lidi, kteří přicházeli do světnice, aby spatřili návštěvníky, kteří byli tak vznešení, že nechtěli koně nechat ve špinavé stáji. Útočili na hadžiho zvěda- vými dotazy, na něž odpovídal Halef svým rozmarně hr- dým a všestranně přepjatým způsobem. Náhodou také padlo do toho mé jméno a již se vztyčil jako svíce onen zdánlivě opilý host a vyptával se hbitě: „To že je emir hadži Kára ben Nemsi effendi, který před časem vysvobodil kmen Haddedihnů z rukou četných ne- přátel?" „Ten!" odpověděl Halef hrozně vážně. „Právě ten! Je velmi slavný bojovník, kterého dosud nepřítel nepřemohl a tak$ nikdy nepřemůže. Vychází v noci sám a sám na lva, aby ho střelil zrovna do oka." „Tedy týž effendi, jehož za to obdaroval Mohamed Emin, nejvyšší šejk Haddedihnů, nevyrovnatelným vra- ným hřebcem?" „Tak." „A - a to je ten hřebec, kterého jsi přivedl do světnice a skryl za rohoží?" „Ano. A proč se tolik tážeš a nic nepiješ?" opáčil hadži. „Protože jsem již mnoho slyšel o tom koni i o jeho vlastníkovi. Pro nic jiného," pronesl muž nevinně a již zase uložil hlavu na předloktí. V tom postavení setrval značnou dobu, až konečně přece vstal a zvolna vyklopýtal ze dveří. Asi za deset minut vešla do světnice žena, manželka krčmářova, jak jsem hned postřehl, a pronesla rychle: „Právě odtud ten cizinec ujíždí. Ptal se tě?" „Ptal? Nač by se mne ptal?" ozval se hospodář. „A jak ujíždí? Přece nemá koně. Jak mohl ujížděť? Zde je jeho ručnice." „Seděl na tvé koni." „Tedy si asi vzpomněl, že má někde něco důležitého 15

vyřídit. Patrně neujíždí daleko a vrátí se záhy, neboť chce se u nás v Koi ubytovat na několik týdnů." Tím byla pro něho věc odbytá; mně však, ač se mne netýkala, byla podezřelá. Cizinec, klada otázky Halefovi, mluvil tak jasně, pevně a určitě, jak by opilec nedokázal a když odcházel, připadalo mi, jako by jeho kolísavá chůze byla trochu strojená. Že však mně nic do toho ne- bylo, pomyslil jsem si, že je úplně lhostejné, tázal-li se host, který si podle zdání krčmářova koně na krátkou dobu vypůjčil, smí-li či nesmí-li tak učinit. Ostatně přišel ke mně záhy nato Halef s pečeným kuřetem, které mne v té chvíli více zajímalo, než všichni opilci říše padi-šahovy a šachový. Naše koně pokojně žrali a zatím co jsme se sytili kuřetem, zapomněl jsem na výjev s opilcem úplně. Před večerem jsme se vypravili na procházku za osadu, ačkoliv v ní nebylo, co by stálo za prohlédnutí. Vrátivše se již za soumraku, viděli jsme, že náš hospodář sedí s několika sousedy při rakiji; byl opilejší než odpoledne a jak se zdálo, myslel, že Muhamád zapověděl jen pít víno, nikoliv však rakiji, vína mnohem horší. A druzí? Byli asi téhož názoru. Přesvědčil jsem se mnohokrát, nikoliv na vlastním těle a duchu, nýbrž na jiných lidech, Jak zhoubný je alkohol - dlouhá léta vždy minou, než se odhodlám smočit rty ně- kolika kapkami koňaku nebo rumu a to ještě jen tehdy, užívám-li tyto tekutiny z důvodů čistě zdravotních - zde však seděli svorně pospolu pijáci ze zvyku, němě a tupě popíjející, až konečně viděli džbánu na dno, pak se zvedli a vrávorali domů, kdežto hospodář klopýtal - Jinak to nelze nazvat - ven ze dveří.- Kam, jsme záhy zvěděli, neboť po několika minutách jsme ho slyšeli křičet venku na dvoře, jako by ho brali na vidle. Chvátali jsme za ním, abychom zvěděli, co se mu při- hodilo. Stál s rukama sepjatýma a křičel vztekle na ženu a jiné osoby, jež se na jeho pokřik sběhly. Jeho opilost, před několika minutami ještě tak těžká, se náhle úplně rozplynula; muž vystřízlivěl strachem a hrůzou. Ba, věru! Vystřízlivěl. Zaslechl jsem totiž, že těch deset tisíc piastrů zmizelo a chlapík obviňoval po řadě všecky, kteří kolem něho stáli, že ho okradli. 16

Poněvadž ho mírně i důrazně ubezpečovali, že nemají podíl na krádeži, sebral se, utíkal do stáje, přinesl bič a hnal se útokem na ženu i na čeleď. Skočil jsem tudíž, vytrhl mu bič z ruky a zvolal jsem na něho: „Jak můžeš a smíš trestat svou ženu a tyto lidi za něco, čeho se nedopustili a nemohli dopustit?" „Že nemohli?" rozkřikl se. ^Jak to můžeš tvrdit? Někdo z nich mne okradl." „Chceš-li vskutku ztrestat pravého viníka, tedy namr- skej sobě." „Jak? Komu? Sobě? Máš rozum?" „Já zajisté, ty však jsi ztratil rozum. Sám ses okradl, nikoliv ovšem vlastníma rukama, nýbrž cizíma." „Mluvíš, co není nikomu srozumitelné. Nebudu přece okrádat sám sebe." „A přece jsi to učinil, neboť jsi dal zlodějovi, jak se domnívám, příležitost, aby se zmocnil tvých peněz. Uschoval jsi je přece." „Ano." „Znala, tvá žena tuto skrýš?" „Neznala." „Byla skrýš známá někomu z těchto lidí?" „Nebyla." „Jsi tedy velmi neprozřetelným muž, z něhož dělá skle- nička rakíje žvanila." „Nic jsem nežvanil." „Tak? Neřekl jsi nám oběma, ač jsme

zde cizinci, že máš doma víc než deset tisíc piastrů?" l „Ale kde je mám, to jsem vám neprozradil." § „Nám nikoliv a to je dobře, neboť nemůžeme aspoň u- | padnout v podezření, že jsme ti je vzali. Ale jinému jsi to íf jistě vyžvanil. Znáš cizince, který odjel na tvém koni?" „Neznal jsem ho, prve než přišel, nyní však vím, že je bohatý muž ze Seradče a chce zde několik týdnů bydlet, aby nakoupil duběnky pro odběratele z cizích zemí." „VskUjtku? Podivná věc! Obyvatel Serdače přijde do Koi, aby sbíral duběnky. Tvá lehkověrnost a nevědomost je věru bezmezná. Táži se tě, zdali je nynější roční doba vhodná k nákupu nebo sbírání duběnek?" Teprve nyní krčmář nahlížel, že mám trochu pravdu. - Mlčel. l ' 17 m

„Nuže! A vrátil se již s koněm?" vyzvídal jsem. „Nevrátil." „S penězi ovšem také ně." Strachem se vztyčil jako svíce a křičel: „Ten - ten! - Považuješ ho za zloděje?" „Nu ovšem." „A - a - proč?" „Protože se tvářil opilý, ač nebyl. Pamatuješ se vůbec, o čem jsi s ním v opilosti hovořil?" „Na všecko se nepamatuji." „Mluvil jsi s ním o penězích?" „Ano, neboť byl muž zkušený a řekl mi, jak on sám pe- níze uschovává." „A tys mu to pověděl také?" „A - ano!" „Věděl tedy, kam jsi ukryl vybrané peníze?" „Ne. Jistě to nevěděl, neboť mi radil různá místa, kde by bylo možné peníze schovat." „Nuže! Na všech těch místech asi hledal, až nalezl pravé hnízdo. A pak sedl na koně a prásknl do bot, aby se již nikdy nevrátil." „Ale, effendi, vždyť zde má svou ručnici!" „la heiwana - ó, prostodušnosti! Zanechal ti ji zde jen proto, aby tě zmýlil. Kdyby ji také vzal, prozradil by svůj úmysl upláchnout. A jestliže někdo ukradne deset tisíc piastrů a koně, snadno oželí ztrátu staré ručnice, pro níž si ostatně může ještě přijít, až se dozví, že ti zase v hlavě straší rakije." Opilost krčmářova byla již sice ta tam, avšak, jak se zdálo, chlapík se příliš nemohl blýskat svými duševními schopnosti ani ve stavu úplně střízlivém, neboť pravdivost mých názorů se mu nechtěla do té chvíle v mozku rozbřesknout. Díval se na mne tupě chvíli, pak sklopil zrak, aby poslední špetku soudnosti, která mu ještě zbý- vala, poněkud probudil k životu. A zase - za dlouhou chvíli - měl náhlé vnuknutí, neboť upřel na mne znovu zrak a vyhrkl: „Effendi! Zrovna mně něco přišlo na mysl -'něco ná- ramně důležitého! Nad dírou, kterou zloděj vyvrtal, chtěl-li se k penězům dostat, ležel nůž. Co tomu říkáš?" „Ten nůž jsi ovšem sebral." 18

„Nikoliv, nikoliv. Nechal jsem jej tam ležet." „Muži! Tobě, jak se zdá, něco chybí, co náleží k pře- myšlení. Tím nožem byla hrabána díra a ten, jemuž nůž náležel, měl přece, záleželo-li mu na tom, odvrátit od sebe nezbytné podezření, že je zloděj. Pojďme rychle a po- dívejme se - -!" „Ne, ne! Nikdo nesmí vědět, kde je má skrýš. Přinesu nůž sám." A již běžel, neuvážil ani, teď, když mu již byly peníze ukradené, že nemůže být místo, kam je ukryl, tajné. Než se vrátil odebrali jsme se do světnice, kde bylo více světla než na dvoře, protože v krbu hořelo. Sotvaže hospodář přišel a zběžně na nůž pohlédl, vykřikl: JEfFendi! Pravdu jsi mluvil, úplnou pravdu, neboť tento nůž mu náleží; vím to jistě; díval jsem se na něho, když jedl a tímto nožem krájel - ano, ukázal mi jej dokonce a tvrdil, že rukojeť je starou perskou prací. Sere měn - při mé hlavě! On je zlodějem! Ó, Alláh! Ó, proroku všech proroků! Jsem okraden! Jsem zničen! Kdyby byl někdo z mých lidí zlodějem, vyrval bych mu jeho kořist; že mne však okradl onen cizinec, neobdržím peníze nikdy a - a - nejsou ani mé! Jsem povinen je odevzdat, nahradit. Jsem okraden, ochuzen, zničen! O Alláh! Co dělat? - Kdo mi poradí?" „Hm! Lidé přece viděli, kterým směrem se pustil. Kdyby byl den mohl bys poznat stopu a mohl bys chlapa stíhat. Dohonil bych ho na svém koni, ačkoliv získal za takovou dobu značný náskok." „Učiň tak, effendi, učiň tak." „Učinil bych to, kdyby bylo možné jet po tmě. Nezbývá však, než vyčkat, až se vyjasní ráno; do té doby máme času dost. Poradíme se." „Radit! Jaká je to myšlenka? Do té doby upláchne zloděj kdo ví kam! Ne, ne! Tolik času nemám, tolik času mu nedám! Chci mít své peníze! Vím již, co udělám. Tak to bude nejlépe - nic lepšího nelze udělat. Poběhnu k neza- numovi, starostovi obce, a tam učiním oznámení. Neza- num je moudrý a zkušený muž, mnohem chytřejší, moudřejší a zkušenější než my oba, totiž ty a já. Bude jistě hned vědět, jak se zase nejspolehlivěji zmocním svého majetku. Dej pozor! V nekratší době chytím zloděje a vyrvu mu jeho loupež." 19

A již byl ze dveří. Halef Omar se dal do tichého smíchu a kuckaje se, hovořil: „Sídi, ó sídi! Slyšel jsi právě, jak tento krčmář smýšlí o tobě i o tvých duševních darech. Jestliže ti někdy na- padne, ucházet se o úřad tóoského nezanuma, aspoň víš, jaký hlupák bude nástupcem nynějšího. Děkuj Alláhovi za mou upřímnost a spěj svým příštím hodnostem s ohebnou skromnosti vstříc." Litoval jsem ovšem pobláznéného hospodáře a byl bych vskutku rád v jeho prospěch nějak

zakročil, ačkoli jeho důvěra ke mně nebyla příliš nadšená, avšak za da- ných okolností jsme nemohli učinit nic lepšího než vejít do své oddělené místnosti a čekat, až se vrátí. Odpočívali jsme asi hodinu. Pak se ozval venku hluk hlasů a několik koní do toho slyšitelně zafunělo. Halef vyskočil, vyběhl, vrátil se a oznamoval: „Sídi, nikdo ani nepomyslel, že bychom jim mohli při- spět přednostmi svého ducha. Právě ujíždí zchytralý ne- zanum s naším hospodářem a několika muži z vesnice a to na západ, protože zloděj prý byl viděn tím směrem n» koni. Budiž jim dopřáno, aby šťastné jeli a šťastně se vrátili. Říkal jsi mi několikrát, že země má podobu koule. Záleží-li ti na tom, zvědět, byl-li zloděj dopaden či ne, jsem ochoten setrvat s tebou zde a čekat, až se jeho sti- hatelé vrátí od východu." Tato ironie obsahovala všecku soudnost malého hadži Halefa, který, pokud šlo o přirozený důvtip i bystrozrak, mohl se měřit s veškerými podřízenými duchy zchytra- lého" nezanuma. Domnívajíce se, že již nebudeme vyrušováni, upravili jsme si náležitě lůžka a pokynuli koním, aby s námi současné ulehli, jak byli již odedávna zvyklí. Ale dlouho jsme v klidu nebyli, neboť sotva jsme zavřeli oči, vešel jakýsi nový host, který již na dvoře povykoval a poněvadž hned nedostal odpověď, zhurta vešel do hostince. Hartuse hlasitě, že o něho není dbáno tak, jak jeho důstojnosti přísluší, popocházel prudce, avšak zarazil hned přívaI svého kázáníčka, zpozorovav v záři dosud pla- noucího ohně v krbu, že v předním oddělení světnice nikdo není. Popošel tedy až k naší proutěné přihradě, na- 20

hledí dovnitř a poněvadž ani zde v panujícím šeru nikoho neviděl, tázal se: „Je někdo vůbec v této díře?" „Je," ozval se Halef. „Tak se hněte, ničemové! Nemám čas ani chuť stát zde naprázdno a čekat, až se vám zlíbí posloužit mně." Znal jsem malého hadži příliš dobře, abych nevěděl, co se přihodí. Maličký vynikal velmi ohnivou ctižádostívosti a nepřipustil bez odvety, ať s ním bylo jednáno hrubě nebo Jen s patra. Teď mlčel - velmi zlověstně. „Nuže?" Bude to už?" láteřil cizinec. „Nevyhrabete-li se z pelechu, vyženu vás bičem." Halef dosud mlčel. Mně ovšem ani nenapadlo, abych k tomu něco podotkl. Cizinec postoupil o několik kroků a slyšel jsem, že se ohání bičem, neušel mně přitom ovšem ani šramot, způsobený Halefem, jenž se rychle sbíral z houní. Byl malý, takže mé dosahoval jen k ramenům, měl však znamenitou sílu, jaké by se u něho nikdo nenadal. Vynikal také neohroženosti. a statečností, kterou by mnohdy bylo lépe nazvat zběsilosti. Uměl velmi dobře užívat svých dobrých zbraní; byl-li však urážen, užíval něj raději svého hrošího biče, jejž si přinesl z "naší egyptské cesty . Zvuk toho biče jsem dobře znal. A zkrátka: sotvaže jsem zaslechl hvizd cizincova biče a šramot, nasvědčující, že se Halef sbírá z lůžka, zavadily o můj sluch také hvizdy hroší kůže a pleskavé rány, následující velmi rychle za sebou, takže jsem se ani nemohl dopočítat. Věděl jsem, kdo rozdává a komu se nakládá, a kdybych nevěděl, uhodl bych, neboť cizinec přerývavě naříkal, chvíli velitelsky, chvíli dětsky, rozmazleně: „Alláh! Kdo se odvažuje na mne takto útočit? Kdo je zde, který - - el wail lak, meded, aman, meded Alláh, ej wai, o jazik! Běda tobě, oh! Pomoc! Běda ti, o běda!" Nebylo možné nevědět, kdo bil a kdo byl bit. Maličký hadži namrskal cizinci právě dost, ale neviděl jsem to ovšem. A rány se sypaly jako krupobití, takže ohrožený nenabyl čas, aby Je svým bičem odrážel a jiné rozdával. Směšně působilo, že Halef svou „špinavou práci" vykonával za hlubokého, řekl bych významného mlčení, kdežto cizí vetřelec strašně ječel a to hned dvěma Jazyky: tu- 21

řecky a arabsky, takže jsem se mohl domnívat, že není Kurd. Dospěl patrně k trapnému poznání, že se nemůže měřit s tím, jenž mu sice mlčenlivě, za to tím horlivěji a pal-čivěji sázel neberné, pokusil se o čestný ústup z našeho chambre separé, což se mu celkem podařilo, poněvadž mu Halef v tom nezbraňoval. A právě, když měl naši proutěnou hradbu za zády, přichvátala hospodyně, vy- děšená jeho křikem a stanula na prahu, majíc za sebou všecku čeleď. Cizinec ji spatřil, přiskočil ke dveřím a obořil se na ni: „Kdo jsi? Snad dokonce žena sahiba el locanda, pána místnosti? Jsi nebo nejsi?" „Jsem!" odpovídala ustrašeně. „Kde je tvůj muž? Zavolej ho sem!" „Není doma." „Pošli tedy hned pro nezanuma osady. Chci s ním oka- mžitě mluvit." „Není rovněž doma." „Potřebuji ho! Chci ho zde mít! Byl jsem zde bit a po- žaduji, aby zločinci, kteří to spáchali, byli hned a nejpřís- něji potrestáni." „Kdo tě bil, pane?" - „Psi, kteří vězí za touto proutěnou stěnou. Jsi zde veli- telkou. Zavolej je, jsou povinni té poslouchat." „Neposlechnou mne," pravila rozpačitě hospodyně. „Nejsou příslušníky mého domu. Jsou to cizinci, kteří zde hodlají bydlet několik dní." „Cizinci? Tím hůř! Od cizinců nemohu tím méně strpět urážky a rány. Kdo jsou ti cizinci?" „Jeden z nich je emir a effendi ze západních zemí a druhý je hadži s dlouhým jménem, že není možné v paměti je podržet." „Nechť je ještě tisíckrát delší - ti lidé

propadli mé pomstě a budou ztrestáni. Každý ví, že rány lze smýt jen krví; a já nejsem obyčejný člověk, nýbrž miláček Alláha, potomek proroka a badatel cesty, která směřuje k nebi. Vyvolej je tedy z jejich skrýše, abych je pohnal k zodpovědnosti." „Zavolat je mohu, ale přijdou-li, nevím." Popošla zvolna k proutěné stěně, avšak nebylo třeba 22

vyvolávat nás, neboť Halef, rytíř bez hany a bázně, ji předešel. Pomrskávaje bičem, vyšel z přístěnku, kráčel přímo k cizinci, postavil se těsně k němu, změřil ho od paty k hlavě, „zabodl" zrak do jeho tváře a pronesl za vše- obecného napětí: „Zde jsem, hadži s dlouhým jménem, jež se vymyká ženské paměti. Chceš-li požadovat zadostiučinění, jsem ochoten ti je poskytnout, ale jen tak, jak jsem zvykl a nač jsi jistě sotva zvykl sám. Poznal jsi již ostatně můj zvyk." • „Miláček Alláhův," byl muž snad třicetiletý; měl pěkný, dlouhý plnovous a krásnou, asketicky přísnou tvář, jak jsem štěrbinou v proutí mohl pozorovat, poněvadž stál tak, že byl ozářen krbem; malé, poněkud šikmo položené oči nebyly schopné zvýšit krásu jeho tváře, nýbrž ubíraly jí sličnosti. Byl vysoký, hrdý a nad malého hadži vyčníval o celou hlavu. Zelená barva jeho turbanu zřejmě nasvědčovala, že se hlásí k přímým potomkům prorokovým. V opasku mu trčel nůž a dvě bambitky, poněvadž však přijímal Hale- fovy švihy bez jakékoliv obrany, měl jsem za to, že jeho bojovný zevnějšek není v souhlasu s vlastnostmi osobními. Když Halef dořečnil, pohlížel badatel nebeské 'cesty zasmušile na něho a vzmohl se konečně na tuto odpověď: „Vidím v tvé ruce bič. Jsi snad tím, jenž se odvážil mne bít?" „Tak jest. Zmrskal jsem tě, avšak odvažování při tom nebylo třeba." „Mlč! Chceš mne znovu urážet?" Hadži švihl hrozivě bičem o kolena a vykřikl: „Vypustíš-li z úst ještě jednou slovo, jímž bys mně chtěl poroučet, přetáhnu ti tvář tímto řemenem z hroší kůže tak důkladně, že se neodvážíš deset let vyjít mezi lid. Kdo jsi, že se odvažuješ mluvit se mnou způsobem tak nestydatým? Jak se nazýváš a jak se vyslovuje jméno tvého otce, dvou tvých dědů a čtyř otců těchto otců otců?" „Uslyšíš hned. Věz, že jsem Sáli ben Akvil, slavný ka- zatel poutnické pravé víry, která slibuje vzkříšení a návrat proroka." „Slavným se nazýváš?" smál se Halef. „Byl jsem v ze- 23

mích mnohých národů od východu až k západu slunce, avšak jména Sáli ben Akvil, Zbožný syn bystrovtipu, třeba znělo tak zbožně a moudře, jsem do této chvíle neslyšel. Já však jsem hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Dawud el Gossarah." Ctihodný a slavný potulný kazatel uslyšel to jméno, ustoupil o krok, a v jeho tváři se zračilo značné překva- pení. „Hadži Halef Omar!" zvolal. „Náležíš snad kmeni Had- dedihnů?" „Tak jest." „Jsi tedy tím malým mužem, jenž koňmo doprováze nevěřícího křesťana, který v Údolí stupňů přemohl spojené nepřátelské kmeny, které hodlaly kmen Haddedihnů vyhubit?" „Tak jest." „Víš snad, kde bych mohl toho křesťana nalézt?" „Vím." „Kde?" - „Tam - za proutěnou stěnou." Sáli ben Akvil ustoupil znovu o krok, snad i o dva, roz- hodil ve svrchovaném údivu rukama - byl bych skoro řekl, že jeho údiv projevoval radost - a tázal se: „Jak se nazývá?" „Každé dítě to ví, a ty, slavný kazateli, to nevíš? Je veliký a nepřemožitelný hrdina a nazývá se emir hadži Kára ben Nemsi efíendi." „Sahi, sáhl - správně, správně! Právě tak, zcela přesně tak mě bylo sděleno jeho jméno," zvolal kazatel. Zpozoroval jsem dobře, že chtěl říct ještě něco, avšak zarazil se a spolkl slovo, jež se mu dralo z hrdla, obrátil se a popocházel světnicí podél i napříč, přemítaje. Šlo mu zřejmě o nějaké důležité rozhodnutí, o jakýsi určitý účel, jenž mu ukládal bedlivé uvažování, neboť za chvíli pos- toupil k Halefovi a promluvil přízvukem zcela rozdílným, zanechal pánovitosti: „Poslyš, hadži Halefe Omare, vyslechni mne dobře! Zbičoval Jsi mne - to je urážka, kterou lze jen smrtí usmířit, avšak odpustím ti, neboť jsem se dříve bičem ohánět, aniž jsem tě ovšem zasáhl. Slyšel jsem mnoho o tvých činech i o činech křesťanského effendiho, velmi 24

mnoho jsem slyšel a obdivuji se jim tak velice, že by bylo pro mne radosti, kdybych tvého emira spatřil a mohl s ním promluvit. Prosím tě, aby ses k němu odebral a vyřídil mu, co jsem řekl. Chceš přání mého srdce vy- hovět?" Jeho zrak se při tom dotazu zabodával napjatě do tváře malého hadži. Tento kazatel islámu se mně nijak ne- zamlouval; byl člověkem, před nímž bylo třeba mít se na pozoru, a za jeho náhlou přívětivostí jistě číhal jakýsi úmysl, zcela a naprosto opačný jeho nynějšímu chovám a vystupování. A můj statečný hadži Halef? Nuže, byl snad vším na světě, jen ne znalcem lidí. Jeho dobrácké srdce bylo vždy rychle smířlivé snadno odpouštělo a mluvil-li kdo o jeho slavných a velkých činech, mohl si, jak se říká, otočit Halefa hned okolo prstu. Nebyl ovšem ani zdaleka takový vychloubač jako egyptský Selim, „rozhazovač hnátů", „přernáhatel všech bahen a močálů", naopak zažil vskutku četná dobrodružství a nebezpečí, ze

kterých vždy šťastné vyvázl, ale při své myšlenkové úrovni a vzdělanosti, již nabyl životem, jakož i vůbec při své orientálsky vznětlivé povaze, nebylo divu, že se domýšlel o sobě víc, než o lidech jiných a že snadno upadal ve světoznámou a všeobecnou chybu, že totiž důvěřoval těm, kdož mu lichotili. Proto odpověděl kazateli; aniž dlouho uvažoval: „Vyhovím tvému přání a oznámím effendimu hned, co si přeješ." „A přijde vskutku, požádáš-li ho?" „Zcela jisté. Proč by nepřišel? Jistě mne nezarmouti tak, aby odepřel učinit to, co jsem za něho slíbil." To byla sice od Halefa troufalost, uznal jsem však, že mi vskutku již nezbývá, než se cizinci ukázat Ostatně uspíšil toto mé rozhodnutí také zájem, jaký vzbudí u mne zpravidla každý, jehož chování mě připadá neobyčejným nebo záhadným. Virn, že takový zájem se nazývá také zvědavost. Islámský kazatel smýšlel o nás jistě nepřátelsky; to bylo až příliš zjevné a byl jsem o tom nezvratně přesvěd- čený. Měl něco za lubem, z čeho pro nás nehledělo nic dobrého, ale právě poznat ten úmysl, nahlédnout do ni- 25

tra toho muže, mne dráždilo a poněvadž je vždy dobré a užitečné nehodě nebo nebezpečí jít vstříc a čelit mu, než čekat, až jím budeme popadeni, vstal jsem vystoupil jsem z přístěnku, neposkytnuv Halefovi tolik času, aby mne o to žádal. Sáli ben Akvil, mne, uzřel, přistoupil ke mně, zkřížil ruce na hrudi, poklonil se hluboce a spustil: „Alláh tě pozdrav a požehnej ti, emire! Ještě v hodině smrti budu považovat okamžik, kdy jsem se s tebou setkal, za nejkrásnější v celém mém žití." Setrval s páteří ohnutou i když dořečnil a vyčkával tak na mou odpověď. Věděl, že jsem křesťan a přece mi on, mohamedán a kazatel, přál požehnání Alláhovo takovým způsobem! Učinil tak, nedbaje, že je chatibem islámu; nad tím by se jistě pozastavil i cestovatel méně zkušený! - Nedal jsem ovšem najevo, co o tom soudím, nýbrž od- povídal jsem naprosto vlídně: „Narovnej se a vztyč hlavu! Mužům náleží, aby si na- vzájem pohlíželi do oči." „Jsi věhlasnějším mne," odpovídal, narovnal se a po- hlédnul má mne pokorně. ;Co rozumíš, věhlasnosti?" tázal jsem se. „Jediný je na světě věhlasný, totiž Bůh, neboť jeho jméno zvučí slavně po všech zemích a mořích a jeho sláva se rozléhá po všech hvězdách, po obloze i v propastech od věků na věky. Jestliže člověk vykonal o málo víc, než člověk jiný, nesmí se tím vychloubat, neboť jen Bůh mu propůjčil sílu, aby mohl vykonávat činy spravedlnosti." „Z tvých slov zní hlas moudrosti a pokory. Jsem si však přece vědom, že jsi nade mne povznesen. Odpustíš mi, že můj příchod tě vyrušil ze zaslouženého klidu?" „Toto vyrušení se vskutku přihodilo způsobem nezvyk- lým, ale rozsuzovat je nehodlám, neboť jste se již s mým hadži Halefem dostatečně dorozuměli. Tvůj bič se tázal a jeho bič odpovídal, takže si nesmíš a nemůžeš stěžovat, že by se ti nedostalo srozumitelné odpovědí." Z jeho zraku vyšlehl prudký, krátký blesk svrchovaného vzteku, avšak jeho ústa hlásala nejlahodnějším pří-zvukem: „Slyšel jsem, že se tu chceš zdržet několik dní. Ne- potřebuješ tedy příliš časně zrána opouštět lůžko a mů- 26

žes spánek prodloužit o hodinu, o kterou tě můj příchod oloupil. Dovol mi poznat tvé přívětivé srdce a buď mým hostem, jestliže zde dnes povečeřím." „Jedli jsme již," namítal jsem zdvořile. „Rozumím ti, emire," rozhlédnul se velmi významně po špíně, která zevšad čišela, „ale v mých sedlových brašnách je dost darů čistoty, takže se můžete oba, ty i tvůj hadži Halef, s uspokojením zúčastnit mé večeře. Dovol, abych sem brašny přinesl a s touto ženou hospodáře jednal o svém noclehu." Kráčel ke dveřím a pokynul ženě, aby ho následovala, když jsem osaměl s Halefem, pohlížel jsem chvíli za kaza- telem, přemýšleje, pak Halef přerušil ticho otázkou: „Sídi! Byl bys pokládal za možné, aby se hrubý a bez- ohledný ben el maswaka, syn biče, tak rychle mohl pro- měnit v přívětivého a skromného sibt el adaba, vnuka zdvořilosti?" „Proč bych to nepokládal za možné? Má k tomu asi velmi dobré důvody. Ty však, Halefe, jsi byl přece jen synem a vnukem neprozřetelnosti. Proč jsi mu sliboval, že mne přivedeš?" „Já - synem - neprozřetelnosti! Proč?" „Protože tento muž z nějaké příčiny, kterou se, jak doufám, dozvím, je naším nepřítelem, a chová tajný záměr, jehož ovoce bude pro nás nestravitelné." „Vždyť ti přál požehnání Alláhovo." „On, učitel islámu, mně, křesťanovi! Uvažuj o toru, Ha- lefe!" „Kuli šejtan - u všech čertů! Docela jsem to přehlédl radostí nad jeho náhlou změnou! Ale co by mohl mít proti nám? Neznáme ho." „On však nás zná, a mnohý člověk má víc neznámých, než známých nepřátel. Považ, že dělajíce si z lidí přátele, nutně jsme udělali z jiných nepřátele. Byli jsme na svých pochodech nuceni bránit se už různým útokům a úkladům lidí, kteří nás nenáviděli, na příklad jen proto, že dbali zákona krevní, msty, ač jsme jim neublížili. Byli příslušníky těch, proti nimž jsme bojovali. Není vylou- čeno, že tento Sáli ben Akvil náleží k lidem podobného rázu." „Hm!" prohlodil uvážlivě hadži. „Mohlo by být pravda, 27

co povídáš, sídi. Což abychom se uložili a tvářili se, jako by vůbec nepřišel tento miláček Alláhův, za něhož se vy- dává?" „Ne, Tak jednat nemůžeme. I kdyby nebyl na základě dřívějších událostí nucen vystupovat proti nám nepřátelsky, nutily by ho k pomstě rány, které jsi mu uštědřil bičem. K tomu by ještě přibyla urážka, které bychom se dopustili, kdybychom zamítli jeho pozvání! Mohli bychom pak s dvojnásobnou jistotou mít za to, že jsme vyvolali jeho nesmiřitelnou zášť, která je u zarytého a fanatického přívržence kterékoli víry nebezpečnější, než u jiných lidí." „Snad bychom se tedy mohli k němu chovat tak pyšně a zdrženlivě, že by mu zašla chuť vyhledávat našli spo- lečnost, takže by byl rád, až se nás zbaví." „Ne tak, milý příteli! Nepomohlo by to. Byl by tím do- nucený rovněž k upjatému a hrdému vystupování, takže bych od něho nemohl zvědět nic o jeho záměrech. Zacho- vejme se raději tak, aby byl přesvědčený, že mu-věříme a důvěřujeme, to jest: buďme k němu zdvořilí, přívětiví a projevme vděčnost za jeho pozvání k večeři. Snad nám dokonce bude chutnat. Ponecháš mně, abych s ním po- hovořil, rozumíš! Nedej se strhnout k nějakým projevům, které by nám mohly škodit." Od výmluvného, vždy k řečnictví naladěného Halefa bylo to ovšem žádáno příliš mnoho, avšak vyřkl jsem ten příkaz tak určitým přizvukem, že se neodvážil námitek. Poučení jsem mu ostatně udělil ve svrchovaný čas, neboť sotva jsem zavřel ústa, vrazil Sáli ben Akvil, jemuž byl v patách chadim, čeledín, nesoucí dvě nabité sedlové brašny. „Zde přináším asi, večeři, emire," hlaholil, „kterou můžeš bez ostychu požívat, neboť jsem přívržencem čistoty jako ty. Navštívil jsem mnohá velká města, kde se lidé neodváží nutit hosta nečistotou k hladu." Vzal brašny čeledínovi, který hned odešel a vyložil pak jejich obsah na nízký stůl, totiž zabalené maso, pšeničné mazance a ovoce. Všecko vyhlíželo čistě a vábně, takže Halef hned usedl a chopil se nože. Dal jsem se strhnout jeho příkladem a zatím co bylo zahájeno večeření, vyptával jsem se Saliho, navázav na jeho poslední větu: 28

„Byl jsi tedy i ve velkých městech? Chtěl bys mně říct jména měst, která jsi viděl?" „Viděl jsem celou říši padišáhovu, jakož i země šacha perského, neboť putuji od osady k osadě, abych hlásal světu, že se přibližuje doba, kdy se objeví Spravedlivý, madij, spasitel." „Odkud to víš?" „Vnitřní hlas, jenž se mnou hovoří dnem i nocí, mě to praví. Ty ovšem, jsa křesťanem, nemůžeš tomu rozumět. Mluvme raději o městech, v nichž jsem delší čas pobyl, abych studoval el korán a jeho výklady, jakož i všechna pravidla zbožnosti." „Která města to byla?" „Především jsem šel do Persie, do země, jejíž školy jsou nejblíže mé otčině. Studoval jsem vTeheráně a Ispahaně, odešel jsem však tamodtud již po půl roce kvůli psov- ským šiitům, které nechť Alláh zatratí. Putoval jsem do Istambulu, kde jsem nalezl velmi zbožné a velmi moudré učitele, přece však ne to, co jsem hledal. Nato jsem se připojil k veliké hadž, poutnické karavaně, abych navštívil svatá města Mekku a Medinu. V Mekce jsern získal tento hamají, korán psaný v Mekce, jejž nosím zavěšený na hrdle, jak je povinen každý hadži jej nosit a v Medině jsem pobyl delší dobu jako žák věhlasného rnuderira, který znal vynikající výklady el koránu zpaměti." Prostořeký Halef se již neudržel a prohodil: „Právě takový hamají jako ty - -" Chtěl patrně dodat, že mám také takový hamají, jejž jsem mohl získat jen v Mekce, kam nemá nevěřící přístup. Proto jsem hadžimu vpadl do řeči. Otázal jsem se Saliho: „Dovolil bys mně, abych si tvůj hamají prohlédl?" Uvolnil hned tkanici, sftal knížku z krku a podal mi ji. „Ruka nevěřícího se vlastně nesmí dotknout tohoto svatého koránu; jestliže ti jej přesto podávám, budiž ti důkazem, jakou úctu požíváš v mém srdci," hovořil při tom. El korán znám právě tak dobře jako naše bible, a žá- daHi jsem kazatele o půjčení jeho knihy, měl jsem na mysli jiný důvod, než probírat její obsah. Chtěl jsem totiž 30

T zvědět, zda je Sáli ben Akvil vskutku šerifem, totiž po- tomkem z příbuzenstva prorokova. Poněvadž jsem dotyčné poznámky v knize nenalezl - bývá totiž rodokmenová poznámka v hamajlu zanesena a pečetí stvrzena - tázal jsem se: „Je ti známo, že desky, na nichž jsou zapsána jména všech šerifů, se posílají každého roku do Mekky s velkou hadží?" „Ovšem." „A že jméno každého šerifa, který si tam dobude ha- majlu, se zaznamenává do knihy?" „Rozumí se, že mi to není neznámé, jsem přece také šerif." „Proč tedy není v tomto el koránu zaznamenané tvé jméno?" Teprve nyní postřehl, kam vlastně směřuji a odpovídal rozpačitě: „Bylo opomenuto učinit záznam a potvrdit jej pečetí velikého šerifa. Nemoha se již ničemu od svého muderira v Medině přiučit, putoval jsem do Kahiry. Medressa mečety Azar je nejslavnější ze všech učilišť celé země; tehdy tam bylo více než osm tisíc talabů, žáků, mezi nimiž jsem poznal mnohé, kdož toužili po pravdě poznání. Zavedli mne k muderirovi, jedinému, který učil o brzkém příští

očekávaného mahdiho. Stal jsem se jeho žákem a jemu jsem také vděčný za to, že mohu nyní celému světu hlásat brzký příchod Spravedlivého." Čím dále, tím hrději a povznešeněji hovořil, takže jsem si nemohl odepřít pokus, abych jeho přízvuk poněkud zmírnil. Proto jsem námi ti jen tak ledabyle: „Poznávám, že jsi mužem podstatného významu. Smím zvědět, která krajina, které místo, která země se těší tomu, že viděly tvé zrození a jsou tvou otčinou?" Dotaz mu byl zřejmě nepohodlný, uvažoval také chvíli, než se zmohl na tuto osudnou odpověď: „Jsem zrozen v el Damiech (Damietta) v Egyptě." „Vskutku? Považoval jsem tě za čistokrevného Kurda." „Proč?" „Především pro zvláštní hrdelní přízvuk tvé výřečnosti, který je slyšitelný jen z hrdla kurdského, a kromě toho jsi řekl přece sám, zeje tvou vlastí Kurdistán." 31

„Já? Kdy?" tázal se, spíš starostlivě a zaraženě, než udiveně. „Řekl jsi přece, že Persie je zemi tvé otčině nejbližší, nejblíž Persii je přece Kurdistán." „Ó, emire! Takové slovo nelze měřit tak přísně, jako by bylo psáno v el koránu. Pocházím vskutku z Damiech. Pravda! Kurdistánem jsem projížděl již několikrát, avšak v této zemi jsem znám sotva tolik, co ty!" „Z čeho tak soudíš a proč?" „Protože mně byly vyprávěny tvé zdejší příhody." „Které příhody?" „Všecky. Myslím tvé boje s bebešskými Kurdy." „Ach, ano. Bebehové jsou nejhoršími darebáky, jaké jsem kdy poznal." Úmyslně jsem použil tohoto silného rčení, při čemž jsem skrytě, ale bystře chlapíka pozoroval. Viděl jsem, jak mu vyvstala v tváři červeň, jinak však se opanoval a tázal se klidně: „Znal jsi také jejich šejka?" „Myslíš Gasala Gaboyu?" ^.Takjest." „Seznámil jsem se s ním velice dobře. Byl mezi všemi zlodějskými Bebehy nejhorším lotrem." Viděl jsem, že sbírá všecku sílu, aby potlačil hněv, ale nedařilo se mu to již. Jeho hlas zněl drsně a skoro chraptivé, když se tázal; „Nebyl jsi oním střelcem, jenž ho zastřelil?" „Ne. Odvážil se však útočit na mne a byl zastřelen mužem z mé družiny." Zamlčel jsem, že tímto střelcem byl Halef, neboť jsem již zvěděl, co jsem potřeboval. Tento Sáli ben Akvil byl ovšem mohamedánským theologem a v tomto směru mne asi nepřelhal, ale byl jsern také již přesvědčený, že je svým původem Kurd z kmene bebešského a nejspíše také příbuzný zastřeleného Gasala Gaboye. Bylo tedy nutné mít se před ním na pozoru, neboť ni- kde na světě se neprovádí krevní msta tak důsledně a surové jako mezi Kurdy. A jako by uhodl mé myšlenky, poznamenal Sáli ben Akvil: „Šejk Bebehů padl tedy přece v boji s tebou a je lhos- tejné, zasáhla-li ho tvá nebo jiná kulka; propadl jsi 32

krevní mstě a divím se velice, že se opět odvažuješ do to- hoto kraje." „Oh! Od těch dob jsem zde byl již několikrát." „Vskutku? Poněvadž tě nemohu považovat za lehkomyslného, pak musím říct, že slyneš odvahou, jaké není rovno. Pros Alláha, aby tě nenechal padnout do strašných drápů el tharu, krevní msty. Kdyby se s tebou setkal některý příbuzný Gasala Gaboye, byl bys ztracený. „Ano, někdo z nás by byl ztracen. Buď on anebo já." „Ty, nikoli on, emire! Nepřikládáš věci ten význam, jaký zasluhuje, protože jsi cizinec a nejen cizinec, nýbrž i křesťan. O vás, vyznavačích syna Marie, je známé, že se považujete za lepší a dokonalejší než my a myslíte, že je na vás vše krásnější, zbožnější, posvátnější a nezranitel-nější než na jiných. Snad se k tomu nechceš přiznat, ač to dokazuješ sám svým chovám a jednáním." Mlčel jsem, a on pokračoval: „Moslim však zná hríizu krevní msty. Kdyby se dopustil něčeho podobného, co ti zde kladou za vinu, neodvážil by se nikdy již přijít do této krajiny. Jsa křesťanem, neznáš el korán a neznáš též zákony, zásady a pravidla životní, jimiž se řídí zdejší národové. Soudíš a věříš, že tvá kůže, poněvadž pokrývá křesťanské tělo, je nezrani-telná jako kůže ohnivého draka, kterou neproniká zbraň, ano, domníváš se ve své pýše, že se žádný Kurd nesmí odvážit nějak ti ublížit, neboť spoléháš na zakročení svých kanasilů, konzulů, kteří vás chrání, střeží, opatrují a hýčkají jako matka své nejchorobnější a nejslabší dítě. Ale tvá pýcha ti záhy klesne až k nohám, jestliže staneš před krevním mstitelem a poznáš, že jsi propadl životem bez milosti a bez pomoci. Nikoliv jeden z vás bude pak ztracený, jak jsi prve pravil, nýbrž ty, jedině ty sám. Pak se ti země rozechvěje pod nohama, půda na níž budeš stát zakblísá, rozměkne, rozestoupí se a ty vjedeš do věčného nářku dženeny, ve které všichni křesťané a jiní nevěřící budou shromáždění k nekonečnému trápení - -" A protože ani teď jsem neodpovídal, vedl svou dále: „My však, pravověrní vyznavači proroka, budeme trůnit nad vámi jako soudcové nad nebem a peklem, nad životem i smrtí, nadevše se mýlit a obtěžovat vaším nářkem a kvílením, protože jste setrvali ve své nerozumnosti, 33

domnivajíce se, že můžete popírat božské poslání Muha- mádovo a nevšímat si k nebesům vzrůstajících předností islámu před vaším lživým křesťanstvím." Tuto přednášku zahájil docela klidným přízvukem, jejž však stupňoval k pravému

kazatelskému nadšení; oči se mu jenjen leskly a fanatismus zářil, ano skoro tryskal z jeho tváří. Doznával jsem v duchu, že tento muž má všechny vlastnosti nutné pro kazatele: přesvědčení, řeč- nictví, fantazii, gesta, nedostatek vzdělání a úsudků a -last, not least! - naprostou nevědomost o učení, víře, vzdělání a poměrech jinověrců. Odsuzoval všecko všudy šmahem, co nebylo mohamedánské. Domluvil a zpozoroval, že se ani teď nechystám k odpovědi a podotkl ještě, stržen vlastním proudem výmluvnosti: „Mlčíš, neboť jsi sražen k zemi pravdivostí mých slov. Ó, tak je tomu! Svatý islám je sluncem, proti němuž bídné lojové svíčky jiných vyznání náboženských zmizí jako bludičky, žijící a tyjící jen z výparů bahen. Nazývají tě věhlasným emirem a učeným effendim západních zemí a ty zvedáš svou hlavu vysoko všude, avšak tvůj věhlas, všecka tvá učenost se zcvrkly v nic a upadly před mou výmluvností v němotu. Tak každý, kdo se kdy odváží sem, do Kurdistanu, aby s námi bojoval, klesne v prach a bude donucený prosit o milost." Toto bylo přece již trochu mnoho. Poněvadž si chlapík vysvětloval mou mlčenlivost tak nejapně, musil jsem mu vysvětlit, co o věci soudím. Proto jsem se ozval: „Sáli ben Akvil, jak se zdá, uneslo tě příliš tvé nadšení řečnické, jinak si nedovedu vysvětlit, že bys mohl přikládat mému mlčení tak nesprávný význam. Je ti snad známé staré přísloví: se dereji, karvan dibehure - pes štěká, ale karavana kráčí dál?" „Tak jest," pravil. „A jiné přísloví není o nic mladší: ej ku tif beke bar báji, tif dike rui chu - kdo plije proti větru, do tváře si plije. Znáš je?" „Také." „Hle! Jak se dobře vyznáš v kurdském jazyku, ačkoliv se vydáváš za rodáka z Damietty. Myslíš, že jsi mne svou řečí porazil a potřel, avšak karavana kráčí dále. Plival jsi proti mně, avšak slina nezasáhla mne, nýbrž tebe." 34

„Emire!" vykřikl. „Jak mi můžeš říct taková slova v tvář, mně, který zná zákony a učeni islámu?" Pohnul jsem zamítavě rukou a pokračoval jsem: „Tím chceš patrně říct, že znáš učení el koránu, víc však nic, pranic a také ani správně jsi nepochopil el korán. Ze své ubohosti odpovídám ti toto: Má-li kdo z nás příliš vychloubačnosti, prázdné a bezpodstatné pýchy, nejsem to já, nýbrž ty sám. Špatné je to i s tvou znalosti el koránu, jak se hned dozvíš. Dokáži ti, že znám lépe než ty zákony, zvyky a životní pravidla, jimiž se řídi zdejší národové. Tvrdíš, že my, křesťané, ve všem spoléháme na své konzuly a že jsme jimi chráněni a ošetřováni jako nedospělí, jako nemluvňata. Bylo-li ti vskutku o mně toto vypravováno, tedy mi pověz jediný případ, kdy jsem se ucházel o přispění mého konzula, kdy jsem spoléhal na ip jeho pomoc. Řekni mi o jediném případě, že jsem se cho-ífe val jako slabé a choré dítě. - %KÍ i1"'' • Naopak, příteli! Mohu klidně tvrdit a také dokázat, že IfSlř dodnes žije mnohý, přemnohý moslim, který by bez mé ÍfJ| pomoci, tedy bez pomoci křesťanovy, byl již dávno zničen f|j a zahuben. Právě Kurdové kmene Behed vědí dobře, || jsem-li slaboch a churav, jak jsi křesťany právě líčil. Jdi J|í k nim a taž se jich! Dozvíš se, jakým strachem, jakou l|| hrůzou byl zchvácen celý kmen přede mnou. Jsou mezi J|í' nimi - - - |; „Umlkni!" osopil se na mne zlostně. „Bebehové jsou g hrdinové, neznající strachu a bázně. A nejméně se bojí l tebe---" ; „Počkej!" přerušil jsem ho velitelsky. „Poslouchal jsem dost klidně tvou dlouhou řeč a nemukal jsem. Vyslyš ny ní v klidu ty mne! Jsi snad Bebeh, že se jich ujímáš? Mám si snad myslet, že ses nenarodil v Egyptě, nýbrž zde v Kurdistanu? Nezavdávej mně příčinu, abych se o tvých úmyslech přesvědčil, jinak by to pro tebe špatně dopa dlo! Opovážil ses říct, že mně zde v Kurdistanu ani Bůh nepomůže! Pravím ti, že Bůh pomohl již mou rukou a hlavou mnohému moslimovi, jemuž již pomoci nebylo a do té chvíle jsem ti nedal příčinu k domněnce, že bych snad nevěděl, jak se ubránit nebo vyvarovat útoků <í a přehmatů mohamedánských. Rozumíš mně? 35

Ostatně, jak si dospěl k náhledu, že my, křesťané, jsme propadli peklu? Kdo ti to řekl? Některý tvůj muderir? Pak by mi bylo lito, že islám nemá lepší učitele. Muhamád přece opakoval v koránu několikrát, že nebesa jsou křesťanům otevřená. Nahlédni jen do svého hamaj-lu, jejž sice nosíš na hrdle, ale v hlavě nemáš, jinak bys také potvrdil, že vy, moslimové, na onom světě v den soudu budete vysoko nad námi trůnit jako soudcové nad nebem i peklem, nad životem a smrtí! Což nepraví sám Muhamád a všichni kalifové a všichni vykladačové el koránu, že jediným soudcem v den posledního soudu bude Isa ben Myriam, jenž se posadí na střechu mečety Oma-jadů v Damašku, aby soudil živé i mrtvé? On, Kristus, jehož uctívá křesťanstvo jako syna božího, Kristus, syn Marie, bude soudit nás i vás. Nikoliv tedy Muhamád! A kde pak jsi a kde budeš, Sáli ben Akvile, jenž o sobě tvrdíš, že budeš také s ostatními soudit a rozsuzovat nad nebem a peklem, nad životem a smrtí? Až se v tu chvíli objeví před Isou ben Myriam, jak tě osloví a jak se bude tázat a co mu budeš moci odpovědět? On bude tvým soudcem. Poviš mu snad také, zakladateli křesťanstva, že jeho věřící, křesťany, nutno odsoudit do

pekel k věčnému nářku a nekonečnému trápení, protože uctívali nikoliv Muhamáda, nýbrž jeho?" Sáli ben Akvil za mé dlouhé řeči sice několikrát otevřel ústa, aby mne přerušil, ale nepodařilo se mu to. A když jsem konečně umlkl, oněměl docela a seděl přede mnou, aniž se pohnul; proto jsem pokračoval: „Nuže, mlčíš. Vyvrátil jsem všecka tvá tvrzení. Máš-li, co bys namítl proti pravdě mých slov, promluv!" A poněvadž Ještě mlčel, promluvil za něho mladý hadži: „Sídi, daří se mu, jak se dařilo mně a jako se bude dařit každému, kdo se odváží rpzmlouvat s tebou o víře. Snad se ještě pamatuješ, effendi, jak jsem se snažil v prvních dobách našeho seznámení a ještě později několikrát, abych té od křesťanství odvrátil a obrátil na islám?" „Pamatuji se! Vím o tom dobře," pravil jsern s úsmě- vem. „Ejhle! Tvé rty se svrašťuji k veselosti a hroty tvých knírů se vypínají k útrpnému úsměvu. Lituješ mne, a vě- 36

ru připouštím, že jsi k tomu oprávněn. Kdo by tě chtěl od tvé viry odvrátit, podobal by se himarovi, oslu, jenž by chtěl přemluvit orla, že v tmavých a špinavých konirnách se žije nádherněji, než nahoře v jasných, volných a čis- tých vlnách vzduchu, kde se snoubí zlato vycházejícího slunce s nachem jitřenky." „Muži!" osopil se na něho kazatel, nabyv náhle daru řeči. Znamená to snad, že mne srovnáváš s oslem?" „Ohahé!" řekl klidné Halef. „Mluvil jsem o tobě? Mys- lím, že jsem se zmínil jen o těch, kteří mého sídi, který má v hlavě výklady všech vyznání, hodlají poučovat a ob- racet. Jestliže se k těm lidem přidáváš z dobré vůle, pak se s oslem srovnáváš sám a není to mou vinou." „Pověz, muži! Tys přece moslimem?" „Tak jest, a pravím to hrdě, že jsem moslimem." „A přece přiznáváš pravdu jemu, křesťanovi." „Není boha kromě boha! A ty se tomu diviš? Oh! Nejen přiznávám jemu pravdu, nýbrž dal bych také mluvit noži i své ručnici pro něho! Rozuměj mi dobře! On je orlem, který mne poučil, jak je možné vysoko se vznést nad mračna. A tam se mi líbí ve výšinách a jestliže se jiným tvoříím zamlouvá bydlet pod mračny, nechci se s nimi o to přít, tedy mlč!" Maličký hadži užíval přízvuk, jenž dráždil, vyzýval a vyhrožoval a věru chlapíček byl vskutku přes svůj drobný vzrůst způsobilý, aby svým slovům zjednal váhu. Sáli ben Akvil to asi věděl a proto uznal za dobré aspoň pro tu chvíli zanechat dalších rozepří. Přemohl se nějak, umírnil se pokrytecky a promluvil s okázalou smířlivostí: „Nepřišlo mi ani na mysl, abych na tvého effendiho útočil; nechť zůstane křesťanem, jímž je, kdežto já budu vyznávat jako dříve Mohameda, kterého povznesl Alláh nad všecka nebesa." „Nemluvil jsi však jen o náboženství, nýbrž vyhrožoval jsi mu krevní mstou," dotíral na něho hadži. „Vyhrožoval? Nikoliv. Ctím ho a obdivuji se jeho či- nům. Proto jsem mu dal výstrahu, která vyšla ze srdce blahovolného, upřímného." „V budoucnosti tedy pamatuj, že není možné nikomu těšit se blahovolnému srdci, jestliže toto srdce tlumočí svá přání jazykem nezdvořilým a zlostným. Pozval Jsi 38

nás, abychom s tebou pojedli; jsme tvými hosty a s hosty se hostitel do sváru nepouští." „Pravdu díš. Nebylo mým úmyslem dotknout se vás nešetrně nebo vás urážet; jestliže jsem však přesto řekl něco, co se vám nezamlouvalo, odpusťte mi. Jsem unavený dlouhou pouti a muž unavený mnohdy ani nemyslí na to, co mluví." To znělo mírně a smířlivě, že by to bylo u mnohého vy- volalo příznivý dojem, na mne to však nemělo žádný vliv. Kdo se umí tak ovládat, že z nadšené hádky upadá v po- koru a prosí za odpuštění, ten je člověkem podlým - před nímž je dobře mít se na pozoru. Tvářil jsem se tedy rovněž přívětivě, zároveň však jsem byl zdrženlivější než dříve a za chvíli jsem užil záminku, abych po namáhavé pouti „rozpustil sněmovnu". „Přátelské" armády se rozešly; vtáhl jsem s hadžirn do své „pevnosti" za proutěnou stěnou a slavný kazatel vyšel z krčmy, aby se ohlédl po svých koních dříve než půjde na lůžko. Vrátil se pak do domu, sebral z krbu hořící dřevo a vešel do našeho přístěnku, kde jsme již leželi na houních. Posvítil si na nás důkladně a pravil, omlouvaje se: „Odpusťte, že vyrušuji. Přál jsem vám jen beletak sai- de, dobrou noc, aniž jsem vás, jak se sluší, doporučil přízni Alláhově! Fi aman Allha, v ochranu boží! Nechť vám Alláh popřeje dlouhý a pokojný spánek." „Má šach Alláh kaň wamach lam jasach lam jekun - co bůh chce, stane se; co nechce, nestane se," odpověděl jsem. Pokynul přívětivě a opustil nás, aniž vystihl smysl mé odpovědi. Viděl jsern štěrbinami v pletivu, že si pomocí svého sedla a houně upravuje poblíž krbu lůžko, na něž se pak položil a pohodlně natáhl. Proč nás vlastně ještě navštívil? Ze zdvořilosti? Zajisté nikoliv. Chtěl se snad rozhlédnout, tak jsme se uložili? To již bylo pravděpodobnější, avšak bylo-li to tak, pak rněl při tom úmysl, jenž mohl být nebezpečný. Proto jsem mu dal odpověď větou, jejíž význam nepochopil. Měl jsem Halefovi říct co si myslím? Ne! Malý chlapík potřeboval víc spánku, než já a proto jsem se rozhodl, že ho nebudu znepokojovat a raději sám probdím celou

noc. Halef byl ostatně ohrožen méně než já, neboť ležel u zdi, 39

kdežto rné lůžko bylo umístěné tak, že na ně každý, kdo vešel, musil narazit. Netrvalo dlouho a tiché, pravidelné oddechování mi prozradilo, že Halef usnul. Uvědomiv si to, sesouval jsem se tiše z lůžka a přikrčil jsem se do kouta. V koutě, do něhož jsem se uvelebil, byla v pletivu značnější díra, která mi usnadňovala další pozorování fa- natického misionáře islámu. Po obou stranách krbu se válelo uschlé třtinoví a suché dříví k udržování oheň. V krbu dohasínal oheň a poněvadž již nebylo přikládáno, vyhasl záhy úplně. Ale dřív než se v domě rozestřela úplná tma, viděl jsem dobře, kterak Sáli ben Akvil vytáhl ruku z houně, do niž byl zabalený a nadzvedl poněkud hlavu, aby se rozhlédl. Jeho zrak utkvěl na naší proutěné rohoži. Tato okolnost mne utvrdila v podezření, jež se mne již dříve zmocnilo. Věděl jsem, co se přihodí a litoval jsem ubohého kazatele. Pak se setmělo dokonale a poněvadž jsem již nemohl zrakem nic postřehnout, napjal jsem sluch. Ve chvílích, v jakých jsem právě byl, míjí čas zvolna, velmi zvolna. Minuty se prodlužují v hodiny a člověk bez- děky umdlévá. Přesto jsem ustavičně napínal pozornost, až se mi konečně dostalo očekávaného uspokojení, neboť jsem zaslechl skrovničký šramot, jaký vzniká, jestliže se oděv nebo jen část oděvu plouží po zemi. Kdyby nebyl můj sluch dlouhým pobytem na divokém americkém zá- padě vycvičený, neslyšel bych však nic. Jak bylo dobře, že jsem byl nedůvěřivý a podezíravý. Domnělý Egypťan z Damietty, vlastně však bebešský Kurd - že jím byl, o tom jsem byl přesvědčen skálopevné - považoval za svou povinnost hlásit se ke krevní mstě a přicházel, aby ji vykonal. Jaká sláva, jaká čest pro něho, kdyby mohl svému kmeni oznámit, že usmrtil Kára ben Nemsi effendiho a hadži Halefa Omara. Přelévání krve, úkladné a zákeřnické, patrně nenarážělo na vznešenost Jeho duchovního stavu. Účel posvěcuje prostředky všude na světě, kde jsou - darebáci. Vskutku! Tento fanatik proklouzl otvorem mezi zdi a rohoži do našeho přístěnku a zamířil hned napravo, kde jsem zprvu ležel a kde se dosud válel Halef, kdežto já 40

jsem ležel přikrčený víc nalevo. Vidět jsem ho nemohl, avšak neklamal jsem se ve směru jeho pohybu, neboť lehké a tiché dotýkání jeho roucha podlahy nebylo pro mne halucinací a kdybych snad ještě byl v pochybnos- tech, tedy se ozýval ještě jiný, krátký, zato však význač- nější zvuk, který mně dokazoval, že se nemýlím - bylo to praskám kloubů, jaké nebývá a nesmí být u dobře vyško- leného a vycvičeného plížitele. To bylo opět důkazem, že bezúhonné plížení je řemeslem svrchovaně obtížným, neboť mnohdy závisí na slabém prasknutí jediného prstového kloubu celý život. Jakmile Kurd zabočil napravo, k mému lůžku, pustil jsem se za ním po kolenou, opíraje se o zem levicí, neboť pravou ruku jsem musil nadzvednout a hmatat jí, abych nalezl spojení mezi ním a sebou. Při tom jsem se dotkl podešve jeho střevíce, které zapomněl vyzout. Posunul jsem se ještě víc nalevo a dopředu a nahmatal jsem cíp jeho haiku; tedy ani tohoto obtížného oděvu se nezbavili Chopil jsem se cípu, avšak stále popouštěje, cítil jsem každý pohyb zákeřníka, až konečně se zastavil zcela blízko místa, kde myslel, že mne nahmatá. Až dosud se plížil po čtyřech, nyní však vztyčil trup do po- kleku - okamžik tedy nadešel. Nazvedl jsem se rovněž, vymrštil jsem se do dřepu, na- táhl jsem trup a popadl jsem ho oběma rukama: pravicí za ramena a levicí za šíji. Leknutí nad neočekávaným a náhlým popadnutím mu vynutilo ze stísněných hlasivek krátký výkřik, neboť měl hlasivky dobře vyvinuté. Přitáhnul jsem ho k sobě dokonale, sevřel jsem oběma rukama jeho hrdlo a to tak pevně, že Jsem mu hned zamezil odpor. V minutě mu klesly ruce k bokům a kdy- bych ho pevné svíral, byl by se skácel. Halef procitl jeho výkřikem; malý duchapřítomný mužík hned vyskočil, vytrhl z opasku zbraň, jak jsem zpozoroval podle cvaknutí kohoutku, a volal: „Co se děje? Kdo zde křičí? Sídi, sídi!" „Zde!" pravil jsem. „Neznepokojuj se a hmátni do kapsy! Máš u sebe kibritat - zápalky?" „Mám, sídi, v kapse." „Pospěš tedy ke krbu a zažehni oheň." „Proč? Kde je Sáli ben Akvil?" 41

„Zde! Držím ho pevně; chtěl nás jen tak trochu za- vraždit." „Alláh, wallah! Držiš ho dobře a bezpečně?1" „Nestarej se! Pospěš a zažehni! Potřebujeme světlo." „Okamžitě! Již chvátám, počkej! V okamžiku bude světlo! Ó, darebák! Ó, zrádce! Doporučoval nás Alláhovi! Počkej, za to tě pošleme do pekel, dříve ti však vysázím sto ran svým bičem, aby sis zvykl na horko, než se v pekle posadíš na rozžhavenou lavici." Za tohoto řečnění dorazil ke krbu. Zatím se pode mnou Sáli ben Akvil podezřele hnul a hmátl mě po ruce; zasadil Jsem mu tedy ránu pěstí do skráně, takže pozbyl vědomí. A v tu chvíli vzplanula již na krbu suchá třtina a plamenné paprsky pronikly četnými štěrbinami proutěné rohože. Před sebou jsem uzřel na zemi Kurdův nůž - chtěl nás tedy probodnout. Zvedl jsem,

nůž, zastrčil jej za opasek a vyvlekl omdle- lého ven, ke krbu, karn zatím Halef nakládal dříví. Spatřil mne, pomohl mě muže uložit na houni a svázat mu ruce i nohy a pak se mne tázal: „Jak bylo možné, sídi, že nám tento člověk, jenž nás pozval k večeři a pohostil, v noci ukládal o život?" „Prostě. Je to rodilý Kurd a patrně příslušník kmene Bebbehů." „Mašallah! Divové boží! Bebbeh! Tedy krevní msta! A přesto vše, prve než ulehl, doporučoval nás přízni Alláhově!" „Ano - aby nás oklamal. Zároveň nám také přál dlouhý spánek - nejspíš tak dlouhý, že bychom se probuzení již nedočkali." „Jilan dakno - proklet buď jeho vous! Když jsern se uložil, neměl jsem chuť procitnout na onom světě. Zach- ránil jsi život mně i sobě; jsme ti tedy oba povinni velkým díkem. Jak jsi však mohl tuto vraždu zamezit?" „Neusnul jsem. Úmyslně jsem bděl, neboť jsem tušil, že tento chlapík má něco nekalého za lubem." „A nezmínil ses ani slovem, sídi!" „Poněvadž jsi potřeboval spánek." „Jaký jsi to člověk, eflendi. Umíš býti přísný a hrdý Jako vladař všech vladařů v Istambulu a již v příští chvíli Jsi plný mírnosti, laskavosti a přívětivosti jako srdce 42

milující ženy. Doufám však, že tentokrát se tvá přívěti- vost neobjeví, až půjde o ztrestání tohoto vraha." „Jsi na omylu, jestliže ho považuješ za vraha, neboť se mu nezdařilo oloupit nás o život." „Vím, vím! Již zase leze na povrch, co nazýváš svým křesťanstvím. Kdo ti jen ukládá o život a nezdaří se mu tě skolit, je vlastně docela řádný člověk. Kdo si u tebe zaslouží název vrah, ten tě musí nejdříve desetkrát usmrtit nožem nebo klackem a pak ještě dvacetkrát zastřelit a ještě pak bych se sázel, že ho necháš ujít bez trestu, protože ti tvůj ingil přikazuje, abys í nepřátelům projevoval lásku! Pohleď! Již otvírá oči! Mám věru chuť chopit se biče a vysázet mu sto piastrů, nikoliv stříbrných, nýbrž kožených, vyřezaných z hroší kůže. Ale jak tě znám, musím se patrně vzdát tohoto požitku. Krev dosud ne- tekla a podle tvých názorů se nestalo nic zlého. Není boha, kromě Boha!" Dobrý Halef Omar, který si tímto způsobem obvykle stěžoval, byl v duchu sám dobrý člověk a vzdechy, jimiž želel mé mírnosti, prve než jsem o ní podal důkazy, nebyly vlastně ničím, než nepřímou a sebevědomou pobídkou, abych jednal milosrdně. Sáli ben Akvil se zatím probíral z mrákot. Zprvu ucítil, že je spoután, podíval se na nás udiveně, načež si uvědomil, čeho se chtěl dopustit a co se mu nezdařilo a vyrazil ze sebe sten, aniž se jinak ozval. Mlčky se válel před námi, maje rty pevně zaťaté. Tím výmluvnější byly však jeho pohledy; překypovaly vztekem a záští. Tázal jsem se ho chladně: „Chtěl bys ještě nyní tvrditi, že jsi rodák z Damietty?" Neodpověděl hned. Zamračil se a pak zasyčel skrze zuby: „Lest mně přikazovala mluvit nepravdu; nemysli si však, že bych chtěl něco zalhávat strachem před tebou. Alláh, jak se zdá, tě nevydal v mé ruce; zmýlil jsem se v něm." „To asi není po prvé, že jsi se mýlil v božím vnuknutí. Jsi přece Kurdem." „Jsem." „Z kmene Bebbehů?" „Tak jest." 43

„Šejk Gasal Gaboya byl tvůj příbuzný?" „Bratr mé matky!" „Chápu vše! Zvěděl jsi zde, kdo jsme a krevní msta tě nutila, aby nám ukládal o život." „Ano. Nutila mne, jako nyní tebe nutí, abys mne zbavil života." „Kdo to praví? Neuznávám krevní mstu, kterou opovr- huji." „Snad nikoliv krevní mstu, ale přece jen pomstu." „Ani tu! Mstitelem je Bůh." Výraz jeho tváře se změnil; pohlížel na mne upřeně a tázal se posléze: „Mohou si u vás lidé ukládat beztrestně o život?" „Nemohou. Člověk, jenž svému bližnímu ukládá o ži- vot, není vůbec člověkem, není křesťanem, třeba se hlásil k té víře. Náš kitab el mukaddas praví: „Nezabiješ!" -a skutečný křesťan přísně dbá toho příkazu. Kdo však prolévá lidskou krev, je trestán spravedlností lidskou, která na zemi zastupuje věčné zákony." „A - prolévá-li krev sama spravedlnost?" tázal se rychle Hatef, avšak umlkl, neboť jsem na něho přísně pohlédl. Paprsek naděje se kmitl tváří spoutaného. „Vydáte mne také spravedlnosti?" tázal se stejně rychle jakoHalef. „Nevydám," řekl jsem. Jeho tvář se znovu zamračila, a v jeho slovech se zračilo zklamání. „Budete mne tedy soudit sami," pravil. „Ah! Zvedl jsi můj nůž - vidím jej v tvém opasku. Nuže, chop se jej a bodni!" Zavrtěl jsem hlavou. „Neporozuměl jsi mé. Pomsta je mně zakázaná, za to však poroučí mně má víra, abych miloval své nepřátele, abych jim odpouštěl, jak i mé viny budou odpuštěny. Neusmrtím tě a také tě nevydám k potrestáni." Na jeho tváři se objevil výraz, který nelze označit. Bylo v něm všecko: údiv, naděje, pochybnost, úžas a strach, kromě jiných pocitů a všecky ty pocity bojovaly navzá- jem, až konečně nabyla vrchu nesmiřitelnost a zášť. „Posmíváš se mi!" rozkřikl se zlostně. „Ano, bylo mně kdysi řečeno, že je vám přikázáno, abyste dobře činili 44

i svým protivníkům, avšak kterému člověku je možné, l aby se podle toho choval? Pak by lhaly dějiny národů l křesťanských na každé stránce. Je vůbec hloupé, že.vaše jí Písmo něco podobného od vás vyžaduje a váš Kristus byl pouhým sanam

el heiwana, modlou hlouposti, když vám > přikazoval něco, co člověk nemůže dokázat." „Mluvíš jako moslim, jenž nepoznal lásku; my, křes ťané, ji však známe a chováme se podle ní. Zachtělo se ti j mého života, ale nezdařilo se ti mi jej vzít; za to ti daruji tvůj život - měj si jej!" Vytasil jsern jeho nůž, přeřezal jsem mu pouta, pak : jsem mu nůž podal a dodal jsem: „Jeho střenka neměla tolik schopnosti, aby mne za- i sáhla. Vezmi!" Sáli ben Akvil vyskočil. Jeho oči se rozevřely a ústa - skoro bych řekl - se roztáhla od ucha k uchu. Obě ruce jj předpažil prudkým trhnutím, aniž se odvážil chopit se | nože. l „Alláh jalam el geb - Bůh zná všecko skryté, já však | nevím, co o tom soudit!" zvolal. „Je to posměch, nebo l mluvíš vážně?" ;|. „Vážné." t „Zapřísáhni se mi Alláhem!" „Nesmysl. Isa ben Myriam pravil: ‚Vaše řeč budiž: ano, ano, ne, ne a co nad to, jest hříšné!' - Mluvím pravdu a nepotřebuji přísahat." Halef vrtěl nedůvěřivě hlavou. „Ty - mně - tedy - daruješ - život?" koktal kazatel. „Řekl jsem již." „A jestliže budu v pomstě pokračovat?" „Tedy nás Bůh ochrání, jako nás dosud ochránil -i před tebou. Pravil jsi za večeře, že si neumím pomoci a že mně ani Bůh nepomůže; nyní vidíš, že mi pomohl a na něho také spoléhám. Jsi svobodný." | Tu teprve vzal nůž, ustoupil o několik kroků, díval se brzy na mne, brzy na Halefa nejistým zrakem a pravil ko nečně napolo s posměchem, napolo pohnutě: „Děkuji ti, effendi! Jestliže to, co jsi právě mluvil : a učinil, vychází vskutku z tvého srdce, pak jsi ovšem l buď na rozumu pomatený,, anebo je tvé křesťanství * vskutku lepší, o mnoho lepší, než jsem myslel. Protože 45

jsem však člověk prozřetelný a nedůvěřuji příliš ani tobě, ani tvé víře, odejdu rychle a nevyčkám v nečinnosti, až se ti ztracený rozum vrátí, nebo se jinak rozmyslíš. Nevrátili se ti rozum, nechť Alláh rozmnoží tvůj blahobyt o tolik, o kolik ti na rozumu chybí." Popadnul sedlo a houni a chvátal ze dveří. Po několika minutách vycválal koňmo ze dvora, aniž hospodyni za- platil, jak jsme později zvěděli. Konečně umlkl v dálce dusot jeho koně, a zavládl noční klid. Hadži Halef se zatvářil levým okem mrzutě, pravým posměšně a vyrazil ze sebe: „Dobře ti to řekl, sídi. Teď ujíždí, zcela tak, jak jsem si myslil,, bez trestu, bez šlehu a můj bič smutně visí oca- sem k zemi. A při tom chlap ještě myslil, že nejednáš vážně! Ó, sídi, sídi, čeho se ještě na tobě dožiji! Oblažuješ své nepřátele milosrdenstvím a zarmucuješ své přátele žalostí nad línou kůží biče, kterým se nesmí prásknout. Jak rád bych mu vysázel stovku, nyní však pro tvou ne- včasnou dobrotu mě zmizel stůl, na který jsem chtěl sázet piastry! Budeš-li takto pokračovat a dávat svým nep*řátelům odměny na místě výprasku, pak dá každý moudrý přednost tvému nepřátelství před přátelstvím." „Nuže, jen se vymluv, Halefe. Vím přece jen, že jsem jednal podle přání tvého srdce. Byl jsi druhdy rovněž přívržencem el thar a nemohl ses nabažit krve; nyní však pociťuješ bolest, šlápneš-li na housenku." „Effendi, pravdu díš, zcela pravdu, neboť čím větší červ, tím více mne to bolí a jestliže se objeví červ nebo housenka v lidské podobě, jest islám i se všemi kaliry a výklady u všech všudy. Půjde-li to tak dál, dokážeš ještě, že se seberu a přijmu od některého vašeho derviše mamudiji, křest svatý. Pojď a ulehni opět. Tentokrát nás snad nevyruší nikdo, neboť Sáli ben Akvil se již nevrátí; zkusil dostatečně, že je snáze nás pozvat k večeři, než na nás provádět zákony krevní msty. Jestliže někdo tak lehce- unikne andělu smrti, jako upláchl naší odplatě, pak jistě skočí rovnýma nohama do sedmého nebe - Mohamedova." Přiložili jsrne na oheň ještě několik kusů dřeva, pak jsme se znovu uložili ke spaní, aniž tušil v celém domě kdokoliv, že jsme byli tak blízko smrti. Je skoro ne- 46

uvěřitelné, s jakou lhostejnosti jsem kdysi vpadaje z jedné událostí do druhé, dovedl zažít příběhy, které by ve mně dnes a na jiných místech vyvolávaly vzrušení. Ale právě ta lhostejnost byla tehdy vlastností, za jejíhož přispění se nám zdařilo čelit nebezpečím, jimž by člověk bez chladné krve sotva mohl uniknout. Doufal-li ubohý Halef, že již nebudeme ničím vy- rušováni ze spánku, klamal se, neboť, sotva jsme spali asi dvě hodiny, procitli jsme strašným povykem, který k nám doléhal zvenčí. Strhl se mnohonásobný a mnoho-hlasný řev, z něhož vyznívalo srozumitelněji jen volání: „la harik, ia harik - ó, požár, ó, požár!" Hořelo tedy někde v osadě a jakkoliv nám do toho nic nebylo, vyskočili jsme z houní a chvátali ven, abychom nabídli svou pomoc, kdyby jí bylo třeba. Shledali jsme, že běží vskutku o značný požár usedlosti a spěchali jsme k ohroženému místu. Představi-li si člověk noční požár v malé, odlehlé šumavské osadě v dobách, kdy ještě nebyli hasiči, může si utvořit malý, aspoň vzdáleně přibližný pojem o hrozném zmatku, do něhož jsme byli strženi, jakož i o výjevech, které jsme .viděli před sebou i kolem sebe - zmatek nad zmatek a pomoc -nikde. Hořelo na opačném konci osady a vše, co mělo nohy, letělo tam, strkalo se, poráželo se; lidé byli posunováni, nevědouce kým a proč - všecko všudy bylo

bez hlavy a řvalo zbytečně, vřískalo, naříkalo - a strkalo ruce do kapes. Nejlehčí věc na světě: zúčastnit se požáru zrakem a křikem! Aniž jsme se nadali, vězeli jsme v ohromném, sem tam se zmítajícím klubku lidu, z něhož nebylo vyváznutí, než bezohledným bojem. Klubko se valilo brzy napravo, brzy nalevo, vpřed i vzad a zase vpřed. Kdo měl ústa, otvíral je a křičel, pokud mu hrdlo dovolovalo, kde však hořelo, co hořelo, u koho a jak, nevěděl nikdo; aspoň jsme to ne- mohli zvědět. Byli jsme zaklínováni do této strašné soutěsky davu, neměli jsme svobodnou vůli, nemohli jsme se samostatně pohybovat a chtě nechtě jsme setrvali na témž místě, snažíce se jen, abychom nebyli od sebe odtrženi. Pomyslel jsem si teprve nyní, v této tlačenici, na naše 47

koně, které jsme v horlivosti, abychom ukázali dobrou víili pomoci, zanechali bez ochrany a dozoru ve špinavé hospodě! A což, stane-li se jim vskutku něco? Zdejší lid viděl a obdivoval mého spanilého Riha a zde i v celé krajině byl téměř každý člověk, nebyl-li zrovna poražený slepotou a ochromením údů, rozeným koňským zlodějem. Úzkost mne popadla/, sdělil jsem hadžimu své obavy a vynasnažili jsme se všemožně, abychom si razili shluklým davem cestu zpět k domu, kde jsme byli ubytováni. Ale čím více jsme se strkali a tlačili, tím víc jsme byli strkáni, tlačeni, mačkáni, svíráni, ano i tlučeni a kopáni. Záhy jsme Již, jak se obyčejně říká, necítili v těle ani kost a jižjiž jsme se vzdávali veškeré naděje, že prosa- díme svou, když nám přišla znenadání posila, pomoc. Tou pomocí byla - tulumba. Tulumba - co to je? Rozumí se, že něco takového, co bývá při požárech téměř nezbytné a nevyhnutelně potřebné, totiž stříkačka. Stříkačka? Byla vůbec v Koi, v tom zapadlém, špinavém kurdském hnízdě hasičská stříkačka, skutečná stříkačka k hašení požáru? Tak se jistě táže přemnohý čtenář a vrtí hlavou. Ale přesto opa- kuji: Ano, byla tam stříkačka k hašení požáru, a jaká stříkačka! Byla tam tulumba! Ó, tulumbo! Viděl jsem tě v Turecku; setkal jsem se s tebou v Persii a tys mně dokonce druhdy i v krásné el Kahiře podrazila osla, na jehož hřbetě jsem náhodou seděl, takže se dostal osel navrch a já dolů; avšak po- doba, v jaké ses mi objevila v Kurdistanu, v krásném Koi, by mne málem zmýlila a uvedla v pochybnost, pokud se tebe týče, ó tulumbo a tvé velmi dobře známé tvářnosti, tělesné konstituce a konstrukce! Tulumbo, ó tulumbo! Od té doby se tě hrozím! Byla jsi tehdy snad v Koi jen inkognito, na zapřenou? Přestrojila ses úmyslné, aby tě nikdo nepoznal? Anebo jsi se jen tak duchaplně přetvářela? - Nuže, af tomu bylo tak či onak, nechť mne ktsmet zkrátka a moudře zachová, abych se ještě někdy v životě setkal s tebou v takové podobě a ta- kovým způsobem. Ó, tulumbo, strašlivá tulumbo! Jsou prý lidé, kteří účel a prostředek, věc hlavní a ved- lejší, podporu a překážku zpravidla zaměňují. Kdo by to 48

považoval za nemožné, nechť putuje do Koi v Kurdistanu, a tam ať si dá ukázat obecní stříkačku, hroznou tulum-bu a pak uvěří a bude mluvit jinak! Aby se to dalo pochopit, možno si pomyslet - ale ne! přece ne! Nechť si nikdo nic nemyslí, nechť sám zkusí a to tak, jako jsem zkusil já a zajisté mu při tom zajde chuť na pochopení a pomyšlení! My dva tedy, Halef a já, jsme se marně pokoušeli vy- motat se z tvrdého a hustého puddingu lidských těl, v němž jsme tvořily dva malé, pranepatrné škvarečky. Všecka naše námaha měla jen jediný, dokonce ne zamýš- lený úspěch, že jsme se totiž zamotávali vždy dál a hlou- běji, až jsme byli konečně od sebe odtrženi. Dřív než jsem se nadál, byl jsem škvarečkem osamoceným. A Halef rovněž. Byl ode mne jen tak na dosah - stálo mezi námi sotva šest cizích lidských škvarečků, které se ve všeobecném varu amitaly sem tam a ještě jinak. Obracel jsem se, stále zmítán a postrkován, často pod hadžim, avšak dorozumět jsem se s ním mohl jen pomocí po- sunků, poněvadž nebylo slyšet slova ve vřavě kurdských hrdel. A vřava byla tak děsná, že jsem se již obával, že nemůže být děsnější. Řev fotballový nebo vůbec sportovní a vřava v Kurdistanu, toť přece jen podstatný rozdíl. A posléze se změnily hrůzné zvukové vlny v nesnesitelnou bouřlivou vřavu; řev kurdský se rozběsnil svrchovaně, nikoliv však již všeobecně, nýbrž jen těsně za mnou. Ohlédnuv se, zpozoroval jsem v celé té směsici po- divný, od dosavadního ustavičného postupu lidských vln naprosto odlišný pohyb, který jsem si neuměl vysvětlit. Nechť si čtenář představí hladinu stojaté, ovšem roz- čeřené vody a rybu, která plave na povrchu hladiny v pří- mém směru jako člun. Voda se vzdouvá u hlavy ryby a padá nazad, současně vrhá též napravo i nalevo vybíhající paprsky. Za mnou byly lidské hlavy sraženého davu právě takovou rozčeřenou hladinou, z níž vybíhaly napravo i nalevo jakési paprsky či proudy, avšak rybu, tu rybu se mi nedařilo vidět, třebaže nadzvedávala zmíněnou hladinu svým čenichem, čumákem; jinými slovy, třebaže vyhazovala před sebou lid do vzduchu, neboť byli vskutku žen- 49

stí i mužští Kurdové před mým zrakem právě v tom přímo na mne směřujícím pohybu

hrotem záhadné ryby nad- zvedáváni a přes hlavy ostatního množství paprskovitě rozhazováni. Kým nebo čím byl u všech všudy onen kapr, okoun, losos, jeseter, který svým čenichem rozrážel rozbouřený proud lidstva a tvořil z jeho hlav a těl tak podivuhodné paprsky nad hladinou? Nevěděl jsem to, a nemohl se toho domyslet, neboť každý, koho bych se tázal, byl tak velice sám sebe a své záchrany pamětliv, že mu nezbývalo času ani chuti, aby mně odpovídal. A neviditelná ryba, z obyčejného kapra krok za krokem vzrůstající na žraloka, provázena děsným, nadlidským řevem, při němž smysly člověka opouštěly, si stále razila cestu vpřed, přímo ke mně. Již již se sápala na Halefá, který ji nepozoroval; pozvedl jsem obě ramena, abych mu dal výstražný posunek - pozdě: v témž okamžiku se netvor na něho vrhl, nadzvedl ho - a již plul malý hadži po hladině lidských hlav, jako malý člunek. Poněvadž jsme stáli poblíž košaté a velmi husté stříbřité osiky a poněvadž se hadži vznesl tak vysoko, že se mohl rozepjatými pažemi zachytit za nízko visí čí'haluze, utkvěl na stromě jako Noemova archa na Arraratu. Rozumí se, že řval také, co mu hrdlo stačilo; neslyšel jsem ho sice, avšak viděl jsem to, neboť jeho ústa byla vypáčená dokořán a hrdlo mu hrozilo prasknutím, jak se nadýmalo. Jeho nádherný chrup - měl všech dvaatřicet zubů zdravých a jadrných - se leskl v záři ohně jako vykládaná ozdoba ze slonoviny na brunátném pouzdře. Pozoroval jsem ho zděšeně a opomenul jsem myslet sám na sebe; v tom mně náhle něco vběhlo mezi nohy. Dřív než jsern to mohl popadnout, abych se přesvědčil o povaze útočného předmětu, byl jsem vyzvednut a roz- houpán a již jsem letěl, zajisté šest stop vysoko od země a nejméně stopu nad hlavami ostatního národa někam vpřed, pak jsem se skácel střemhlav nikoliv na zem, nýbrž na hlavy ostatních. Ale nedopadl jsem na ně. Deset, dvacet, čtyřicet dlaní a pěstí se mne chápalo, strkalo mnou, zmítalo mnou, takže jsem počal také řvát ústy široce rozevřenými, jako Halef. Můj let, má plavba po lidských hlavách trvala nějakou 50

chvíli, než jsem se mohl řádně vzpamatovat a pomyslit na svou záchranu. Na severoamerických prériích jsem několikrát zajel ve společnosti lovců do utíkajícího stáda divokých buvolů a zatím co tato ohromná masa zvířat se valila vpřed, skákali jsme z bizona na bizona, ze hřbetu na hřbet, což se děje tak dlouho, až si lovec vyhlédne nejvhodnější zvíře. Vzpomněl jsem si šťastně na to a již jsem pracoval. Vyprostil jsem se několika štulci a kopanci z rukou těch, kteří mne právě popadli, vzpřímil jsem se napolo a skákal i lezl po čtyřech od hlavy k hlavě, nedbaje nijak, kam jsem právě stavěl dlaň či koleno a rozdávaje kolem rány a štulce jako elektrický úhoř. Opláceli mně ovšem vydatně a dostal jsem zpět víc než jsem rozdal - jak při tom vyhlížel můj oděv, může si každý představit bez zvláštní fantazie. Metou mé záchrany byla ovšem táž osika, v jejíchž ha- luzích trůnil teď hadži Halef s olympským klidem a ještě olympičtější Jistotou; nebylo tam příliš daleko, avšak štulce a rány, jež jsem rozdával, zachycoval, odrážel a přijímal, znesnadňovaly a prodlužovaly mě toto putování přes národ Kurdů, takže jsem se konečně s „opožděním" nejméně patnáctiminutovým šťastně dořítil do záchranné stanice k hadžimu. Ano, dořítil, toť nejsprávnější výraz, neboť jsem přímo vletěl mezi větve a musil jsem se pevně zachytit a přilnouti k nim, abych korunou nepřeletěl a na druhé straně se nezřítil dolů. Halef Omar řval cosi, čemu jsem naprosto nerozuměl. Mé síly byly vyčerpané; lapal jsem po vzduchu a cítil tlukot tepen v celém těle. Konečně jsem se uklidnil po ně- kolikerém mocném oddechnutí a zaujmul jsem pevnější pozici a nabyl jsem také času, abych se porozhlédl kolem a spatřil jsem posléze onu podivuhodnou, tajuplnou „rybu", která se dosud nezmenšenou silou zarývala do moře lidstva a rozrývala jeho vlny tak pěkně paprskovitě. Tou rybou byla - tulumba, strašlivá obecní stříkačka. Mířela právě naši osiku a pozorovali jsme ji tedy ze své povýšenosti, kterak se propracovávala. Bohudík - v plné již bezpečnosti mohli jsem se obdivovat jejímu zevnějšku i vnitřnímu ústrojí. Uzřel jsem konstrukci, bytnost i hybnost toho stroje 51

a zkoprněl jsem úžasem, potom jsem však vybuchl ne- olymplckým smíchem, který bohužel, zmizel ve všeobec- ném hukotu a řevu. Hadži Halef se také smál a jak se smál! Po tváři mu řinuly přímo do úst proudy slz, které nemohl stírat, protože se držel větví. Je známé, že vypukne-li oheň kdekoli, je třeba, aby byl hašen vodou. Tato myšlenka je nepopiratelně dobrá. Jestliže kde vypukne požár, kde se vezmou tu se vezmou, ale vždy se srazí lidé do hustého chuchvalce; i tato okolnost je nepopiratelně pravdivá. Nuže, výrobce stříkaček v zemích západních považoval by zmíněnou první dobrou okolnost za hlavní věc, avšak mistr všech mistrů v Orientu, v jehož umělých dlaních se zrodila tulumba, se vyznamenal logikou, která všecku okcidentální logiku daleko zatlačila a předčila. Mistr položil zkrátka ukazovák na hrot nosu a pravil: „Co je platné, možno-li z

tulumby vystřikovat vodu a hasit oheň, když pro shluk hloupých zevlounů se nelze dostat s tulumbou tam, kde hoří?" A pak sňal ukazovák z nosu a pravil chytrácky: jJe tudíž doprava takového chrlíce vody ještě důležitější věcí, než stříkání samo a dlužno tedy tulumbu sestrojit tak, aby zevlounům dala řádné naučení, že se umí i přes nejhorší překážky dostat na místo ohně." Tento vynálezce zajisté kdesi slyšel o základních šesti nástrojích hybné síly, totiž o páce, kladce, hřídeli, naklo- něné rovině, klínu a šroubu a pak zvláštní pozornost a oblibu věnoval právě - klinu. Jaký div tedy, že tulumba, o jejíž sestrojení usiloval, zjevila se mu v egyptském snáři v podobě klínovité a on toto vnuknutí bůžka spánku také uskutečnil. Ano - geniální tento muž ještě přetrumfl moudře a prozřetelně ono božstvo, neboť opatřil svou klínovitou konstrukci pohybem pákovitým, jímž bylo umožněné, aby každý nepohodlný zevloun, který by nehodlal tulumbě uhnout, byl zcela prostě od-mrštěn a vymrštěn, při čemž mu bylo úplně zůstaveno na vůli a chuti; aby se buď přilepil na vzduch a zůstal viset anebo na základě světoznámých zákonů gravitačních důvěrněji se obeznámil a setkal s matičkou - hroudou. Nechci a necítím v sobě povolání ani způsobilost zastá- 52

vat se náhledu, že by mohl nebo mohl mít některý z mých čtenářů továrnu stříkaček. Kdyby takový byl a jestliže by vzácný ten muž považoval pro své další úspěchy a zabezpečení za nutné a potřebné, poznat konstrukci takové tulumby, jaká se užívá v Kol, Kurdistan, připojuji pro něho k těmto řádkům náčrtek, při čemž mám ovšem také na zřeteli úmysl, vyvolat všeobecný obdiv nad mým geometrickým nadáním, a pro porozumění tomu náčrtku dovoluji si ještě připojit:

ob je náprava vozu, na níž jsou v bodech a a b umístěna velmi vysoká kola; na nápravě spočívá spodek vozu ocbd, z velmi pevného, solidního dřeva, jehož schopnost odporu je ještě zesílená řádným trámem cd. Celek tvoří dvoukolesový vůz se dvěma úzkými, dlouhými a vzá- jemně spojenými trámcovými trojúhelníky obe a obd, které vzájemně udržují rovnováhu. Není tedy třeba zvláštní námahy zadní trojúhelník vrcholem d snížit a tim právě zadní trojúhelník vrcholem c nadzvednout -anebo též naopak. Rozumějme dobře! Mužstvo tulumby, odpovídající asi našemu hasičstvu, naskáče do vnitřního prostoru zadního trojúhelníku, takže nepřichází do přímé karamboláže s vlastníky úctyhodného titulu „obecenstvo", které má být odstraněné. Ha-síčstvo - tehdy bylo na tulumbé dvacet mužů - posunuje celý stroj dopředu bez jakéhokoli ohledu na množství a jakost zevlujícího obecenstva. Občas nadzvedávají zadní trámec, čímž se předek sníží a tomu, kdo je pravé v cestě, vleze mezi nohy, neboť vybíhá v úzký, poměrně ostrý hrot. A pak hasičstvo vzadu zase trámec sníží, čímž se 53

předek vyhoupne, a kdo právě sedí rozkročmo na hrotu c, vyletí silou tří koní (- 20 mužů) více nebo méně do povětří, snad podle toho, jak má zaplacené daně a obecní přirážky, zatím co klínovitý tvar předku tulumby odhazuje ostatní překážky na stranu jako sníh z kolejí. Podle toho, kolik hlav ctěné shromáždění čítá, lze pak v osadě počítat boule, zlomeniny, odřeniny a pohmožděniny, neboť se s tulumbou obyčejné postupuje poklusem, nebo též během. Je ovšem na bíledni, že na myšlenku, sestrojit takovou tulumbu, mohl připadnout jen geniální muž, který se často stýkal s kurdským obyvatelstvem a který ví, kolik mozku kurdská lebka obsahuje. Snadno lze pochopit, že stříkačka časem postupuje jen zvolna, ježto jí nezbývá, než někdy zastavit, ustoupit a podnikat nové beraní útoky. A není také řídkou událostí, že vzdorovité a senzace chtivé obecenstvo se brání nedobrovolným výletům dp vzduchu, načež nastává vy- jednávání, mezitím co se požár klidně rozmáhá - má-li vůbec co sežehnout. To se právě přihodilo toho pamětihodného dne. Slavná tulumba vyhodila sice několik mužů, žen a děti do povětří, avšak pro nastalé „vyjednávání" a „příměří" nedorazila vůbec k požáru, totiž dorazila na místo až po ohni, zatím celý veliký sklad dříví byl úplně zachvácený požárem. V Kurdistanu je dřeva dost. Ale obezřetný vynálezce patrně také přece uvažoval o možnosti, že by mohla stříkačka dorazit na místo svého určení a blahodárného působení včas. Proto velmi dů- myslně připevnil na nápravu v bodě e silný hák, na němž zpravidla visívá sud, obklopený několika vědry. A v sudě, neni-li hasičstvo úplně bez hlavy, bývá také voda. Jestliže od toho času vždy pátrám po příkladech a porovnáních, abych si znázornil sociální poměry Orientu, vždy mně na mysl připadne v prvé řadě tulumba z Koi. Ostatně tuto kurdskou osadu nechť čtenář nezaměňuje s perským městem téhož jména v provincii Aserbej-džan, prqstírajícím se právě na karavanní cestě'z Erze-rumu do Tobrizu. Toto město čítá snad již asi třicet tisíc obyvatel a je jedním z pěknějších perských měst. Setrval jsem s Haléřem na osice, až tulumba úplně přejela a s ní se také rozptýlila tlačenice lidu. Pak teprve, 54

seskočivše, pocítili jsme řádně účinek štulců a ran. Zvláště Halef pilně roztíral kůži na různých jemnějších částech svého těla, při čemž pronesl také svým vlastním způsobem: „Sídi, hoří-li oheň tak, jak mne svrbí a pálí tělo, nelze požár uhasit, zvláště když není v sudu tulumby ani kapka vody." „Žádná voda?" podivil jsem se. „Jak to víš?" „Vím to, neboť jeden chlap, který tlačil tulumbu vzaáu, vytáhl z úst vyhaslý čibuk a hodil jej do sudu, aby jej tam uschoval, což by jistě nedělal, kdyby v sudě byla voda." Zasmál jsem se s chuti! Hasič s čibukem a vodní sud stříkačky jako bezpečná skrýš pro troubel - to přece ne- bylo k pláči! Halef se rovněž rozesmál a pokračoval: „Muž, který tuto tulumbu vynalezl, měl jistě vnuknutí od nejvyššího ze všech šejatinů. Nechť se za to smaží v pekle, kde nejsou stříkačky, aby byly hašeny plameny trápených hříšníků. Mé tělo je oteklé jako stará velbloudí houně, z níž byl vyklepáván bambusem po staletí nahro- maděný prach a hmyz. Ještě štěstí, že kismet daj rozumné vyrůst na tomto místě tomuto hor et talisu, topolu záchrany, který také tobě poskytl útočiště. Když jsem viděl, jak se potácíš po hlavách mužů a žen této čisté osady, probodávala soustrastná bolest mou duši skrz naskrz. Tvé držení, tvá poloha a tvé pohyby byly tak vznešené, jako když turecký nebo perský padišah udílí audienci, a kdyby mne přitom netrápila myšlenka na naše koně - oh, effendi! Naše koně! Naše koně! Co počneme, kdyby nám byli ukradeni?" Také jsem již vzpomínal. „Rychle do khanu, Halefe!r řekl jsem. „Cesta se již uvolnila, a cítím věru nepokoj, který nemohu zapudit. Podíváme se ke koním." Nedomluviv ani, již jsem kvapil dlouhými skoky ke khanu a malý hadži skákal za mnou, napínaje krátké nohy, aby s mými končetinami soutěžil. Již jsme nemysleli na požár, nýbrž jen na koně, které jsme zanechali neodpustitelným způsobem bez rozumného dozoru -v Kurdistanu, v divokém Kurdistanu. Vnitřní hlas ke mně cestou mluvil tak určitě a jasně, jako by se mnou kdosi hovořil a tvrdil, že zde není všecko 55

v pořádku, pokud se požáru i koní týkalo. A věru, hlas mluvil pravdu. Dorazili jsme do khanu. Na celém nádvoří.nebylo člo- víčka, neboť kromě hospodyně letělo všecko k požáru „dělat tlačenici" a když jsme vešli do světnice, obklopovala nás tma, úplná tma, neboť nikde nebylo světélka ani jiskřičky - oheň na krbu vyhasl úplně. Nečekal jsem ovšem, až dojdu do přístěnku, nýbrž volal jsem již ode dveří na svého koně. Odpovídal vždy na mé volání veselým řehotem, nebo aspoň slyšitelným funěním, tentokrát jsem se však odpovědi nedočkal. Proto jsem se obrátil a zavolal jsem hadžimu vstříc: „Pospěš, Halefe! Koně jsou pryč! Můj Rih se neozývá!" Halef stanul, jako by byl udeřen toporem do temena; on, chlapík tak statečný, duchapřítomný, jenž neznal strach. Leknutím mu zdřevěněly nohy a bylo slyšet, že se velmi namáhá, když ze sebe vyrážel: „Ko-ně - pryč! Alláh muavin - Bůh nám pomoz! Jestliže nám ukradli koně, ležíme zde jako ryby na suchu. Leknutí mně ochromilo údy od nosu do paty. Doufám, že bylyaspoň tvé údy tou nehodou ušetřené." Vstoupil jsem do přístěnku, rozpřáhnul jsem se, abych koně nahmatal a šahal jsem do prázdného vzduchu. Byla zde tedy jistota - smutná jistota o nehodě. A již mnou projela ještě horší předtucha, když jsem si vzpomněl na naše zbraně. Kdybych pozbyl své ručnice, byla by naše ztráta ještě horší. Přistrčil jsem ručnice, prve než jsem k ohni pádil, k Halefově ručnici do zadního koutu a přehodil je houní. Jediným skokem jsem přeletěl naši společnou ložnici a konírnu a hmátl jsem po houni - bohudík - houně ležela, jak jsem ji položil a pod ní jsem nahmatal ručnice. Současně se za mnou ozval Halef-jeho ohromení tedy již minulo: „Jsou pryč, vskutku pryč naše koně, effendi?" „Vskutku pryč." „Není boha kromě boha! Nechť nejsmradlavější šejtan smaží zloděje na nejvlhčím velbloudím trusu až na kost, až do kosti, aby ani jeho prabába nemohla z nich jediného sousta sežrat. Ne - ne! Musím se přesvědčit sám! Jdu k tobě; kde jsi? Jdu k tobě a jestliže - Alláh! Klopýtl jsem přes někoho; člověk tu leží na zemi - ó, Alláh! Ó, 56

mrákoto! Pojď sem, sídi, pojď sem honem! Zde leží něco ženského, dívka, baba, opletená provazy - a - a - má roubík - v ústech. To učinili zloději, neboť poctivý člověk dodržuje pravidla zdvořilosti, která zakazuji, aby se-jide, dámě, byly do úst strkány předměty, po nichž se její chuť nesháněla." Maličkého hadži neopouštěla ani v tak zlém postavení nálada k vtipkování, která je přece jen výslednicí dobrého rozmaru. Jeho vybídce jsem ovšem vyhověl, především však jsem kráčel ke stolu, abych nalezl oharek lojovky, která večer osvětlovala naši večeři. Byl zde dosud, i mohl jsem tedy pomocí zápalky osvětlit světnici. Na zemi ležela hospodyně omotaná provazy jako povi- janem, takže se nemohla hnout. V ústech měla kus za- maštěné zástěry, pokud se tam jen vešel. Zprostili jsme ženu nejdříve roubíku a pak provazů, načež mocně vydechla, nabrala dech, natáhla moldánky a plačtivě spustila: „Nečiň mně nic zlého, emire! Neber nade mnou odplatu, neboť jsem nevinná, úplně nevinná." „Rád ti věřím," pravil jsem „a

nepomýšlím ani zdaleka ti ublížit. Posaď se ke stolu a vypravuj, co se zde přihodilo za naší nepřítomnosti." Poněvadž se chvěla ve všech údech, vedl jsem ji k lavici a posadil ji, avšak přes mou přívětivost trvalo dlouho, než se vzpamatovala, aby mohla souvisle vypravovat. „Všichni lidé, všecka čeleď pádila k ohni a chtěla jsem s nimi také - vtom jsem si vzpomněla, že nesmím zanechat dům prázdný a zůstala jsem tedy. Venku jsem se však bála, proto jsem raději vešla do této světnice. Sotva jsem se posadila, vrazilo sem několik cizích mužů, kteří byli vyzbrojení a vrhli se na mne. Byla jsem svázána a pak se mne tázali, zdali zde vskutku bydlí emir Kára ben Nemsi effendi a hadži Halef Omar. Chtěla-li jsem život zachránit, byla jsem nucená říct pravdu, neboť náčelník stál nade mnou s nožem vytaseným a hrozil, že mne probodne na dvaceti místech, nedám-li mu správnou odpověď. Můžeš se na mne horšit, effendi, že jsem chtěla zachovat život?" „Ne. Jsi nevinná. Pověz však: nepoznala jsi ani jediného z těch mužů?" „Nikoli, byli vesměs neznámí, ale vím kdo to byl, neboť 57

dřív než odešli, pověděl mi to jejich náčelník, aby vás po- zlobil a potupil posměchem." „Oh! to je ovšem důležitá věc! Snad si ovšem jen za- lhal, aby nás oklamal. Jaká jména říkal?" „On nelhal, effendi, on je vskutku tím, za něhož se vy- dával, neboť jsem dobře viděla jizvu na jeho pravé tváři a vím, že takovou jizvu má Šir Samurek. Získal ji při šarvátce s bebešskými Kurdy." „Co praví? Šir Samurek! To je přece šejk Kurdů kmene kelhurského." „Ano, effendi, ano. On sám to byl. Všichni Kelhurové jsou loupežníky a Šir Samurek je nejvyšší a nejhorší z nich. Vaše koně chtěli. Tvůj hřebec bil, vyhazoval a kousal jako šejtan, když ho. odváděli. Avšak mužové měli provazy, které mu omotali kolem nohou, takže se jim posléze podařilo vyvést ho. S koněm hadži Halefa ne- měli již tolik práce. Všichni jásali, nadšeni tvým krásným hřebcem a šejk byl tak rozradován, že mně vyprávěl, dřív než mě nacpal stočenou zástěru do úst, jak přišel na myšlenku ukrást vaše koně. Ba věru! Nařídil mně, abych vám,to řekla. Chtěl, abys zvěděl, jak jsi byl ošálen, a abys prý uznal, že jsou Frankové nejhloupější psi." „Dobrá! Podobné uznalosti se ode mne nedožije; je však velice možné, že se Šir Samurek záhy dozví něco ji- ného. Snad uzná, že jeho výsměch byl největší chybou, které se dopustil. Teď se ovšem bude on i jeho kmen radovat, že získali mého koně, ale jsem přesvědčený, že jejich radost dlouho nepotrvá. Jak se dozvěděl, že jsem právě zde, v tomto khanu?" „Podivíš se, emire, až zvíš. Víš, kdo byl muž, jenž mému manželovi ukradl peníze i s koněm, ačkoliv jsme mu prokazovali všecku úctu pohostinství?" „Nuže, kdo?" „Mezi bebešskými Kurdy žije muž, kterého se bojí všichni nepřátelé a kterého nenávidí všichni jeho přátelé, neboť nejsou skutečně jeho přáteli, nýbrž se jimi jen tváří. Ten muž je lstivější než abu hossein, liška, násil- nější než el assad, lev, a krvežíznivější než parsa, pardál s černou kožešinou. Nestačí mu společné bydlení s jeho kmenem a účast v bojích kmenových, on, žijí-li Bebehové s okolními kmeny v míru, vypravuje se sám, aby loupežil 58

a kradl na vlastní pěst. Nazývá se Akvll a je strýcem obou šejků Achmeda Azada a Nizara Hareda, kteří jsou syny zemřelého Gasala Gaboye." „Kuli ruud - u všech hromů!" uklouzlo mi překvape- ním, ač není mým zvykem užívat silných výrazů. „O tomto muži jsem ještě neslyšel. A že se nazývá Akvil? Víš to jistě?" „Ano, effendi! Nemýlím se, neboť se u nás již mnoho mluvilo o jeho činech." „A host, s nímž jsem zde večeřel, se nazýval Sáli ben Akvil! Popíral sice, že by byl Kurd, avšak nevěřil jsem mu. Je snad on synem Akvila, o němž hovoříš?" „Ano, je jeho synem, effendi." „Věděla jsi to a přece jsi ho pustila do domu?" „Nevěděla jsem nic. Teprve Šir Samurek mi to pověděl a nařídil zároveň, abych ti to řekla, aby prý „tvé tělo prasklo vztekem", tak se vyslovil." „Dobrá. Rád bych nyní věděl, v jaké souvislosti je ná- vštěva Sáli ben Akvila s návštěvou jeho otce." „V žádné. Syn netušil, že zde byl jeho otec krátce před ním. Také to mně vyprávěl šejk kelhurských Kurdů. A nyní přijde nejdůležitější věc, kterou ti mám povědět z rozkazu šejkova. Kelhurové a Bebehové mají totiž mezi sebou krevní mstu, která má původ v tom, že Akvil před dvěma lety usmrtil Kelhura. To žádalo krev Akvilovu nebo některého příbuzného, neboť zaplacením pokuty v penězích a zboží nelze tuto věc vyrovnat. Cenu, kterou by Kelhurové vymáhali, by Akvil nemohl nikdy sehnat. Dnes však Akvil doufal, že bude moci cenu hotově vyplatit a proto navštívil Kelhury, o nichž věděl, že táboří poblíž naší osady." „Jaká je to šílená myšlenka! Tuším již, co chceš říct. Akvil se chtěl vykoupit z krevní msty mým hřebcem." „Ano. Navštívil nás. Pak jste přišli vy; slyšel, kdo jste a viděl vaše koně. Již dříve byl rozhodnut, že nám ukradne peníze, učinil tak, načež odejel na našem koni do tábora Kelhurů, aby jim nabídl za krevní výkup tvého hřebce." „To bylo ovšem víc než odvážné jednání, to již bylo přímo zběsilé. Nejspíš chtěl dnes v noci koně ukrást, nebo se ho též později nějak zmocnit a

hurům přivést, to si však přece mohl pomyslet, že ho především zajmou a oloupí a pak ho teprve donutí, aby jim pověděl, kde je kíiň a Jak se ho zmocnit." „Ano, emire, tak jak pravíš se přihodilo. Zmocnili se ho a tloukli ho tak dlouho, až jim pověděl, že jste se u nás uby- tovali. Dostane odměnu za jeho skutky: zaplatí krevní cenu svým životem; oni však mu vzali nejen naše ukradené peníze, nýbrž přijeli i sem, aby sami tvého koně ukradli. A ještě k tomu jim padl na cestě sem do rukou jeho syn Sáli, který je ztracený jako otec. Ach, effendi, Alláh nesmýšlel s námi ani s tebou dobře, nebofjsme pozbyli peníze a ty koně, a co někdy padne Kelhurum do drápů, nikdy už nevydají." „Vynikají tedy zvláštní rozmarností, patrně navyklou, od níž asi dobrovolně neustoupí, já však mám také různé rozmary, jichž se tak snadno nevzdám. K takovým roz- marům na příklad patří šeredný zvyk, že si totiž vždy dojdu pro to, co mně bylo ukradené a nepolevím a neod- počinu si, dokud se zase svého majetku nezmocním." „Chceš tím snad říci, že žádáš svého koně od Kelhurů zpět?" „Uhodla jsi! Vyžádám si jej zdvořile nebo nezdvořile." „Chceš se za nimi pustit?" „Chci, věru, chci." „Vždyť nevíš, kam se pustili!" „V takovém případě mám zase jiný zvyk; hledám totiž tak dlouho, až naleznu." „Chceš pozbýt život, effendi? Víš, co znamená stíhat Kelhury a vyžadovat jejich lup? Půjdeš jisté smrti vstříc." „Mýlíš se. Smrt si vezme Kelhury, jestliže se budou zdráhat, aby mi koně vrátili." Hospodyně se prohnula v páteři, vypjala hruď a dívala se na mne zkoumavé jako na blázna, před nímž třeba mít se na pozoru. A když se jí nepodařilo něco pomateného na mne nalézt, polkla slinu a pravila: ' „Slyšela jsem, effendi, že vy, Frankové, jste lidmi, kteří nejen jinak věří, jinak cítí a jinak smýšlejí, nýbrž také jinak jednají než my. Proto snad je možné, že něčeho dosáhneš, co by se pravovérnému moslimovi nikdy nezdařilo. Ty a tvůj průvodce jste již vykonali mnoho, čemu se nechce uvěřit. Myslíte vskutku, že se vám podaří zmocnit se svých koní?" 60

„Ano, myslíme." „Alláh! Kdyby bylo možné Kelhury přinutit, aby vám vrátili váš majetek, mohli by též být donuceni, aby nám vrátili ukradené peníze." „Zajisté." „Z obyvatelstva v Koi by se nikdo neodvážil jít k nim, aby jim takový úmysl projevil. Víš zajisté, emire, jak zdvořile jsme té k nám pozvali a pohostili?" Tuto otázku jí ovšem našeptala zcela odůvodněná a dovolená "zchytralost, a také jsem na ni zcela ochotně přistoupil. Odpověděl jsem: „Ano, vím zcela dobře, že jsem vám vděčný za velikou pozornost a pohostinství." „Pověz tedy, zda-li vaše víra zakazuje vděčnost?" „Vděčnost je vynikající ctností každého křesťana." „Ó, eíTendi, pak tě prosím, abys byl velmi dobrým křes- ťanem, jenž je své víry poslušný a pomoz nám k penězům, které můj pán a velitel musí odevzdat pašovi." „Kdybych byl ochotný tvé prosbě vyhovět, jak si před- stavuješ, že mi to bude možno?" „Není třeba, effendi, abych tě o tom poučovala. Chceš stíhat Kelhury, abys na nich vymohl vrácení ukrade*ných koní. Tím se tvůj nebezpečný podnik o nic nezhorší, jes- tliže jim zároveň s koňmi vezmeš ukradené peníze." Halef se zasmál, já jsem však odpovídal ženě zcela vážně: „V tom ti ovšem dávám za pravdu a také jsem ochotný vám tuto úsluhu prokázat, ale nemohl bych tak učinit, kdybys mně dříve ty neprokázala malou úsluhu." „Pověz rychle, co si přeješ. Mohu-li, učiním tak ráda." Měl jsem důvod mluvit s ní takovým způsobem. Naše koně jsme nezbytně potřebovali a nezbývalo tedy, než zloděje stíhat. Cestu, kudy utekli, nám mohly prozradit jen stopy, které ovšem pro nás byly zřetelné až teprve za jitřního rozbřesku. Do té doby mohli ovšem získat Kur- dové náskok, který jen velmi dobrými koňmi bude možné překonat a zvířata lepších vlastností nebylo možné v Koi ani koupit ani vypůjčit, tak jsem myslil. Abych věděl, jak se zařídit, musil jsem zvědět vše od ustrašené hospodyně a zároveň si též zajistit její přispění. Proto jsem jí pověděl: 61

„Uznáš jistě, že musíme stíhat Kelhury koňmo, chceme- U je dohonit; k tomu však pptřebujeme koně. Myslíš, že bychom zde mohli koně koupit?" „Není zde koňař a také neznám člověka, který by chtěl koně prodat." „Nebo půjčit?" „Také ne." „Hm! Zlá věc! Neseženeme-li koně, nemůžeme Kelhury stihat a dopomoci ti k ukradeným penězům." „Ó, effendi," pravila rychle, „máme v konírně dva koně, mohla bych vám je půjčit." „Jsou to dobří běžci?" „Nejsou, nebot čítají již téměř dvacet let. Nejlepšího nám odvedl onen Akvil a na druhém se vypravil můj manžel. Zbyli nám nejhorší." „Takoví starci by nám v ničem neprospěli, neboť Kur- dové mají již nyní značný náskok, který bychom na sta- rých koních dohonit nemohli. Nezbývá ti, než aby ses krásných piastrů zřekla." „Alláh kerim - Bůh je milostivý, zdá se však, že nás ne- chtěl učinit účastnými své milosti," zanaříkala. „Což by zde vskutku nebyl ani jediný usedlík, který má dva dobré a rychlé koně?" „Oh! Je zde takový, ale ten neprodá - neprodá a ještě méně půjči." „Ani tehdy, dozví-li se,

že tím pomůže tvému manželovi k penězům?" „Pak teprve nepůjčí, neboť je naším nepřítelem." „Neplač! Kdo a kde je ten muž?" „Je to náš soused a přistěhoval se do Koi z Kerkuku. Býval kdysi nepatrným kramářem, později se však stal tabbachem, lékárníkem a získal obchodem mnoho peněz. Praví se, že nebyl příliš poctivý a že se proto musil z Kerkuku vystěhovat. Zde, v Koi, je nejbohatší muž a žije jako pasa, který má tři koňské ohony. Má. dva drahocenné velbloudy a pět ještě drahocennějších koní, z nichž dva '] koupil teprve před nedávném. Ti dva dosud nezvykli konírně." „Co praviš? Nezvykli dosud stáji? Kde je přechovává? Venku?" „V zahradě, která je venku za osadou." 62

ni

„Jaká neprozřetelnost! Dva koně že přechovává bez do- hledu v zahradě?" „Nejsou bez dohledu, neboť v zahradě je malý kiosek, v němž soused přespává, střežený dvěma sluhy." „Ta zahrada je asi tam, kde povstal požár?" „Nikoliv, nýbrž na sever. Proč se ptáš, effendi?" „Mohu ti to říct jen tehdy, ubezpečíš-li mně, že umíš držet jazyk za zuby. Snad tím získáš ztracené peníze." „Když to tak bude, tak tě ubezpečuji, že mě ani slůvko neuklouzne. Jsi chytřejší, mnohem chytřejší než můj velitel a pán, který stíhal loupežníky nepravým směrem; proto také padl zloděj i s našimi penězi Kelhurům do rukou. Neřekla jsem ti dosud, jak vlastně požár povstal. Kelhurové jej založili, neboť se domnívali, že k němu po- běhněte, zůstavivše koně bez ochrany. Podařilo se jim 63

vás vylákat a mohli tedy koně snadno ukrást. Ale vy jim učiníte totéž a při tom se zmocníte i uloupených peněz. Pověz mi však, co mám zamlčet!" „Povím ti. Chci Kelhury stíhat - k tomu potřebuji dobré koně. Poněvadž by mně je zde nikdo nepůjčil a neprodal, nezbývá, než abych si je vypůjčil bez vědomí majitele. Rozumíš mně?" Kurdka nebyla praštěná pytlem. Zdálo se, jako by se v ní rázem probudil národní duch. Blýskla srozumitelně očima, pokývla hlavou a tázala se: „A vrátíš mu je zase?" „Ovšem. Nejsme přece zloději." Ohrnula soustrastně ret, jako by chtěla naznačit, že jsme dosud daleko za kulturou a tázala se znovu: „Chceš si vskutku jen vypůjčit oba lékárníkovy koně?" „Ano." „Jednej, jak rozumíš. Nemohu proti tomu nic namítat, zvláště když není náš přítel. Vskutku, v celém Koi nejsou lepší koně nad jeho." „Hm! - Jen kdybych věděl, kde je jeho zahrada." Sklopila poněkud hlavu, jako by přemýšlela a pravila: „Zajisté uznáš, effendi, že ti nemohu být v takové věci nápomocná, ale dovolíš-li, mohla bych ti aspoň poradit." „Prosím tě tedy, abys radila, ale rychle! Škoda každé vteřiny." „Potřebuješ ovšem také dvě sedla." „Nikoliv. Použili jsme sedel svých koní za podušky, zastrčivše je pod houně; leží tam dosud, neboť Kelhurové je neukradli." „Počkejte tedy několik minut, pak seberte sedla a vyjděte z khanu. Jděte nalevo podél tří domů, až uvidíte cizí ženu, která půjde před vámi, aniž s vámi promluví; vy pak jděte za ní a nepřibližujte se jí. Venku za osadou vám dá zna- mení: položí totiž hůl, kterou bude ozbrojená, na branku ve zdi, pak odejde. Dále již za ní nechoďte, neboť branka patří té zahradě, kde jsou koně. Uposlechnete tuto radu?" „Tak jest." „Buď vám tedy Alláh nápomocný a dej, abyste šťastné Kelhurům odňali loupež, neboť neobdrží-li můj pán a velitel ukradené peníze, bude nucen zaplatit je ze svého a bude ožebračen." 64

T

Povstala a odešla s rukama zkříženýma přes prsa. Halef se na mne podíval, maje obočí povytažené, smál se pak a tázal se tiše: „Sídi, chceš si vskutku vypůjčit lékárníkovy koně?" „Mohu jinak?" „Nemůžeš! Alláh ví, že nemůžeš. A také to je kousek, který se mi neobyčejně zamlouvá. Zúčastním se milerád a dychtivě. Co však soudíš o naši hospodyni?" „Že je velmi chytrá žena." „Ano. Má víc rozumu v trepkách, než její muž v hlavě. Kdo bude ženou, která nám ukáže cestu?" „Ona sama. To je přece zřejmé." „To si myslím! Hlava muže je mnohdy prázdný žok, avšak v hlavě ženině lze vždy ještě nalézt čerstvě ražený piastr i když je všude již ten nejposlednější vybrán. Ale není již daleko do jitřenky. Koní se musíme zmocnit, dřív než nastane úsvit. Pospěšme si sídi!" 65

KAPITOLA II KE KAPLI MRTVÝCH Sebrali jsme zbraně, houně i sedla. Požár zaměstnával dosud všecko obyvatelstvo osady, takže jsme dorazili ne- pozorováni k označenému staveni. A vskutku! Stála tam ženská bytost, celá zahalená div- nými rouškami, majíc v ruce hůl nebo kůl. Že to byla naše hospodyně, která nám ukazovala cestu, ale nechté-la„aby byla později zatažená do případného vyšetřování, o tom by pochyboval jen pomatenec. Uviděla nás, udělala několik kroků, ohlédla se a pře- svědčivši se, že jdeme za ní, postupovala dál. Požár

nám poskytoval osvětlení velký kus cesty. Šli jsme brzy úzkou, brzy širší cestou mezi domy a chatami, až jsme konečně měli osadu za zády. Konečně jsme dorazili k dlouhému, živému, z trnitých křovin sple- tenému plotu, v jehož středu žena, asi dvacet kroků před námi kráčející, stanula a opřela hůl o plot, načež hopko- vála drobnými krůčky stranou a zmizela ve trne. Došedše k holi, spatřili jsme branku - nikoliv zamče- nou, nýbrž jen přivřenou. Požár patrně vyvábil lékárníka i oba jeho sluhy z teplého pelechu, přičemž je ani nena- padlo, aby branku za sebou zavřeli. Především jsme kráčeli ještě asi dvě stě kroků, až jsme nalezli ve volném poli hromádku kamení, kde jsme uložili zatím sedla, houně a ručnice, načež jsme se vrátili k brance, rozevřeli ji a vklouzli do zahrady. Zář ohně. v osadě zde pozbývala sílu, než přesto jsme viděli aspoň stromy, později též kiosek a nedaleko od 66

ného ohrádku, vymezenou kůly a tyčemi. Připlížili jsme se tam a rozhlíželi se, aniž nám kdo zabránil - sluhové parně vyčkali, až jim velitel zmizel z dohledu a šli k ohni také, aby jej hasili křikem a létáním do vzduchu před ohyzdnou tulumbou. Koně stáli v ohrádce přivázaní krátce ke kůlům. Nejspíš ani lékárník ani sluhové nevěděli, že zdraví koně také v noci uléhají na zem. Vchod do ohrádky jsme ovšem nalezli záhy - vešli jsme a odvázali koně, velice pěkné siváky, kteří zprvu nepokojně funěli a poněkud se vzpínali, potom však po našem lichoceni se záhy utišili a ochotně se dali vyvést. Prošli jsme s nimi bez závady zahradou i brankou a chvátali pak v mírném klusu tam, kde jsme zanechali sedla. Koně byli naši. Vypůjčili jsme si je právě včas - vý- chodní obzor zrovna žloutl prvním zákmitem jitřenky. Halef se pomodlil s ukrutným spěchem a pravil pak: „Chvála prorokovi - pomohl nám ke koním. Myslím, že bába z khanu koním rozumí. Tito siváci, jak se zdá, neměli špatné rodiče ani prarodiče. Je však otázkou, kudy a kam. Co soudíš, sídi?" „ „Myslím, že Kelhurové založili oheň, aby nás i druhé obyvatelstvo přivábili k požáru. Zvolili by k tomu místo, kudy budou utíkat s ukradenými koňmi?" „Jistě nikoliv. Postarali se o to, aby diváky a svědky za- hnali opačným směrem." „Nuže, v tom opačném směru se vydáme také. Po- jedeme-li zvolna asi deset minut, zmizí nám sice zář po- žáru, za to nám však posvítí na cestu jitřenka. Jakmile je nalezneme, postarám se již, abychom je neztratili. Do sedel!" Přitáhli jsme sedla přes houně a vysedli jsme. Po ně- kolika krocích bylo zjevné, že koně mají v sobě jiskru, že však již dlouho nenesli jezdce. Nuže, bylo třeba ukázat jim, ovšem spíše lichocením, než po zlém, že dostali nové pány. Koníci bystře klusali. Neuplynulo snad ani patnáct minut klusu, když jsme uviděli mimo cestu ležet koně. Zabočili jsme k němu a sestoupili jsme, abychom je podrobili prohlídce. Ano, byl střelený do hlavy a to právě té nocí, před několika hodinami. 67

Proč bylo zvíře zastřeleno? Pokračoval jsem v pátrání a záhy jsem objevil, že kůň padl, nemoha z místa, poněvadž měl přední nohu zlomenou. Oho! A proč zlomenou? „Halefe Omare!" pravil jsem, potěšen úspěchem proh- lídky. „Již jsme na stopě. Pohleď na tuto zlomeninu a rozhlédni se po zemi! Vidíš šlépěje? Zde koňské, zde lidské, v neladů a směsici." „Ano, vidím, jak však z nich můžeš soudit, že Kurdo- vé - -" „Všecko lze usoudit. Za tento nález můžeme být vděční mému Říhovi." „Kuli šejtan! Jak to, effendi?" „Hřebec se vzpínal a nechtěl jít se zloději; přece víš, že cizím odpírá poslušnost. Aby někdo na něho vysedl, toho se nikdo bez trestu nesmí odvážit. Zloději měli naspěch a patrně hřebce nějak pobízeli, bezpochyby ne zrovna něžně a můj Rih, se rozhořčeně vzepjal, vyhazoval a to- muto koni roztříštil koleno. Poněvadž nemohli zmrzače- ného koně odvléct, zastřelili ho na místě a nechali ležet." „Pravdu díš, sídi! Tak to bylo. Nuže, stopa je nalezená a doufám, že nám Alláh dopomůže vyplašit lupiče a sebrat jim koně i peníze. Co soudíš, jaký náskok mají před námi?" „Čas bezpečně určit nelze, můžeme však počítat od za- čátku požáru. Jakou vzdálenost urazili, mohu stanovit přesně. Je jisté, že spěchali, avšak můžeme také u- važovat o vzdorné zdráhavosti našich koní. Moudrá zvířata pochopila, že jsou odváděná cizinci a zajisté se všemožně bránila. Byla-li tvrdě pobízena, bránila se tim hůře - zde je nejlepší důkaz. Jakmile se poněkud vyjasní, budu pozorovat další stopy bedlivěji, a doufám, že pak určím vzdálenost mezi námi a zloději." Vysedli jsme znovu na siváky, kteří očenichávali stopy a pustili jsme se vpřed. Zmýlit jsme se již nemohli, neboť čím dále, tím význačnější byly stopy, ač o denním světle se dosud nedalo hovořit. Stopa směřovala na sever. Kurdové se vyhýbali všern schůdnějším cestám a vůbec, jak dokazovaly různé známky, počínali si neobyčejně opatrně. Když nad tím Halef vyslovil svůj údiv, vysvětlil jsem mu: „Vědí dobře, komu způsobili ztrátu a kdo je asi bude 68

stihat. Šejk ve své hloupé chvástavosti vyžvanil hospodyni víc, než mohl při

chladnějším uvážení později schválit a došel patrně k poznání, že svým posměchem nás vybídl ke stiháni. Zajisté pochopil, že nasadíme všecko, abychom mu jeho posměch splatili. Ze všeho, co dosud o nás slyšel, uznal patrně, že ho budou stíhat lidé, kteří to dovedou jinak, než obyvatelé této krajiny. Proto tedy se zde jeví známky opatrného ústupu, ale nechť je ten ústup sebe opatrnějším, s naší zkušeností se měřit nedá. Třeba bychom se nemohli porovnávat s tlupou Kelhurů do počtu, silou se jim vyrovnáme a jinými vlastnostmi je daleko předčíme, nemyslíš, Halefe?" „Myslím, věru myslím. Pravdu díš, milý sídi," přizvukoval hadži ochotně. „Naučil ses daleko za oběma velikými moři v bilad Ajerik, jak lze stopy nalézt a ze stop uhodnout, co se přihodilo a v tomto velikém umění jsi mně byl dobrým učitelem - a já bídným žákem. Poněvadž jsme jen dva, nutno ovšem, abychom se odvážili něčeho nebezpečného, nepochybuji však, že se svými koňmi se ve zdraví shledáme, neboť aby byl takový Samurek výlup-kem veškeré zchytralosti a prozíravosti, o tom velím" pochybuji. Dokázal již ostatně, zeje hlupcem." „Čím?" „Tím, že sebral koně, nepomyslev na naše ručnice a sedla. Považ jen, jak drahocenné je tvé rešma. Takovéto sedlo a postroj není v celém Kurdistánu u všech šejků dohromady. Zloději byli patrně poraženi slepotou, jestliže nechali takový klenot bez povšimnutí." „Můžeme velmi snadno vysvětlit, proč se tak zachovali. Především jim nezbývalo mnoho času, neboť jsme se mohli vrátit a poněvadž jim šlo jen o mého Riha, spokojili se tím, zvlášť když jim i tvůj kůň padl do spárů. Za druhé měli z nás přece jen strach, dík naší pověsti. Proto se nezdržovali hledáním a popadli co viděli, totiž jen koně. Ostatně byla za proutěnou rohoží dokonalá trna, takže v chvatu neviděli předměty, které tam ležely. Nejspíše jim Akvil, když ho nutili k přiznání, o mém rešmá nic nepověděl." „Přál bych si věru, aby jim to pověděl dodatečně. Jak by se ježili, že jim ušla tak vzácná kořist. Nechť za to v pekle jezdí na sedlech ukovaných ze žhavého, do bělá 69

rozpáleného železa a tisíci kožichy pekelného dikobraza potažených." Stopy nás vedly po travnaté půdě, v níž byly až příliš zřejmé. Dosud visela rosa na stéblech a třpytila se ve vy- cházejícím slunci. Ušlapané traviny se dosud nemohly vzpřímit vláhou a teplem. Z té okolnosti, jakož i ze směru vánku, povahy půdy a jiných všeobecných známek, o nichž bylo možno podstatně uvažovat, jsem konečně rozpoznal, že páni zloději měli před námi výhodu asi dvou hodin jízdy. Když jsem pak porovnával zmařenou dobu do východu slunce až po chvíli, kdy asi podle mého předpokladu z Koi vyrazili, dospěl jsem k přesvědčení, že jejich postup nebyl zvlášť rychlý, třebaže spěchali co mohli. A za to mohli být, právě jako my, vděční jen mému hřebci, sta- tečnému a bystrému Rihovi. Kladl jim asi těžké překážky. Po tomto výpočtu jsme je mohli asi tak v pěti hodinách dohonit, aniž bylo třeba příliš namáhat koně. Pustili jsme se tedy do prudkého klusu, kdežto dříve Jsme popřávali sivákům vůli klusat mírně. Halef měl za to, že bychom .mohli hned přejít k útoku, jakmile na prchající Kurdy narazíme, ale tomu Jsem odporoval. „Kolik jezdců máme asi před sebou; co myslíš?" tázal jsem se. „Neumím to posoudit, jako ty, sídi, zvláště když stopy svědčí, že na pochodu nebyl pořádek, ale přece soudím, že jich bude asi třicet." „Nejméně třicet; spíš bych řekl, že čtyřicet." „To je už lhostejné - o deset víc či méně!" ozval se chladnokrevně. „Rozhodně nepolevíme, dokud jim koně nevyrveme." „Jen si to nepředstavuj tak snadno! V tuto chvíli se již mohli rozmnožit na sto i několik set." „Na několik - - -! Jak to? Kurdové nejsou přece mou- chami ani blechami, které se rozmnožují v povětří." „Předně se ani mouchy, ani blechy nerozmnožují v povětří a za druhé věz a s tím také počítej a uvažuj, že Kelhurové, kteří nás okradli, byli jen oddílem větší tlupy, která zatím někde tábořila." „Jak jsi dospěl k tomu názoru?" „Tím, že jsem uvažoval o pravděpodobnosti a možnosti. 70

Představ si: Akvil navštívil Kelhury, aby s nimi vyjednával; věděl tedy, kde je hledat. Avšak čtyřicet jezdců, je zástup velice pohyblivý, který se vynoří brzy tu, brzy tam a o němž nikdo neví, kde v kterou chvíli peleší. Věděl-li Akvil, kde Kelhury zastihne, jistě nevěděl o malé a pohy- blivé četě jezdců, nýbrž o kmenovém táboře. Doufám, že uznáš „Uznávám, effendi, uznávám. Ale když tomu tak je, pak je ovšem celá věc jiná, než jsem myslel. Doufal jsem, že hned, jakmile na ně narazíme, vrhneme se na ně jako dělová koule do mraveniště, takže se rozlétnou na všechny strany a všemi směry." „Takové ukvapenosti bych se nedopustil ani tehdy, kdyby šlo vskutku jen o čtyřicet jezdců." „Oh! Každá koule a zvláště kurdská, nezasahuje sídi." „Správně, ale kdyby na nás bylo stříleno ze čtyřiceti ručnic, snadno by se mohla přihodit náhoda a nehoda. Vím, že jsi udatný a schopný rváč, který se nebojí a neustoupí, ale pravá statečnost se nikdy nesmí zvrhnout ve zběsilou a drzou vyzývavost. Skutečná zmužilost má vždy po boku obezřetnost, prozíravost a opatrnost." „Pravdu díš, sídi; uznávám to! A

také vím, co máš na mysli. Oh! Jsi hrdina, velký hrdina; vím to, neboť jsem to viděl tisíckrát a přesvědčil jsem se o tom, když jsi sám a sám za úplné noční tmy přikročil ke lvu až na dosah hřívy. Byl jsem při tom, když jsi koňmo zajel do středu tisícihlavého tábora Beduínů, kteří na nás byli rozezlení a zvítězil jsi nad nimi hromem svých ručnic a hlukem svého hlasu. Viděl jsem tě ve velkém zástupu stát a bojovat jako skálu v příboji mořských vln, jako obra mezi trpaslíky, jako slona mezi mravenci a skákajícími ble- chami. Ano, to jsem viděl, neboť jsem se toho zúčastnil, nechtěje se od tebe hnout. Srdce se mi tehdy rozšiřovalo a pýcha vzdouvala mou hruď, neboť když jsme se vraceli jako vítězi, byli jsme vítáni jásotem našinců, hudbou ka- madžatů a třepotavým voláním fanfár: zvuky nakkary, tamburiny, opěvovaly naši chválu a tarabukky, velké bubny, do toho vpadaly hlomozem. Bojovníci nám záviděli, dívky nadšeně tančily kolem nás a Hanneh, má žena, nejlepší a nejkrásnější na světě, nejvonnější a nejlíbez- 71

nější květina mezi všemi květinami šťavnatých luk, poli a zahrad, mne pak sevřela v tichosti stanu ve svou horoucí náruč, prolévala slzy radostí, nazývala mne svým miláčkem, jedinou myšlenkou své hlavy, jediným dechem svého srdce, jediným majitelem své duše a jediným slu- nečním paprskenrsvého štěstí!" Milý Halef miloval Hanneh, svou ženu, se zvláštní tkli- vostí, jaká na Východě nebývá a také nyní, když si na ni vzpomenul, umlkl pohnutím. Hovořil rád o našich zkušenostech a činil-li tak, vyjadřoval se ovšem orientál- sky, libuje si v bombastických výrazech. Hovořil-li o mně, pak ovšem nezapomínal ani na sebe, a dával pozor, aby z chvály, kterou mě prokazoval, ukápla dávka i na něho. Popřál jsem mu to rád, neboť přes svůj malý vzrůst se vyznamenával neohrožeností, kterou bylo mnohdy třeba pouštět zpáteční páru a věru obstál v mnohých nebezpečích, které mu trvale zajistily obdiv Beduínů, zvyklých těkavému životu, nesnadnému a ne- bezpečnému. Myslel jsem, že již dořečnil - ale chyba! Oddechl sf jen a pokračoval: ‚Ano, tak tomu bylo, tak jsem tě viděl jako hrdinu, jehož nikdo nedovedl přemoct. Ale ještě krásnější a mno- hem veselejší bylo, když jsi zastrčil zbraně a bojoval pou- hým důmyslem, chytrostí. Co byla zchytralost tisíce Kurdů nebo Peršanů proti nám, jestliže jsme se někdy rozhodli vítězit nad nimi palbou ducha, bambitkou vtipu, ručnicí lsti a nožem úskočnosti? A byť i přišli nejchytřejší mužové říše padišahovy, přelstili bychom je přece a natáhli bychom jim nosy, že by stačily odtud přes hory a pouště až do Mekky a zase zpátky do Teherá-nu a Ispahanu." „Halefe, Haléře! Tak zlé by to snad přece nebylo." „Bylo - nebylo, efFendi, ale bylo to vždy velkolepé. Jen vzpomeň, co jsme již dobyli. Co by nikdo na .svět nepo- važoval za možné, co bychom sami nedosáhli stem váleč- ných děl, dosáhli jsme chytrostí. Když již jsme stáli smrti tváři v tvář, takže jsem již cítil její chladný dech a když nás již nemohla spasit žádná odvaha, vymyslel sis vždy nový uskok, který nás ze zátopy beznadějnosti vynesl ke spásnému břehu svobody. 72

Jak často byli naši nepřátelé zklamaní, ohromení, v úžas a strach uvedení, když se zapřísáhli Alláhem i prorokem, že nás obelstili a dopadli. Jak často nám byly nastražené léčky s obratností, nad níž jsem žasl, ale my jsme navnadili nástrahu ještě jemnější a vysmáli se pak těm, kteří nás chtěli vydat v posměch. A kolikrát jsme byli podobní ptákům, jejichž nohy vězí v osidlech a po nichž se již ruka vztahovala - tvá lstivost však rozdrtila ještě včas uzel a ulétali jsme z nebezpečného místa S naga el masgara - cvrkotem výsměchu." Cvrkot výsměchu - to bylo dobré slovo. Zasmál jsem se, ale hadži po mně mrštil zlostně pohledem a řekl břitce: „Čemu se směješ? Co ti dalo příčinu k smíchu? Pova- žuješ snad zakroucení hrdla za veselou věc?" „Zakroucení hrdla nikoliv, nýbrž cvrkot výsměchu." „Neposmívej se! Vím dobře, že Alláh ani mně ani tobě nepropůjčil místo úst vrabčí nebo pěnkavčí zobák a jes- tliže v hovoru s tebou používám vyšší a obratnější umění řečnické, činím tak s učeností, která přece nezasluhuje, aby sklízela posměšky. Jsi hrdinou mnohdy větším chy- trostí než udatností, než mnohdy přece jen chybuješ, jestliže neuznáváš předností, které mne, tvého přítele, povyšují nad prázdné lebky smrtelníků a vlastně by měly být důkazem, že smýšlel s tebou Alláh velmi spanile, když zařídil, abychom se navzájem seznámili." Hadži byl popudlivý mužík a snadno se cítil uražený. V takových případech jsem obyčejně mlčel, neboť jeho zlost se mu vykouřila z hlavy tak rychle, jak se vzňala a jeho dobré srdce mu znemožňovalo, aby na něco vzpomínal ve zlém. Tak i nyní. Minula chvíle, aniž jsem promluvil a již na mne pohlédl zkoumavě a tázal se starostlivě: „Co se děje, sídi? Co je? Nemluvíš, ačkoliv se brodíme tak krásně v řece hovoru. Ublížil jsem ti snad?" „Mně? Nikoliv. Přemýšlel jsem jen o přednostech, které tě nade mne povznášejí." „Nad tebe? To jsem neřekl, ani nemyslel. Nemluvil Jsem o tom, neboť všecky přednosti,

jimiž můj duch se vyznamenává, jsi teprve vytvořil ve mně ty. Proto blaho- řečím a děkuji denně Alláhovi ve všech pěti modlitbách, že 73

mne s tebou seznámil uprostřed pouště. Chceš se se mnou smířit?" „Nechci, protože jsem nebyl na tebe rozezlen." „Tvými slovy okřívá mé srdce až tam, kde je v mém nitru nejhlouběji uložené. Ale přece jen se stává, že jsi se mnou občas nespokojený. Pak projíždí deset tisíc jehlic mým tělem a mně se zdá, jako by v samém středu lásky, kterou k tobě cítím, hořelo sto tisíc zápalek kibritat frengija. A dříve nenabudu klidu, pokud se ústa tvá neza- směji a oko tvé se nezjasní přívětivostí." Přirovnání s jehlami a zápalkami se Halefovi zase povedlo. Ale střežil jsem se novým smíchem ho znovu po- pudit. „Ostatně jsme se uchýlili," pokračoval hadži, „od na- šeho hovoru. Vyjádřil ses, že proti Kurdům kmene Kel- hur užiješ nikoli sílu, nýbrž lest. Přemýšlel jsi již o tom? Máš nějaký záměr?" „Do té chvíle nikoliv." „Ale dobrý vojevůdce je přece povinen předem vědět, jak postupovat a jak začít." „Nejsem vojevůdce a kdybych jím vskutku byl, neroz- vrhoval bych předem nic, dokud bych neznal nepřítele a poměry, které se na něho a jeho úmysly vztahují. Chceš- li koupit koně, můžeš se snad předem vyslovit, dřív než koně znáš?" „Leda bych bláznil." „Tím méně můžeme nyní" určovat, jakým způsobem vystoupíme proti Kelhurům. Ostatně - zanechme hovoru, neboť vidím, že je nutno soustředit pozornost na stopy." Až dosud se Kurdové vyhýbali všem schůdným ces- tám, nyní již nebyla vůbec cesta, které by se mohli držet. Znovu jsme ujížděli po travnatých plochách, pak řídkým lesem, načež jsme zajeli do holé, široce rozložité a napříč vzestupné skalnaté pláně, kde kopyta nemohla zanechat otisky. Bylo nutno řídit se jen malými, nepatrnými znám- kami, například výkopy a výtlaky v tvrdé půdě, které by oku méně vycvičenému zajisté ušly. Že se Kurdové vyhýbali cestám, bylo zajisté jakousi známkou jejich opatrnosti, avšak jejich opatrné jednání nemělo takový účinek, aby si u mne získalo dobrý posu- 74

dek o chytrosti jejich vůdce. Tvrdá, pevně uhnětená cesta nepřijímá ovšem takové známky pochodu jako měkká travnatá půda a kdybych byl například já sám stíhaný, byl bych právě volil, abych svého stihatele popletl, takový směr a takové cesty, z nichž je možné odbočit na jinou cestu, tu či onu. Šiř Samurek se snažil být chytrý, byl však pravým opakem chytráka. Dorazivše na horní okraj skalnaté pláně, spatřili jsme před sebou velmi rozlehlou pastvinu, na jejíž konec jsme nemohli dohlédnout, poněvadž na ní vyrůstaly porůznu borovice, které nám zastiňovaly rozhled do dálky. A na pastvisku se rozbíhaly koňské šlépěje různými směry. „Alláh - w Alláh!" zvolal Halef. „Zlá věc, kterou nám zde Kurdové nadrobili, velmi zlá." „Proč?" ozval jsem se. „Což nevidíš, že se rozdělili různými směry, aby nás zmýlili? Patrně není Šiř Samurek tak zcela hloupý, jak se ti dosud zdálo." „Oh - naopak! Je mnohem, mnohem hloupější, než jsem se zprvu domýšlel." „Vskutku, sídi? Prosím, abys mi to vysvětlil." „Nuže. Myslíš snad, že se Kurdové odtud porůznu ro- zejeli nadobro a že se nesetkají?" „Nikoliv. To Je jejich pouhý uskok." „Který jim však nepomůže, neboť jejich vůdce jistě určil místo, kde se opět setkají." „Ah! Je tedy třeba sledovat jen tu nebo onu stopu, abychom místo, o němž se zmiňuješ, také dosáhli." „Ovšem. Uskok je tak málo uskokem, že by se za něj Indián styděl, kdyby mu jen napadl. Vybereme si nejsil- nější stopu ze všech, tedy takovou, kterou nechalo nejsil- nější oddělení a - - pohleď! Zde je půda tak rozrytá, že uvidíš jamky. Patrně zde létaly hroudy. Proč? Nějaký kůň se vzpínal a nechtěl jít dopředu a musil bych se ohromně mýlit, nebyl-li to právě můj Rih. Po té stopě tedy pů- jdeme!" Pobídli jsme koně a pustili se cvalem po pastvině, sle- dujíce stopu, neboť borovice nám nevadily ani při nej- prudší jízdě. Siváci byli mladí a ohniví; lékař, asi nevalně dobrý jezdec, sice dokonale pokazil jejich výcvik, naším vlivem však se vpravili záhy do klusu a nabyl jsem tehdy 75

k svému uspokojení záhy jistotu, že bychom pro svůj účel lepší zvířata ani dostat nemohli. Asi po čtvrthodině jízdy se návrší sklánělo a dorazili jsme do suchého, vody zbaveného a písčitého údolí, po- rostlého pestrými sice a ladnými, jinak však bezvýznam- nými kručinkami, vrbinami a jinými, pastvu motýlům poskytujícími bylinami. A v písku se nám šlépěje jevily zřetelně. Údolím a jeho různými záhyby jsme jeli asi tak půl hodiny, načež jsme uviděli jiné stopy připojující se z levé strany a se stopou, po níž jsme jeli, splývající. Později splynuly se stopou šlépěje třetí, Čtvrté i páté, až konečně byla stopa opět tak silná, jako před svým rozčleněním na skalnatém návrší. „Pravdu jsi měl, sidi," ozval se Halef. „Již se Kurdové zase srazili a jejich uskok nás nezdržel ani o minutu. Jakmile se zmocním šejka, pošeptám mu nahlas do ucha, že se rovná staré, tlusté a chraptivé battě, kachně, která se odvažuje ve zpěvu závodit s balbulem

sedmého nebe Mohamedova." Rád bych se dal znovu do smíchu, nikoliv snad pro přirovnáváni kachny ke slavíkům, jako spíš pro Halefovu jistotu, že zcela jistě zajme šejka, on a já, dva cizí, osaměli lidé že se zmocní mocného velitele silného kmene kelhurského. Ale malý a zmužilý hadži byl již takový. Při svém puto- vání, bloudění a při všech událostech na cestách jsme měli vždy tolik štěstí, že se Halef stal zhýčkancem a po- važoval téměř za nemožné, že by se nám také mohlo něco nepodařit. Věru, zvykl si dokonce své nároky na štěstí přepínat víc, než bylo třeba ke zdaru našich záměrů. Tak i nyní. Hovořil nejen o možnosti nebo nutnosti, že se zmocníme svých koní, nýbrž chtěl již zajmout i šejka a nebylo v něm ani nejnepatrnější pochybnosti, že se tak skutečně stane. Své sebedůvěře nekladl meze a přece právě ta jeho důvěřivost byla vlastností, která z něho činila dobrého soudruha v každé nouzi, v každém nebez- pečí. Proto Jsem také souhlasně pokynul a prohodil: „Jestliže nějakým jiným způsobem nedosáhneme svůj cíl, nezbude nám vskutku, než slavného Šiř Samureka 76

dostat do své moci. Užili jsme již několikrát podobný prostředek, když jiné vyhnutí nebylo. Zabezpečí-li se člověk tak, že znemožní zakročeni šejka, vůdce, nebo jiné vynikající osobnosti proti sobě, může pak vyslovit své požadavky a není třeba doprošovat se. Ostatně myslím, že již záhy uzříme, milý Halefe, co je možné o Kelhurech soudit a jak s nimi jednat. Jestliže kismet ustanovil, abys dnes provedl hrdinský kousek, věř, že již zanedlouho vy- stoupíš na jeviště činů." „Myslíš?" otázal se polichocen. „Nuže, staň se, jak kismet velí. Vykonám vše jako pravý hrdina, abych si dobyl tvou spokojenost a souhlas. Proč však soudíš, a podle čeho, že se nám záhy objeví jeviště činů?" „Šejkův uskok ve mně vyvolal tu domněnku. Proč ne- rozdělil svou četu již dřív, třeba poblíž Koi? Domnívám se ustavičně, že se střetneme nikoliv jen s pohyblivou četou kelhurských jezdců, nýbrž s celým táborem. Hlavní uskok, aby nás totiž od svého ležení odvedl, šejk již podnikl a ne zrovna nejchytřeji. Proto pozor, dobrý pozor, Halefe! Daleko již nepojedeme!" Údolí, jímž jsme právě projížděli, zahýbalo qstře nalevo, takže tvořilo vyhrocený výběžek. Kurdové se však nepustili směrem do záhybu, nýbrž hnali své koně úbočím vzhůru právě vedle výběžku. Halef, aniž zastavil koně, chtěl se pustit rovně za nimi, já ho však zadržel, při- pomenuv mu: „Stůj! Jsme-li již vskutku, jak se domnívám, poblíž tábořiště a bude-li se šejk domnívat, že bychom ho stíhali, lze očekávat, že zde někde rozestavil hlídky. Nutno jednat opatrně, obezřetně. Setrvej zde a podrž mého koně, kdežto já půjdu pěšky, abych vyzvěděl, zdali je další cesta bezpečná. Neopouštěj toto místo dříve, dokud se nevrátím, nebo dokud té z návrší nepovolám." Sestoupil jsem z koně, podal jsem Halefovi uzdu a lezl po svahu vzhůru. Rostly zde porůznu stromy a keře, které jsem mohl použít jako zákryt. Ačkoliv jsem bedlivě sledoval stopu Kurdů, nenalezl jsem jedinou šlépěj, která by se od ostatních oddělovala. Na protější straně byly skalnaté stráně s hojnými smrky, z nichž přívětivě vyční- valo několik dubů. Slídil jsem po stopě skoro čtvrt hodiny; nerozdělovala 77

se dosud a ani jediná šlépěj nevybočovala. Již jsem se chtěl vrátit a v tom jsem zpozoroval, že les se počíná sklánět do údolí. Stopa se táhla k úžlabině; napravo vys- tupovalo z křovin skalisko jako zapomenutá a napolo rozbořená hláska; zamířil jsem tam, vyšplhal jsem se vzhůru a vskutku - nezklamal jsem se; očekával jsem totiž, že se mi naskytne volný rozhled a také se mě naskytl. Úpatí hory se rozšiřovalo v zelenou šťavnatou rovinu, kterou protékal potok, jenž asi vznikal v náhomí úžla- bině. Hodně daleko v rovině, rozděleno potokem, se roz- kládalo tábořiště Kurdů; vlastně bylo tam, než jsem přišel, neboť nyní bylo již po tábořeni. Jevil se tam čilý pohyb v pestré směsici; všecko se připravovalo k od- chodu. Viděl jsem koně a jezdce, opěšalé i na koních; kromě koní tam však nebyla jiná zvířata a také jsem nespatřil ženské stvoření. Nebyl tu tudíž kočovný tábor kmene, u něhož byly ženy, nýbrž jen přechodné ležení mužů, vy- pravivších se z kmenových sídel a nebydlivších pod stany a ve stanech, nýbrž jen v boudách, zbudovaných narychlo z listnatých větví. Podle všech známek nešlo zde však o výpravu loveckou ani válečnou; Kurdové zkrátka podnikli jen loupežnou výpravu do okolí. Mně ovšem účel výpravy v té chvíli byl neznámý, později však jsem zvěděl, že Kurdové měli vlastně namířeno do pohoří Masara, aby znepokojovali pohraniční perské i turecké obyvatelstvo. Počet mužstva jsem odhadl na tři sta hlav a kromě koní zde bylo aspoň padesát mezku, opatřených náklad- ními sedly. Pokoušel jsem se, abych v tom množství vy- pátral svého vraného hřebce, avšak nemohl jsem jej spatřit pro ustavičný táborový pohyb. Veliké, ze světlých látek zrobené a často i čtyři stopy v průměru měřící turbany dodávaly těmto Kurdům pra- podivné vzezření. Zdálo se, jako by na jejich hlavách byly naražené ohromné tykve. Napolo spokojeně, napolo zklamaně jsem se vrátil k

Halefovi, nikoliv však docela. Zastavil jsem se totiž na svahu směrem k písčitému údolí a zavolal jsem na něho, aby přišel. Vyhověl mému pokynu a sotva ke mně dorazil a odevzdal koně, vyptával se dychtivě: 78

„Objevil jsi straže, effendi?" „Nikoliv." „Snad tedy ležení?" „Ano." „Jaká je to neopatrnost od Šiř Samureka! Měl se po- starat o rozestavení hlídek, abychom se k jeho ležení ne- mohli tak snadno přiblížit." „Nepokládal" to za nutné, poněvadž ležení již zrušil." „Cože? Kelhurové půjdou jinam?" „Zajisté. Jak se zdá, vydal asi hned rozkaz k pochodu, jakmile se vrátil." „A - a - kam víastně -" „To nemohu vědět; dozvíme se to však, neboť je budeme stíhat tak dlouho, dokud se nezmocníme svých koní." „Přeji si v jejich vlastním zájmu, aby se tak stalo ještě dnes, neboť jinak, dojde-li mě trpělivost, postřílím je všecky. Chtějí-li krást koně, není co bych proti tomu na- mítal, neboť oni krádež koní považují za chvályhodný projev zmužilosti a odvahy; pakliže však, ač lze na země- kouli ukrást koní několik milionů, právě po našich zví- řatech pošilhávají, mám proti tomu námitky a také jim ukáži zřetelně a hmatatelně, jaké jsou následky, rnám-li se vyšvihnout na hřbet lékárníkova koně." „Buď rád, že jsme se zmocnili aspoň těchto sivák; jinak bychom měli koně ještě mnohem horší." „To mně má být útěchou? Vypůjčili jsme si sice tyto koně, ale až je tomu travičovi vrátíme, budu se považovat za šibala a to jen vinou Kelhurů. Nechť se za to v pekle stanou majiteli stád koní, kteří jim budou denně desetkrát ukradení a nikdy Již nevrácení." Zajeli jsme ke skalisku, na němž jsem prve měl svou pozorovací stanici, uvázali jsme koně pod skalou a vy- stoupili, abychom přehlédli kurdské ležení. Dorazili jsme právě včas, abychom ještě zahlédli, jak Kurdové nastupují pochod. Tvořili, jedouce po dvou n,ebo po třech, dlouhý, úzký pruh, pohybující se hadovi tě po zelené pláni. Hlava tohoto hadího pruhu se právě dotýkala obzoru. „Tam táhnou, ničernníci a darebáci," ulehčoval Halef svému hněvu. „A my zde dřepíme a pohlížíme za nimi, 79

olizujice si kníry jako hladovci, jimž oživená pečené utíká z pánve po čtyřech. Ale jen počkejte! Jen chvíli počkejte! Vyrazíme na vás jako lvi na krysy a sevřeme vás v tla- mách, že vám zachrastí žebra a že se vám ukousnuté nohy a ruce rozběhnou do všech srnérů větru. Jsem dobrý chlap, velmi dobrý, jsem tak dobrý, že dokonce považuji také zloděje za lidi, ale to ještě není důvod - -" „Halefe, Halefe," pravil jsem. „Nech mne! Právě má mírnost a dobrota měly by šibaly zdržovat, aby se na mém majetku nepohřešovali. A oni jako úmyslně zcela naopak si vyberou nás dva, aby nás oloupili o koně. Nevyžaduje to dvojitou i trojitou pomstu, effendi?" „Halefe - -" „Pohleď! Tam se plazí jako hadi a bitím donucují naše miláčky, aby s nimi táhli. Kdo ví, jaký špinavec se nyní posadí na mého hřebce. Ty ovšem můžeš mít sladký pocit přesvědčení, že hřbet tvého Riha nebude dotčený kurdským zadkem, neboť kdo by se toho odvážil, byl by nucen dříve zaznamenat své údy do knihy života, aby je později našel - -" „Ale, Halefe - -" Jiněv bouří v mé duši, vztek dýmá v mém srdci. Vypá- trám-li a zjistim-li toho, kdo se na mého koně posadil, rozříznu ho na dvě stejné polovice, takže již víckrát nebude moci dosednout do sedla, ježto by, kdyby vysedl, po obou bocích koně dolů sletěl. Při sám Muhamed - tak učiním." Možno si pomyslet, že jsem nebyl také vůči loupežní- kům nijak příznivé naladěný, avšak Halefův hněv působil na mne směšné a jeho řečnické obraty byly tak šprý- movné, že jsem se všemožně musel namáhat, abych utajil smích. Halef hovořil arabsky a proto tím víc jeho řeč působila na bránice - v překladu do jakékoliv řeči mizí, bohužel, působivost originálu. A při tom Halef neměl ani potuchy, o co mně smích byl bližší, než mrzutost. Vedle jiných mnohých dobrých a vý- borných vlastností byla pravé jeho šprýmovost a obrat- nost příčinou, pro níž jsem si ho tak oblíbil. Je pro mne nepochybné, že originální povaha vyvolá vždy a na kaž- dého mnohem hlubší dojem, než obyčejní tuctoví lidé. 80

Především bylo ovšem nutné podrobit dosavadní tábo- řiště Kelhurú důkladné prohlídce; to však jsme nemohli podniknout dříve, dokud nám Kurdové nezmizeli z očí daleko za obzorem. Čára, kterou se nyní ubírali, směro- vala na jihovýchod, bylo tedy nutné, chtěli-li jsme je stíhat, postupovat k řece Žábu, která nás vedla z pohraničního pohoří do Koi, což znamenalo, že jsme byli nuceni objíždět hrany velikého trojúhelníku a ztratit mnoho dra- hocenného času. Za to jsme mohli jen poděkovat pánům Kelhurům. Již to bylo dostatečným důvodem, abychom je stíhali v náladě málo přívětivé. Konečně nám zmizeli poslední jezdci na jihovýchodě. Sestoupivše ze skaliska ke svým koním, zabočili jsme do zmíněné úžlabiny a jeli dál po zřetelné stopě. Úžlabina měla vedle nápadné stísněností značnou hloubku a ne- patrnou schůdnost. Čím hlouběji jsme sjížděli, tím vlhčí byla a vbrzku podél nás pramenily napravo i nalevo ze svahu praménky, bystře

stékajíce a navzájem splývajíce, tvoříce posléze potůček, jenž záhy mohutněl v potok, který jsme už na rovině spatřili prýštit ze skály. Vskutku! Dorazili jsme k úpatí hory a viděli jsem, že se Úžlabina rozšiřuje a ústí do roviny. Mohli jsme tedy po- bídriout koně do cvalu a jeli jsme podél potoka, až jsme dorazili k místu, kde Kelhurové tábořili. Halef se ujal obou koní, dovolil jim, aby se popásli a napojili, kdežto já jsem zatím pátral po celém táborovém prostranství, dou- faje, že naleznu něco, co by bylo pro mne prospěšné. Byl jsem však zklamaný v očekávání, neboť po dlouhém pá- trání jsem nenalezl a nedověděl jsem se nic, jen snad to, že tábořeni na rovině mohlo trvat asi týden. Tato jistota neměla ovšem pro nás význam. Cennější *byl však úsudek, k němuž jsem dospěl, přemýšleje o rychlém odchodu Kurdů. Patrně nebylo jejich úmyslem, již dnes dosavadní tábor zrušit a opustit rovinu, neboť jsem viděl, že některé boudy byly teprve včera přikryté svěžími listnatými haluzemi, což by Kelhurové zajisté nedělali, kdyby byl dnešní jejich odchod již včera určen. Proč tak náhlé rozhodnutí? Dorazil k nim totiž za soumraku starý Akvil, aby s nimi vyjednával o cenu krevní msty - ovšem ke své vlastní a veliké škodě, neboť 81

Kurdové ho zajali a již nepustili. Později se též náhodou zmocnili jeho syna a posléze ukradli i naše koně. Akvil a jeho syn byli v jejich zajeti a propadli krevní mstě. Nuže? Opustili Kelhurové své ležení pro tyto své za- jatce, nebo také z obavy, že se za nimi s Halefem vy- pravím? Patrně účinkovaly oba tyto důvody. Nikdo mne nemusí považovat za prázdného mluvku a vychloubače, věřil-li jsem, že by tři sta Kelhurů, dobře ozbrojených, opustilo pro dva osamělé lidi tábor. V Orientě není ani komárovi příliš obtížnou věcí, aby záhy a snadno vzrostl na slona; věru, snadno se může ta- kový komár i bez vlastního přičinění proměnit v tlusto- kožce. A já? Naskytla se již mnohdy příležitost, abych se s jakousi dávkou obratnosti vyprostil ze situací vskutku povážlivých. Pomocí vědomostí, které ovládá u nás každý a pomocí různých, na dalekém americkém západě získaných zkušeností se mě podařilo prokázat tu a tam několika kmenům džesirejským malé služby. Zpráva o tom šla od úst k ústům, vždy dál a poněvadž každý vypravěč popustil při tom trochu uzdu fantazii, vznikly po hranicích persko- tureckých pověsti a legendy, v nichž se můj obraz i obraz malého hadži objevovaly jako zvětšené stíny na projekční ploše kinematografii. Legendy a pohádky fantastických perských i kurd-ských tlachalů zveličily naši obratnost a udatnost - ale nad nás ještě slavnějšími se staly mé ručnice. Vyprávělo se, že koule z mé těžké medvědí ručnice proniká zdí i pancíři z ocele, že mohu svou „kouzelnou" puškou, totiž Henryovou opakovačkou střílet bez přestávky, na věky věkův, aniž potřebuji nabíjet. K tomu ještě se vyprávělo, že chybný výstřel z mých ručnic náleží do říše nemožnosti a nadto vše imponoval i každému Beduínovi můj indiánský způsob jízdy na koni. Byl jsem rovněž pilně sledovaný ve svém způsobu vyzvědačském, při němž ovšem rozhodovalo obratné plížení, tedy věc, v niž Arab či Kurd nedokáže ani desátý díl toho, co pravý Indián. Jaký div, že byly o mně vyprávěny činy veliké a že se snad tedy Kelhurové raději vzdali svého pohodlí, uváživše, že bych se k nim mohl nepozorovaně připlížit a po- 82

střílet je svou „kouzelnou" ručnicí? A jestliže se dopustil Šir Samurek tak osudné chyby, že mne navnadil svým posměchem z teplého pelechu, jestliže se té chyby dopustil a uznal to později, litoval ji, pak jistě také dbal, aby ji napravil. Není tedy ode mne vychloubáním, nýbrž jen zcela správným posuzováním stávajících okolností, jestliže jsem se domníval, že Kelhurové i k vůli mně trochu spěchali, aby se dostali „za vítr". Rozumí se, že jsme teď měli jet za nimi, to však ne- mělo valný úspěch, neboť jsme se k nim mohli připlížit až večer. Naopak - nebylo-li naším přáním, aby nás spatřili, bylo třeba zachovat mezi námi výhodnou, jistě nedohlednou vzdálenost. Zmizet nám nemohli; o to se již starala jejich široko znatelná stopa a Kelhurové, jak jsem byl přesvědčen, neměli ani ponětí o tom, jak ji za sebou zahladit. Proto jsme dovolili sivákům, aby se pásli téměř dvě hodiny a vyhoupli jsme se do sedel až asi k desáté hodině dopoledni. Pak jsme nastoupili nový pochod. V poledne jsme byli mezi horami 'v rozsáhlé balamu- tové doubravě - z balamutových dubťi se sbírají syěto- známé duběnky - kde se mi poštěstilo zastřelit mladého kance, jenž nám poskytl nejen výtečný oběd, nýbrž i další zásobu masa. Usedli jsme, abychom maso rozkrájeli, upekli a nasolené uložili, pojídajíce při tom čerstvou pečeni, ostatní pak pečlivě ukládajíce, neboť dokud bylo nutné stíhat Kelhury a plížit se za nimi, nesměli jsme již střílet, aby nás hluk neprozradil. Hadži Halef, který byl moslimem, se dopouštěl vlastně hříchu, pojídaje kanci maso, neboť kanec je a zůstane prasetem a Mohamed zapovídá požívání vepřového masa. Jak vidět, nebyl však Halef už tehdy příliš orthodoxním vyznavačem islámu a kromě toho byl mlsný. Jeho jazyk vnímal velmi citlivě chuť černé zvěřiny, takže se raději rozkmotřil s

Mohamedem i svatými kalify, vystaviv se jejich hněvu, než aby se zřekl pochoutky, na níž jsem ho slovem i skutkem s úspěchem vždy větším a větším upozorňoval. Tím se zároveň bez lítosti přiznávám k svádění lidských duší. Hadži měl hlad, viděl, že mi chutná, a -u kozla! -jak mohl odolat? Potom však už nadešla chvíle, abychom dohonili Kurdy, 83

kteří zatím měli větší náskok, než jaký jsme Jim zprvu hodlali poskytnout. Bylo nutné pustit se po jejich stopě s větší ráznosti. Již odpoledne se po naší pravici valily proudy malého Žábu. Jeli jsme podél malé říčky, která bývala v jarním období značně rozvodněná, nyní měla tak málo vody, že se naším koním sotva kopyta smočila. Bylo zde však velmi mnoho pohyblivého štěrku, který klouzal při každém kroku koní; mimo to byly překážkou v pochodu četné kořínky a kořeny, omyté vodou a zbavené půdy a konečně jsme nemohli dobře postupovat pro křivolaký tok úzkého řečiště, raženého mezi skalními výběžky. „Sám šejtan ukázal Kelhurům tuto cestu," bručel Ha- lef. „Tak nějak jako tato je jistě zřízena stezka, která se táhne mezi smrti a věčným zatracením." „Nechápu," přizvukoval jsem, „proč Kelhurové zvolili právě tuto kamenitou strouhu." „Oh!" zvolal. „Je tedy přece něco na světě, co nemůžeš pochopit?" „Jen se příliš nestarej! Pochopení přijde jistě v pravou chvíli." „Kam ale, u všech šejtanů, směřují? Odtud nelze přece dojít k nějakému prusmyku v horském hřebenu." „Nemýlím-li se, máme před sebou dvě hory, které již známe ze svých dřívějších jízd, totiž napravo mocný Mek- vilik a nalevo podivuhodně utvářený Nekul. Mezi nimi není prusmyk. Z toho je zřejmé, že Šiř Samurek nechce tyto hory přejít, nýbrž že konečný cíl jeho jízdy je před nimi. Co však zde hledá, to je mi hádankou." „Alláh! Byla by zde snad ta krajina, kde je pověstný musallah el amwat?" „Musallah el amwat? Co je to, Halefe? Ne,slyšel jsem dosud o tom nic. Jaké je to místo?" „Místo, jemuž se každý člověk vyhýbá, nechť je suni- tou či šiitou, křesťanem nebo židem. Předevčírem v khanu, kde jsme se zastavili, jsem seděl, jak víš, s několika mazydžilary, sběrateli duběnek. Znali dobře zdejší krajinu, zažili zde mnoho příhod a vyprávěli mi o tom. Nejkrásnější a nejlepší duběnky prý rostou u musallah el amwat, kaple mrtvých, nikdo se však neodváží, aby je tam sbíral, neboť tam obcházejí duše zemřelých - -" 84

„Dovol mi - -" „Dovol, effendi! Před několika sty lety přišli prý do této krajiny křesťané a vystavěli musallah, aby uctili Alláha po svém způsobu. Byli prý dobrými a pilnými lidmi, kteří žili s každým v míru, než přesto se šli té smluvili, že je vyhladí do poslední duše. Vypravili se do hor, obklíčili křesťany, shromážděné v kapli a pobili je, neušetřivše nikoho, muže, ženy, starce, stařeny, jinochy, panny a děti. Jejich kněz byl poslední, který zemřel a raněn a umíraje, modlil se. Šiité prý při tom strhli kříž s musallah a vhodili jej do ohně. Kněz, to posledním světlem očí uviděl a proměnil svou modlitbu v kletbu, která padla z nebe na jeho vrahy a na místo vraždění. Od té doby stihá neštěstí každého, kdo se odváží navštívit musallah, avšak mazydžilarové toho nedbali a nedávno vystoupili až ke kapli, neboť jsou chudí a věděli, že nahoře je hojná duběnková žeň. Prosili Alláha, aby je ochraňoval a vypravili se do hor. Šťastně tam dorazili a spatřili opuštěný musallah, jak- mile se však k němu přiblížili, vystoupil z rozvalin duch zavražděného kněze v podobně ohromného medvěda a chtěl se prý na ně s rozevřenou tlamou vrhnout. Duběnkáři se rozběhli, křičíce a modlíce se, a pak se shromáždili ve zdraví pod horami a děkovali Alláhovi, že je zachránil rychlostí nohou. Nikdy prý již nebudou tak odvážní, aby musallah navštívili. Vyprávěli mně to a -a co tomu říkáš, effendi?" „Nic, leda že ten medvěd nebyl duch, nýbrž zcela oby- čejný chlupatý medvěd. To ví každé dítě, že v těchto pohořích žijí medvědi." „Ano, já to vím také, avšak obrovští medvědi, jakým prý byl ten, tu nejsou." „Strach všecko zveličuje; ve strachu se zjeví člověku medvěd i desetkrát větší, než jaký je." „Ano, to říkáš, protože nevěříš na duchy." „Jsem naopak úplně přesvědčený, že je říše duchů, nevěřím však na strašidla, která na sebe berou podobu medvědů." „Ano, sídi, jsi zmužilý, a nebyl bys věru utekl, nýbrž směle by ses medvědovi postavil. Já však, ačkoliv vím, že všecko znáš, ač ti věřím na slovo, já - Já bych byl přece 86

jen raději nečinil zkoušku, byl-li medvěd duch, nebo jen medvěd. Pobili jsme již několik medvědů tam za mořem, v roklích balkánských; tam však není musallah el amwat, tam nespočívá kletba kněze na krajině a také nikoliv na medvědech. Se zakletým medvědem nechci mít spolky, třeba byl takový dravec jen obyčejný medvěd, nebo zakuklený duch v medvědím kožichu." „Víš aspoň přibližně, v kterých místech a kterým směrem je zmíněný musallah?" „Mazydžilarové mně vylíčili polohu. Kaple je mezi Ne- kulem a Mekvilikem, a vede tam velmi kamenité a křivolaké řečiště, vroubené prý příkrými a těsnými bře - -" Poslední slabiku spolkl.

Rozhlédnul se, pohlédl mě str- nule do tváře a teprve po chvíli vyhrkl: „Alláh akbar! Není boha kromě boha! Popis se hodí na tuto cestu!" „Zdá se," pravil jsem. „Nekul a Mekvilik - to jsou obě vysoké hory, o nichž jsi se zmínil a zde jsem v těsném, kamenitém a křivola-kém řečišti - - mašallah! Jsme na cestě k musallah el amwat - ke kapli mrtvých - - a já - já právě jsem ti vypravoval - -" „Ano, to je možné, velmi možné. Ale sklapni čelisti a zamkni ústa, milý Halefe, nebo přijde medvěd a vskočí ti do nich." „Neposmívej se mi, sídi! Proč bych nemohl rozevírat ústa, jsem-li udiven a žasnu? Jakmile přestanu žasnout, sklapnou mé čelisti samy. O, divové, ó vnuknutí, ó řízení! Jsme právě na cestě ke kapli mrtvých! To se zdá být naším kismetem, naším fátum. Jen kdybych věděl, co tam budeme dělat?" „A ještě se ptáš?" „Ano, ptám se, to se rozumí. Víš snad - -" „Všecko vím." „A co víš?" „Vysvobodíme strašidlo z medvědího kožichu." „Ó - ó zběsilosti! Ó, posměchu! Ty se mi posmíváš, ef- fendi? Mně však běží po zádech něco studeného jako štír i nevím opravdu, k čemu se mám odhodlat." „Odhodlat! Co tím myslíš?" „Nuže, objeví-li se medvěd a pustí-li se'do nás tryskem, 87

nevím, zda uteču nebo na něho vystřelím. Je-li vskutku jen medvěd a uteču-li, vysměješ se mě a mně nezbude, než abych se do smrti styděl za svůj strach. Není-ll však medvěd, nýbrž duch a vystřelím-li na něho, projde mu kulka tělem, aniž mu uškodí a co z nás pak zbude, to ví jediný Alláh." „Halefe, Halefe! Jestliže tedy vystřelíš na ducha, projede mu beze škody kulka tělem! Duch a tělo! Jaký Je v tom pohádkový rozpor? Nepřiučil ses tedy ničemu? Což i v tobě bydlí ustavičně pověry dávných dob? Pověz mi, proč vlastně tehdy zemřel ten kněz?" „Proč? Nu pro svého boha a víru." „A jak se nazývají ti lidé?" „Šuhada, mučedníci." „Co praví el korán, nemluvě ani o Písmu, o těchto mu- čednících?" „Že vstupují z náruče smrtí do nebe." „Rozuměj tedy dobře! Mluvím, abych ti usnadnil poro- zumění, jakobych byl rovněž moslimem. Ano, i podle is- lámských názorů vejde šahid přímo na nebesa za odmě- nu,* že zde vytrpěl strasti a muka pozemská. A najednou tohoto zbožného kněze, který se modlil za své nepřátele, umíraje mučednickou smrtí, zašije bůh do medvědí kůže! Nebyl by to místo odměny strašný trest?" Hadži rozevřel ústa a díval se na mne očima rozevře- nýma. „Ejhle! Žasneš?" „Ano, sídi, žasnu a žasnu znovu," přiznal se. „A proč?" „Pro výbornost tvého důkazu, jemuž nemohu odporovat. Alláh insaf, nebo Alláh el adala - Bůh je spravedlnost, říkáme." „Jaká by byla spravedlnost boží v tomto případě?" „Kdyby byl medvěd duch, nebyl by věru Alláh spraved- livý, poněvadž však je pravda nevyvratitelná, pevná a neochvějná, že Alláh je spravedlivý - tedy - tedy - -" „Nuže!" „- - - tedy nemůže být duch medvěd a pak ani medvěd duch!" „Dobrá! Nechť v tvé hlavě medvěd, který je vskutku jen medvědem, také medvědem zůstane! Jsi přesvědčený?" 88

„Dokonale, sídl! Jsi jako ve všem ostatním také v pra- vidlech mantiky nepřemožitelný a také jsi můj mozek o- churavělý medvědem vyléčil. Ale - to se rozumí! Jak by mohl být medvěd duchem? Jen ať přijde! Ukáži mu -! Aniž se budu rozpakovat, strhnu ručnici - -" „Střílení ponech již výhradně mně. Kurdští medvědi nejsou uštvaní jéssabelští medvědi z Hauranu či Libanonu. Zde jsou málo vyrušovaní, málo honění a dosahují v nerušeném klidu při hojné pastvě značnou velikost a sílu i stáří. Slyšeli jsme o ohromném vzrůstu toho duchového medvěda. Koule z tvé ručnice by ho neusmrtila, nýbrž jen rozdráždila k zběsilosti." „Rád věřím." „A dále uvaž, že je nutné vystříhat se všeho hluku, abychom svou přítomnost neprozradili Kelhuríím. Ostatně nenapadne medvědovi za bílého dne, aby pobíhal po lesích a neobjeví se nám tudíž. Vždyť ani nevíme přesně, nýbrž si jen myslíme, že jsme na cestě k musallah el amwat. Hlavní věcí ovšem zůstane, abys vůbec nepovažoval ducha v medvědí kůži za strašidelný zjev." „Ani v medvědí, ani v jakékoliv jiné kůži, efíendi. Nahlédl jsem a uznal, že duch v kožešině je nemyslitelný. Ducha nelze vidět ani cítit ani popadnout. Kdybych mu stáhl kůži - co by vlastně z něho zbylo? Nic! Jestliže v kůži není nic, nemůže tam také být duch a kůže, v níž nic není, není vlastně ničím." „Zcela správně," pravil jsem. „Bystrost tvé mantiky je větší, než má. Nyní jsme však medvěda jakožto ducha nebo strašidlo šťastně odbyli a - - co se děje?" Halef, který jel těsné vedle mne, přerušil mou řeč tím, že popadl uzdu mého koně a zastavil ho. - „Vidím tam něco pod stromy," pravil a mávnul rukou před sebe k označení směru. „Pohybovalo se to, ale zdali je to zvíře či lidská bytost, nevím." „Dovíme se to. Zabočíme pod stromy do stínu." Dosáhnuvše stín, zastavili jsme se. Sestoupil jsem rychle ze sedla, odevzdal Halefovi uzdu koně a pravil Jsem: JPočkej zde a nehýbej se! Půjdu, abych se přesvědčil, s kým se zde setkáme." „Měj se na pozoru, sídi!" napomínal mne. „Může to být medvěd, nebo se tam skrývají Kelhurové." 89

„Neměj obavy. Chovej se tiše!" S nožem připraveným jsem se plížil od stromu ke stromu, až jsem došel k tomu záhadnému místu a viděl jsem, že se zde nepovaluje zvíře, nýbrž člověk, který se však nepovaloval. Stál u rozložitého buku, jehož větve se nízko skláněly a sahal kamsi pažemi nad sebe - proč jsem nemohl hned rozeznat. Byl ode mne odvrácený tváří, ale přesto mně byl povědomý. Jeho vzrůst, bahnem obalené nohy, roztrhané spodky, roztrhaná kazajka bez rukávu -.- nebyl-li to hospodář z koiského khanu tak tuze náchylný opilství, pak bych se již nemohl na můj dobrý zrak spolehnout. Ale co zde tropil? Jak mohl přijít sám a sám do této divoké končiny a co dělal pod bukem? Náhle se obrátil, stoupl na špičky a táhl jakousi z větve visící tkáni či pod hrdlo. U kozla! Chlap se chtěl oběsit. „Katera choded!" zvolal jsem, skočil jsem k němu a vy- trhnul jsem mu tkanici z ruky. „Zadrž!" Zadíval se na mne vytřeštěně, jako by ztratil rozum, pak odpověděl dutě: „Kdo jsi? Proč mi bráníš ve smrtí?" „Jaký máš důvod vyhledávat smrt?" „Důvod - - ? Proč se ptáš - - ? Kdo jsi - - ?" Jeho zrak byl při těch dotazech stále ještě bez smyslu. „Kdo jsem? Znáš mne! Jsem Kára ben Nemsi, který se v Kol u tebe ubytoval." Lvuk mého jména vzbudil jeho paměť. V tvářích se mu již odrážel určitější výraz, avšak jeho hlas zněl dosud dutě jako dřív, než odpovídal: „Musím se oběsit, musím si vzít život, neboť již peníze nedostanu." „Odkud to víš?" „Šiř Samurek mi to řekl." „Ten? Mluvil jsi s ním? Kdy?" „Před hodinou." „Kde?" „Blízko. Nahoře pod musallah el amwat." „Ah! Musallah je tedy již nedaleko? Táboří tam Kelhu- rové?" „Ano." „Je některý z nich poblíž? Může nás vidět či slyšet?" 90

„Nikoliv. Vyhnali mne biči ze svého leženi a nikdo z nich mne ani krok nedoprovázel." Vzpomínka na výprask mu vrátila vědomí. Vrhl se na zem, zakryl si tváře dlaněmi a spustil nářek. Slzy jsou vždy léčivou tekutinou - - jen když mohou téct, proto jsem ho nechal slzet a nevyrušoval jsem ho, nýbrž zavolal jsem k sobě Halefa, který přivázal koně <ke stromu a pak se vedle mne k hostinskému posadil. Muž plakal a vzlykal stále méně a méně, konečně si utřel špinavým zápěstím tváře a zvedl hlavu. „Sebevražda je hřích," pravil jsem, „kterého již člověk ne- může ani litovat ani napravit. A pro peníze nikdo nesmí za- prodat duši peklu. Tvé piastry nejsou přece ještě ztracené." „Jsou ztracené. Šiř Samurek je odňal Akviloví, který mně je ukradl a nechce mi je vrátit." „Bude k tomu donucen! Slibuji ti, že peníze od něho dostanu." Jeho zrak se živé zaleskl. Vztyčil se, pokud mohl a tázal se: „Mluvíš vážně, effendi? Slibuješ mi to vskutku?" „Ano." „Chvála a dík bud' Alláhovi! Již jsem okřál. Jsem za- chráněn, neboť slíbí-li to emir Kára ben Nemsi, tedy tomu dostojí, třeba se mu Šiř Samurek posmíval." „Kdy se posmíval, při jaké příležitosti a proč? Můžeš mi to říct? Můžeš si vše upamatovat a všecko mě vyprávět, jak jsi se s ním setkal, o čem bylo hovořeno a co se přihodilo?" „Chceš-li se to dovědět, nevím, proč bych ti to neřekl." „Ale přesně, úplné přesně, neboť mnoho záleží na každé maličkosti. Vezmi paměť do hrsti, neboť na tom, co povíš, může záviset život a smrt mnohých. A peníze můžeš také jen tehdy obdržet, bude-li tvé vyprávění správné a přesné." „Oh, emire! Vím všecko dopodrobna. A praví-li, že mně zaopatříš peníze, vzroste bystrost mé paměti a roz- pomenu se na každé slovo, které jsem slyšel." „Mluv! Ale nevykládej zdlouhavě a zbytečně, neboť každá chvíle je drahocenná a mohou nastat okolnosti, kdy nám bude třeba skrblit každou vteřinou. Kde, kdy a jak jsi se setkal se Šiř Samurekem?" 91

„Jak víš, vyjel jsem s našim nezanumem a několika sousedy, abych zloděje, jimž byl Akvil, dohonil a penize mu odňal. Nenalezli jsme po něm ani známku, avšak měli jsme za to, že se pustil přes perské hranice, aby byl záhy v bezpečí. Proto jsme se hnali k hranicím, nikde jsme se však nedozvěděli, ani v osadách ani na pastvi- nách, viděl-li ho kdo. Ujížděli jsme už skoro do poledne, kdy jsme konečně uznali, že jsme se pustili špatnou cestou. Obrátili jsme tedy koně, hodlajíce učinit pokus směrem k Rovandis a Lahijana. Jeli jsme na sever, stále na sever, až nám ďábel postavil do česly Kelhury. Obklopili nás, svázali a vlekli až téměř v tato místa." „A pak ses zajisté nemálo podivil, když jste u nich na- lezli zloděje, kterého jsme sami marně hledali." „Ano; byl v jejich středu, nikoliv však svobodný, nýbrž zajatý a spoutaný a jeho syn rovněž. Dnes v noci oba zemřou jako oběť krevní msty." . „Jejich smrt je věcí rozhodnutou, ustálenou?" „Tak jest. Nemohou ujít mukám ani smrtí a jejich umírání i smrt budou vskutku strašné." „Znáš způsob jejich muk?" „Ano. Oba budou předhození medvědům, aby byli roz- trhaní a sežraní." „Ah! Jaký je to člověk, ten šejk Kelhurů! Jak dospěl k myšlence, aby je hodil medvědům? Což zde jsou medvědi, kteří se užívají k podobným popravám?" „Jsou a Šiř Samurek vymyslel všecko dobře, takže se mu to podaří. Vždyť se uchýlil jen proto v tuto končinu, aby oba Bebbehy předhodil medvědům. Jeho bojovníci lovili před nějakou dobou nahoře u

masallah amwat a vyslídili tam medvědí pelech. Na zpáteční cestě objevili duiý strom, v němž hnízdí divoké včely. Oboje bude dnes večer použito k popravě starého a mladého Akvila. Již dávno se vypravila četa Kelhurů - asi deset nebo dvanáct lidí - aby přinesla med." „Nerozumím tomu. Jak bude použitý med?" „Snad jsem všemu sám zcela nerozuměl; avšak medvědí pelech není daleko od musallah. Bebbehové budou spoutaní a pomazaní medem, pak budou donesení do nitra musallah. Odtud pak až k medvědímu pelechu 92

budou rozhazované voštiny, aby se jimi medvědi do mu- sallah přivábili, tam pak budou spoutaní odsouzenci nejdříve olizovaní, zvolna trhaní, až konečně docela se- žraní." „Alláh!" ozval se rozhořčeně Halef. „Možno Kelhury nazvat lidmi? Sídi, musíme Bebbehy zachránit, ačkoliv jsou naši nepřátelé a na jejich místě předhodíme medvědům Šiř Sarriureka!" Takový byl malý a dobrý hadži! Chtěl zachránit Bebbehy před trapnou smrtí, ačkoliv Akvil Kelhury na nás poštval a jeho syn nám dokonce v minulé noci ukládal o život. Zevně byl Halef sice dosud stále moslimem, ale v srdci byl lepší křesťan, než statisíce lidí v Evropě, kteří se sice honosí jménem křesťanů, vpravdě však nemají nejmenší porozuměni pro lásku k bližním, pro lidská práva a svobodu. Hospodář, nevšímaje si Halefovy poznámky, pokračoval takto: „Kelhurové by stejně své ležení opustili již dnes k vůli mně; okolnost, že jim padli Bebbehové do drápů, uspíšila ještě jejich odchod, aby mohli své zajaté co nejdříve a jistě zasvětit smrti, je pobízí ke spěchu." Nyní tábořili v lese poblíž kaple, aby v rychlosti odbyli soud nad - odsouzenci, neboť rozsudek byl znám dřív než přelíčení začalo. Šiř Samurek ubezpečil své zajatce nejsvatějšími přísahami, že není pro ně spása a vskutku také nebyla podle zdání, avšak Sáli ben Akvil, jinak již propadlý zoufalství, utkvěl na zvláštní myšlence, která mu náhle tryskla mozkem, jakmile zvěděl, že se pustím s Halefém po stopě zlodějů svých koní. „Ještě jsme nezemřeli a nezemřeme," pravil prý šejkovi Kelhurů. „Přijde Kára ben Nemsi effendi. Nalezne-li vás, budeme zachráněni." „Vás že by chránil, své nepřátele?" zvolal Šiř Samurek. „Spíše by mne ještě prosil, abych vás hůře mučil, než jsem se rozhodl." „To by neučinil, neboť je křesťan." „Džaur je, džaur! Je pes a pes čenichá rád krev. Tito psi, kteří vzývají člověka z Nasirach, narozeného jako boha, dali si jím nažvatlat, aby i své nepřátele milovali; oni však nejsou toho přikázání poslušní, neboť mohou-li 93

se navzájem okrádat, podvádět, obelhávat, jiné národy utlačovat, olupovat a potírat válkami, nemohou se vůbec milovat a prokazovat dobrodiní zvláště těm, kteří jsou nejen cizinci, nýbrž i nepřátelé. Onen Kára ben Nemsi bude spokojeně přihlížet, až vás začnou žrát medvědi." „Ne, ne! Je křesťan a prokázal již často a mnohým svým nepřátelům dobrodiní." „Nuže! Zavolej ho, aby sem přišel! Uvidíme pak všichni, zda je vskutku poslušný proroka z Nasirach." „Ano, zavolám ho a budu prosit Alláha, aby mu sem ukázal cestu." „Ovšem! Alláh ti sem pošle džaura! Dám ti lepší radu, vzývej proroka z Nasirach sám, chceš-li dosáhnout vy- slyšení." Takovým způsobem se mu posmíval šejk a konečně prý doložil: „Jak málo se obávám džaura a zdali vás on může za- chránit, se dozvíš ihned. Dal jsem mu vyřídit, že jsem lupič jeho koní a pokud ho znám, jistě se za mnou pusti do hor. Ale naši stopu nenalezne. A kdyby mu náhoda posloužila a za námi sem přišel, nepochodí. Zmocní se ho stráže, které rozestavím a pak bude vržen medvědům jako ty a tvůj otec. Pro mne a za mne, vzývej tedy Alláha nebo el Mesiacha; tvá modlitba se rozplyne ve větru." Pak byla porada, týkající se ostatních zajatých a roz- hodnutí bylo takové: Měli složit společně dvacet tisíc pia- strů výkupného a setrvat ve vazbě, dokud peníze nebu- dou zaplacené, náš hospodář se měl vrátit do osady pro peníze a přinést je sám k musallah el amwat; kdyby se do tří dnů nevrátil, nebo kdyby se vůbec objevil nějaký uskok při placení, měli být všichni zajatci usmrceni. Jakmile byly tyto podmínky poradou stanoveny a o- známeny zajatcům, poručil šejk khandžiho vypráskat z ležení. Ubohý muž byl vysílený, rozrušený, ustrašený a skleslý na mysli, a neměl nejskrovnější naději na úspěch; neboť ukradené peníze byly navždy ztracené a mimo to měl ještě sehnat část výkupného, což bylo nemožné. Maje před očima úplné zničení a nejsa hrdinou, chopil se motouzu a teprve po našem zakročení se vzdal myšlenky na sebevraždu. „Všecko jsem ti řekl, emire," končil svou zprávu, „nyní 94

vis vše, co jsem ti mohl říct. Co říkáš? Považuješ za možné, že dostanu zpět své peníze?" „Především ti povím, že raki v sobě skrývá zlého ducha, s nímž není radno vcházet ve známost a spolek." „Raki? Proč se zmiňuješ o kořalce?" „Protože rakije nese vinu na tom, co se ti přihodilo." „Co má rakije společného s náčelníkem Kelhurů?" „Netaž se. Kdybys jí včera tolik nevypil, nebyl bys hovořil s Akvilem o skrýši svých peněz a nebyl by ti je mohl Akvil ukrást. Kořalka

zavinila, že jsi upadl do drápů Šiř Samureka a že ses chtěl malomyslné věšet. Zajisté uznáš, že tě jen vliv rakije dohnal k sebevraždě." Mlčel chvíli, nahlédnuv, že opravdu může jen sebe sama obviňovat. Pokračoval jsem: „Budeš-li oddán ničemnému pijáctví jako dosud, vynese ti ještě větší bídu; sežere tvou duši a zničí tvé tělo. Zřekneš-li se jej však, dožiješ se štěstí a radosti a vkročíš pak bez kolísání na es siřet, most smrti, abys přešel do života věčného. Považ, že tento most není příliš široký, nýbrž tak úzký, že jej Muhamád porovnával s ostřím na- broušené šavle. Jak může člověk, jehož duše ještě po smrti je zmámena silou kořalky, kráčet po takovém mostě, aniž rnu hrozí nebezpečí, že se z té či oné strany zřítí do džeheny?" Podle našich pojmů jsem ovšem hovořil směšně, avšak za to jsem se vyjádřil srozumitelně názorům a víře člověka, jemuž jsem chtěl dát výstrahu. Také se má slova neminula náležitým účinkem, nebof muž zvolal, zakryv si tváře: „Ustaň, emire! Tvá slova zastrašují mou duši." „Byl bys v tuto chvíli ještě víc ustrašený, kdybys dokonal hrůzné dílo, o němž jsi pod tímto stromem přemýšlel. Nyní by tvá duše s vražednou smyčkou na hrdle bloudila kolísavě po es siretu a rakije by jí podrážela nohy. Kolik kroků bys vykonal, než by ses navždy zřítil do žhavých, nezhasínajících plamenů? Zdali se nechvěje tvé srdce tvou myšlenkou?" „Oh, emire, tvá slova mně způsobují pot úzkosti a zděšení na celém těle," skuhral, vzlykaje. „Radím ti tedy, aby ses od této chvíle vyhýbal pijanství, které tobě a každému, kdo je mu oddaný přináší zkázu." 95

„Zachovám se podle tvé rady. Ano, učiním tak zcela jistě." „Což není tak snadné, jak si myslíš. Koho duchové ra- kije již uchopili, nepropouštějí ho ze spáru a pevně ho přidržují svými hadími chapadly; mezi člověkem a duchy se strhne vždy boj, krutý boj, v němž jen člověk silné po- vahy obstojí; zato však je vítězství tím větší a uspokoji- vější. Chceš se o ten boj pokusit?" „Ano, emire! Slibuji ti, že budu statečně bojovat." „Přijímám tvůj slib. Zajisté jsi už viděl mnohé opilce, aniž jsi je správným zrakem pozoroval, aniž jsi je správně posuzoval. Pijan není vlastně člověk, nýbrž jen a jen po- hyblivý sud, který se denně naplňuje a vypouští, až ko- nečně, zevnitř i zevně prosáknutý kořalkou sám se roz- padává. I tebe již rakije uvnitř nahlodala, takže tvé rozpadnuti lze očekávat v krátké době, proto dbej, abys počal s nápravou rychle a seber již ode dneška všecku svou sílu -" „Nebudu již pít," přerušil mne spěšně, „zde ti podávám ruku se slibem -" Napřáhl pravici, kterou jsem však ještě nepřijal, nýbrž hovořil jsem dál: „Pohleď na opilce, opouští-li ráno své lůžko! Hlava ho bolí, ruce a nohy se mu třesou; jeho tvář je zsinalá, oči se třpytí matným leskem špinavého skla. Jeho- žena i děti pro něho nemají přívětivý pozdrav, poněvadž jim opovrhují, poněvadž vědí, že je nemiluje, a že je mu raki milejší, než jejich štěstí a blahobyt. Nemá přátele, nebof ti, kdož stejně s ním pijí, nejsou jeho přátelé, nýbrž jen právě takové kolísavé sudy jako on, bez duše a bez srdce. Příbuzní ho buď nenávidí nebo s nim cítí soustrast a sousedé se mu vysmívají. V jeho nitru je pusto a pusto je i kolem něho. Nemyslí na Alláha a své povinnosti k němu, opomíjí předepsané denní modlitby, jakož i uctívání posvátných období. Jeho břicho je naplněné vroucí smolou a žaludek vyprahlou dutinou jako zdivo chaty, v níž řádil požár. Proto také dychtí jeho vyschlý hltan znovu a hned zrána po vláze ďábelského nápoje, který, pozře-li jej, leží mu v údech jako olovo. Znenáhla ztrácí poslední zbytky rozumu, jejž mu Alláh propůjčil, nemůže poroučet nohám a pohybuje se jako slepé stěně, které se 96

dosud nenaučilo běhat a kdykoliv se vztyčí, zase padá. A při tom z jeho očí mizí duše; tvář dostává vzezření zvířecí, líce mu zapadávají do čelistí, rty se zduřují a přehýbají; chce-li mluvit, blábolí jen těžkým jazykem, takže vzbuzuje smích a pošklebky posluchačů. Jeho ubohá žena, která ho dříve milovala a byla přívětivá družka, ho vypuzuje ze svého srdce; stojí plaše někde v koutě, stydí se za něho a boji se ho, neboť rukou, která měla být oporou a ochranou na dráze života, bývá nemi- losrdné a bez příčiny týraná. A děti? Vyhýbají se otci - pijanovi, pokud mohou: mlu-ví- li s nimi, chvějí se strachem i hnusem anebo se mu vysmívají, mnohdy ani nevědouce, mají-li nad nírn plakat nebo jím opovrhovat. Čeleď, která ho snad kdysi ctila a poslouchala jeho rozkazy, vidí jeho důstojnost uválenou v bahně a směje se mu, jakmile se k ní obrátí zády. Ctihodní sousedé k nimž by se rád přidružil, nechtějí o něm vědět; vyhýbají se mu a přichází-li k nim přece, odvracejí se od něho jako když se při trhání jahod pod listím znenadání dotknou chladného těla ropuchy. Vrch- nost, která si ho dříve vážila a snad ho i vyznamenávala a pověřovala důvěrnými úřady, jeví nyní vůči němu chlad a upjatost; pozoruje jeho kroky, stihá ho ve všem jeho jednání, neboť ví, že duch rakije mu znenáhla odejme schopnost k zastávání svěřených úřadů. Proto -" „Zadrž již!" přerušil mne muž. „Řečníš půl hodiny, ač jsi tvrdil, že ti

je každá minuta drahocennou. Nemluv již! Vše, co jsi dosud řekl, se na mne hodí, jakobys mne znal mnoho let a pozoroval mé jednání. Sám jsem již slyšel před nedávném - sotva před několika týdny - že zaned- louho nebudu již charadžim, výběrčím, poněvadž prý je odvážné svěřovat mě výběr daní. Proto také se mi vykouřila opilost hned z hlavy a strach mne málem srazil k zemi, když jsem objevil, že mně bylo ukradeno deset tisíc piastrů." „Připouštíš tedy, že tě rakije dovlekla až k propasti, v níž na tebe číhá zkáza?" „Uznávám to, effendi!" „Jistě uznáváš tedy, že od nynějška se musíš vystříhat otravy kořalkou, nechceš-li se zřítit v úplnou záhubu. Já, ač jsem křesťan a ty moslim, jehož blaho ai spása mně 97

mohou být lhostejné, ti chci nabídnout ruku k záchraně. Slibuji ti, že vynaložím vše, aby ti byly peníze vrácené. Za to však mně slíbíš, že se od nynějška rakije ani nedotkneš." Krčmář vyskočil a v radostném nadšení vykřikl, ne- dbaje, že by jeho křik mohl upozornit na naši přítom- nost: „Nedotknu se jí už. Ani se jí nedotknu! Slibuji ti to." „Nekřič tak! Věřím, že slibuješ, avšak v tomto oka- mžiku nepomýšlíš na to, jak těžko budeš svůj slib zacho- vávat. Neslibuj, že ode dneška nebudeš vůbec pít kořalku, neboť to nedokážeš, spíš propadneš tím více pijáctví. Pij ode dneška méně, za měsíc jen polovici toho a pokračuj tak v omezování, až dospěješ tak daleko, že denně nevypiješ víc, než co můžeš pojmenovat třemi malými doušky. A ty tři doušky si pak pij denně, nedáš-li jinak, až na konec života svého; to ti dovoluji. Záleží-li ti však na tom, abys byl zcela svým člověkem, šťastným a dokonalým, který se pak jednou bude moct bez klopýtání svěřit úzkému mostu smrti, tedy se vystříhej i těchto tří doušků a nepij vůbec, naprosto nic, nepij, čím by ses mohl opít, neboť Mohamed, tvůj prorok, pravil: „kullu muskyryn hárám - vše, co opíjí, budiž prokleté." Vztáhl ke mně znovu ruku a pravil: „Emire, slyším, že na mně nic víc nevyžaduješ, než co může vskutku i slabý člověk vykonat. Vyhovím tvému po- kynu a vyhovím též Mohamedovu příkazu a snad mně již Alláh propůjčí tolik síly, abych se stal člověkem dobrým, s nímž bude jeho žena i děti šťastné, jestliže pak i pozbytou důvěru a úctu nabudu, budu tě stále a vděčně pa-mětliv. Přede všemi lidmi to dosvědčím. Podával jsem ti ruku na potvrzení slibu až dosud marně; uchopíš se jí nyní? Přísahám ti - -" „Nepřísahej!" přerušil jsem ho. „Jsem člověk jako ty a nechci na tobě vyžadovat přísahy, které se dotýkají jména a bytosti Vševědoucího. Zavaž se mně jen mužným slibem!" „Dobře. Slibuji ti při své duši, při duších mých otců a při nedotknutelné bradě prorokově a jeho nástupců, že mne již od té chvíle nikdo neuvidí opilého! Alláh to slyšel a on také uvidí, že slibu dostojím!" 98

Jak by se teď neozval Halef, jak by se neuplatnil při tomto sáhodlouhém řečnění, při němž ubíhaly „draho- cenné" minuty jako řeka při povodni? Všecek uchvácený dal se strhnout rovněž k znamenitému jazykovému výkonu. Stisknul krčmáři ruku a hlaholil: „Alláh budiž s tebou, synu ožralosti, který se chceš na- vždy rozvést se zlou gozet el ab, pitím macechou! Jen ji vyhoď zcela klidně z brány svého domu do uličního bahna a nedopouštěj, aby se k tobě znovu nastěhovala. Zabraň, kdyby k tobě dveřmi nemohla, aby též nelezla oknem; neboť ona je ohromně zchytralá a lstivá, pravím ti, jako všecko pohlaví ženské, které můžeš všemi dírami vyhazovat a přece jen zase leze kudykoli zpět. A staneš-li se kdy zcela střízlivý a my znovu zavítáme do tvého khanu, snad i zmizí také hloubka močálu, v němž se nyní brodí poutník na tvém dvoře, takže bude možné suchou nohou přejít od brány ke stáji a od stáje db khanu a nebude nikomu třeba vidět tě válet se v blátě jako velikou dabb sakran, opilou ještěrku, která hnůj z tvého hospodářství považuje za odpočívadlo královny Šeby. Omývej též své tělo čistou vodou, jakmile omývat počneš svou duši od výparů kořalky, neboť tomu, kdo se štítí vody a mýdla, se navždy zalepí špínou dírky v kůži, takže, byť i nepropadával již chlastu, přece jen bere zkázu na těle i duchu, protože ho sežírá džerab a všeliká jiná nemoc kožní." Khandži nedal najevo, že by ho drastické napomínání Halefovo nějak uráželo. Podal mu dobromyslně ruku a hovořil: „Pravdu díš, ó, hadži Halefe Omare s dlouhým jménem. Druhdy, dokud jsem ještě rakiji tak tuze nemiloval, skvěl se můj dům i dvůr čistotou a byl přívětivý a útulný jako oko nevěstino, která se dívá roztouženě na ženicha, hodlajíc mu připravit stánek líbeznosti. Ale - - ah! Co to vidím!? Dosud jsem nenabyl čas, abych si povšiml vašich koní. Nejsou-li to siváci mého souseda, lékárníka?" „Ano, jsou," pravil jsem. „Jaký zázrak se přihodil, že vám je zapůjčil?" „Nezapůjčil nám je. Sami jsme si pro ně došli bez jeho vědomí, neměli jsme čas k dotazům, prosbám, smlouvám a vyjednávání. Zajisté se lékárník nemálo polekal, jak- 99

mile zpozoroval, že mu koně chybí, avšak tím více se bude radovat, až mu je

poctivé vrátíš." „Já -? Já že mu je vrátím," divil se Kurd. „Ano. Sedneš teď do sedla a pojedeš domů." „Ah! - S radostí tak učiním, emire, s největší radosti, blažeností a slastí! Budu věru rád, zbavím-li se blízkosti kelhurských lupičů. Ale nebudete-li mít zvířata -" „Nestarej se o nás. Neodejdeme odtud dříve, dokud se nezmocníme svých vlastních koní." „Ale to je nebezpečné." „Mnohem nebezpečnější je vyrvat Kelhurům tvých deset tisíc piastrů, což se nám, jak doufám, také podaří. Půjde-li vše hladce, budeme zítra-navečer ve tvém khanu a přineseme ti peníze. Kdybys nás však do pozítřejšího večera nespatřil anebo aspoň od nás neobdržel vzkaz, věz, že jsme mrtví." „Tomu nechť Alláh zabrání, efifendi. Na vás záleží mé štěstí, můj osud, uzřím-li vás živé a zdravé." „Nechtěl jsem tě znepokojovat, člověk však musí po- mýšlet na všecky případy. Myslím, že tě mohu ubezpečit, že ^ naše výprava bude mít úspěch. Nejsme nezkušení v podobných podnicích a potřebujeme se již jen dozvědět, jaké je místo a okolí místa, kde se Kelhurové pro dnešek utábořili. Můžeš nám popsat krajinu?" „Ano. Toto řečiště odtud stoupá příkřeji než dosud. Tam, kde se rozdělí na dvě ramena, držte se pravého, které tvoří velmi četné záhyby a zužuje se, až vás konečně dovede na malý, rovný palouk ze tří stran obklopený lesem. Na čtvrté straně vystupuje skalní strž skoro kolmo a odtud se řítí pramen, takže tvoří úzký vodopád. Tam již uvidíte nahoře musallah el amwat, kde bydlí duchové zavražděných a kde budou dnes v noci Akvil a jeho syn Sáli sežraní medvědy. Za budovou o něco výš, kde se druhdy zřítilo několik skal a kde jsou ještě jejich trosky, je medvědí pelech." „Medvědí pelech? Je tam jen jedno zvíře?" „Více zvířat." „Více? Zvláštníl Jestliže medvědice vrhla mláďata, ne- strpí při sobě samce, neboť medvěd nebývá dobrým otcem, naopak, mívá vždy přívětivou náklonnost k požírání vlastních dětí. Patrně zde tedy není dvojice medvědů, nýbrž jen medvědice s mláďaty." 100

„Nevím; nerozumím tomu. Medvěd, jenž tam byl spa- třen, je prý dubb el chulud - medvěd nesmrtelnosti, který bydlí od povraždění křesťanů v musallah a stále vyrůstá. Vzrostl již tak, že muže dvojnásob přesahuje. Je duchem kněze křesťanů a jeho kožešina stářím zbělela nad padlý sníh. Také jeho žaludek je veliký, tak veliký, že v něm uschová Akvila i jeho syna zcela pohodlně. Effen-di, jestliže se již neobáváš Kelhurů, měj se na pozoru před touto obludou! Mé srdce si přeje, aby ses ve zdraví octl zase v Koi, což by se nestalo, kdyby tě medvěd poslal za oběma Bebbehy do propasti svých vnitřností." „Pokud jde o to, neměj obavy. Jsem tvrdým soustem, jež sebe vetší medvěd tak snadno nepohltí, zvláště kdyby 101

před tím již okusil starého žilnatého Kurda. O nesmrtelném dubb el chuludu jsem zvěděl již dost, avšak hlavní věcí nyní je, abych zvěděl, kde vlastně tábolí Kelhurové. Zajisté na mýtině, o níž jsi mluvil." „Nikoliv, neboť mýtina je pro tábořeni příliš bahnitá. Dojdete-li na palouk, pustíte se zase napravo, kde vtéká do údolí úzký a čistý potok. Výše proti jeho proudu dorazíte na volnou, lesem obklopenou lučinu, v jejímž středu je malé birka, jezírko, prameniště onoho potůčku. A na té lučině rozbili Kelhurové tábor - " „Okolní lesy jsou husté?" „Ano." „Mezi nimi a jezírkem je značně široký prostor?" „To ne. Palouk je tak malý, že Kelhurové jsou nuceni tábořit zcela těsně u jezera." „I s koňmi? Anebo snad umístili zvířata jinde?" „Pokud jsem tam byl, napájeli koně z jezírka, pak je dovedli k nejbližším stromům, kde je přivázali." „Nepotřebuji tedy vědět nic víc a proto můžeš odjet. Ovšem bez sedla, neboť postroje budeme později potřebovat." „Své drahocenné rešma nesmíš přece vydávat novému nebezpečí. Což kdyby ti je Kelhurové ukradli? Nebylo by lépe, kdybych je vzal do Koi?" „To by věru nebylo. U mne je bezpečnější, než na sivá- kovi, který tě ponese. V Koi se také krade, jak víš z vlastní zkušenosti." Odsedlali jsme a sňali koním postroje, pak jsme zvířata odevzdali krčmářovi. Vysedl na mého siváka, zanechal nám víc než „tisíc přání zdaru" a ujížděl, jak ho oči a kůň nesli. 102

KAPITOLA III BÍLÁ MEDVĚDICE Především bylo ovšem nutné, abychom bezpečně skryli postroje. Po krátkém pátrání jsme nalezli vhodnou skrýš, do níž jsme je uložili; pak jsme se pustili, ovšem již pěšky, po další stopě Kurdů; avšak jen tam, kde se řečiště dělilo, neboť odtud jsme mohli být spatřeni strážemi, které chtěl šejk rozestavit. Proto také jsem se rozhodl další stopu opustit. -Popis krčmářův a pohled, jímž jsem pozoroval okolní návrší a svahy, úplně stačily, abych věděl, jak se k nepříteli přiblížit. Šejk považoval náš příchod za věc možnou; patrně byl přesvědčený, že budeme sledovat jeho stopy a soustřeďoval tedy svou pozornost směrem, kudy jsme se mohli objevit, tedy proti proudu potůčku. Naší úlohou bylo vyhnout se potoku, obejít jezero a ob- jevit se na místě nestřeženém. Opustili jsme tedy řečiště a vnikli do lesa, který hned s počátku

měl silné stoupání. Musili jsme usilovně šplhat a lézt a trvalo téměř hodinu, než jsme došli k hřebeni návrší. Dorazivše tam, spatřili jsme před sebou na protějším kopci ve stejné výšce s námi musallah el amwat. Rozhled, jenž se nám naskýtal, byl věru velkolepý. Kolem nás do daleka se vlnilo moře světlého listí a tmavého jehličí, kdežto přímo před námi se po obou stranách vypínal prahorní masiv mohutného pohoří. Takové tvary bys* marně hledal někde v Harzu nebo Juře, ani v Sudetách či tyrolských a švýcarských Alpách takové nejsou. Myslím, že by nebyly ani v divokých Pyrene- 103

jích, ačkoliv se horstvo Kurdistanu co do hmotnosti a tíže vůbec nemohlo dobře s Pyrenejemi porovnávat. Jeho celé vzezření bylo tak rázovité, ostré, původní, skoro hrozivé a neúprosné, že mně bylo takřka vnuceno porovnání s povahou a poměry v něm žijících kmenů. Člověk je věru všude, na jihu i severu, v rovině i v pohoří, pravým dítětem skořepiny, v níž se ke svému prvnímu kroku vyklubal. Podivuhodně se vyjímala na protějším horském vrcholu zmíněná „kaple mrtvých". Tichý, od vlnobití života vzdálený, k nebi se pnoucí skalnatý oltář byl přímo jako stvořený pro útočiště těch pronásledovaných a štvaných vyznavačů božské nauky a přece šiitský fanatismus setrval jako krvelačný pes v jejich stopách. Odtud dál již křesťané proniknout nemohli, ani přes nebetyčné štíty divokého horstva, ani nad vzteklou nenávist svých sti- hatelů a proto nastoupili jedinou cestu, která jim ještě na zemi zbývala: cestu mučednické smrti. Musallah, jejíž zříceniny jsme viděli před sebou, ne- byla ovšem nijak zvlášť impozantní stavbou a také nevy- nikala zvláštním slohem, než přesto vše na nás mocně působily její zbytky, poněvadž jednak tvořily střed nepo- rovnatelného horského seskupení, jednak byly charak- teristickým pomníkem těch, kteří z tohoto světa vykročili k bránám nebes, poslušní jsouce hlasu božího, jenž velel: „Vytrváš-li věrně až do smrti, bude ti údělem koruna ži- vota." Zdivo bylo z neotesaných, přirozených balvanů, jak se stavitelům nahodily, zřítivše se ze skal. Nízká, široká brána byla sestavená ze tří těžkých monolitů. Dva prázdné okenní otvory zely do světa jako vyloupený zrak Samsonův a nad rozbořeným svatostánkem vyčnívaI jako strop útes, rostoucí ze skalní stěny, formovaný hrozivě a těžce jako zaťatá pěst klnoucího umírajícího kněze. A jako by jeho kletba byla teprve včera vyslovená a jako by „doba dosud nenalezla dost času", aby sňala kletbu ze zasmušilé skály svýrn jemným, chlácholivým a smířlivým povlakem zeleného rostlinstva, nebyl poblíž na skalách ani stromek, ani keřík, ani mech, ani jakákoliv soustrastná zeleň. Nad tím místem se vznášela tajuplná runa, z níž jsem zřetelně četl: „Prokleti buďte na věky!" 104

Teprve daleko v pozadí, kde opět začínal chaos hor- ských svahů a zřícených strání, se plazily trnité rostliny po balvanech a proplétaly skály a útesy vždy ve větším množství a v mocnějších trsech s kapradinami, vrbinami, babykami, hlohy a trnkami, pokrývajíce šterkoviště až k omšelým, pevným horským hmotám, kde začínaly nové lesy a nové pestré palouky, zdobené květy horské flóry. Tedy tam někde pod těmi trnitými a plazivými křovisky bylo nutné hledat nebo aspoň předvídat medvědí pelech. Halef souhlasil se mnou v té myšlence, neboť pravil, ukázav rukou: „Sídi, tam, kde vidíš veliké labata el higara, nepořádek kamení, je zajisté bydliště medvěda nesmrtelnosti. Chce- me-li mu vskutku dokázat, zeje přes svůj lichotivý název obyčejný smrtelník, je nutné, abychom se tam přímo pustili a přervali mu nit života, dřív než se mu podaří dostat do žaludku hmotu obou Bebbehů, starého i mladého.? „Přímo? To nesmírrie, milý Halefe, neboť nemohli by- chom se tam dostatečně skrýt, Kelhurové by nás zpozo rovali hned v první minutě." • „Chceš tím snad říct, že Akvil i Sáli propadli bez milo sti smrti?" ;í „Ovšem že ne." „Jak tedy chceš tomu zabránit?" „Medvěd přijde k nám sám z vlastního popudu, aniž se třeba namáhat." „Bude tedy medvěd zdvořilejší nás obou; té výčitky tě nemohu ušetřit, sídi? Myslíš, že bude tak veliký, jak žvanil kharidži?" „Nemyslím." „Já také ne. Aby mohl starého Akvila, jeho syna a pak ještě tebe pohltit, musil by mít jeho žaludek rozměry žen- ského stanu. A také prý je zcela ,bílý jako padlý sníh. Mají někdy medvědi takové zbarvení?" „Ano. Lední medvěd je úplně bílý a kurdský medvěd nabývá stářím také bílou barvu." „Když však je medvědice stářím úplně zbělena, mohla by ještě vrhat mláďata?" „Proč ne? Je dokázáno, že medvěd žije i padesát let a také je známé, že třicetiletá medvědice mívá ještě f 105

mláďata. Khandži mohl mluvit pravdu - ovšem odečte-li se přídavek pověrčivosti a strachu." „Jak si tedy představuješ záchranu Bebbehů, nechceš-li vyslídit medvěda?" „Nepředstavuji si dosud nic. Především je nutné sejít ke Kelhurům." „- a vyzvídat! Mám jít s tebou, sídi?" „Nesmíš." „Oh! Proč ne? Přece víš, že s tebou sdílím všecka ne- bezpečí a všecky starosti." „K tomu se ti naskytne ještě

vhodná doba několikrát. Nyní je však nezbytně třeba, abychom ležení Kelhurů prozkoumali a při tom zvěděli něco určitějšího o jejich dalších záměrech. V jejich táboře bys však byl zbytečný, kdežto zůstaneš-li zde, můžeš mě prokázat znamenitou službu." „Jakou, sídi?" „Takovou, že ti svěřím své ručnice, které bych velmi nerad vystavil možnosti ztráty. Snad uznáš, že je pro mne velmi důležité, nechat je v opatrování tvých věrných a silných rukou." Bylo to lichocení, avšak měl jsem důvod zachovat se tak. Halef byl mým pozorným a vtipným žákem i ve výcviku stopařském a proto obratnost v něm byla značná, než v případech obtížnějších přece jen jsem nedopouštěl, aby se k nepříteli příliš přibližoval. Halef byl sice znamenitý chlapík, ale vydržet delší dobu stát na prstech a nedotýkat se lokly, koleny a břichem žerně, to by přece jen nedokázal. Jeho živá povaha také nepřipouštěla, aby za- choval nehybnost a klid několik dlouhých hodin při usta- vičném napětí nervů. Plížení a naslouchání může někdy strávit všecky duševní a tělesné síly nejvycvičenějšího muže; sám jsem zažil podobných případů na sobě ně- kolik a věděl jsem předem, že dnes se mi naskytnou obtíže, jaké jsem dosud jen málokdy musil překonávat. Proto jsem nechtěl Halefa vzít s sebou. Protože bych však jinak snadno mohl urazit jeho ješitnost, musil jsem zabalit hořkou pilulku do sladkého obalu, což jsem dokázal tím, že jsem kladl důraz na svou důvěru k němu, svěřuje mu své zbraně. Vklouzl bez rozpaků do nástrahy a již mne ujišťoval hrdě a sebevědomě: 106

„Velmi správně jednáš, sídi, neboť tvé ručnice nemo- hou být ani ve tvých -rukou bezpečnější než v mých. Buduje bránit do poslední kapky své krve." „Dobrá, ačkoliv myslím, že zachováš-li se podle mého přání, nikomu ani nenapadne, aby ti je chtěl vyrvat. Ne- máš na starosti nic, než skrýt se tak dobře, aby tě nikdo nenalezl, kdyby sem přišel. Nesmíš svou skrýš dříve opustit, dokud se k tobě nevrátím." „Oh! - A kdy se vlastně chceš vrátit?" „Nemohu to určit, může však uplynout několik hodin -" „Několik hodin! Není Boha kromě Boha! Tyto hodiny budou věčností! Nepřijdeš-li vůbec a pomyslím-li si, že jsi se zapletl do nebezpečí, vyrazí mně netrpělivost duši z těla. Považ přece: což kdyby tě napadli, aniž při tom budu? To bys nevydržel a já rovněž nikoliv." „Rozumím. Smrt dosud nevydržel nikdo - já také ne! Ale btidu-li usmrcen, je přece zcela lhostejné, jsi-li při tom či n •." „Mohl bych tě bránit a společně s tebou padnout a zemřít." „Tím bych neoživi. Ovšem, mohl bys mne pomstít?" To bylo pravé slovo v pravou chvíli. Teď jsem Halefa přivedl tam, kde jsem ho chtěl mít. Udeřil se v prsa a pravil: „Ano, pomstít tvou smrt! Zde bych byl na pravém místě! Jdi zcela spokojeně, sídi! Budu zde trpělivě čekat, dokud se nevrátíš. Nepřijdeš-li však, nebude se ani jediný z těchto Kelhurů v krátkém čase počítat k lidem, kteří dýchají boží vzduch. Odváží-li se tě jen škrábnout, pošlu je všechny do pekel, jednoho za druhým, až z nich nezbude jediný. To slibuji a co slíbím, na to se můžeš spolehnout. Jdi tedy ve jménu Alláha! Věrný Halef sedí zde jako tvůj mstitel!" Byl bych se dal rád do smíchu, ale nechal jsem toho, vnutiv se do vážnosti. Odevzdal jsem mu ručnice, stisknul jsem mu ruku a připomenul jsem mu znovu, aby se zachoval tiše a klidné; pak jsem sestupoval, zvolna a opatrně krok za krokem dolů po svahu směrem, kterým jsem tábořiště Kelhurů nemohl minout. Podle přibližného výpočtu bych dospěl k ležení za oby- čejných okolnosti asi za čtvrt hodiny; při opatrném po- 107

stupu však, který zde byl nezbytný, se mohla ta doba velmi protáhnout. Na štěstí byla půda zkypřena prstí a nebyly zde kaménky, jež by se při neopatrném kroku řítily ze svahů. Rostly zde také silné stromy, za nimiž jsem se mohl hned skrýt, kdybych uzřel něco nepřátel- ského. Obyčejně zachovává stopař v okolnostech, jaké se mi zde naskytly, asi tato pravidla; plíží se od stromu ke stromu a stoje v úkrytu, rozhlíží se po dohledném okolí, při čemž napíná i sluch, aby mu neušel nejmenší podezřelý šelest. Nenaskytne-li se nic, co by vzbuzovalo jeho nedůvěru, postupuje buď zvolna po nekrytém místě, nebo skočí k nejbližšímu stromu, odkud opět vyzvídá. Takový postup ovšem vyžaduje značně času, za tu ztrátu je však stopař odškodněn bezpečnosti, kterou při tom nabývá. Používaje této vyzkoušené praktiky, sestoupil jsem, aniž jsem narazil na překážku, asi za půl hodiny tak daleko po svahu, že jsem konečné pod sebou zaslechl hlasy. Zněly ke mně dojista z tábořiště, v jehož blízkosti jsem se octl. Můj odhad, týkající se krajiny i vzdálenosti, byl tedy správný, ač není právě snadnou věcí předvídat v situacích, jakou byla má, v cizí zemi, mezi horami a lesy, které jsou neznámé a kde různé světelné odrazy zaviněné vlhkostí půdy a vzduchu mohou oči oklamat, jak a v jaké době možno dorazit na určité místo oklikami, k nimž je stopař nucen. Podle zvuku hlasů, jež jsem zaslechl, nemohli být lidé příliš daleko pode mnou; proto jsem sebral všecku opa- trnost a pohyboval se zvolna a přímou čarou blíž k táboru. Měl jsem při tom štěstí, že jsem si větší ani nemohl přát. Doplazil jsem se

totiž k rozlezlému, nikoliv však příliš hustému kapradí, do něhož jsem po břiše úplně zalezl. Ale sotvaže jsem v tomto zeleném loubí popolezl asi na čtyři - pět metrů vpřed, musil jsem zastavit a tiše ležet, neboť lesní půda odtud naprosto zmizela a svah se řítil kolmo do hloubky. Shledal jsem, že odpočívám v pozadí nad úzkým, skoro vlásničkovitě utvořeným skalním výse- kem, jehož úbočí bylo pěkně kolem dokola ověnčené ka- pradinami. Tam, kde jsem právě ležel, zíraje dolů, byl 108

výsek nejhlubší, avšak jeho úbočí se sklánělo velmi náhle a jaksi ve vrstvách dopředu k paloučku s malým jezírkem uprostřed. Na paloučku tábořili Kelhurové, tvoříce sevřený kruh kolem jezírka. Skalní výsek povstal vlastně působením vody. Stékající praménky ohlodávaly a prohledávaly skaliska, zarývajíce se do tvrdé půdy a rozdělujíce vrstvy, které se znenáhla odlupovaly, drobily a řítily na úpatí skaliska. Většími proudy vody se dno vymílalo do rokliny, nahýbajíc svah k paloučku. Zde tedy, pode mnou, vyvěral ze země pramének, který především napájel jezírkovou tůň na pa- louku, pak z něho vytékal a tekl údolím, kde mohutněl v potok a později v malou říčku, která byla vodítkem při sledování stop. Výmol byl ovšem až na malou stružku úplně suchý, neboť skalní pramen se vpíjel do štěrku, který byl vysoko porostlý travou, mechem a kapradím. A ve výmolu se utvořilo pohodlné zákoutí, jako stvořené k odpočinku. Chráněné úbočím před větry a korunami stromů před deštěm, poskytovalo všemožné pohodlí hustým měkkým mechem, pohodlí dokonalejší, než palouk sám. To patrně postřehl Šiř Sarnurek, šejk Kélhurů, již dříve a proto si zvolil toto místečko a jeho nejbližší okolí za tábořiště, maje odtud dostatečný výhled a přehled. Sedel tam v zajímavé společnosti, totiž se zajatci, které střežil kelhurský bojovník v plné zbroji. Věru, nemrzelo mne, že vidím zde přímo pod sebou všecky ty, kdož pro mne měli jakousi důležitost v tornto ději. Kolmo pode mnou, v nejzazším koutku výmolu, seděl Sáli ben Akvil se svým ctihodným tatíkem, který kradl ve velkém; oba byli spoutaní na rukou i nohou. Vedle nich sotva na dva kroky seděl šejk Šiř Samurek, lotr snad ještě horší, než starý Akvil. Ostatně kvalifikace Kurdů si navzájem nezadá, v ničem; jsou všichni - darebáci. Pak seděli v řade druzí zajatí, totiž nezanum s několika koiskými sousedy a proti nim stál, opíraje se o skálu, muž, jemuž „koukalo z očí deset šibenic", s nabitou ručnicí nedbale přehozenou přes levé předloktí. Jeho úloha, střežit spoutané zajatce za bílého dne, nebyla obtížná, ale chlapík se mračil, jako by střežil nejméně korunní klenoty římského císařství. 109

Hovor, který jsem shora slyšel, byl veden mezi šejkem a oběma Akvily; jim náležely hlasy, jež mi zavadily o sluch. A mluvili dosud, jak jsem nyní i viděl, pravé když se Šiř Samurek všemožně snažil, aby své zajatce potrápil urážkami a líčením toho, jak jim bude chutnat umírání. V tom asi smyslu byla vyřknuta jeho poslední poznámka, na níž odpovídal Sáli ben Akvil chvějícím se hlasem: „Jsi ďábel, sveřepý ďábel a kdybych nevěděl, že hlavní šejtan bydlí výhradně v džeheně, pomyslel bych si, že jsi sám náčelníkem zlých duchů." „Eh - co je arcišejtan proti mně, jde-li o krevní po- mstu," ušklíbl se šejk. „Ten by přede mnou stáhl ocas a zalezl do díry, nebot by se v něm nezrodila myšlenka, namlsat medvědy prázdnými voštinami, aby se pak dychtivě pustili do olizování vašich údů natřených medem. Záhy uzříme pěkné divadlo, neboť budete za půl hodiny dovedeni k medvědí hostině." Ukázal na veliký, rozložitými listy divoké tykve přikrytý balík, který se válel u jeho nohou. Nedočkal se odpovědi a pojtračoval posměšně: „Jsi učitel, kazatel a vykladač el koránu a myslel jsi, že se ti podaří objevit Mahdiho, který má být vůdcem k rozkoším a blaženostem ráje. Hledej ho tedy a nalezni ho ještě dnes, blázne! Dnes by ti tvůj Mahdi prospěl, neboť by tě snad vyvedl z trápení k blaženosti a ze smrti k životu. Pros Alláha a. zeptej se, má-li chuť tě zachránit. Pros proroka a taž se ho, chce-li ti pomoci! Zaměř svou duši k Obeid Alláhovi, prvnímu Fadimitovi i ke všem ostatním, kteří byli jeho nohsledy, vydávajíce se za očekávaného Mahdiho. Pros je, aby tě vyrvali z medvědí náruče a chrupu. - Oh! Ani Alláh, ani prorok, ani kalifové, ani Mahdi tě nemohou vyrvat z mých drápů." „Kdybych se vskutku vážně ucházel o tuto milost v nebi, byl bych vysvobozen," odpověděl Sáli nadšeně, „neboť je psáno v el koránu, že modlitba se rovná ohni, jehož plameny roztavují i nejtvrdší rudu." „Blázne!" usmál se šejk. „Žádný Bůh by nejednal proti svým věčným zákonům a žádný prorok proti svému vlastnímu učení. Zdali nenařídil Alláh krevní mstu, vy- řknuv pevnou zásadu: oko za oko, krev za krev!? A nebyl 110

to sám Mohamed, jenž v čele svého kmene, Arab-Koreis, kráčel s mečem v ruce ke krvavé pomstě? Co by ti pro- spělo, kdybys k nim vyslal modlitbu, jestliže sám Alláh i prorok neodpouštěli? Alláh i Mohamed jsou povinni po- máhat mně, nikoliv

tobě. Není zákon, není víra ani učení, které by měly tolik odvahy, aby vážně odporovaly pomstě a na její místo kladly odpuštění." „Je taková víra a takové učení." „Na jiném světě snad, zde však nikoliv." „Je na této zemi, totiž učení Kristovo." „Hlupče! Myslíš a věříš, že něco podobného Isa a jeho nohsledové vážně kázali? Neměl jsi patrně příležitost, abys poznal národy křesťanské víry. Rovnají se jejich skutky jejich učení? Zdali nelžou, místo aby mluvili pravdu, zdali netrestají místo odpuštění, zdali se neodívají klamem místo upřímností, zda nevedou kruté války, místo aby žili v míru?" „Kteří tak činí, nejsou pravými stoupenci své víry. Nazývají se snad křesťany, v srdci svém však neuctívají svého Boha, jako to činí Kára ben Nemsi." „Alláh w' Alláh! Moslim mluví o křesťanovi! Neslý- chané! Jsi vskutku tak ztřeštěný, že bys snad doufal, že tento prašivý šakal jedná tak, jak mluví? Myslíš snad, že on může zabránit, abych vás nepředhodil medvědům?" „Není šílenstvím, považuji-li to za možné. Tento emir hadži effendi je synem štěstí a miláčkem dobrých džinů, kteří obklopují Boha. Vykonal již mnohem obtížnější věci, než by byla naše záchrana." „Kára ben Nemsi, pravím ti, je zbabělá hyena, která nemá odvahu, aby nás stíhala, nebo slepý pes, který ani zrakem ani čenichem nevypátrá naší stopu. Kdyby se po ní vydal, dávno by zde byl. Svým vzkazem jsem dokázal, že zrudla studem a zděšením jeho tvář, neboť jsem řekl ženě khandžiho, kdo jsem a že já sám jsem odvedl jeho hřebce." „Tím jsi nedokázal nic chytrého. Buď ubezpečen, že emir přijde a hřebce si odvede." „Snad ještě přijde, avšak hřebce neodvede, neboť bude uchopen strážemi u východu z tohoto údolí. A pak pód- stoupí tutéž smrt, buď s vámi, nebo po vás. I jeho, ač je křesťanem, pohltí duch, jenž se zjevuje v podobě medvěda." 111

„Alláh dává život a jen Alláh rozdává smrt. Všecko je v knize zaznamenané. Já však dosud zernřit nesmím, nebof jsem svému úkolu do té chvíle nedostál. Vím, že budeme zachráněni." „Hloupý kazateli! Chceš se mi snad vysmívat? Hledej svou spásu v modlitbách - života se však marně budeš dožebrávat." „Uvidíš! Není-li prorok milosrdný, pak jistě dosáhnu vyslyšení u kříže." „Ten byl již dávno šiity sražený ze střechy musallah a zničený ohněrn, takže ti nemůže přispět" „Ale jeho význam se pálit nedá." Šejk, všecek podrážděný ustavičnými odmluvami kaza- tele, se rozkřikl: „Ztřeštěnost tvého odporu je bezmezná! Pravím a pa- matuj si: tarn nahoře stojí musallah el amwat! Pravím, že vás tam sežere medvěd knězova ducha a ty myslíš, že tě tam může zachránit kříž. Každý člověk, který má jen špetku rozumu, by se ti vysmál, já ti však pravím zcela vážně, že konečně považuji za možné, co mi tu žvaníš. Jestliže medvěd mrtvého kněze se postaví tam v široké bráně musallah el amwat a bude držet ve svých tlapách kříž, pak také uvěřím, že se ti podaří, zachránit a vyprostit se z mých rukou - dříve však nikoliv. Slyšel jsi? Jsi dosud tak ztřeštěný, že bys doufal v záchranu?" „Bude-li to vůle boží, budu zachráněn. A bude-li to jeho vůle l medvěd s křížem vystoupí z bran musallah!" Šejk zalapal po vzduchu, vyskočil, dupal oběma noha- ma, šermoval rukama ve vzduchu a vykřikl na Kelhury, kteří se na jeho pokřik seběhli k vchodu výmolu: „Slyšeli jste, mužové? Tento ztřeštěný syn psa z kmene Bebbehů tvrdí, že duch knězův se může postavit tam v bráně musallah s křížem v tlapách na znamení, že Akvil a ben Akvil vyváznou bez pohromy z našeho zajetí. Slyšeli jste a spusťte nyní všichni smích posměchu a opovržení, aby on i výrobce jeho bídného života slyšeli, jak o nich soudíme." A Šejk domluvil a rozeřval se řehtavým smíchem a jeho poslušní Kelhurové vpadli sborem jako divocí hřebci, před nimiž divocí oslové sehráli frašku. Lesy a skály opakovaly desateronásobně ozvěnou toto všeobecné řehtání. 112

takže mi napadlo, že ten bílý medvěd, v němž vězel duch ubitého kněze, se nezbytně probudí a před pelechem se rozhlédne, jaký to nevázaný národ se odvažuje rušit jeho spánek. A můj zrak vskutku bezděky zabloudil k protějším skalám v trapném očekávání, avšak tam se nepohnul ani lístek, ani keř, ani strom, ani oblázek a brána pobořené kaple zůstávala pustá a prázdná jako dříve. Za to však v mém mozku vyvstala myšlenka, kterou jsem pevně podržel v paměti, ačkoliv její provedení mohlo být na prvý pohled považováno za pouhý špatný vtip. Konečně se kelhurské stádo nařehtalo dosyta a při- drželo si roztřesené čelisti. Šiř Samurek se posadil a pro- hodil s přízvukem nevyličitelně potupným: „Víte nyní, jak o vás smýšlí rozumní lidé? Nerozmělnila odpověď, kterou jste slyšeli, vaše kosti na prach? Zítra v tutéž dobu uslyšíte také výsměch z tlam šejtanů v pekle a bude vám pak v uších znít až na věky. Vaše očekávání je lží, vaše naděje klamem, vaše víra podvodem. Ani Alláh ani jeho prorok se nad vámi nesmiluje, neboť krev, kterou hodláme pomstít, již dávno na vás žalovala v nebesích a musí nyní být vylitá. A jestliže se ve své smrtelné úzkosti obrátíte k bohu nevěřících, který se zove Isa, tedy se Alláh od vás odvrátí docela a džehena

bude tím víc jásat nad vaším odpadlictvím." V tom se ozval starý Akvil, který dosud nepřenesl slova: „Nechť se jen od nás docela odvrátí nebe a nechť se džehena nad tím zaraduje, jak může. Jestliže ani Alláh ani prorok neznají pro nás milosrdenství a spásu, nepo- zbudeme nic, odvrátí-li se od nás jejich nebesa. Je snad hřích zřeknout se víry, jejíž vyznavači neznají slitování, nýbrž jen pomstu, záhubu a smrť? Ty však, šejku, ne- mluv o klamu a podvodu, ty, jehož lež a zločinný uskok nás připravuje o život. Když jsem ti včera nabízel za výkupné Frankova hřebce, přijal jsi a slíbil mně smíření, jakmile jsi však zvěděl, kde koně nalézt, uvrhl jsi mne do pout a zajal nadto ještě mého syna. Hle, chceš nás oba usmrtit, dovolávaje se při tom Alláha a proroka! Není to uskok a klam, lež, podvod a zrada? Je to snad odpad- lictví od víry, očekáváme-li od proroka jiné víry spásu, 114

poněvadž nás moslim nehodlá ušetřit, ačkoliv jsme pra- vovérními vyznavači Mohameda?" „Mluv co chceš, vím, že dosud spoléháš na džaura. Ale neklam se! On, jehož jsi okradl o majetek a jehož chtěl tvůj syn zákeřné probodnout, měl by se nyní odvážit ži- vota, aby vás zachránil? Od koho to vyžadujete podobné šílenství? Při sám Alláh a při mé bradě i duši, kdyby se vskutku toho odvážil, sám bych pochyboval o čistotě islámu a sám bych své zraky obrátil v údivu k Bohu, který se prý vtělil v člověka, aby lidstvo spasil a ztracené stádo věřících dohromady sehnal!" „Pak se tedy připrav na tyto pochybnosti, neboť Kára ben Nemsi přijde jistě. Muž, jako je on, si nedá ukrást koně, aniž se pokusí o jeho získání!" „Alláh! Je nás proti němu tři sta!" , „Slyšel jsi již někdy, že onen Frank by dbal na počet svých nepřátel." „Pse! Jak se zdá, uctíváš již džaurského červa nad pro- roka, který trůní nad sedmým nebem. Pravím ti, kdyby se zde objevil, bylo by to bez významu pro vás; neboť by nám padl také do rukou, avšak vás již dávno před ^tim uloží medvěd do svého žaludku. Ale proč vlastně propůjčují své uši takovým řečem? Čekali jsme dosud, neboť medvěd teprv za hlubokého soumraku opouští svůj pelech; nyní však již soumrak nastává a netřeba tedy déle odkládat pomstu. V tuto chvíli smrt zvedá ruku, aby ji proti vám napřáhla; jakmile zmizí poslední záblesk dne, pojme vás ve svou chladnou náruč. Musallah Amwat není odtud daleko, a smrtelníkovi, nechť již Je moslimem nebo nevěřícím, se nepodaří zachránit vás. Tato musal-lah je kaplí mrtvých a koho ona převezme, toho život již pominul. Mrtví nevracejí svou kořist." Pokynul strážci, který odešel a přivedl za chvíli osm mužů, kteří nesli dva silné kůly a mnoho řemenů. Beb- behové měli tedy být řemeny připoutaní ke kolům a pak natřeni medem - to bylo až příliš zjevné. Nesměl jsem se zde tudíž zdržovat, nýbrž musil jsern spěchat ke kapli, vlastně hledat k ní cestu, abychom-později, za soumraku, mohli s Halefem chvátat již známou cestou. Lezl jsem opatrně a bez hluku zpět, vyškrábal jsem se až z kapradiště a obrátil se na stranu, kde stála kaple. Po- 115

hyboval jsem se velmi opatrné, popolézaje od stromu ke stromu, avšak pres všecku opatrnost bych byl málem spatřen, kdybych svou nebezpečnou situaci v poslední chvíli nepostřehl. Podle popisu khandžího jsem totiž měl za to, že je pa- louk všude obklopený lesem a ostrým ohraničením, avšak nebylo tomu tak. Palouček zabíhal na jednom místě dlouhým jazykem mezi stromy a právě k tomu jazyku, aniž jsem o něm věděl, jsem se přiblížil tak velice, že jsem byl od jeho okraje jíž jen několik kroků vzdálen. Lidský výkřik právě přede mnou zarazil mé nohy v pravý okamžik. Ulehl jsem rychle na zem do trávy a plazil se s tělem hluboko k půdě přimknutým, rozhlížeje se bystře. Silný kmen mě poskytl dostatečný úkryt; mohl jsem odtud přehlédnout celý výběžek palouku. Ejhle! Stálo tam ve skupině asi třicet koní a několik kroků od nich stáli hřebci - můj a Halefův. Vraník byl ušlechtilé a pyšné zvíře; nestrpěl nikdy vedle sebe cizího koně, jehož jezdce neznal a přiblížil-li se k němu některý, vyhazoval, kopal ho a kousal. A bylo-li takových koní víc, stranil se jich, v čemž mu nesměla překážet ani ohlávka, ani uzda. Jak ale nyní vyhlíželo mé nádherné zvíře, jaké bylo v mých očích, které na něm znaly každý coul těla, každý chlup! Zmínil jsem se již, že dlouhá jízda perskými kra- jinami na něho účinkovala. Včera mně byl ukraden a ná- silně odvlečen. Z dobré vůle nešel a dobromyslně se táh- nout nedal; pokud jsem ho znal, věděl Jsem, že se bránil a vzdoroval; místo, aby ho lichocením a domluvou učinili povolnějším, jistě s ním surovci kelhurští zacházeli hrubě - to bylo na něm teď až příliš patrné. Stál bez pohybu, úplně netečně, s hlavou schýlenou k zemi a napolo zavřenýma očima. Lesklá a hladká srst pozbyla od včerejška lesk; šťavnatá tráva palouku ne- dráždila jeho nozdry. Ležela před ním celá otep mladých zelených výhonků, kterou mu hodili, aby povzbudili jeho chuť; jeho tlama nad ni visela, aniž se jeho chřípě jen poněkud zachvělo; hladověl a byl jsem přesvědčený, že ani neokusil vodu. Rmoutil se, truchlil. Nechť se mi směje

kdokoliv, doznávám upřímně, že mě bylo smutno, jakobych viděl v zármutku milého člověka. 116

Pochopil by jen ten, kdo koně a psa miluje, a já miloval svého vraného hřebce! Pohled na něho mně dojal a zár- mutek mne pobídl k odvážnému činu. Umínil jsem si, že. mu dám znamení, že ho na svou blízkost upozorním; věděl jsem, že kůň mému znamení porozumí. V prvé řadě jsem se ovšem přesvědčil, že těch několik Kurdů, kteří seděli u koní, všecku svou pozornost věnují zcela jinému místu, než kde jsern se skrýval. Naučil jsem hřebce několikerému znamení, z nichž každé mělo svůj určitý význam a které bylo tak nenápadné, že nemohlo vzbudit pozornost nikoho, než jen jeho. Ta znamení byla určená pro případy, kdybych se nemohl, nechtěl nebo nesměl k němu přiblížit. Každý ušlechtilý arabský kůň se vyzná ve znameních, která sděluje majitel koně jinému člověku jen ze zvlášt- ních důvodů naprosto nezbytných. Podobným takovým znamením bylo krátké, jadrné však tlumené zakašlání, které znělo jako slabika „kol". Toto „kol" znamená také Jez!" nebo „žer!" Strážní Kurdové hlasitě hovořili, jak jsem zaslechl a poznal z posunků, právě o kapli mrtvých, takže jsem se mohl domnívat, že nepostřehnou mé krátké, úsečné a duté zakašlání. Odvážil jsem se tedy a zakašlal. Kurdové se nehnuli - neslyšeli, zato můj Rih měl bystřejší sluch. Vzpřímil hned hlavu směrem ke mně, a jeho jemné uši se slídivě vzpřímily; ze zraku; rychle rozevřeného mu vyšlehl blesk; šlachy se napjaly a dlouhý praporový ocas se elegantním obloukem nadzvedl. Mimo jeho zrak nesměřovalo ke mně žádné oko - odvážil jsem se tedy ještě víc. Vzpřímil jsem se úplně, takže mne kůň zcela jistě spatřil, pak jsem rychle klesl do trávy. Věděl jsem bez- pečné, že mne poznal: jiný kůň by radostí zafuněl, zaržál, zařehtal, nebo rychlými pohyby osvědčil svou radost; avšak můj Rih byl příliš chytrý, než aby se dopustil tak osudné chyby. Stříhal ušima, svraštil kůži na žebrech, šlehl ocasem, podupal si, sklonil pak hlavu, dotkl se nozdrami otýpky a počal žrát. Dosáhl jsem svého; zůstal Jsem ještě několik okamžiků na místě a mohl Jsem přes všecku krátkost času vystihnout, že kůň nabyl lepší vzezření, řekl bych 117

spokojenější a veselejší a nemyslím, že bych se v tom kla- mal. Nato jsem se proplížil výběžkem lesa, abych ve své výzvědné procházce pokračoval. Příliš mnoho času rnné nezabrala, neboť jsem nebyl ničím vyrušován a pokud šlo o půdu, nenaskytly se nikde vážné překážky. Vbrzku jsem poznal nejpřímější cestu od palouku ke kapli a vrátil se rychle cestou, kterou jsem přišel, na skalní svah k Halefovi. Tak rychlé rozřešení mé úlohy malý hadži neočekával a nad mým návratem se velice radoval, soudě, že může spoléhat na příznivé okolnosti. „Hamdulillah!" oddechl si. JPrávě jsem počal vážně přemýšlet, koho bych si vzal v prvé řadě na mušku, kdyby ses dlouho nevracel, zdali šejka, nebo jeho tří sta arcispolulotrů; nejraději bych si šejka ponechal až nakonec, abych ho co nejdéle mořil strachem a hrůzou. Co jsi viděl, slyšel a vyčenichal? Kde jsou naše koně, kde jsou zajatí Kurdové? Vyslechl jsi tajně šejka a kdy vlastně budou Bebbehové dopraveni do musallah? Zmocníme se ukradených peněz těžko, nebo se jich zmocníme lsti, aniž použijeme zbraní? Viděl jsi svého hřebce a -" „Zadrž svůj příval všetečných dotazů," pravil jsem. „Je nutné, abychom si pospíšili, a na cestě se dozvíš všechno. Pojď!" Chopil jsem se ručnic, zavěsil jsem je na plece a vedl Halefa z návrší k údolí, na místo, odkud jsme v dobrém úkrytu mezi křovisky velmi dobře mohli pozorovat Kel- hury, jakmile nastoupili pochod svahem vzhůru, aby Bebbehy dopravili do kaple mrtvých: Dřív než jsme k tomu úkrytu dospěli, narazili jsme na medvědí šlépěje a prohlédli si je důkladně. Nuže, byl to řádný macek, který se zde před námi procházel! Jeho tlapy vynikaly délkou a šířkou, jaké jsem dosud ani u grizzlyho neshledal, avšak drápy byly poměrně krátké a otupené - byl to tedy již vysokým věkem požehnaný klacek - pardon! nikoli klacek, nýbrž lady, neboť nedaleko odtud se vyskytly také šlépěje mladých medvídků, takže jsme již věděli, že se večer setkáme se cti- hodnou matronou a několika roztomilými babies. Mohli jsme ovšem šlépějím věnovat jen několik oka- mžiků, neboť právě tam, kde se nám objevily, nebyl pro 118

nás dostatečný úkryt, a kdybychom se dali spatřit, dali bychom nejen zdar svého podniku, nýbrž i bezpečnost vlastních životů všanc náhodě. Vlezli jsme raději do křo- vin, zanechavše medvědí stopy, a shrnuli jsme nad sebou větve a haluze, takže jsme sice jimi mohli prokukovat, sami však jsme zvenčí nemohli být spatřeni. Halef za tohoto odpočinku, když jsme leželi vedle sebe a vyčkávali další událostí, opakoval své dřívější dotazy; odkázal jsem ho však na pozdější dobu, čímž se spokojil chtě nechtě. Slunce již dávno zašlo za hory a již se také snášel do údolí soumrak, když jsme konečně spatřili Kelhury při- cházet. Nebylo jich však tři sta, nýbrž jen dvacet. Šejk kráčel v jejich čele. Za ním nesli

vždy čtyři mužové jed- noho Bebbeha; ostatních dvanáct kráčelo vedle nich a za nimi, nesouce ručnice připravené k výstřelu, avšak velmi úzkostlivě, neboť se přibližovali k pelechu strašidelného medvěda, jemuž přece mohlo také napadnout, aby podnikl svou bludnou pouť o něco dřív než jindy. Bebbehové byli položení hřbety na kuly a řemením tak pečlivě spoutáni, že bylo ovšem třeba medvědí síly, aby byli od kůlů odtrženi. Mimo to byli hustě natření medem, že jsme viděli, jak z nich kape na zem. Jeden z Kelhurů mimo to nesl vošťiny - k jakému účelu, jsme velmi záhy zpozorovali. Sledovali jsme celou četu, až nám zmizela z očí v bráně kaple. Ale po deseti minutách se Kelhurové vraceli. Tři z nich běželi napřed, jako by nesli rychlé poselství, podél nás do tábořiště, někteří vyčkávali u brány, kdežto jiní kráčeli zvolna a opatrně od brány podél zřícené ohradní zdi, přičemž se občas nachylovali k zemi. „Tušíš, proč ti lidé poklonkují?" ozval se Halef. „Zajisté. Viděl jsem přece, že jeden z nich nesl vošťiny v obou rukou. Jsou vnadidlem pro medvědy na cestu do kaple až k jejich pelechu, aby jim byla ukázána cesta k Bebbehům." „Mašallah! Není-li divem divoucím, že jsou na světě lidé, kteří vůbec nejsou lidmi? Kdo již chce vykonávat krevní mstu, nechť prostřelí svému nepříteli hlavu, ale takovým zvířecím způsobem někoho mučit a pak ho dát šelmami roztrhat, to mohl jen sám ďábel vymyslet." 119

„Jejich Jednání Je vskutku nelidské, ale kdož ví, jakými ukrutnostmi na sebe Bebbehové poštvali Kelhury! Nám to zajisté nepovědí. Hleď, tri poslové se již vracejí! Patrně měli ještě něco přinést z tábora." Trojice Kelhurů chvátala podél nás a viděli jsme co nesli, totiž několik přehršlí uschlé sítiny, několik kusů kozího loje a konečně prázdnou plechovou krabici od ná- bojů. „Co s tím brakem chtějí provádět?" tázal se Halef. „Nejspíš pořizují svítilnu." „K čemu?" „Duše sítiny bude asi knotem, a loj použijí místo oleje." „Ale k čemu a proč? Nač potřebují svítilnu? Chtějí snad svítilnu darovat strašidelné medvědici k narozeni- nám do ložnice?" „Myslím, že ne, ale nějaký málo roztomilý důvod mají přece. Hodlají nejspíš osvětlit vnitřek kaple, aby medvědi snáze nalezli svou oběť." „Alláh! To je opět myšlenka, vypramenivši jen z ďáb- lova mozku." „Věru, tito Kelhurové si počínají s tak vybranou zlovol- ností, že bych je s chutí místo Bebbehů předhodil medvě- dům, aniž by mne za to svědomí hryzlo." Viděli jsme, jak byly zmíněné předměty vneseny do kaple; zatím byli hotovi i ti, kdož byli pověření líčením vnadidla; pak se všichni vraceli a kráčeli podél nás do ležení, tentokrát však mlčky, takže jsme jediné slovo ne- zaslechli. Halef doufal, že nastala vhodná chvíle, kdy do- stane ode mne vysvětlení, co vlastně zamýšlím a tázal se horlivě: „Smíme již konečně hovořit, sídi?" „Smíme." „Proč tedy nemluvíš? Jistě znáš všecko, co se chci od tebe dozvědět." „Mohu se to snadno domyslet, především však ti polo- žím několik otázek. Myslíš tedy, že máme obdržet své koně, zachránit peníze krčmářovy a osvobodit Bebbehy?" „Ano, eífendi, nejen že tak máme učinit, nýbrž jsme tím dokonce povinní. Kdybychom nechali Bebbehy zemřít touto strašnou smrtí, pocif oval bych po všecky dny svého života, že se mi drápy medvědí zarývají přímo do masa." 120

„Dobrá! K tomu však je třeba odvážit se vlastního života. Jsi srozuměn?" „Proč se tážeš? Chceš snad věrného hadžiho Halefa Omara urážet a zarmucovat?" „Nechci. Táži se jen proto, že jde o nebezpečnou věc, jakou jsi dosud nikdy nepodnikal." „O jakou věc?" „Nuže, nesmíme Kelhury uvědomit, že jsrne zde, ne- smíme střílet a přece je nutné medvědy usmrtit." „Usmrťme je tedy!" odpověděl neohrožený mužík rychle. „Ale čím?" „Čím chceš, eflendi! Mně je to lhostejné." „Můžeme je buď jen probodnout nebo utlouct." „Dobrá! Probodáme je a utlučeme." „Halefe, nejdříve uvažovat, pak rozhodnout a konečně jednat! Podařilo se ti již někdy medvěda skolit nožem nebo palici?" „Dosud ne, ale právě proto se těším na tento boj a jsem rád, že se mi to podaří dnes." „Můj milý hadži! Mezi chtěním a vykonáním je přece jen malý rozdíl. Utkáme se v zápase se starou, velkou a silnou medvědicí. Utlouct ji, k tomu Je třeba tělesná síla, jakou nemáš a také silnou pažbu, která se neroz-tříšti o její lebku." „Taková pažba Je na tvé medvědí ručnici; naše úkoly jsou tedy již přidělené. Ty ji zkrátka ubiješ a já probodnu, zda dřív či později, to je lhostejné." „Zvolna, hadži, zvolna! Víš, kam bodnout, totiž mezi která žebra?" „Eh! Což zůstane medvědice tak dlouho pokojně stát, až jí spočítám všecka žebra zpředu i zezadu?" „Pochybuji, ale vycvičené ruce stačí jediný okamžik. Je nutné, aby nůž vnikl až do srdce; někdy též je nutné jej vytrhnout z rány a bodnout několikrát. Medvěd se zdá být nemotorný macek, to je však pouhý klaní a zvláště když je ohrožovaný útočníkem, vyvine podivuhodnou obratnost a strašnou sílu - vždyť si nezadá v ničem tygrovi, jehož mnohdy rozsápe. Jestliže nezaujmeš v okamžiku řádné postavení, jestliže si dobře nevypočítáš bodnutí, popadne tě a rozsápe dřív, než si vzpomeneš. Běda ti, jest- 121

lize tvá ocel sklouzne po hustém a tuhém kožichu, nebo se odrazí od žebra! Běda, jesliže - -" „Poslyš, eftendi," přerušil mne nevrle, „nevykládej mi tu dlouho! Vím už, kam směruješ. Chceš medvědici skolit sám, utlouct ji i provrtat." „Zda to učiním, záleží na nahodilých okolnostech, ale je vskutku mým úmyslem, postavit se jí sám." „Nechceš mě zkrátka ze slávy dnešního dne přenechat ani špetku? Mám snad, až se vrátíme ke kmeni hadde- dihnskému, vyprávět bojovníkům, že jsem se zde v mu- sallah el amwat položil na břicho a s podepřenou bradou o dlaň anebo s rukama v kapsách jako stará bába odněkud shora klidně se díval, jak se mi medvěd zjevuje ve spaní? Co by tomu říkala má žena Hanneh, nejlíbeznější květ všech květin země? Nepomyslela by si, že mne opustil duch statečnosti a že jsem se proměnil v tahunet el bunu, mlýnek na kávu, Jemuž někdo urazil páku i s hřídelem?" „Upokoj se, Halefe! Nezúčastníš se jako pouhý divák, napadnu-li medvědici. Rozdělíme se o celou práci, které bude víc než dost. Napadnu-li medvědici, připadnou ti na obtíž medvíďata." „Medví - ďata?" prohodil táhle. „Je pro bojovníka, ja- kým jsem, důstojné, rvát se s koťaty? Jaká sláva by na mne připadla, kdybych dvěma nebo třem medvíďatům zakroutil krky? To je práce, kterou vykoná každý chla- pec." „Oho, můj milý! Jen se neklam! Jak si představuješ takové medvíděte?" „Jak? Jako obyčejnou kočku." „Změníš svůj náhled, až je uvidíš. Z pokročilosti roční doby soudím, že medvíďata jsou šest měsíců stará a tedy již slušně vzrostlá, aby ti každé z nich připravilo tuhou práci. Šestiměsíční medvěd, zrozený a vychovaný v pustině, zaměstná dobrého lovce dokonale a zde se patrně neobjeví mládě jediné. Myslím spíš, že se na tebe vrhnou dva, tři - snad i víc." Bylo nutné, abych medvědici upoutal výhradně na sebe, neboť Halef nebyl žádný lovec medvědů a zbytečně by mne přivedl do nesnází a sebe vystavil vážnému nebezpečí, při čemž ovšem celý můj záměr vůči Kelhurům 122

by byl zničený. Aby se však hadži necítil zkrácený, odstr- čený a uražený, bylo nutné mu dokázat, že úkol, jenž na něho připadne, vyžaduje veškerou odvahu celého muže. Mé poslední podotknuti na něho mělo účinek, neboť od- pověděl s patrným uspokojením: „Myslíš tedy, že nebude tak snadné pustit se do křížku s potomstvem staré medvědice nesmrtelnosti?" „Pravím ti, že mě budeš ještě vděčný, budu-li ti moct přispět. Připočti k tomu lásku mateřskou a zuřivost, uzří-li medvědice, že její mláďata jsou ohrožena. Kdo se proti nim postaví nepřátelsky, může být připravený na její zběsilý útok, jenž nezná mezí; zpravidla nedbá medvědice, že se na ni přímo útočí odjinud, nýbrž vrhá se slepě na nepřítele svých mláďat. Měj se na pozoru! Snad již uznáváš, že tvá odvaha nemůže být nikým podceňovaná - ano - je věru zcela možné, že při ubíjení mláďat na tebe připadne větší část nebezpečí, poněvadž budeš nucený zároveň útočit i bránit se staré matce. Nechť jsou tvé nohy ze železa a paže z ocele -" „Činíš mne šťastným, efFendi, přešťastným! Uznávám již, že mne nepovažuješ za nepotřebný mlýnek na, kávu, jak jsem si zprvu myslel a proto jsem srozuměn s tím, aby mně připadli synkové a dcery staré medvědice." „Dobrá; ale nezapomeň, že vystřelit nesmíme." „Oh! Nepoužiji nic, než svůj nůž a mladí potomečkové staré nesmrtelnosti se rozloučí s tímto slzavým údolím, aniž proto vznikne příliš povyku na světě. Pak ale v upo- mínku na dnešní den dám zhotovit z jejich kožichů zini el delul, nebo velmi měkký sidždžadi es siwan, stanový koberec pro malé, sladké a hebké nožky své Hanneh, které jsou obuté v tak malých a něžných trepkách, že je možné spatřit je pouze pod okrouhlým sklem, které zvětšuje. Pohleď však! Setmělo se již a zář sítinových knotů osvětluje vnitřek musallah. Nenastala snad ještě chvíle, abychom se tam podívali a ubožákům aspoň jejich úzkost zkrátili?" „Oh! Pokud jde o jejich úzkost, ta jim bude plně popřána. Tito Bebbehové jsou sice lidmi a nesmíme proto připustit, aby byli tak ukrutně zavražděni, ale pochybuji silně, že by byli jen o zrno lepší než Kelhurové. Zradili nás, okradli a ukládali o náš život, kromě jiných starších (123

hříchů a třeba bych byl odhodlaný vyprostit je z drápů a chrupů medvědích, zasloužili přece, aby vystáli nějakou tu čepici hrůzy za svá darebáctví." „Pravdu díš, sidi; strach jirn nemůže uškodit, spíše bude na ně působit blahodárně; kdybychom však váhali, mohli by nás medvědi předejít a sežrat je dřív, než bychom se mohli zúčastnit tance." „Totiž oné medové hostiny?" „Nesměj se, sídi! Nazýváš snad záchranou, jesliže Beb- behy vyřežeme z břicha medvědice? Nutno je zachránit dřív, než budou putovat hltanem dravců do střev. A proto soudím, abychom již nyní vešli do musallah. Anebo myslíš, že nepotřebujeme tolik spěchat?" „Vlastně máme ještě času dost, neboť horský medvěd neopouští příliš časně svůj pelech, avšak vůně medu, který je nakladen skoro až k houštině, podráždí jistě dravcův čenich a vyvábí ho z lůžka. Kromě toho přece bych také rád věděl, o čem vlastně Bebbehové ve svém téměř beznadějném postaveni hovoří. Jsem tedy srozu- měn, chceš-li se vplížit do rozbořené svatyně." „Vplížit! Hm!

Proč ne vejít? Proč se tak namáhat? Vždyť se již setmělo tolik, že nás nikdo nemůže uvidět a lze tedy kráčet vzpřímeně." „Zajisté, dlužno však přece dbát Jakési opatrnosti. Celé průčelí stavby možno přehlédnout z tábořiště Kelhurů, a tu si zajisté snadno pomyslíš, že jsou nahoru upřené všechny oči. Otvory v bráně a oknech jsou ozářené světlem uvnitř zažehnutého kahanu a Kelhurové, jakmile bychom dorazili do světelné čáry, by Jistě zpozorovali, že se tudy míhají cizí stíny, neboť náš vzrůst by se ve světle až příliš zřejmé odrážel. Jdi tedy za mnou a zachovej se tak, jak učiním sám." „Učiním tak, spolehni se, sídi! Nuže? Vykročíme již?" „Ano." „Prosme tedy Alláha, aby nás oblažil zdarem našeho 'záslužného podniku. Ty víš, eflendi, že neznám strach; mé srdce buší právě tak pokojně, jako vždy, a má ruka bude mávat nožem tak bezpečné, jako by šlo o rozkrojení pečeného jehněte, ale medvěd, hm! - medvěd je přece jen jiným zvířetem než beránek, zvláště není-li ještě upečený a proto si vroucně přeji, aby, až se odtud budeme vracet, 124

ani tvá ani má kíiže nemela v sobě víc děr, než jich má dosud. Pročež - pomodleme se! Vzývejme Alláha po svém způsobu!" „A'úhdu billach min es šejtan ér rágim - útočiště hle- dám u Alláha před zlým ďáblem! - A on mi přispěje, ef- fendi, a tobě rovněž." Věděl jsem určitě, že nikoliv úzkost a strach, nýbrž jen upřímnost pohnula Halefa k tomuto projevu. A jakkoliv jsem se nahlas k jeho modlitbě nepřidružil, přece jsem se v duchu poroučel do ochrany toho, který měl život i smrt ve svých všemohoucích rukou, neboť přes všecku mou zkušenost, nebyl žert, pustit se s ohromným reprezen- tantem ctihodného rodu „Ursus" do křížkování. Kurdský medvěd, pokud jde o jeho nebezpečnost a jeho sveřepost, si v ničem nezadá se šedým grizzly amerických hor Skalistých a to přece již něco znamená, zvláště když nám nutná a nezbytná opatrnost velela, abychom se zřekli obrany střelnými zbraněmi. Poněvadž Jsme terén přehlédli již ve dne, znali Jsme jej; překážky zde nebyly, kromě již zmíněných osvětlených míst, na kterých nás mohli Kelhurové spatřit. Tamjsme se položili na zem a plazili se co možná hluboko, aby- chom se neobjevili mezi ozářenou kaplí a táborem lupičů. Trvalo proto aspoň čtvrt hodiny, než jsme vklouzli do kaple, avšak nevešli jsme branou, ani okny, které smě- řovaly ke skalám, nýbrž zcela jiným otvorem, o němž jsme do té chvíle nevěděli a který k našemu uspokojení nebyl viděn z tábořiště. Svatyně se totiž dotýkala zadní zdi skály, kterou jsme slezli a odtud se spustili do zříce- niny, aniž jsme se dotkli stezky vykázané medvědům. V těch místech bylo okno, do něhož jsme snadno vlezli, pak jsme mohli jen přeskočit několik kamenů, abychom se dostali do středu rozbořené svatyně. Ve stínu trosek jsme se usadili a mohli jsme jen povz- nést hlavu, abychom přehlédli celý vnitřek stavby. Spatřili jsme jen holé zdivo, trosky, štěrk, hromádky rumu. Nic zde nebylo, ani nejmenší předmět, který by připomínal dřívější účel této zubožené stavby. Veliké kameny i drobný štěrk se válely po zemi a jen za sebou, u skalní stěny, jsem zpozoroval ve zdivu rozdro- bené obloukové čáry, dokazující, že zde byl zátes klenby 125

stropové. A na té čáře - věru! zrak mne neklamal - byl nápis, málo zřetelný a v bidném osvětlení lojového kahanu těžko čitelný. S velikou obtíží jsem poznal, že je to písmo kyrilikou a že patero čitelných písmen značí slovo „Kyrie." Kyrie eleison - pane, smiluj se nad námi! Žádný jiný nápis nebyl vhodnější pro tento strašný hrob ubitých křesťanů v divokém Kurdistanu! A jistě se také hodil k výjevu, který se mému zraku naskytl uvnitř svatyně. Kelhurové zarazili kůly, k nimž byli Bebbehové, otec a syn přivázáni, do upěchované půdy v pozadí svatyně a podložili je těžkými kameny, aby se snadno nevyvrátily. Stalo se tak i proto, aby bylo utrpení odsouzenců všemožně prodloužené. Bebbehové byli řemením i provazy přímo opletení, což bylo dalším zvýšením trýzně. Mohlo trvat značnou dobu, než by medvědi med olízali. Jejich tváře, pomazané rovněž medem, jsem sotva mohl rozeznávat. Med kapal zvolna shora dolů na kameny, kde ovšem byl silným vnadidlem pro medvědy. Poně- vadž'nešťastníci nemohli hnout ani údem, připomínali mně mrtvoly některých středoamerických indiánských kmenů, které své mrtvé nepohřbívají ani je nespalují, nýbrž jen zavěšují na kůly, jež jsou pak zarážené do země na povýšených místech. Je vskutku přišerné vidět takové hroby na skalách a kopcích, obklopené krkavci a supy. Zde však, v musal-lah, to byli živi lidé, nikoliv mrtví! Bebbehové již byli vysílení marnou námahou vyprostit se z pevných pout, věru - sotva popadali dech, jak bylo slyšitelné z jejich vzlykání. Na chvíli se ztišili, potom však vypustil starý Akvil z úst kletbu, kterou není možné opa- kovat; její vyplnění by Kelhurům způsobilo nevylíčitelnou trýzeň. „Nezatracuj je, otče!" ozval se mdle jeho syn. „Sám na sebe žaluj! Vykonávají jen pomstu, k níž jsi je vyštval svými skutky." „Proč se msti tak neslýchaným způsobem?" sténal sta- řec. „Nebylo dostatečným trestem zastřelit

nás?" „Oh, nevím! Před dvěma roky ti padl do rukou mladý Kelhur, sotva dětskému věku odrostlý. Zastřelil jsi ho? Ne! 126

Hodil jsi ho do bahnité jámy, kde zemřel hladem. Zemřel strašnou smrti - nuže - a my budeme sežraní medvědy. To je pomsta Šiř Samureka, snad spravedlivá u tebe, ale nespravedlivá ke mně, neboť jsem Kejhurům neublížil. Byl jsem v Kairu, když jsi mladého Kelhura mučil hla- dem. Proč Alláh dopustil, abych byl tvým synem a byl t nucen trpět za tvé skutky. Byl jsem povolán k jiným ;r věcem, než abych byl oběti za hříchy svého otce." ; ' „Krevní pomsta přechází s otce na syna i na členy ro- i du. Toť zákon Alláhův!" i „Nemluvil jsem o krevní mstě, nýbrž o tvých sveřepých § pošetilostech." | „Umlkni! Jak se můžeš odvážit takových slov, mluvíš-li l se svým otcem?" l „Mluvím jen pravdu! Nebylo-li pošetilostí, ano šílen stvím, že jsi přes krevni mstu, která se vznáší nad námi a nimi, vešel do ležení Kelhurů, abys jim na usmířenou nabízel koně, jehož jsi vůbec neměl? Což ti nenapadlo, že tě zajmou a sami pak koně ukradnou? Jen tebou, tebou jediným byl vzbuzen jejich úmysl, aby se vplížili do Koi, založili požár a ukradli koně effendiho. Jen na tobě spo čívá vina, že jsem při tom upadl do jejich spárů." Otec odpověděl na tuto oprávněnou výtku hlubokým vzdechem, načež se pokoušel, aby vzájemnou obžalobou zeslabil důvod synův. Měl vskutku názory více než - kurdské. „Hovoříš o mých pošetilostech, ale o svých vlastních se nezmiňuješ. Nejhorší chyby, která se stala, dopustil jsi se sám." „Jak a kdy?" „Tím, že ses odhodlal Kára ben Nemsi a hadži Halefa Omara s dlouhým jménem zákeřně napadnout. Třeba bych si sám přál, aby je Alláh zatratil a šejtan sežral, tolik přece uznávám, že nejsou obyčejnými muži a že se jich musí každý protivník bát více, než jiného nepřítele. Hřebec effendiho má ohromnou cenu a proto jsem ochoten k nejsvětější přísaze, že se effendi za Kelhury pustil, aby svého koně opět získal. Jestliže pomyslím na skutky těch dvou mužů, o nichž se vypravuje široko daleko, skoro bych přísahal, že jsou již někde nablízku a že viděli a slyšeli všecko, co učinili Kelhurové." 127

„Jsem téhož přesvědčeni," přizvukoval Sáli. „Snad Již vědí, že jsme přivázaní k sloupům, abychom byli sežráni medvědy. Nedivil bych se, kdyby se objevili, a je to také má jediná naděje. Jinak nemůžeme doufat v nic." „Marně doufáš! Nemyslím již na záchranu od chvíle, kdy odešli Kelhurové. Zprvu jsem myslil, že nás hodlají medvědy jen strašit, pak jsem však poznal, že jednají vážně. Venku se již setmělo úplně, Kelhurové se již neod- váží do musallah, aby nás odvázali. Bojí se medvědů. Jsme neúprosně vydáni smrti, propadli jsme rozsudku, jejž vyřknul bídný Šiř Samurek." „Ne, dosud ne! Má naděje zmizí teprve v okamžiku, kdy se mne dotkne medvědí dráp nebo zub. Kára ben Nemsi přijde; snad je již zde; on nestrpí, aby byl člověk mučen, třeba to byl i jeho nepřítel. Je-li zde a ví-li, čemu jsme vy- dáni všanc, přijde do musallah a zachrání nás." „To neučiní," vzdychl starý Bebbeh. „Proč ne?" „Protože ses na něm prohřešil. Kdybys mu nenastrojil zákeřný úklad, sám bych věřil, že se pokusí o naši zách- rarfu. Nyní však nepůjde do nebezpečí, aby zachránil ne- přítele, jenž mu ukládal o život. Pro nás se přece nedá roztrhat medvědy." „Medvědů se nebojí; víš to lépe než já. A jestliže ti od- pustí krádež koně, jistě nebude také vzpomínat ve zlém, že jsem na něho tasil. Já neznám pomstu, neboť pomsta náleží bohu; pravil mně, když mně nůž vracel. Věřím, že poslechne příkazů své mírumilovné víry a zachrání nás." „Alláh w' Alláh! Jaký to div! Jaká slova slyším z úst svého syna! Ty, učitel a hlasatel islámu, který neměl pro džaura nikdy dobré slovo, vkládáš nyní jedinou svou naději v zatraceného vyznavače víry, který uctívá kříž na Idzdzuldzula!" „Neproklinej! Aspoň neproklinej! Učení jeho víry mu ne- Ipí jen na rtech a na jazyku, nýbrž bydlí také v jeho srdci a rozumu, ano i v dlaních. A sedí na rukojeti nože a hovoří z hlavní jeho ručnic. Kdyby Alláh řídil jeho kroky v tato místa, přísahám při bradě prorokově a při - -" „Zadrž!" přerušil ho starý loupežník. „Zapomínáš již, k čemu nám Šiř Samurek posměšně radil? Kdo očekává pomoc z rukou džaurských, nesmí se dovolávat Mohame- 128

T dá a svatých kalifů. Jestliže nám přijde pomoc skrze Kára ben Nemsi, přivede ho sem jen Isa ben Myriam. K němu tedy vznášej své prosby a nerouhej se prorokovi." Věru! Bylo pochybné, mluvil-li starý Akvil vážně či iro- nicky, avšak jeho syn patrně pokládal posměch za vy- loučený, neboť se rozhodně ozval: „Medvědi zde dosud nejsou, přijdou teprve v hluboké noci a může nám tedy ještě seslat záchranu Mohamed; pomoc džaura si ponechám až na poslední chvíli." V hrůzné situaci obou Bebbehů znělo toto podivu- hodné kramaření přímo zubožené. Halef to bystře vy- stihl, neboť mi šeptal: „Efiendi, kdyby to nebylo k pláči, dal bych se do smí- chu. Jací jsou to lidé. Nepostaráme se o to, aby tito Beb- behové zvěděli, kdo jediný je může zachránit?" „Netřeba se o to starat,"

odpověděl jsem mu tiše. „Vyčkejme v klidu a mlč! Rád bych slyšel vše, co říkají." Ale co jsme slyšeli, nebylo pro nás důležité. Vzdychali a promlouvali střídavě, činili si navzájem výčitky; vzývali Alláha, proroka a svaté kalify a jižjiž jsem chtěl povstat a rozvázat je, abych je toho strachu zbavil, když v tom vykřikl starý Akvil, volaje na syna: „Alláh kerim! - Vidíš-li tam? Medvěd -je u vchodu." „Vidím!" sténal Sáli. „Medvěd! O, Alláh! O, proroku! O Mekko a svatá Kaabo! Naše mučednická smrt začíná!" Zář kahanu stačila i našemu zraku až ke vchodu. Vskutku! Stálo tam medvídě, velmi slušné! Zvíře bylo již dost dlouhé a silné. Dávno již toto mládě odvyklo mléku a jistě ho pečlivá mateřská lady nyní obmýšlela nejen pouhými plody ovocných stromů, nýbrž i zvěřinou všeho druhu a jinými pamlsky divočiny; to na něm bylo až příliš zřejmé. Nebylo to nijak malé něžné baby - ne, byl to medvěd již od hrotů uší až po tlapy ve věku klackovitém a Halef se chopil mého ramene a šeptal horlivě: „Oh, sídi, to je klacek všech klacků, to je medvěd, sku- tečný medvěd. Nebyl bych si nikdy pomyslel, že jeho matka umí vrhat tak stará koťata. Ah! Ten již nebude ro- zumět žertům. Mám k němu jít a říct mu zdvořile, že potřebuji jeho kožešinu na koberec pro svou milou Han- neh?" 129

„Počkej ještě! Útok na něho by rozzuřil starou med- vědici, která je zajisté nablízku. Nesmíš mu dříve hmát- nout na srst, dokud nepozdravím jeho matku a nesezná- mím se s ni." Zatím co jsme vyjadřovali tyto myšlenky slovy, zabý- valo se medvídě voštinou, kterou Kelhurové zanechali těsně za vchodem, řekl bych, na prahu svatyně. Popadlo ji předními tlapami, vztyčilo se na tlapy zadní, pak počalo voštinu vyprazdňovat způsobem, který bych nazval velmi kratochvilným, kdyby to bylo na jiném místě a za jiných okolností. V kapli však každý pohyb zvířete se zdál velmi hrozivý. Bebbehové, na chvíli hrůzou zchvácení, umlkli, potom jim splynuly ze rtů drkotavé úryvky modlitby v přestáv- kách strojově pravidelných. Byli však dost chytří, aby hlasitě nemluvili a medvěda tím na sebe neupozorňovali. Náhle se medvídek, obdržev zezadu ránu, překotil, po- stavil se na všecky čtyři a batolil se, aniž se po příčině svého pádu ohlédl, několik kroků vpřed až k místu, kde se válela jiná voština, kterou popadl. Za ním se objevil jehe bratřík, o poznání silnější a vyšší. V té chvíli se vzdechy Bebbehů ozvaly hlasitěji a skuhravěji - jméno prorokovo jim znělo na rtech každou druhou vteřinu a jejich hlasy dokazovaly, že se jejich hrůza zveličuje. A když se za druhým medvídětem objevil medvěd třetí, také mladý a houpavým pohybem poskakoval za svými sourozenci, kteří slídili po voštinách, nedbali již Bebbe- hové nijak, že svými nářky dravce k sobě přivábí. Počali hlasitě volat, jako by se již medvědi zahryzávali do jejich končetin. Přední medvěd již stanul u kůlu starého Akvila a Jal se s labužnickou rozkoší vylizovat louži medu, splývající z kamenů; druhé medvídě se přidružilo k němu, kdežto třetí medvěd se pustil k Salimu, aby rovněž okusil lahodnou louži. Ve svatyni se teď ozývaly vedle křiku lidí mlas-kavé zvuky medvíďat, jako při hostině mladých princů a princezen, nebo při společné tabuli v hotelu, když se předkládá nudlová polévka. Medvěd je zkrátka medvě- dem, nechť již dřepí v kurdském pohoří, nebo v některém evropském hotelu prvého řádu či na parníku severoně- meckého Lloydu. 130

První dva labužnici záhy čistě vylízali celou louži; zpo- zorovali, že sladká šťáva se řine shora dolů a vztyčivše se - olízli lýtka starého loupežníka. Akvil přestal křičet a počal řvát. „Effendi," řekl Halef napolo hlasitě, „pojďme rychle, jinak budou nešťastníci ztraceni." A chtěl povstat. Stlačil jsem ho k zemi, řka: „Sečkej přece a neboj se! Nevím dosud, kde je stará medvědice; mohla by nás napadnout zezadu." Napínal jsem zrak i sluch, avšak neviděl a - co více! - neslyšel jsem nic, protože Bebbehové řvali tak hlasitě, že je i Kelhurové v ležení jistě slyšeli. Že se medvědice neob- jevovala, bylo povážlivým zjevem; mláďata již sice odrostla jejímu mléku, že by je však nechala v noci pobíhat bez svého dozoru, tomu jsem uvěřit nechtěl. Byla snad její pozornost odvrácená od nich a soustředěná k něčemu důležitějšímu a tím jsme také mohli být my dva, já a Ha- lef! Byla by snad vyčenichala naši stopu? Nebo se pozasta- vovala nad stopami Kelhurů? „Přikrč se a již sebou nevrť!" vybídl jsem Halefa. „Stará se může objevit co chvíli." A vytasil jsem nůž, popadl jsem těžkou medvědí ručnici za hlaveň, abych se připravil k úderu. Mé obavy nebyly zbytečné, jak jsem se přesvědčil, ohlédnuv se. Ohromný stín, ale poněkud světlejší, než okolní noční temnota, ale spíše než stín ohromná hmota velikých rozměrů se pova- lovala za zdí a směrovala zvolna vpřed. Věděl jsem: teď nadchází okamžik, kdy bude rozhodnuto: medvěd - anebo já! V torn byl pokřik spoutaných Bebbehů přehlušen zvu- kem, jenž nebyl ani mrukotem ani vřískotem, ani řvaním, ani kvičením, ani bubláním, ani pištěním a přece tim vším zároveň. A hmota staré medvědice rázem byla ta tam. Rychlý pohled dovnitř svatyně mě ukázal příčinu toho zjevu:

Medvídkové, kteří olizovali Akvilovy nohy, se dostali do prudké hádky, při čemž se častovali notnými ranami předních tlap. Že se v této hádce nedařilo lýtkům Akvilo- vým skvěle, dokazovalo jeho bolestné vřískání. Medvědice měla vskutku spadeno na mne a na Halefa, avšak její mateřská láska a starost o nezvedené potomstvo zvítězily 131

nad jejími choutkami. Dravec ustoupil matce a medvě- dice, jak se objevila, zmizela se zdi a za chvíli se objevila ve vchodu. Vskutku! Málem bych ji považoval za lední medvědici, kdyby byla její hlava s čumákem víc vybíhala do hrotu. Byla téměř bílá a měřila - jestliže mne totiž pověstný vy- pravovatelský strach neklamal - víc než dva metry a byla téměř jeden a půl metru vysoká. Ale nechť se již o nějaký klasický centimetr mýlím, byla neobyčejně hřmotná, velká, silná. Chybělo Jí ucho - pozbyla je patrně v nedo- rozumění s panem manželem, nebo jiným, málo gentle- manlike se chovajícím nápadníkem. Stanula na okamžik ve vchodu; to však úplně stačilo, aby ukázala, že jediný malý úder její tlapy je s to, aby srazil k zemi nejsilnějšího muže. V tom okamžiku zavládlo úplné ticho, neboť pohled na ni oloupil oba Bebbehy o dech, potom však spustili tím hlučněji: „Alláh, Alláh!" volal Akvil. „Již je zde, netvor, již přišlo strašidlo! Zde je naše smrt! Není již pro mne záchrana!" A v téže chvíli žvatlavě blábolil Sáli: „Duch zavražděného kněze, který nás pohltí! Tlama smrti, v níž zmizí naše těla i duše! Pomoz nám, ó Alláhu! Pomoz mi proroku všech věřících! Vysvoboď nás - -" Víc jsem neposlouchal, neboť můj okamžik nadešel. „Nech mne jít napřed samotného, abys mi nepřekážel," poručil jsem Halefovi, pak jsem se vztyčil a skočil vpřed. Opakovači karabinu jsem nechal na zemi. Zato jsem sevřel pevně nůž v zubech a zvedl jsem pažbu, nikoliv k úderu, nýbrž jen k postrku, ježto jsem věděl, co se přihodí. Medvědice přiskočila totiž dvěma či třemi skoky k hašteřícím se mláďatům a rozhodila je tlapami od sebe a stranou. Pak se teprve zvolna a hrozivé vztyčila před Akvilem, který ve strašném zděšení zavyl: „Pomoz mi, bože křesťanů! Pomoz mi, Iso ben Myriam, můžeš-li! Není moci na nebi a na zemi - -" Nerozuměl jsem dalšímu. Všecku sílu svých smyslů jsem soustředil do oka a do zápěstí, neboť tam spočívala má spása a život. Přesmykl jsem se přes kamení a vrazil jsem medvědici těžkou pažbu prudce do žeber pod zved- nutými předními tlapami, takže se prohnula na bok. To bylo mým úmyslem a jedinou pomocí, neboť jen v té poloze 132

mě nastavila svůj čumák k ochromujícímu úderu. Její lebka byla příliš tvrdá, než abych ji mohl jinak omráčit. Ještě padala, když jsem již zvedl pažbu do vzduchu; ručnice téměř zasvištěla a zasáhla nozdry medvědice tak dokonale, že roztáhla všecky čtyři. Věděl jsem ovšem, že takové omráčeni Je velmi přechodné a proto jsem odhodil ručnici a popadl rukojeť nože, rozevřev zuby - Dvě tři rychlá bodnutí až po střenku mezi dvě známá žebra -pak jsem uskočil a překotil se přes mladého medvěda, který dosud olizoval nohy Saliho. Nemohl jsem jinak a nebylo ani možné vyhýbat se medvíděti. Upadlo také, zamručevši poděšeně, avšak vzchopil jsem se rychleji, než mladý dravec a viděl jsem, že mne Halef následoval rychleji, než jsem si přál. Útočil právě na bližšího medvídka, který po něm tloukl tlapami a chnapal chrupem tak obratně a rychle, že Halef nemohl svůj nůž v jeho těle s jistotou umístit. Chvátal jsem k němu a strhl ho nazpět. Vyškubl se mi. „Co děláš? Pryč z dosahu tlap staré medvědice!" zvolal jsem. „Nevíme dosud, zdali jí můj nůž správně zajel do zdroje života." , Odvážný hadži se dal do smíchu a mávnul po medvědici rukou, hovořil, útoče znovu na medvídě, jež se také na něho sápalo: „Tvůj nůž a nezasáhnout! Nesmysl! To se nepřihodí. Pohleď na proud krve, který se jí valí ze srdce. Ta již do- hrála a dobručela. Vždyť se již ani nehýbá. Již se jen chvěje Její bílý kožich při loučení se s životem, neboť duše se rozloučila s tělem dřív a duch bloudí jako tulák bez přístřeší po lesích tohoto pohoří. Tvůj první úder ji srazil k zemi, rána pažbou roztříštila její chrup a všecku krásu v tváři a hrot tvého nože osvobodil musallah el amwat od bílé příšery, 'která byla zabalena medvědím kožichem. Tvé dílo je u konce; nechť tedy začne mé. Prosím tě, effendi, půjč mně svého katil ed dobeb, smrtíce medvědů, neboť sluší se, aby dítkám se dostalo téže pobídky k odchodu z tohoto slzavého údolí, jako jejich ctihodné matce." Nechal jsem ho žvanit, nespouštěje zrak z medvědice a stále připraven, kdyby bylo třeba, zasadit jí novou ránu nožem. Bylo to však zbytečné, hrotem probodnuté srdce 133

vylévalo všecku krev. Přesvědčil jsem se o její smrti, upo- zornil jsem na sebe druhé mládě, která se na Halefa vrhalo z boku a zasadil jsem mu správné bodnutí. Zatím Halef skolil také první mládě, načež jsme se obořili spo- lečně na třetí medvídě, které brzy kleslo pod Halefovýni nožem. Stanuli jsrne nad čtyřmi medvědy. Od mého prvního útoku na starou samici uplynuly sotva dvě minuty - dvě

strašné minuty, které stačily, aby spoutaní Bebbehové ztratili rozum. A nad očekávání dopadl boj pro nás dobře - neměli jsme jediného škrábnuti v kůži. Mohli jsme se teď věnovat Bebbehům. Nešíleli, ale jejich oči byly pevně zavřené - strachem i medem a také jejich ústa byla zamknutá, jako by chtěla poslední dech v prsou udržet. Nuže! Nakřičeli se dříve dost, proč by si nyní nemohli odpočinout? Ale Halefa mrzela tato zamlk- lost, neboť se domníval, že uslyší nadšené chvalozpěvy a díkúčinění. Proto je podrážděně oslovil: „Nuže, proč zavíráte huby a oči, vy velcí hrdinové kmene Bebbehů? Myslíte snad, že náležíte k medvědům, které jsme před vámi ubili?" Oči obou se na něho vytřeštily. „Hadži HalefT zvolal Akvil. „Ano. Hadži Halef, vlastně hadži Halef Omar ben hadži Abul Abas ibn hadži Davud al Gossarah," vysvětloval Halef, a Sáli ben Akvil opakoval po něm jako školák: „Hadži Halef Omar ben - - a - a - zde jest Kára ben Nemsi! Vidím vás vskutku, nebo ve snu, do něhož mne hustou svou tíží vkolébala smrt?" „Olízni si hubu a ucítíš-li med, jsi naživu," vtipkoval Halef. „Mašallah! Možno-li se ještě po smrti bavit snem? Vidíte nás vskutku a v plné skutečnosti, neboť vám pravím, že nemáme žádné choutky být pouhými vysněnými představami." „Tedy vskutku, vskutku? Jak jste přišli do těchto míst, do musallah el amwat?" „Zcela tak, jak jste prve hovořili: Pustili jsme se za Kel- hury, abychom jim vyrvali své koně a vás vysvobodili." „Nás vysvobodili?" tázal se Sáli ben Akvil pochybo- vačně. „Vy nás - - ! Žertuješ hadži Halefe Omare?" „Jak můžeš vyslovit podobnou otázku? Pohled' na mo- 134

hutné údy této staré medvědice a na dvacet, velkými drápy ozbrojených tlap jejího plemene! Vyhlíží to snad jako bychom chtěli provádět šprýmy?" „Alláh l' Alláh! Pokusili jste se vskutku o naši zá- chranu?" „Ano!" „Pak tedy byla naše modlitba k proroku tohoto effen-diho správnou. Ale, odpusť! Urazili jsme vás, připravili jsme vás o koně, ukládali o váš život. Nemůžeme věru dříve vaší dobrotě uvěřit, dokud nás nerozvážete a nesejmete s těchto kůlů." „Jsme odhodlaní tak učinit, ale s podmínkou, že nás nebudete obtěžovat žádostí, které bychom nemohli vy- hovět." „Jakou žádost máš na zřeteli?" Halef, jemuž tanulo na mysli šibalství i v nejvážnějších okamžicích, odpověděl s líčenou vysokomyslnosti: „Rozvážeme a sejmeme vás, slíbíte-li, že nebudete požadovat, abychom vás také olízali. Náš kismet nepraví nic o tom, že bychom byli povinni pokračovat v práci tam, kde z ní byli medvědi vyrušeni. , Sáli se nevzmohl na odpověď. Sňal jsem z něho tuto povinnost tím, že jsem se chopil jeho kůlu, abych jej roz- viklal a když se mi to podařilo, vyzvedl jsem jej a položil na zem, poněvadž jsem mu mohl bezpečněji a snáze přeřezat pouta bez obavy, že se zřítí k zemi a potluče se o kamení. Halef prokázal tutéž službu Akvilovi. Vbrzku byli oba sproštění pout a mohli hýbat uvolněnými údy. Povstali a oddechovali zhluboka, a pak se přihodilo něco zvláštního, čeho jsem se nenadal. Starý Akvil, zarytý loupežník a vrah, do té chvíle necitelný chlapík, se vrhl na zem a počal hlasitě plakat a vzlykat jako dítě. Přetrpěná smrtelná úzkost rozechvěla jeho nitro tak hluboko a naladila ho při tom tak na měkko, že se nemohl zdržet pláče. A Sáli, jeho syn uchopil obě mé ruce a volal: „Zvítězil jsi, emire, tak často již nad svými nepřátelí, ale tohoto vítězství jsi nedobyl pro sebe, nýbrž pro ně- koho, kdo stojí nad tebou velmi vysoko. Bůh je láskou, pravtrs mi, ale nevěřil jsem ti; byl bych však nyní slep- 135

čem, kdybych neviděl, že jsi mluvil pravdu, kdežto já sám v bludech a mrákotách tápal. Vyprostil jsi nás, své nepřátele, z náručí smrti; jsme tvým majetkem a vklá- dáme svůj osud do tvých rukou." „Vstaň rychle," pravil jsem a pozvednul jsem ho na nohy. „Jste vskutku ochotní vložit svůj osud do mých ru- kou?" „Ano. Bez tvého přispění bychom byli roztrhaní a sež- raní. Učiň s námi, jak uznáš a chceš! Ale - chceš nás snad znovu vydat Kelhurum?" „Nesmysl! Jste svobodní." „Alláh! A - nechceš snad mého otce dopravit do Koi, abys ho dal potrestat za krádež piastrii?" „Měl bych to snad učinit, ale nejsem kavasem ani soudcem v Koi. Čeho jste se proti nám dopustili, odpustili jsme vám - za ostatní nechť vás soudí Alláh. Jste svobodní a můžete jít kam chcete, nicméně bych chtěl, abyste zde s námi pobyli aspoň do rána, ježto jinak by se jisté naskytly obtíže a překážky k provedení toho, co jsme slíbili vykonat." „Oh, emire! Naše srdce překypují vděčností, všeliké nepřátelství, které jsme k vám chovali, pominulo; uči- níme vše, co od nás vyžaduješ." „Jediné, co od vás vyžadovat chci a budu, je pouze, abyste zde do rána setrvali a chovali se velmi tiše. Chci ještě této noci Kelhurum vzít naše koně a chci také zajmout Šiř Sarnureka, jejich šejka. Chci ho vynést z ležení tak, aniž to kdo zpozoruje. Proto je nutné, abyste zachovali klid, dokud tyto dva úkoly neprovedu." „Co praviš, effendi? Chceš svého koně vyvést - to je sice těžké, velmi těžké, přece však nikoliv nemožné, ale zajmout šejka a z ležení ho vyvést, to nikdo nedokáže, ani ty sám." „A jakže

ty smíš podobná slova říci tváří v tvář mému sídi?" vmísil se Halef do hovoru. „Effendi vykoná všecko a vždy, co si umínil a pro něho je snadné i to, co jiní po- važují za nemožné. Chce-li se zmocnit Šiř Samureka, tedy se ho zmocní; můžeš na to spoléhat. Což nevidíš, že jsern zde já, který již mnohou nesnadnou věc provedl? A co chceme dpkázat, to také dokážeme a prosadíme, při čemž je úplně lhostejné, je-li při mně on, nebo já při 136

něrn; hlavní věcí je, abychom byli spolu. Zahubili jsme medvědy nesmrtelnosti a zachránili jsme vás z jejich tlap. Není to obtížnější, než vyvést z nějakého tábořiště dva koně a nějakého šejka?" „Pro mne by to bylo nemožné, hadži, avšak věru jste lidmi, jejichž úmyslům a činům nikdo nedovede zbraňovat a proto vám nesmím odmlouvat. Jaký důvod však máte, že chcete zajmout šejka?" „Chceme ho donutit, aby vrátil peníze, které patří khandžimu z Kol." „Ale podržíte ho pak v zajetí a dopravíte ho do Koi, abyste ho tam dali potrestat pro založení požáru?" „Ne," odpověděl jsem, prve než Halef mohl otevřít ústa. „Řekl jsem ti již, že nenáležím k policii koiské. Jakmile dosáhnu svého účelu, propustím ho na svobodu." „Propustit - effendi! Loupežníka a vraha, který nás chtěl dát medvědy roztrhat, který ukradl vaše koně a který by vás rovněž medvědům předhodil, kdybyste mu padli do rukou? Považ, co to znamená! Takovou shovíva- vost byste nemohli před Alláhem zodpovědět a všecky hříchy, jichž by se Ještě tento šejk Kelhurů v životě do- pustil, měli byste na svědomí. Mohl by ses, efTendi, vskutku odhodlat vložit na sebe takové břemeno hří- chů?" „Jak vidíš." „Pak tě vůbec nechápu." „Oh! Právě jsem již na sebe přijal neméně těžké břímě." „Kdy? Jak?" „V témž okamžiku, když jsem se s vámi smířil. Šiř Sa- murek je lupič a vrah. Dobrá! A čím jste vy? Chtěl mne usmrtit, kdybych upadl v jeho moc - i vy jste mi ukládali o život. Vám jsme již k svobodě pomohli a jemu ji chceme také darovat. Nerovná se ten skutek onomu? Ano, pro vás jsme víc vykonali, mnohem víc, než pro něho vykoná- me, neboť, ač jste byli našimi nepřáteli, života jsme se odvážili, abychom vás zachránili před medvědy; pro něho se však neodvážíme vůbec ničeho." „Kelhurové však jsou našimi protivníky, a my s nimi žijeme v krevní mstě." „Co je mi do toho? Vy jste se nazývali také našimi pro- tivníky a přece jsme vám odpustili. Před malou chvíli jsi 137

začal tak pěkně a přesvědčivě hovořit o smířlivosti a lásce - a náhle ti hoří krev pomstou nad Kelhury. Myslíš, že taková je láska, kterou Bůh vyžaduje? Myslíš, že je snad zásluhou milovat toho, kdo tě miluje? To není láska, nýbrž sobectví." „Ale--" „Jen kdo se naučil odpouštět, může skutečně milovat; láska však, která vedle sebe zná a trpí pomstu, nezaslu- huje název, jaký ji přikládáš. Jsi ještě velmi nezkušený nováček v lásce a pros Alláha a vzývej ho denně, aby tě ji lépe naučil. Dal jsem ti příklad. Snaž se nyní, aby se ti stala přítelkyní života. Pravím ti, že bez ní není štěstí a blaženost ani v životě vezdejším, ani po smrtí. Nesmíme se však již zdržovat pouhým řečněnim; jsou nutné skutky. Můžeš se upamatovat na výroky Šiř Samureka? Totiž na to, co ti říkal, když jsi tvrdil, že vás zachráním, ač jste mými úhlavními nepřáteli?" „Nevím, na který jeho výrok narážíš?" Řekl: „Při sám Alláh a při mé duši, kdyby tak přece učinil, sám bych pochyboval o správnosti islámu a zrak svůj obrátil bych k tomu Bohu, který se vtělil v člověka, aby hříšníky spasil a ztracené nalezl." „Mašallah - divy boží! Znáš jeho výrok tak přesně, jako bys byl při tom, když jej vyřkl. Jsi vševědoucí, efíendi?" „Ne. A víš snad také, jak se vyslovil o kříži a med- vědovi?" „Ano." „Pomozte tedy, abychom mohli vyhovět jeho přání. Nechť také Kelhury osvítí poznání, že nenávist a msta vždy plodí jen nenávist a mstu, kdežto láska je matkou vykoupení a dcerou spasení." „Jak ti můžeme býti nápomocni, effendi?" „Jakmile Šiř Samurek zítra ráno prvním pohledem utkví na musallah, nechť uzří splněni toho, co učinil za podmínku ve svém posměchu: nechť uvidí medvěda stát před vchodem s křížem v předních tlapách." Tmavý zrak Saliho se pronikavě a zkoumavě střetl s mým pohledem, zároveň však jevil úžas. „Jaká je to myšlenka!" zvolal. „Effehdi, počínám tušit, kde vyvěrá pramen tvých úspěchů. Nejsi otrokem kisme-tu, nýbrž sám řídíš kismet svou vůlí." 138

„To ty můžeš také." „Nikoliv. Nemohu a kromě tebe to nedokáže také jiný člověk. Kdože ti propůjčil tolik moci?" „Neřekl Jsem ti, že láska je matkou vykoupení? Tvůj kis- met je tyranem, před nímž se plazíš v prachu jako červ, jehož může kdokoliv rozšlápnout, červ, který žije z tuku tvých kostí a krmí se vůlí tvé duše; ohlušuje tě, takže ani neslyšíš chřestění otrokářského řetězu, na němž tě vleče; zaslepuje tě, takže nepoznáváš pravou svobodu. Kismet píše své zákony krví tvých tepen a udílí ti rozkazy hlasem náruživosti, které otravuji tebe, a spolu s tebou všechny pravověmé, jako jed hašiše, ačkoliv se přetvařuje jako by

tě jimi chtěl osvěžovat. Tobě je každý svobodný úsudek zakázaný. Nesmíš mít přáni, naději, neboť kismet již předem určil každičký dech vánku, který pohybuje tvými kadeřemi. Žezlem toho tyrana je násilí a islám je učením, které kismet hlásá. Váš posvátný kamara, půlměsíc, není přece odvozen od měsíce, nýbrž od zakřivené a zakrvácené šavle Mohamedovy, kterou on, aby své sbory v boji rozohnil, vztyčil v bitvě na oštěp místo korouhve. Se slovem „kismet" hnali Mohamed i jeho nástupci své bojovníky do náruče smrti; a láska byla nucena žízní zemdlít a hasnout mezi vámi při studnicích vašeho kts- metu, v nichž nebyl život. Přestože se sami považujete za vyvolené děti Alláhovy, jste vlastně nevolníky své nená- visti, msty a nesmiřitelnosti. Kismet vás oloupil o svobodu, o energii, o rozmach síly. Jste nuceni vléct se životem zesláblí a zbaveni světla, jak vám předpisuje temné, nespravedlivé a neúprosné fátum a jestliže poznáte křesťana, jemuž bůh lásky, moudrosti a spravedlnosti propůjčil schopnost, aby zasahoval v osud nejen svůj, nýbrž i jiných tvořivě a přizpůsobivě, voláte „mašallah", a nemůžete pochopit, že on je schopen s malou námahou vykonat něco, co se podle vašich názorů dolýká hranic nemožnosti. Kismet poručil Šiř Samurek, aby nám ukradl koně; já však jsem se kismetu vysmál a pro své koně si dojdu. Váš kismet mu nařídil, aby vás vydal chrupu medvědímu k sežrání a věru málem byste kismetu propadli; já však, muž na osudu nezávislý, jsem uvedl v posměch predur- 140

cení vaší ohavné smrtí a zachránil jsem vás. A budu také, aniž si vyžádám dovolení nebo schválení kismetu, na Šiř Samureka naléhat takovým způsobem, že to bude mít vliv na celý jeho pozdější život." Vyjadřoval jsem se přiměřeně zvykům a názorům Sáli ben Akvila, a kazatel také pozorně naslouchal mé řečí, aniž mne přerušoval. V jeho zraku se jevilo přání po pra- vém poznání. Jakmile jsem zmlkl, vztáhl ke mně ruku a pravil: „Effendi, pokud má paměť sahá, toužila vždy má duše po světle, avšak stále jen nacházela stín a soumrak. Nemohu tak rychle pochopit tvá slova, jak bych si přál; avšak pohroužím je hluboko do své paměti a doufám, že v nich setrvá jiskra, která později vyšlehne jasným plamenem. Jsem kazatelem islámu a přesto vše jsem byl ochoten vykonávat krevní mstu. Ty však nejsi učitelem své víry a přece jsi prokazoval dobrodiní svým nepřáte- lům. To je pro mne pobídkou k vyrovnání. Budu o tom přemítat a pak učiním, co se bude líbit Alláhovi." „Jak poznáš, co se mu bude líbit?" „Hlas mého srdce mi to poví." „Tedy týž hlas, který ti předpověděl, že mahdi již záhy přijde?" „Ano." „Zkoumej tedy své srdce důkladněji než dosud, dříve než ten hlas uposlechneš. Jeden starý učitel pravil: „Srdce lidské je bez klidu, dokud se v Bohu neuklidní." -Dopřej svému srdci, aby spočinulo v lůně věčné lásky a nebudeš potřebovat žádného mahdiho." „Také o tom budu uvažovat, effendi a jaký na mne mělo účinek tvé milosrdenství, to ještě poznáš. Včera jsi ve mně poznal hlasatele islámu a dnes nejen naslouchám tvé řečí a tvému výkladu, aniž se nad tím rozhorluji, nýbrž slibuji ti nadto, že uvážím vše a podrobím pečli- vému zkoumáni a mimo to přijímám bez hněvu tvou po- bídku, abych ti pomohl při vztyčování kříže. Stačí tí to pro tu chvíli?" „Stačí. Pomůžeš nám tedy?" „Pomohu. A jestliže se had mým jednáním rozhorlí pro- rok, doufám, že jeho hněv nepotrvá věčné." „Být tebou, staral bych se o Mohameda a jeho hněv tak, 141

jak se staral o tebe on, když před tebou rozevírala tlamu stará medvědice." To již bylo starému Akvllovi, který do té chvíle mlčky naslouchal, přece jen trochu mnoho. Seděl dosud na zemi s nohama zkříženýma, ale teď se ozval napolo hněvivě: „Jakou to řeč musím slyšet, aniž smím za to na tebe plivnout, jak bych byl povinen. Tupíš našeho proroka, ef- fendi! Za to budeš potrestán." „Zcela tak, jak potrestá vás oba, má-li k tomu ovšem chuť." „Nás? Proč nás?" „Nebylo větším rouháním, že vy, moslimové, v nej- horším okamžiku a nejsvrchovanější nouzi jste vzývali ni- koliv Mohameda, nýbrž Boha křesťanů? Či jste nevolali oba, že vám už nikdo jiný nemůže pomoct, než Isa, syn boží? Pravil jsem, že vám Mohamed nepomohl; vy však jste říkali, že vám pomoct nemůže. Kým byl víc uražen? Mnou nebo vámi?" „Mlč, effendi! To byly okamžiky, v nichž žádný člověk nemůže dbát o to, co mu vyletí z úst. Pomoc nám přišla jako zázrakem, přišla, když jsme vzývali Boha křesťanů. Proč nám nepřispěl Mohamed, když jsme ho vzývali? Byl tedy tvůj Isa mocnější než náš prorok - to je pravda a můžeme to říct, aniž se musíme obávat, že se tím dopouštíme hříchu. Prorok snad spal - kdož ví! Já tomu nerozumím. A jestliže můj syn, který zná islám a všecky jeho výklady, je ochoten vztyčit s vámi kříž, tím spíše je dovoleno mně, jenž nejsem alimem, učencem, pomoct vám. Cítím dosud blízkost smrti ve svých údech; a ty, ef- fendi, jsi nás vrátil do života. Mohu-li ti nějakým způso- bem za to projevit dík, nebudu se na to dotazovat nikoho na světě, ani Mohameda. Pověz nám tedy, efíendi, jak ti můžeme být užiteční." Oba, otec i syn, byli dnes zcela jinými lidmi, než včera a

věřil jsem, že ta změna nepotrvá jen přes zítřek. Především jsme zhasili kahan, takže Kelhurové nemohli z tábořiště spatřit ani nás ani naše stíny, a poněvadž se tak stalo rychle, spíše si mohli pomyslet, že byl kahan překocen medvědy. Nato jsme, použivše nožů, přiřízli a zkrátili kůl, jejž jsme zvolili za příční trámec kříže, svá- 142

žali jej pevně řemeny s delším kůlem a tak jsme vyrobili kříž. Pak nastala nejobtížnější práce. Spojenými silami jsme vyvlékli mrtvou medvědici před kapli a vystavěli z jednot- livých kamenů hráz, o níž jsme tělo zvířete opřeli a vzty- čili, takže se zdálky zdálo, jako by medvědice stála na zadních tlapách. Konečně jsme zarazili kříž do hromady kamení a zevšad jej podložili a podepřeli, načež jsme na příční kůl přivázali přední tlapy medvědice asi tak, jako by zvíře kříž drželo. Provazů a řemenů k pevnému svázání a balvanů a kamení k bezpečnému opření jsme měli dost. A potom se nám již nechtělo zdržovat v pusté svatyni. Dovlekli jsme jen zabitá medvíďata do pozadí, načež jsme musallah opustili, sebravše své zbraně. Místo, které mohlo být tak osudné nám jako Bebbehům, bylo nyní střežené jen mrtvou medvědicí. Chtěl jsem se vrátit na stejné místo nad tábořiště Kel- hurů, kde na mne Halef odpoledne čekal, poněvadž to místo k dalším podnikům se zdálo nejvhodnější, ježto jsem ho již znal a cestu k němu i do ležení jsem znal také. Vypravili jsme se tam a kráčeli jsme tiše a opatrné, neboť zvědavost mohla Kelhury přivábit ke svatyni, zvláště když její osvětlení zmizelo. Plížil jsem se vždy o nějaký kus cesty napřed. Na štěstí nám nevběhlo nic podezřelého do cesty, takže jsme dorazili na skalní ostroh nad ležení, aniž nás kdo zpozoroval. Bylo však třeba ještě před ranním úsvitem vykonat dvě obtížné věci; v prvé řadě jsem chtěl již mít naše koně a za druhé, ke koním také šejka. Byl jsem nucen vykonat to sám, poněvadž mně nemohl ani Halef ani některý Beb-beh pomáhat. Snad mohli a nevím, proč by něco podobného nedokázali, avšak pokud jsem Halefa znal, mohl se při veškeré své osvědčené spolehlivosti dopustit chybičky, která nám mohla být osudná. A pokud jde o Beb-behy, nepřesvědčil jsem se dosud o jejich zručnosti. Mimo to jsem dosud neznal jejich pravé smýšlení vůči sobě, takže jsem raději odevzdal oba do střežení Halefovi, aniž to zpozorovali. Otec i syn byli ostatně naplněni hořkostí i vztekem 143

proti Kelhurům a při svých povahách by jistě víc dbali o svou pomstu než o můj účel. A nějaký neprozřetelný čin mohl rázem všecko pokazit. V takových případech je nutné mít na zřeteli jen a jen výsledek věci, nikoliv nějakou osobní choutku, a že by Bebbehové byli ducha tak vytříbeného a srdce tak zmužilého, aby se dovedli ovládat, o tom jsem pochyboval. Napomenul jsem všecky tři, aby své místo za žádných okolností neopouštěli a naprosto tiše se chovali, odevzdal jsem Halefovi obě své ručnice, které jsem s sebou z po- chopitelných důvodů vzít nemohl a počal jsem sestupovat ze svahu, což bylo při panující tmě mnohem obtížnější, než ve dne. Nemohl jsem zkrátka, jak se lidově říká, ani vlastní dlaň rozeznat před očima a musel jsem spoléhat na hmat. Proto jsem sestupoval většinou po čtyřech, krok za krokem a hřbetem napřed, asi tak, jako když se leze z půdy po žebříku. Mým cílem byl především ten skalní zásek, totiž rozsedlina, z jejíhož hořejšího okraje jsem odpoledne vyslechl rozumování Šiř Samureka o možnosti a nemožnosti záchrany Bebbehů. Potřeboval jsem vědět, kde se vlastně šejk uložil a co dělá. Po delší době jsem dorazil ke známé houštině kapra-din. Všude byla tma - v celém tábořišti nebyl nejmenší oheň. Kde vězel šejk? Pode mnou v rozsedlině, kde jsem ho ve dne viděl, nebo někde jinde? Spoléhal jsem, že si mohu tuto otázku zodpovědět sám, řeknu-li, že vězí v rozsedlině, neboť v celém okolí tábora nebylo pohodlnější místo a náčelník, velitel, zkrátka osoba nejpovýšenější, třeba to byl desátník na polní stráži, vyhledává si vždy nejpohodlnější místo, ponechávaje svým podřízeným místa horší. A šejk Kelhurů byl přece také jen člověk. Ale byl-li tam sám, nebo zda se tam válel na měkkém mechu ve společnosti jiných znamenitějších Kelhurů, to již byla podstatnější otázka. Někde vpředu jsem slyšel jakési hlasy; všichni Kelhu- rové tedy nespali. To jsem ostatně očekával, neboť napětí, jak skončí v musallah el amwat večerní hodokvas medvědí, zajisté u mnohého zapuzovalo spánek. Ale rovně pode mnou, tam, kde jsem chtěl hledat a nalézt Šiř Samureka, bylo ticho - až příliš ticho. Plazil jsem se 144

svrchovaně opatrně po obrubě rozsedliny dolů, dorazil jsem konečné až do údolí a vklouzl jsem mezi stěny skal jako had. Podnik to byl velmi nebezpečný: vždyť jsem mohl každou chvíli hmátnout na některého Kelhura. Nade mnou hustá střecha listnatých stromů a kapradin, kolem mne skály, všude noc - byla tu věru tma Jako v pytli a sluchem jsem rovněž nerozeznával nic. Spoléhal jsem tedy jen na cit ve svých prstech, hmataje kolem a pak - také na svůj nos, ano, na nos! Nechť si

čtenář nemyslí, že by mně nemohl právě zde čich posloužit. Takový přepych, jakým je prádlo a zvláště prádlo čistě vyprané, v Kurdistanu neznají, nebo je aspoň znají ukrutně málo. Obyčejný Kurd mění svůj oblek do roka dvakrát, totiž na jaře a pozdě na podzim, když je ovšem vůbec tak šťastný, aby si udržoval letní a zimní oblek. - A mýdlo? Bůh uchovej! To je pro Kurda takový nesmyslný přepych, asi jako ústřice pro výhyb-káře nebo posunovače na severozápadní dráze. Lze si tedy pomyslit, že takový nefalšovaný syn kurdis- tanské přírody má okolo sebe řádný vzduchový obal, který voní na několik kroků a nemůže být přehlížen ani nejdobromyslnějším nosem. U nás jsou jen dva výrazy podle mého soudu, jimiž by bylo možné něco podobného ovšem jen přibližné naznačit, totiž „načichnout putykou", „udeřen být vzduchem časně zrána otevřeného uzenář- ského závodu." Hmatal jsem tedy a čenichal zvolna, postupuje do roz- sedliny, aniž jsem narazil na překážku. Ale doplíživ se až do pozadí, zaslechl jsem pravidelné, klidné, poněkud těžké oddechování spícího člověka. Kdo to mohl být? Jen a jen Šiř Samurek! Holá! Právě okolnost, že Jsem ho příliš nosem necítil, potvrdila mou domněnku - vždyt byl šej- kem, mužem zámožnějším a sebe dbalým, takže nemusel být zrovna obklopený obalem penetrantního zápachu, jako některý chuďas. Plazil jsem se k němu a dotýkal jsem se zvolna a lehce konečky svých prstů jeho obleku. Spal pevné a byl v roz- sedlině sám, bez svého generálního štábu a to byla zase okolnost, že jsem si ani šťastnější nemohl přát. Dobře a srdečně smýšlel se mnou svatý kismet, ačkoli jsem jej 145

nedávno nepříliš přívětivě kritizoval, posmívaje se mu, avšak to zas právě bylo důkazem, že takový kismet je na- prosto bezcharakterní, ukrutné málo ctižádostivý a své důstojnosti nedbalý, ba věru nicotný pojem. Rozumí se, že jsem mnoho času nepotřeboval k něja- kému rozhodnuti a provedení nahodilého úmyslu: drsné popadnutí - dva údery pěstí do skráně - a šejk byl mým zajatcem. Omdlel. Přehodil jsem si ho přes rameno, vztyčil jsem se a nesl chlapíka toutéž cestou, kterou jsem přišel. Že by mně při tom někdo zaslechl, jsem se neobával; jediná obtíž po- zůstávala v tom, že jsem musil vystupovat s takovým břemenem po tmě do kluzkého svahu. Ale i tuto nesnáz jsem překonal a dorazil na návrší se šejkem, aniž se mě na cestě probral z mrákot. „Jsi to ty, sídi?" ozval se Halef, když zaslechl konečně mé kroky. „Ano." „Měl jsi štěstí?" „Neobyčejně. Přináším Šiř Samureka. - Ticho! Máme vyhráno i pro případ, kdyby se mě nepodařilo ještě do úsvitu vyvést z ležení naše koně." „Není Boha kromě - - ! Šejka přinášíš? - Effendi, to je zas kousek, jenž bych nedokázal." „I - snad přece, ale věřím ti rád, milý Halefe! Těžkého chlapa v takové tmě vynést zdola až sem na rameni, to by tě již stálo dost potu." „Nejen to, avšak nalézt ho a omráčit, aniž to kdo zpo- zoroval, je výkonem ještě obtížnějším. A co s ním vlastně?" „Svážeme ho, aby se nemohl ani hnout a do úst mu dáme roubík. Vypravím se znovu dolů, abych se ohlédl po koních. V mé nepřítomnosti ho bedlivě střežte a nemluvte s ním dokud se nevrátím. Pohrozte mu jen, až se probudí, že se nesmí odvážit hlasitějšího projevu, nechce-li, abyste mu vrazili nůž do srdce." „Dej mně nůž, effendi!" pravil starý Akvil rychle. „Budu hlídat, aby tento pes ani ústa nerozevřel bez polechtání žeber. Chtěl, aby nás medvědi sežrali a za to vytrpí sto- násobnou smrtelnou úzkost, kterou jsme přestáli." „Nůž potřebuji sám," pravil jsem odmítavé. „Co jsem 146

nařídil, bude provádět hadži Halef Omar a nikdo jiný. Nemáte na šejkovi žádný podíl a každý váš pokus, mstít se mu, bych nejpřísněji potrestal. Já jediný jsem to, jenž ho zajal a mně jedinému patří jeho život i podle vašich zákonů a zvyků. Kdo by mne o tento můj majetek oloupil, byl by mým nepřítelem, na němž bych vyžadoval život za život. Jestliže se nechcete podle toho zachovat, lépe bývám bylo, kdyby vás medvědi rozsápali." Byl jsem nucen užít tvrdá slova, chtěl-li jsem Bebbehy zastrašit, aby se v mé nepřítomnosti na spoutaném da- rebovi neprohřešili. Žíznili po pomstě; já jsem chtěl šejka ušetřit. Halef mi porozuměl a prohlásil hned k mému uspoko- jení: „Můžeš klidně odejít, effendi. Halef bude bedlivě hledět, aby se zde všecko dělo podle tvé vůle. Kdo by prst vztáhl na tohoto šejka Kelhurů, ten bude mít co dělat J| s mým nožem. Řekl jsem a co řeknu, tomu dostojím." Byl jsem úplně přesvědčený, že by se tak zachoval, kdyby bylo třeba a odešel jsem. Zprvu jsem se držel směru, kudy jsem již dříve sestupoval, potom jsem od- bočil, sestoupil jsem téměř až k úpatí rozsedliny na- pravo, abych snáze dosáhl toho prodloužení palouku, kde byl můj Rih střežen Kelhury. Došel jsem šťastně na to místo, avšak byla tam právě taková, skoro bych řekl, rozkroj itelná tma, jako v lese mezi stromy pod hustými korunami a nebyla-li zrovna taková, bylo tam aspoň ta- kové temno, že jsem se nemusel obávat, že by mne Kel- hurové zahlédli. Kde však seděli strážcové a kde ležel můj hřebec? Ano - kdybych mohl nahlas říct „Ta'al!" anebo „Ta" a lahann!" -

pojď, pojď šém! - nebylo by trvalo jistě ani minutu a Rih by stál přede mnou, avšak nic podobného jsem si dovolit nesměl a proto jsem se položil na břicho a plazil se k místu, na němž jsem ho odpoledne spatřil. Tolik jsem rozumnému zvířeti mohl důvěřovat, že se z místa nehne a nedá se odvést ani násilně od té chvíle, kdy mne spatřil. Čekal zkrátka, až ho zavolám. Kdyby se někdo se mnou o to přel, podstoupil jakou- koliv sázku a také ji vyhrál, neboť sotva jsem urazil asi polovinu vzdálenosti mezi ním a sebou, zaslechl jsem 147

jemné, krátké a Jediné zafunění, které jsem až příliš dobře znal. Rlh mne již zvětřil. Každý jiný kůň by vyskočil, strhl ohlávku, zpřetrhal pouta a přiběhl ke mně, avšak vranik setrval v úplném klidu, poněvadž jsem mu na Jeho zafunění nedal znamení, aby ke mně přišel. Doplazil jsem se k němu, ohmatal jsem ho rukama a vypozoroval jsem pak z rozhrabané okolní luční půdy a zdupané trávy, že se Rih na tomto místě houževnatě bránil. Kelhurové ho patrné chtěli odtud převést, proti čemuž projevil hřebec tak houževnatý odpor, že toho na- konec zanechali. Dopustil jediné, aby ho připoutali řemenem ke kůlu, jejž zarazili do země. Kůň hadži Halefa mu zůstal věrný a ležel vedle něho. Lichotil jsem obezřetně svému dobrému hřebci a on mně lízal obé ruce jako nejvěrnější pes a projevoval svou radost tlumeným funěním. Tato „nerozumná" němá tvář um chtěla dát najevo, že se mu po mě stýskalo a že se raduje nad tím, že jsme se opět setkali. Že u koně nebyla hlídka, jsem dobře nemohl pochopit. Patrně Kelhurové přičítali úplně nezasloužený význam hlídce, kterou Šiř Samurek postavil v ústí údolí. Spoléhali na ni tak, že ani neuznali za vhodné nějakou druhou hlídku postavit u tábořiště s drahocenným koněm. Vytáhl jsem tiše kůl ze země, ovšem takovým způso- bem, aby se zdálo, že jej kůň znenáhla uvolnil a pak ze země vytrhl. Nato jsem hřebci přehodil řemen s kůlem přes šíji a dal jsem mu znamení, aby vstal. Ríh hned upo- slechl, a Halefův kůň se řídil jeho příkladem. Poněvadž jsem věděl, že mně bude můj hřebec stále v patách, což jsem nemohl očekávat od Halefova koně, vzal jsem ho za uzdu a vedl jsem ho za sebou přímo k místu, kde jsem vystoupil z lesa, abych vkročil na louku. Šťastně jsme došli až do hlubokého stínu košatých stromů, a teprve tam jsem se cítil před Kelhury v úplném bezpečí. Bylo arci neobyčejně těžkou úlohou proplétat se v hustém lese v průvodu dvou zvířat a v noční tmě přímo egyptské, tím těžší úlohou to bylo při sráznosti terénu, po němž jsme musili stoupat stále vzhůru. Okolnost, že koně v noci lépe vidí než člověk, mně značně ten úkol u- snadnila; vedl jsem koně Halefova a můj Rih kráčel za mnou zcela volně. 148

Věděl zcela dobře, že musi zachovat ticho a také Hale- fův kůň, jak se zdá, uznával, že je nutné postupovat obezřetně. Oba šplhali zvolna, opatrně se dotýkajíce pů- •jli, dy, za mnou; často jsme se zastavili, abychom si hmatem l zjednali jistotu a vyhnuli se balvanům nebo nepravidelně ? rostlým kmenům. Mohu směle říct, že nám trvalo tři |í čtvrtě hodiny, než jsme urazili cestu, která by byla za í příznivějších poměrů trvala sotva čtvrthodinu. | Očekával jsem, že Halef nás uslyší, jakmile přibudeme | k místu, kde nás očekával. Netrpělivý hadži již nemohl S; svému rozčilení klást meze; jakmile zaslechl dusot koní, jVA ještě dřív, než nás uzřel, tázal se rychle - ovšem nikoliv příliš hlasitě: „Kdo sem leze? Jsi to ty, sídi?" „Ano," ozval jsem se. „Hamdulillahl Bohu čest a chvála, že tě k nám zase přivedl. Již jsem soudil; že jsi někde uvázl. Ale slyším, že nejsi sám. Již zas někoho vlečeš?" „Ano." „Koho?" „Koně." „Není Boha kromě Boha! Naše?" „Tvého a mého." „Alláh akbar - Bůh je veliký, avšak obdiv můj je téměř ještě větší, že se ti podařila tak nesnadná věc. Byl jsi při tom zraněn, nebo se přihodilo něco koním?" „Nepřihodilo se nic." „Pak je tvé dílo zázrakem a můj úžas vzrůstá do ohromných rozměrů, takže bych si přál, abych svému vlastnímu vzrůstu mohl přidat stý díl toho úžasu. Pak bych byl mužem jako hora. Effendi! Jsem nucen dát Říhovi upřímný polibek a také svou starou herku musím pohladit. Toto shledáni mne těší skoro tak, jako kdyby přišla Hanneh, nejsladší a nejlíbeznější růže všech žen a panen, aby mne pozdravila a uvítala." Přihopkoval ke mně a lichotil koním právě tak, jak se vyjádřil. Při tom se všestranně vyptával. „Pověz, jak se dařilo zde?" zarazil jsem jeho zvědavost. „Všecko je v pořádku?" „Všecko, effendi." „Hovořili jste s naším zajatcem?" 149

„Jen já sám, a to velmi stručně. Bebbehům jsem to za- pověděl. Šiř Samurek, procitnul z mrákot, choval se chvíli zcela tiše, potom se však převaloval a vrtěl sem tam, takže jsem se již obával, že jeho provazy povolí. Vytasil jsem nůž, dal jsem jeho kůži pocítit ostří hrotu a prozradil jsem mu, že jeho duše okamžitě podnikne vycházku do předpeklí, opováží-li se vykonat jen nepatrný další pohyb. A vida! Chlapík pak ležel bezvládně jako upečený skopový hřbet s dušenou rýží, vykládaný pepřem a hrozinkami na ušpiněné pánvi teheránského

pouličního kuchaře. Věru, sídi, od té chvíle již nepohnul ani knírem." „Ví již, kdo jsme?" „Neřekl jsem mu to; ah snad už o tom má předtuchu." „A Bebbehové? Jak se k němu chovali?" „Netečně. Nemluvili, leželi a počítali hvězdy. Vůbec jako by zde nebyli. Myslím, že náš Kelhuř o nich ani neví." Rozumí se, že jsme jen šeptali; nyní však jsem prohodil hlasitěji: „Přivaž koně tam nalevo ke křovinám, aby se mohli pást a pak se uložíme ke spánku." Položil jsem se do trávy k Bebbehům a šeptal jim, aby nehovořili, nýbrž aby se také vyspali. Šiř Samurek jich tedy ani neviděl ani neslyšel a nevěděl tedy, že se jim vý- borně daří v jeho bezprostřední blízkosti; také se to hned dovědět neměl, nýbrž až později. Byl jsem unavený a Halef rovněž; nebylo také divu. Připadla na něho prvá stráž a já převzal druhou, abych při rozbřesku dne byl svěží a mohl pozorovat svého zajatce. Poněvadž jsem se mohl spolehnout na bdělost Ha-lefovu, přijal jsem od něho své ručnice a záhy jsem usnul. Asi hodinu po půlnoci mne probudil. Záhy nato jsem zaslechl jeho volné pravidelné odde chování. Bebbehové chrápali jako o závod; zato jsem ne mohl postřehnout dýchání šejkovo. Soudil jsem z toho, že nespal, nýbrž stále bděl. Jaké myšlenky a pocity se mu kmitaly mozkem? Jak si byl jistý, že se mu jeho záměry zdaří! A jak hrdě mluvil o mně a Halefovi! A nyni zde ležel spoutaný a opatřený roubíkem, jsa zajatcem „džaura", jehož chtěl před několika hodinami dát na pos pas medvědům. l 150

Kolik takových nocí jsem probděl na osamělé stráži v cizích zemích, v prériích a pralesích, v džunglích a jiných pustinách! Ale ani dvě takové stráže si nebyly navzájem podobné, vždy a vždy byla jiná situace. A přece při nich bylo něco stejného, totiž stejná - barvitost pří-zvuku, řekl bych, stejná nálada, stejný základní zvuk, někdy s akordem do moll, někdy do dur, vždy však harmonický, který se v duši rozechvěl, totiž pocit blízkosti boží, jakási ve všech záchvěvech mozku a čivu pociťovaná přítomnost Toho, jenž je nejsvrchovanější silou a zároveň nejsvrchovanější láskou, jakási oblažující pro-nikavost vnitřního přesvědčení, že mé kroky řídí nekonečně milosrdná moudrost v to nebo ono místo a že mne i dále bude vodit světem. Jako směšně nepatrná kukla maličkého motýlka, jenž se v ní z červíčka vyvíjí na rozevřené dlani ohromného giganta, právě tak spočívá člověk tělem i duší s celým svým cítěním a myšlením, s celým svým doufáním, očekáváním, pochybováním a blouděním ve svrchovaně mocné ruce boží, která ho však nechce zdrtit, nýbrž jemně ho přivádí k pozemskému štěstí a pak k blaženosti nebeské. A - považoval by to kdo za možné? - červíček se od- važuje pochybovat o jsoucnosti giganta, jehož pěst ho může zdrtit bez námahy. Červíček by chtěl zemi i nebe - přemistrovat, snaží se odvěké zákony světa kritizovat, chce bořit jeho chrámy a ztroskotávat oltáře, sám sebe chtěje za první a poslední, snad i jediný konečný účel tvorby světa povýšit, snaží se vypátrat atomy a molekuly, aby z nich vytvářel sluneční soustavy, které jen proto z nich kdysi povstaly, aby se v ně zase rozpadly. Jak jinak, zcela jinak se daří srdci, které bije v pevné a neochvějné víře, že spočívá v náručí lásky věčného Otce a že je povinno řídit se jeho moudrosti, třeba nechápalo a nepoznávalo jeho úmysl. Jak nevýslovně šťastně žije v tiché a teplé důvěře v Boha, zatim co kolem běsní bouře. Jaké je štěstí v důvěře, kterou nelze žádnými po- chybnostmi zviklat a žádnou, ani nejsubtilnější hyperkri- tikou pobloudit. Jak často jsem porovnával své pocity, touhy a skutky s příkazy božími a jak často jsem nenalézal ani jediiiou, známku, že bych byl sám sebou, totiž, že by byl ten 151

soudce v mém nitru se mnou spokojen! Člověk, Jenž v pocitu a ve vědomi svého křesťanství hrdě vztyčuje šíji, není pravým křesťanem. Ten jistě nezasedne nikdy za stůl soudcův, aby sám sebe soudil, neboť kdyby to Jen jedenkrát naprosto upřímně a. bez samolibosti učinil, stal by se skromným a pokorným, místp aby byl hrdý! - Sedě za té temné noci poblíž usnuvšího Halefa a chrá- pajících Bebbehů, zcela těsně vedle zajatého šejka, pře- mítal jsem a slyšel jsem každý zvuk, přerušující ticho. Vlhký dech zemských hlubin vystupoval k horám a ko- nečně zastřel oblohu svým hustým, neproniknutelným mlhovým pláštěm. Občas mě prozradil krátký a rychlý závan, že někde poblíž se vzduchem kmitl watwata, noční tulák, netopýr, zamávav nade mnou svými neslyšitelnými blánami, občas mne poučil slabý šelest vysoké haluze, za nímž následovalo chřestění spodnějších větví, že na noční pastvu si vyšla žravá singab, poletucha; někde při roz- bořené svatyni zacvrlikal noční sursur, cvrček, jehož rol- ničkový zvuk se nesl na vlnách mlhy až ke mně. A také se z údolí občas ozývalo temné duté „bubuhú" mohut- ného bajkuše, výra. Všude byl tedy život, noční chvat a shon po kořisti, loupeží, pastvě! Ani noc nepřináší mír do obrovské zvířecí říše! A lidé? Dole, v údolí tábořili Kelhurové - lupiči denní i noční, mnohem nebezpečnější, než všichni dravci čtvernozí a pernatí. Jejich myšlenky se asi dychtivě soustřeďovaly k

musallah el amwat. Tito lidé věděli a byli přesvědčeni, že tam praskají lidské kosti mezi mohutnými čelistmi medvědů a že půda bývalé svatyně se rdí,krví mučed- níků. Možno-li však nazývat jen loupežníky tyto polodivoké lidi, k nimž dosud nepronikla kultura jiná, kromě arab- ské? Smutné, velmi smutné byly mé úvahy, z nichž mne vyrušil v mé bezprostřední blízkosti slabý šramot. Na- slouchal jsem. Suchá větévka praskla vedle mne a pak se mne zmocnil pocit, Jako by se po trávě posunoval těžký předmět. Vztáhl jsem ruku, abych se dotkl Šiř Samu- reka; byl bych se měl dotknout jeho hlavy - avšak sáhl jsem do prázdna. Ah! Spoutaný přes tuhé svázání se pokoušel o útěk! 152

Odsunoval se zvolna z místa, na němž ležel, asi tak jako hlemýžď; do té chvíle se však nedoplížil dál než na ně- kolik pídí, takže bylo snadné jeho hlemýždí postup zarazit. Chtěl se bránit kopáním a převalováním, avšak dal jsem mu hned šeptem výstrahu, abych neprobudil ostatní spáče. „Lež tiše; jinak ucítíš hrot mého nože pod žebry!" Uznal, že je lépe poslechnout než nesmyslně vzdorovat. Popadnul jsem ho a uložil jsem ho do dřívější polohy; pak jsem se k němu posadil tak těsně, že bych jakékoli opakování jeho pokusů o útěk nejen slyšel, nýbrž i cítil. Tak jsem seděl, až konečně procitli první opeření po- slové ranního svítání a spustili svůj vysoce naladěný sbor, ačkoliv bylo dosud všude temno. Probudili ze spánku Halefa, po němž procitli i naši Bebbehové. Těžkými mraky zahalená obloha se počala zbarvovat do šedá. „Smím mluvit, eflendi?" ozval se tiše Halef. „Nebo mu- síme i nyní mlčet?" „Raději mlč!" pravil jsem. „Není tu nic důležitého, co bys mně mohl říct. Za to bude i pro tebe zajímavé pozo- rovat šejka. Přesunu ho do jiné polohy, aby vás hne.d ne- mohl spatřit." Posunul jsem Šiř Samureka o několik stop, pak jsem vytasil nůž a přitisknul jsem mu jeho hrot na prsa, pravil jsem: „Dosud ti uzavíral ústa pevný roubík; odstraním jej, abys mohl snáze oddechovat. Také ti dovolím odpovídat na mé dotazy, avšak jen tak, abych to slyšel sám a nikdo jiný. Promluvíš-li hlasitěji, nebo odvážíš-li se volat o pomoc^ bude to poslední výkřik v tvém životě, neboť v tom okamžiku ti uvázne v srdci můj nůž." Nato jsem ho zbavil roubíku. Šiř Samurek zalapal několikrát mocně po vzduchu, oddechoval prudce a tázal se konečně, vyrážeje ze sebe slova trhaně, avšak tiše: „Suker chodech - bohudík! Málem bych se již zadusil! Kde jsem a jak jsem sem přišel?" „Uvidíš a dozvíš se záhy, aniž budeš potřebovat zdlou- havé vyptávání." „Chci aspoň vědět, kdo jsi." J^ni své jméno nepotřebuji říkat. V krátké době uhodneš sám." 153

„Jsi zajisté ďábel, nic než ďábel, neboť jsem byl náhle mrtev a když jsem se navrátil do života, byl jsem spou- taný roubíkem a položený na zcela jiné místo. Něco po- dobného by mne nemohl učinit lidský tvor." „Ďábel rovněž ne, neboť bys neprocitl zde, nýbrž v džeheně. Uložil jsem tě tak, abys měl hlavu o něco výš. Rozhlédni se nad sebe a dopředu - snad poznáš, kde jsi. Nezapomínej však na mou výstrahu! Jediný hlasitější zvuk tě uvede do náruče smrti. Zatím chci, abys mlčel." Uposlechl. Mraky mlhy se zvolna barvily, vždy světleji a lehký záchvěv svítání odhaloval vrcholky protějších hor, po nichž stále víc splýval do údolí. Údolí samo bylo dosud zahalené tmou. Nalevo zakrývala neproniknutelná mlha malý vodopád a nad jezírkem pod námi, kde Kelhurové tábořili, se rovněž převalovaly chumáče husté mlhy -v ležení byla do té chvíle noc. Pro nás však, nad údolím, se denní jas probouzel rych- leji, splýval po protějších návrších, až konečně dosáhl skal, před nimiž byla rozbořená svatyně. Dosud jsme ji sice Jasně neviděli, ale přece jen jsme ji už rozeznávali za hustým, stále víc řídnoucím závojem mlh. V tom trhl Šiř Samurek prudce tělem a vytřeštil oči. Bylo patrné, že se ho zmocnily úžas a strach, neboť uviděl před vchodem obrovskou bílou medvědici, vztyčenou a svírající předními tlapami kříž. Naše bezpečnost mne donutila k rychlé výstraze: „Neodvažuj se jediného hlasitějšího projevu, nebo ze- mřeš!" A znovu jsem mu nasadil nůž na prsa. Zavřel rychle oči, rozevřel je znovu, opět je zavřel a zase vytřeštil; ne- mohl se mýlit, nemohl již pochybovat; medvěd stál s křížem v tlapách nehybně a nezmizel mu z očí. Položil jsem Šiř Samurekovi ruku těžce na rámě, pravil jsem zvolna a důrazně, použiv slova, která vyšla z jeho vlast- ních úst: „Jestliže medvěd mrtvého kněze bude tam stát před vchodem do musallah a bude držet v tlapách kříž, pak uvěřím, že se Kára ben Nemsimu, džaurovi, podaří za- chránit vás z mých rukou. Dříve nikoliv. Jeho tvář zpopelavěla; oční víčka klesla a líce zapadly; 154

náhlý strach změnil muže téměř v mrtvolu. Oddychoval těžce, sípavě a sténavě; horký dech mu ovíval bezbarvé rty. Mlčel jsem, aby dojem slov i výjev, jenž se jeho zra- kům naskýtal, měly nerušený účinek. Trvalo hezkou chvíli, než ke mně obrátil hlavu a rozevřev oči, zmateně se mne tázal: „Jsi ty snad oním džaurem?" „Jsem Kára ben Nemsi," pravil jsem. „Alláh - Alláh - Alláh!" vzdychl třikrát a

zase trvalo chvíli, než se odvážil dalšího dotazu: „Onen medvěd se nepohybuje. Je snad - mrtev?" „Je mrtev." „Zdechl, nebo byl usmrcen?" „Byl proboden." „Kým?" „Mnou." „Mašallah! Před tím sežral zajaté Bebbehy." „Nikoliv." Trhl znovu tělem, protáhl se rychle a tázal se tak prudce, že se mu slova z úst jen řinula: „Žijí ještě?" „Ano." „Nezraněni?" „Nezraném." „Nevěřím, tomu nevěřím, nemohu a nesmím tomu uvěřit. To je lež! To není pravda!" „Neslyšel jsi dosud, že z mých úst nevychází nikdy lež?" „Ukaž mi je tedy! Nemohu ti dříve uvěřit, dokud je ne- uvidím." „Nuže, ohlédni se!" Otočil se na bok, takže mohl spatřit Akvila a jeho syna. Dojem toho pohledu byl ještě hlubší, než dříve* když spatřil medvěda. Vynutil z hrdla zmírající zasténání a zavřel znovu oči; jizva na jeho líci vystoupila krvavě rudě a na čele se mu napjaly žíly k prasknutí. Hrůza mu" vehnala všecku krev ze srdce do hlavy. Potom však zapadly jeho líce jako dříve, nabyvše smrtelné zsinalosti a ze rtů mu splynulo chroptivě, skoro neslyšitelně: „Bebbehové - na - svobodě - ! Džaur - je - zachránil -! A tam naproti - medvěd - drží v tlapách - - selib - -" 155

Pak se natáhl a ležel strnule a bez pohybu jako mrtvý. Promluvil jsem znovu zvolna a důrazně: „Přisám Alláh a při mé duši! Kdyby to přece dokázal, sám bych pochyboval o islámu a svůj zrak bych obrátil k tomu Bohu, který prý zemřel na kříži, aby hříšné za- chránil a ztracené nalezl." Šiř Samurek se vztyčil, pokud mu provazy dovolovaly, pohlédl na mne a zakoktal: „Opakoval jsi již prve můj vlastní výrok a znáš i tento zcela přesně. Jestli nejsi ďábel, pak ti Alláh sám pro- půjčil svou vševědoucnost, abys všecko vyslídil a mé úmysly dokonale mohl zvrátit. Vynesl jsi mne ze středu mého ležení, usmrtil jsi medvěda a zachránil Bebbehy. Nedivil bych se již, kdybys mým strážcům své koně po- bral." „Netřeba, aby ses tomu divil," pravil jsem, zakrývaje úsměv jen tím, že jsem se od něho odvrátil. „Pohlédni tam napravo, chceš-li vidět mé koně." Spatřiv je, zrudl temně. Oči se mu. zalily a jeho ústa šeptala: „Ďachel Alláh - prosím tě pro vůli boží! I toto jsi vyko- nal? Jestliže mně Alláh nepřispěje, pozbudu rozum." „Přeji si sám, aby ti přispěl, neboť musíš nyní svůj rozum pevně sebrat a podržet, nechceš-li spatřit jak všichni tvoji bojovníci budou zahubeni." „A - a - jak - by - to bylo - možné - -?" „Snadno. Tvůj lid v ležení uvidí za chvíli medvěda u musallah el amwat; nato budeš pohřešen. Tvých bojovníků se zmocní strach a hrůza. Pak ovšem nebudou vědět, co mají učinit, jakmile to pak zpozoruji, pozvednu hlas své barudy es sir, kouzelné ručnice, která neumlkne dříve, dokud bude jediný z kelhurských bojovníků naživu." Halef, jehož jazyk byl vždy nabroušený, se nemohl udržet a k mé pohrůžce připojil také svou, čistě po orien- tálsku: „A já, hadži Halef Omar, pomohu svému milému eflen- dimu provrtávat Kelhury, takže jejich těla se záhy budou podobat gharabilům, sítům, jimiž možno prohazovat datle. Okradli jste nás a chtěli jste nás předhodit medvědům, kdybyste nás ovšem chytili, což však by se ani 156

tehdy nepřihodilo, kdybyste nám do cesty nastavili stokrát sto hlídek a stokrát sto strážců. Za to zemřete nyní všichni, jestliže pozbudeš rozum. Ba věru! Správně řekl můj effendi, že je ti v tuto chvíli třeba víc rozumu, než pro všecek tvůj ostatní život." „Kdo jsi?" tázal se šejk. „Zajisté hadži Halef Omar, prů- vodce tohoto emira?" Maličký hadži se zabušil v prsa a pronesl hrdě: „Nemluv o mně tak stručně a neoslovuj mne tak .krátce! Mé jméno je delší, mnohem delší, než dokáže tvůj rozum v paměti udržet. Všichni, kdož mne znají a o mně slyšeli, vědí, že jsem hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas íbn hadži Dawud al Gossarah! Zapamatuj si to pro budoucnost a pamatuj si tehdy, kdyby té má koule poslala do nejhlubší a nejstrašnější díry dženeny všech džehen." Šejk nevzal na vědomí tento žvást nijak ironicky - ni- koliv, - ani mu to nenapadlo. Vždyť byl sám Orientálec a zvykl již na podobnou výřečnost. Naopak! Jeho tvář jevila svrchované leknutí a zděšení. „Co mám činit?" pravil a obrátil se ke mně. „Zvyn to zajisté v málo okamžicích. Je ti známo, emire, čím se proti vám tito Bebbehové prohřešili?" „Vím to," pravil jsem. „Že Akvil sám Je vinen ztrátou vašich koní?" „Vím." „A že vám Sáli ben Akvil ukládal o život?" „Vím." „A ty jsi přece bojoval s medvědy, abys je od smrti uch- ránil?" „Ano. Bylo to mou povinností." „To tedy bylo tvou povinností! Hm! A co zamýšlíš vlastně? Jak s nimi naložíš? Oba Jste proti nim v krevní mstě a poněvadž měli zemřít ať tak či jinak, chtěli jste jim patrně ušetřit hrůzu smrtelných okamžiků." „Mýlíš se. vím, co je odpuštění, pomstu však neznám. Daroval jsem jim svobodu. Mohou odejít, kam se jim za- chce, jakmile tě donutím, abys jim vydal jejich koně, zbraně, peníze a ostatní majetek." Šejk utvořil ze svých tváří podivuhodným svraštěním kůže hotový otazník; pak vyhrkl: 157

„A - to - mluvíš - vážně, emire?" „Naprosto vážně." „Ó, divy divů. Jaký to

ohromný a nepochopitelný zá- zrak spatřuji! Je tedy pravdou, co se o tobě vypravuje, že totiž prokazuješ dobrodiní i svým nepřátelům? Vis, že mezi mnou a vámi rovněž vládne krevní msta?" .Pravil jsem ti již, že nevykonávám žádné msty. „Ale máte mne ve své moci, mne, který vás chtěl usmrtit. Jak jsi rozhodl o mně a nade mnou?" „Učiníš-li vše, co od tebe požádám, budu tě považovat za přítele, vrátím ti svobodu a rozloučím se s tebou pří- telsky." „A co tedy vyžaduješ?" „Nemnoho. Předně vrátíš Bebbehům, otci i synovi jejich majetek, za druhé propustíš rukojmí z Koi se vším, co jim náleželo a za třetí vyplatíš do mých rukou deset tisíc piastrů, které Akvil ukradl krčmářovi, jemuž je odevzdám." „Odevzdáš? A co tobě zbude? Nemluv! Jaký budeš mít prospěch z toho, jestliže je odevzdáš a Akvilům pomůžeš k irtajetku? Co tím získáš?" „Mnoho, milý brachu, mnoho! Předně vědomí, že jsem byl poslušný příkazů své víry a to si cením víc, než vše ostatní. Isa ben Mariam nám přikázal, abychom milovali své nepřátele, abychom žehnali těm, kdož nám klnou, •a dobrodiní prokazovali tam, kde jsme nenáviděni - pak že se staneme dětmi svého otce. A vidíš! Pomyšlení, že svrchovaná láska boží je se mnou dnes spokojená, mne povznáší výš, než kdyby se mi k nohám nahromadilo bo- hatství země. Chápeš to?" Ba že chápal! Postřehl jsem, kterak Šiř Samurek zaťal zuby, jak se mu zachvěly rty, jak mu škubaly lícní svaly. Jeho tvář zrcadlila nedůvěru - ne - pohnutí, avšak jazyk mu nechtěl sloužit. Pak promluvil: „EfTendi," pravil, „zdá se, že jsi dnes dvakrát zvítězil nade mnou, nejprve odvahou a bojem, po druhé smířli- vostí. Nepovím ti, na čem jsem se v tu chvíli ustanovil, ale chci tě ještě jednou, ale naposled zkoušet: uvolni mně nyní aspoň ruce, effendi, chceš-li mně později dát celou svobodu." Byl to podvod, uskok? Zkoumavý pohled do jeho tváře 158

i zodpověděl mi tuto otázku přesně a bezpečně: „Nikoliv." Prořízl jsem jeho pouta a řekl jsem: „Nuže, nechť zvíš, jak jednám já, křesťan, kterému by se přívrženec Mohamedův potupně vysmál. Nejen uděluji tvým rukám volnost, nýbrž daruji ti svobodu úplnou. Můžeš odejít, kam chceš. Může-li té učinit pyšným a šťastným laciná a smutná sláva, že jsi oklamal důvěřivého muže, který tvé tváři uvěřil, ačkoliv jsi byl úplně v jeho moci a pomsta mu přikazovala tvou smrt, jdi a chlub se tím, komu chceš." V mém jednání bylo ovšem mnohem méně rozvahy, než bylo slušné, avšak zvláštní vnuknutí mě přikazovalo, abych jednal tak a nikoliv jinak. Důsledky byly patrné a slyšitelné hned. Akvil i Sáli hlasitě vykřikli a Halef rozpřáhl odmítavě ruce a volal: „Sídi! Sídi! Pozbyl jsi rozum? Buď poslušný příkazů své víry - co je mi do toho? - ale toto je přespříliš! Tvá odvážlivost začíná být ztřeštěná." Šiř Samurek pohlížel však na věc jinak. Vyskočil jako míč, zvedl ruce nad hlavu a volal: „Jsem svobodný, svobodný. Smrt byla jistá a dostalo se mně života! EfTendi! Dovršil jsi své vítězství! Vyslechni, co ti na to řeknu: Pohleď! Rozpřahuji ramena, rozevírám dlaně. Má levá paže směřuje k Mekce, kam obrací pra- vověrný moslim tvář, chce-li se modlit, má pravice směřuje však k Balt el Makdis, kde zemřel Isa, jehož vzýváš ty. A slibuji ti: ' Nikdy, pokud budu živ a dech bude ve mně, nezapo- menu na dnešní jitro, kdy jsem se tě naučil znát jako učitele lásky a milosrdenství; nikdy se již v mých prsou nesmí ubytovat touha po pomstě. Vy pak budete vítáni v mém stanu, jako by ploditel váš byl i mým otcem. A abyste poznali, že vážně smýšlím o této přísaze, budiž hned na tomto místě přikročeno k dílu smíření!" A přistoupil k Bebbehům, podal jim ruce, potřásal jimi a pokračoval: „Rudá krev kalužila se mezi kmenem mým a kmenem vaším, krev, která volala o pomstu. Akvil vyvolal tuto pomstu a my jsme se zdráhali přijmout cenu krve. Padli jste nám do rukou a chtěl jsem vás dát sežrat medvědům. Mohamed vás nemohl zachránit, avšak bůh lásky 159

vás vysvobodil skrze ruce tohoto Franka, v jehož srdci měla přebývat nesmiřitelnost hněvu proti vám i nám. Nuže -jsme moslimové a máme se jim dát zahanbit?" Ne! Když jsme od něho přijali milosrdenství, nesmíme Již vzpomínat hněv a pomstu. Podejte mi ruce na usmířenou a buďte srozuměni s tím, co pravím: Od této hodiny nebudiž mezi kmeny Bebbehů a Kelhurů msta, nýbrž budiž mezi nimi přátelství. Vše minulé budiž zapo- menuto; staří nechť se milují jako bratři, mladí nechť jsou svorní jako pokrevenci! Chcete tomu? Jste srozuměni, ty, Akvlle, i ty, Sáli ben Akvil?" Držel je za ruce. Vytrpěná smrtelná úzkost a snad i mé neočekávané jednání obměkčilo oba Bebbehy i mladého zarytce. Má mírumilovnost se nemohla snad ani minout účinkem na tyto tvrdošíjné, nesrdečné a krvelačné muže. Akvil odpověděl první: „Cítili jsme spáry medvěda ve svém mase a dech smrti svíral již naše tváře; v tom okamžiku jsme uznali, že pomsta je hrozná dcera hněvu a jsme proto ochotni obrátit se k lásce. Budiž tak, jak jsi pravil: nechť je přátelství mezi námi a vámi a mezi naším a vaším kmenem; vaši přátelé buďtež našimi přáteli a vaši i naši nepřátelé buďtež společní. Přátelé

obou kmenů pak budou vždy emir Kára ben Nemsi a hadži Halef Omar, který má ještě velmi dlouhé jméno." To bylo něco pro malého hadžiho. Přiskočil k nim a již řečnil: „Ano - ano! Dlouhé je mé jméno, mnohem delší, než vaše paměť může obsáhnout a jazyk vyslovit, neboť počet mých otců. a dědů a praotců všech mých pradědů dosa- huje až do té doby, až k té chvíli, kdy se praotec všech lidí narodil. Ale přátelé si to nemusí pamatovat, stačí, nazývají-li mne hadžim Halefem a poněvadž již nejste naši nepřátelé, nýbrž toužíte být našimi přáteli, dovolím vám, abyste se nezmiňovali o slavném řetězu mých předků. Alláh slyší a vidí, že se spolčujeme v pevný spolek a potrestá toho, kdo by se odvážil náš spolek trhat. Pojď, sídi, a připoj také své ruce k tomuto slavnému smíru, který začal náklonnosti medvědů k medu a který neskončí, ani kdyby již ze žádného stromu med nevytékal a žádný medvěd nebloudil po zemi." 160

Na tuto medovou pobídku jsem nemohl jinak, než přistoupit a pravé jsem promluvil několik slov, abych projevil souhlas, když tu dorazil k našemu sluchu mno- honásobný pokřik z tábořiště Kelhurti. Patrně již uviděli medvěda a pohřešili šejka - a snad i naše koně. Že se tak nepřihodilo již dříve, to zřejmě zavinil ranní vánek. Jenž vystupoval z údolí vzhůru a vynášel mlhu, která se s mlhou, z vrcholku hor sestupující srážela v neprůhledný závoj, takže Kelhurové nenabyli pravý rozhled a svatyni ani neviděli. Pak ovšem nezadržitelným postupem denního světla a tepla, jakož i prudším větrem mlhy se rozestoupily, a musallah el amwat se jasné objevila zrakům těch, kdož včerejšího večera slyšeli posměšný výrok svého náčel- níka. Lze si pomyslet, Jaký byl jejich úžas, když uviděli před vchodem svatyně strašidelného medvěda. Rozumí se, že běželi hned do skalní rozsedliny, kde bylo lůžko jejich šejka a zděsili se ovšem, seznavše, že zmizel. Spojujíce patrně jeho nepřítomnost s objevením medvěda v záhadnou souvislost, spustili bohapustý povyk, jaký se může vydrat jen z kurdských hrdel. „Mají o mne starost; hledají mne," pravil Šir Samurek. „Prohledají asi celý les a přijdou sem. Poněvadž nevědí, že jsme se přátelsky dohodli, budou na vás střílet a vaše životy budou ohrožené. Kdybych však, eflendi, směl k nim sejít a vysvětlit jim, co se přihodilo, jisté bys mne nedůvěřoval, neboť naše přátelství je teprve několik minut staré a nemohl jsem ti dosud podat důkazy své upřímnosti. Sám tedy pověz, jak se zachováš. Vyhovím každému tvému přáni." „Nepotřebuji, neboť ti věřím," odpověděl jsem. „Jestliže jsem ti již dříve věnoval tolik důvěry, nemůžeš ani pokládat za možné, že bych tě nyní hodlal urážet podezíravosti, která by byla schopná naše mladé přátelství zase zničit. Sestup a vysvětli svým bojovníkům, jak a na čerň jsme se dohodli. Vyčkáme zde tvůj návrat." Šir Samurek mne stiskl srdečně obě ruce a promluvil hbité: „Tento nový důkaz tvé šlechetnosti bych nikdy nepo- kládal za možný, že však Jsem ji v tobě poznal, zpevnilo se předsevzetí mé duše. Ano, půjdu a dokáži ti rychleji, 161

než myslíš, že v mých ústech nejsou dva jazyky, které by mluvily různými řečmi. Za malou chvíli se vrátím." Jakmile odešel z doslechu, vyjádřili Bebbehové až příliš úzkostlivou pochybnost o jeho upřímností. A také Halef měl pro mne výstrahu: „Sídi, odvažuješ se příliš! Proč jsi dnes méně ostražitý, než v podobných dřívějších případech." „Protože nechci nedůvěrou zkazit, co jsem dosud důvěrou vydobyl. Ale neprozřetelný nebudu. Šejk ovšem nemusí vědět, že se za ním pustím, abych ho pozoroval. Počkejte zde. Nenechám vás dlouho čekat a vrátím se dříve, než on." Co jsem sestupoval ze svahu, bylo stále slyšet pokřik a volání; vbrzku však umlklo vše v údolí. Patrně šejk již dorazil ke svému lidu a pořádal jim duchaplnou přednášku. Zrychlil jsem tedy svůj postup, což teď za bílého dne nebylo obtížné. Netrvalo dlouho a zaslechl jsem jeho hlas. Kráčel jsem po zvuku, dosáhl jsem okraje lesa a pak jsem spatřil šejka v hustém zástupu jeho bojovníků. Rozuměl jsem každému slovu, které promluvil, poněvadž hovořil k zás- tupu tří set hlav a jako dobrý řečník věděl, co se sluší a patří. Již v prvé minutě jsem nabyl přesvědčení, že s námi smýšlí upřímně; přesto jsem vyčkával, až zprávu dokončí. Vřele doporučoval bojovníkům mír a dohodu. Z počátku ovšem narazil na tuhý odpor. Jeho bojovnici pomýšleli jen na pomstu a nepocítili krutost situace takovou měrou, jako jejich vůdce. Posléze se mu však podařilo jednotlivé odpůrce přemluvit ke smíru, takže jsem mohl s uspokojením pomýšlet na návrat k své společnosti. Seděl jsem několik minut vedle Halefa, když se objevil Šir Samurek sám. „EfFendi," oslovil mne, „myslím, že budeš spokojen. Moji bojovníci vyslechli sice s velkým údivem i hněvem, že bylí Bebbehové zachováni při životě; zvěděvše však, že jsi je zachránil a pak mne zajal, svých koní se zmocnil a konečně mne z dobré vůle propustil na svobodu, zvítězila v nich touha přijmout tě do svého středu jako vzácného hosta a tím vzbudit závist všech kmenů soused- 162

\ • l ' ,• "• •- i > ; k •,1* ^•<1W,,,

••^if ^/;; -' -o<^ •&"i"

v,/(Sl 'vA. /fc^í

nich. Můj kmen přijme tebe i hadži Halefa s jásotem a vrátil jsem se k tobě samoten, abych tí dokázal, že mně můžeš důvěřovat Pohleď! Nemám zbraně. Vezměte mne do svého středu a sestupte se mnou do údolí. Moji lidé se seskupili na druhé straně tábořiště, aby ti dokázali, že jim můžeš důvěřovat." „Toto ubezpečení ti slouží ke cti, je však pro nás zby- tečné, neboť jsem přesvědčen, že nás neoklameš. Jsi však ochotný dostát všem podmínkám, které jsem vyslovil?" „Jsem; ale mám k tobě prosbu." „Jakou?" „Abys mně ponechal kůži strašidelné medvědice. Bude chována v našem kmenu jako vzpomínka na emira hadži Kára -ben Nemsi." „Vezmi si ji! Ale kůže medvíďat si vezme hadži Halef k svým Haddedihnům pro svůj stan." „Jakže? Tři koťata zplodila ta obrovská, stará matka žravostí?" „Ano." „Oh! Jak bylo možné tolik zvířat usmrtit, aniž jsme za- slechli jediný výstřel?" „Dozvíš se později. Tento hadži Halef Omar je velkým mistrem ve vyprávění; z jeho výmluvných úst uslyšíš vše, co se přihodilo od našeho příchodu do Koi až po tuto chvíli." Nic nebylo hadžimu příjemnějším, než mohl-li si od plic po svém způsobu zařečnit; proto mu způsobil můj poukaz na jeho nadání nesmírnou radost. Zalichotilo mu to velice a rozumí se, že hned potvrdil můj výrok, zabušil několikrát pěstí do prsou: „Ano, ano! EíTendi vyslovil velikou pravdu. Alláh mně udělil vzácný dar ohromujícího řečnictví, a kdekoliv ne- chám znít hlas svého hrdla, zmlkaji lidé a koně, ano i vel- bloudi. Kelhurové se dovědí mými ústy, Jak jsme vás vy- čenichali zrakem a sluchem, jak můj effendi tebe a naše koně z tábora tří set nepřátel vyvedl a jak jsme připravili rychlý, smutný a neslavný konec strašidelné medvědici nesmrtelnosti/Vaše uši budou naplněné hlaholeni naší chytrosti a hřmotem haší udatnosti - my však mohli jsme se v Koi zásobit jen naprosto bezcennými datíemi, 164

protože v nich byli červi a bude nás tedy nesmírně těšit; vyčastujete-li nás lepšími. Rih, náš ušlechtilý vraník, zvykl těmto plodům a protože jste s ním včera špatně za- cházeli, takže zlostí a hněvem se mu nechtělo do žrádla, nutno ho dnes i zítra obdařit nejméně dvojím ruba*) dob- rých datlí, dokud se jeho hněv neukonejší a jeho údy ne- nabudou své dřívější křepkosti." Malý mužík použil příležitost, aby spojil užitečné s příjemným; že tak činil otevřeně, to Již spočívalo v jeho povaze; mně se ovšem jeho způsoby valné nezamlouvaly, avšak Šiř Samurek přijal jeho požadavek blahosklonně a slíbil, že mu vyhoví. ^ Kdo by považoval za možné, že kurdský loupežník, jemuž kromě krevní msty nebyl žádný zákon posvátný, tak rychle a takovým způsobem se změní v člověka zcela jiného! Až dodnes je mně nepochopitelné, že se vzdal zdánlivě s lehkým srdcem mého hřebce, aniž jediným slovem projevil politování. To jistě nebyl účinek smrtelné úzkosti, nýbrž mocných dojmů lásky, která je vyšší mocí, než všecko ostatní na zemi i na nebi. Vedouce koně za ohlávky, sestoupili jsme se šejkem do tábořiště, kde jsme shledali všechno tak, jak nám řekl. Za louží se na hromadě válely nějaké zbraně, nalevo před louží seděli Kelhurové, kteří mne a Halefa vítali velmi zvědavými a udivenými pohledy, Bebbehúm zatím nevěnovali téměř pozornost. Nejradostněji nás ovšem vítal .moudrý" nezanum a jeho slavný průvod, který nám byl vděčný za vykoupení z trpkého zajetí bez placení výkupného. Hlavní věcí tu ovšem byla jako u všech civilizovaných i necivilizovaných národů velkolepá hostina, která byla hned uspořádaná. Po různých pokrmech masitých i rost- linných došlo také na zákusek - maso čtyř medvědů. Zdá se, že přátelská smlouva může být jen tehdy považovaná za trvale závaznou, byla-li potvrzena velkolepou žranicí. Pokud jde o medvědy, táhli za námi Kelhurové přes všecku svou zvědavost nepříliš udatně k musallah. Jak- mile jsme tam dorazili, ovzal se šejk, ukázal zdaleka prstem na medvědici: *) Ruba - 84 l 165

„Efiendi, nedotknu se dříve jejího těla, dokud se ne- přesvědčím, že je vskutku mrtvá a že ve svých tlapách nesvírá kříž. Nevím věru, co je nebezpečnější: dotknout se znamení kříže nebo být sevřen živými tlapami netvora." „Jestliže tě to upokojí," odpověděl jsem, „dokáži ti hned, že již v této kůži není život; a co se týče krize, budeš mně nápomocný, abych jím ozdobil zříceninu této svatyně." Sáli ben Akvil se protlačil zástupem a oslovil mne: „Dovolíš mi, effendi, abych se té práce také zúčastnil?" „Proč ne?" odpověděl jsem mu s dobrým rozmyslem. „Jsi však učitelem a kazatelem islámu. Srovnává se s tvým přesvědčením, zdobit svatyni těch, které nazýváš nevěřícími, a kteří zde byli přívrženci islámu pobiti?" Lid, který okolo stál, byl vyznavačem učení Mohame-

dova, avšak nedbaje toho, odpovídal mi Sáli: „Pravil jsi nám a vysvětlil, že půlměsíc je obrazem za- křivené Mohamedovy šavle, která usmrcovala; kříž že pak byl vztyčen na paměť boha lásky, který nás skrze tebe zachránil. Kdo by kolísal, maje volit mezi životem a smrtí? Nespočívala snad také smrt těchto Kelhurů v hlavni tvé ručnice? A přece jsi jim nabídl mír. je snad stejný význam, jestliže z pouhé vděčnosti za vyproštění z medvědích drápů, ti chci pomáhat při tesání dřev na kříž a při jeho vztyčení? Mám snad proto, že hledám mahdiho, vystupovat nespravedlivě proti tvé víře? Byl snad Mohamed hned moslimem, jakmile v dětském věku učinil první krok na zemi? A nebyl snad Isa ben Mariam žid, než vystoupil na horu, aby kázal všemu lidu? Kde je psáno, že mahdi, jehož očekáváme, bude původu mos-limského? Nemůže-li být i jinověrec obdařen milosti Alláhovou, aby byl tělesným příbytkem ducha, který svým věřícím otevře bránu pravé blaženosti? A nedospěl jsem včerejšího večera a dnešního jitra k přesvědčení, že tento duch musí být duchem lásky? Prosím, nezbraňuj mně platit dluh, který mne silně tíží." „Nuže, nehodlám ti zbraňovat, chceš-li nám pomoct při vztyčení kříže, pod nímž bydlí láska, po níž tak dychtivě prahneš. Dosud jsi bloudil v omylech, protože ses domní- val, že je tvým úkolem být vůdcem jiných. Jakmile do- 166

W'. •fif ff spěješ k poznání, že sám vedení potřebuješ, objeví se ti, •jííí jako kdysi třem mágům ze zemí východních, hvězda z Bait Lam, aby tě dovedla k jedinému a pravému mahdimu, jehož hlas zvučí všemi zeměmi a všemi ná- j rody: Já jsem cesta, pravda a život a nikdo nedojde k Otci, než skrze mne! - Hledej tedy, hledej! Naše Písmo nám poskytuje utěšitelné zaslíbeni: Hledejte a naleznete! Tlucte a bude vám otevřeno! - Toto zaslíbení platí nejen křesťanskému světu, nýbrž všemu člověčenstvu, které \ touží po pravdě. Věz však, že ten, kdo skutečně po prav- 4 dě touží, nesmí tak činit předpojatě, neboť jestliže přítele «a svého úmyslně nechceš hledat ve městě a domě, kde by- 4 í dlí, marné bude všecko tvé hledání." p „Effendi, chci a budu hledat všude, a jsem přesvědčen, JíV že i mahdiho naleznu, zde nebo jinde, dříve či později. ^í Nyní však vám pomohu dopravit medvědici odtud, neboť :; nám leží v cestě. Dbal jsi, aby nás nemohla pohltit; za to :!> bude nyní sama pohlcena." „Tlapy jsou určeny pro mne a effendiho," namítl Halef ; obratně. .Všecko ostatní maso, jak matčino, tak i mla- ; dych, si můžete ponechat." , „Až na játra!" ozval jsem se výstražně. „Játra tohoto druhu medvědů v sobě mají otravu a musí se zahodit." Odvázali jsme medvědici od kříže, převalili ji a stahovali z kůže, což se dělo velmi zvolna, neboť již byla úplně vychladlá. Kožešinu sebral hned Šiř Samurek. Tutéž práci jsme vykonali i na medvíďatech, jejichž kožichy Halef anektoval pro sebe a také se hned pustil do jejich čištění. Za přispění několika Kurdů z nich odškraboval zbytky masité a tukové, načež je důkladně natíral mozkem. Starý Akvil a Sáli zatím sešli k vodě, aby své potrhané oděvy řádně vyprali a zbavili je medu, jehož sladkost jim měla být osudná. Maso medvěda bylo pak čtvrceno a děleno, načež bylo pečeno na mnohých ohništích. A pak byla hostina, při níž bylo přátelství mezi námi, Kelhury a Bebbehy po- tvrzené - na věčné časy. Co taková věčnost znamená a jaké má trvání, to vědí dobře diplomaté všech kulturních národů, vědí to také Kurdové - ale do toho nám nic není. Mně i Halefovi chutnaly medvědi tlapy znamenitě - 167

třeba nebyly rosolovány. Na pečínku prastaré medvědice bych se neodvážil; byla jistě tuhá a tvrdá, chutnala asi jako podešev; ale Kelhurum, jak se zdálo, poskytovala požitek olympský. Aspoň mne ubezpečovali svorné a všemi hlasy, že ještě neochutnali nikdy tak vzácné a ctihodné tuknrat éš siřet - sousto slovutností. Pýcha, že směli jíst maso právě z tak slavné medvědice, utvrdila asi jejich ochutnávací ústrojí k úplné bezcitnosti. Přál jsem jim dobrou chuť. Po jídle bylo poraženo několik kmenů a vytesán z tvr- dého dřeva velký kříž, který byl vztyčen vysoko na přední zdi zříceniny, takže byly třeba spojené síly celého zástupu mužů, aby byl upevněn. Jakmile jsme práci dokončili, oslovil mne Sáli ben Akvil: „Na svých cestách, effendi, jsem poznal mnohé podivné zvyky Franků a vím například, že při každé příležitosti se pořádá mnoho řečí. Při události takového významu, jaká je zde, pořádáte slavnostní takdis. Nemyslíš, že by se mohlo takdis uspořádat i zde?" Byl jsem udiven, že Sáli, moslim a kazatel islámu, mé navrhuje zasvěcení kříže, znamení křesťanské víry. Na jeho návrh jsem sice přistoupil, ale bylo třeba jednat opatrně. Nesměl jsem urazit náboženské názory Kurdů a především bylo nutné vystříhat se všeho, co by mohlo zničit dobré šéme, dnes do tolika prsou zasazené. Proto jsem odpověděl: „Ano. Souhlasím s tebou. Budiž v těchto horách, kde dosud bydlela jen nenávist a nesmiřitelnost, kříž zna- menim lásky a míru. Jste s tím srozuměni?" Dostalo se mi souhlasu, načež jsem pokračoval: „Umí-li z vás někdo slova písně Filech el Mafilech, nechť mi povíjejí začátek!" Šiř Samurek se ozval hned a spustil: „Gasa, nikma, budga,

thar, trest, odplata, nenávist, krevní msta - - -" „Zadrž! Dost!" zvolal jsem. „Tato čtyři slova vysvětlují dostatečné, jaké temné mraky spočívaly po dlouhá staletí na zdejších horách a údolích; nuže! budou rozdělena a rozehnána sluncem lásky. Má-li kdo z vás barvivo? Napsal bych vám na tento kříž jinou a pěknější průpověď, která osvítí srdce každého, kdo sem přijde a bude číst." „Effendi!" ozval se ze zástupu Jakýsi Kurd, Jsem ša- 168

barem, barviřem svého kmene a mám zde několik kusů indiga, můžeš-li je užít ku psaní." Bylo mi to příjemné. Štětec zde nebyl, avšak uměl jsem si pomoct. Uříznul jsem svěží a zelenou větvici z keře, rozžvýkal jsem její konec, čímž jsem nabyl ohebná vlákna. Pak byli ustanoveni dva silní Kelhurové, kteří se mnou ke kříži vyšplhali; postavil jsem se jim na ramena, takže jsem dosahoval až k příčnému trámci a napsal jsem po arabsku, co mi právě okamžik vnukl. Bylo to stručné: „milujte se vespolek". Když Jsem nápis dohotovil a Sáli ben Akvil jej přečetl těm, kdož neznali písmo, sklidil jsem všeobecnou po- chvalu. Na to jsem promluvil stručnou řeč a posléze Jsem vybídl posluchače k modlitbě. Snad ze všech jediný Sáli ben Akvil si byl vědom, že se tím Kurdové dopustili po- klesku proti islámu. Rozumí se, že hlídky, rozestavené při ústí údolí podle řečiště, již dávno byly povolané do ležení, v němž pano- vala taková svornost, jako by zde nikdy nepřátelství ne- bylo. Rozhodli jsme se neopouštět toho dne ležení, nýbrž setrvat do sklonku dne a přes noc nahoře u musaljah el amwat. Lze si pomyslet, že můj mnohomluvný hadži použil vydatně této příležitosti, aby Kurdům vykládal o našich činech a ctnostech strašné věci. Použil jsem rovněž této zahálčivé pohody, abych - vy- pravoval? Nikoliv. Hovořil jsem jen se Sáli ben Akvilem. Připomněl jsem si slova Páně, pronesená k Petrovi: „od té chvíle lovit budeš lidi." Vykládal jsem různá proroctví, vyprávěl jsem o narození Kristově, jeho životu, smrti a vzkříšení. Nemluvil jsem vtíravě jako missionář - tím bych mnoho nedosáhl, mluvil jsem prostě, ba dětsky, a kdo mi naslouchal udiveně, s obdivem, který byl docela upřímný - Šiř Sa-murek. Ten konečně zvolal: „Ale o tom všem, effendi, jsme do té chvíle neslyšeli a nevěděli nic!" Nemusil mne na to upozorňovat. Toto přiznání učinil mně již velmi mnohý moslim, který učením Kristovým opovrhoval, aniž z něho znal slova. Pak se šejk tázal: „Vykonal Isa ben Maryam opravdu všechny ty zázraky, o nichž jsi řečnil?" 169

„Ano." „Ale proč se tedy nedějí podobné zázraky í nyní, ani u vás ani u nás?" „Zázraky se dosud dějí." „Kde? Nevěřím a nemohu uvěřit - -" „Protože tvé oči jsou zamknuté. Můžeš je však rozevřít a uvidíš zázraky všude. Krátkozraký a nevěřící nehovoří ovšem při takových událostech o zázracích, nýbrž o ná- hodě." • „Snad chceš říci, že nejsou náhody?" „Tak jest." „V tom se dopouštíš omylu, efíendi! Jsou awaridy, ná- hody, a sám jsem jich zažil mnoho." „A mýlil jsi se. Já věřím, že nás ruka boží provází od počátku až na konec života a že je boží vůlí vše, co se děje. Jestliže se člověk proti této vůli vzpírá, jestliže dává své životní cestě nový, rozdílný a zlý směr, tedy tak činí z vlastní lidské vůle. Možno zde hovořit o náhodě? Váš islám ostatně učí, že všechno co se děje, v knize života již dříve bylo vyznačeno. Není-li tím také náhoda vylou- čena." „Vskutku! V tom máš pravdu. Jak je to ale se zá- zraky?" „Jestliže se směr a vůle života lidského s vůlí a láskou boží rozdvojují, vztahuje Bůh ve svém svrchovaném milo- srdenství všemocnou ruku, aby pobloudilého zase k sobě přivedl. To, co činí pak všemohoucnost, je zázrak, který se přihodil člověku, aniž to on sám poznává." „A myslíš tedy, že bych sám již podobný zázrak zažil?" „Ano." „Mašallah! O tom nevím! Pověz mi o jediném, jen o jediném, a pak uvěřím!" „To není nic obtížného. Hadži Halef Omar vám před chvílí vyprávěl, jak jsem se k vám připlížil a vyslechl váš hovor. Vybídl jsi tehdy své bojovníky, aby se vysmáli tomu, co tvrdil Sáli ben Akvil. Učinili tak a tys pak řekl Akvilovi a jeho otci, zda nyní vědí, jak o nich soudí lidé rozumní a zdali odpověď nerozdrcuje jejich kostí na prach a moučku. A doložil jsi: zítra v tuto dobu uslyšíte smích z úst ďáblů v džeheně a bude vám v uších znít až naveky. Vaše očekávání je lži, vaše naděje klamem, a vaše 170

vira je podvodem. Ani Alláh ani prorok se nesmilují nad vámi, neboť krev, kterou budeme mstít, musí na vás přijít a jestliže se ve své smrtelné úzkostí dovoláváte boha nevěřících, odvrátí se od vás nebe úplně a peklo bude jásat nad vaším odpadlictvím. - Těmito slovy ses vyjádřil, a zajisté uznáš, že jsi tak mluvil." „Ano." „Považoval jsi včera za naprostou nemožnost, že by se přihodil pravý opak tvé hrozby." „Ano, za nemožnost." „Nuže - co se přihodilo? Byli vysvobozeni a ty sám jsi upadl do zajetí. Mohli jsme tě poslat toutéž cestou do ná- ruče smrti, kterou oni měli podstoupit. Pak bys byl místo nich slyšel smích pekla sám. Bylo tedy nikoliv jejich, nýbrž tvé očekávání lží, tvá naděje klamem

a tvá víra podvodem. Stalo se, co jsi pokládal za nemožnost. Isa ben Maryam je zachránil, aniž se od nich nebe odvrátilo, aniž nad nimi peklo mohlo jásat. Jestliže se však nemožnost stala skutečností, pak se právě přihodil zázrak. Nikoli náhoda nás sem přivedla, nýbrž všemohoucnost boží byla v tom, co se udalo, provedeno rukama dvou slabých lidí a co by se podle vašeho domnění nikdy přihodit nemohlo. Ještě pochybuješ, že se dějí zázraky?" „Nevidím v tom nic zázračného - vlastně nevím, ef- fendi, jak bych ti odpověděl." „Uznáváš to, avšak doznat nehodláš. A přece se vedle tohoto zázraku přihodil ještě jiný, větší. Sáli ben Akvil a jeho otec, vaši nepřátelé, zde sedí volni, aniž zaplatili dijeh, výkupné krevní msty. Není-li to zázrak, pak ovšem nejsou zázraky." Šiř Samurek vyskočil a zvolal: „Ano, nyní jsi uhodil pěstí na kovadlinu, effendi! Nyní jsi mne znovu přemohl. Že by se toto mohlo přihodit, to bych nikdy neuvěřil. Ano, stávají se zázraky a jsem již o tom přesvědčen. Ale vy jste byli těmi, kteří zázrak vykonali a láska to nebyla, která řídila vaše ruce; před ni se rozpadla v nic všecka ta velkolepá stavba pomsty a hněvu, o níž jsme se domnívali, že potrvá až na věčnost. Celá má duše se změnila od včerejška, takže již ji ani sebe nepoznávám. Kdybych nebyl nucen uznat, že s námi i s bývalými našimi nepřáteli poctivě smýšlíš, 171

věru, považoval bych tě za zakukleného missionáře, který nás chce libozvučnými slovy obloudit a odvrátit od naši viry. Ale tvé skutky hovoří přesvědčivéji než tvá řeč a až se s námi rozloučíš a odejdeš, zůstavíš zde mach et tach-kid, studnici přesvědčení, z niž naše srdce ještě dlouho se budou napájet. Máš v úmyslu vrátit se někdy do rodné země Kurdů?" „To ví jen Bůh. Bude-li tomu chtít, stane se tak a přijdu." „Přijdeš-li, pak tě zajisté uvítáme jako bratra a přítele, který nesmí mít přání, jemuž bychom nevyhověli. Pok-račuj však dále ve svém vyprávění, neboť se s námi loučíš již zítra." Rád jsem vyhověl jeho pobídce. Měl jsem při tom určitý úmysl. Pravil jsem již, že Kelhurové chtěli podniknout loupežný výpad přes perské hranice a umínil jsem si, že je od toho úmyslu odvrátím. A že jsem při tom nesměl, jak se říká, „vpadnout do domu i s dveřmi," rozumí se samo sebou. Musil jsem v tom směru pracovat lehkými náznaky; dokládal jsem svá napomínání příklady z vlast- ního života a dočkal jsem se vskutku radostné chvíle, kdy přišel úspěch, neboť Šiř Samurek, aniž měl potuchy o mé taktice, sám pronesl otázku: „Myslíš, emire, že bychom se dopustili křivdy, kdyby- chom výpravu podnikli? Co o tom soudíš?" Tvářil jsem se, jako bych si teprve nyní připomněl jejich záměr a přisvědčil jsem ovšem horlivě. Tím zase vy- pukl nový dvojí boj, totiž mezi jeho zvyky a novým pře- svědčením a pak mezi ním a jeho lidem. Byli vesměs oddaní lenošivému a loupeživému životu; považovali loupež za rytířský čin, asi tak, jako středověká šlechta; podnikali válečná tažení, jen aby snášeli domů kořist. A nyní se měli kořistění vzdát. Měli se vrátit do svých stanů s prázdnými kapsami a stržit tam smích žen a starců i nezralé mládeže. Věru! Těžký úkol jsem převzal z dobré vůle, neboť můj vliv na tyto poloviční - ano víc! - na tyto tříčtvrteční bar- bary byl starý teprve den, byl ještě příliš slabý, aby mohl bojovat s jejich starodávnými a pevně utkvělými zvy- klostmi a národními názory; avšak právě proto, že jsem nevystupoval kategoricky, že jsem nehřímal, že jsem nelá- 172

teřil, nýbrž zvolna a přesvědčivě postupoval a jen ve chvílích nejvýš kritických buď povzbuzující nebo odporující slůvko pronesl, dosáhl jsern konečné svého účelu; Kur- dové se rozhodli, že změní výpravu loupežnou na výpravu loveckou a že se hned zítra ráno vrátí všichni do stanů k ženám. Měl jsem za to, že můj skrytý úmysl postřehl a po- chopil jen hadži Halef, v tom jsem se však mýlil, neboť Sáli ben Akvil rnne vzal v okamžiku, kdy jsme nebyli po- zorováni, za ruku a zašeptal mi: „Tobě eflendi, jak se zdá, je všecko možné, neboť i tuto velikou věc jsi dokázal, aniž kdokoli z nich tušil, kam vlastně míříš. Ty umíš každého člověka přimět k tomu, aby učinil co chceš a kdyby byly tvé úmysly zlé, byl bys nanejvýš nebezpečný. Alláhovi budiž dík a chvála, že tě obdařil duchem, jenž touží po dobru." Bylo pozdě, velmi pozdě, než jsme se konečně uložili ke spánku; za to však jsme také procitli později, než jsme vlastně chtěli. Pak jsme ovšem chvátali, abychom byli po- hotově k návratu. Chtěli jsme Kelhury provázet jen k vý- chodu z horské soutésky a pak se přímo obrátit do. Kol, kdežto jejich směrem byl sever. Šiř Samurek sedl na koně poslední ze všech, před tím mně však dal ukradené peníze khandžiho a zašeptal mě: „Jednal jsi velice rozvážně, že jsi mne do této chvíle neupomínal o vrácení peněz. Vezmi je! Jejích vrácením jsem vyhověl všemu, co jsi vyžadoval." A pobídl koně za svou tlupou. Za ním ujížděl nezanum a mužové z Koi, kteří všichni dostali zpět svůj majetek. Vypravil jsem se s Halefem znovu do svatyně, abych se s ní modlitbou rozloučil. Bebbehové se přidružili ke mně. Když jsme pak vysedli na koně, abychom Kelhury do- honili,

pravil Sáli ben Akvil, ukázav na zříceninu: „Zde je místo, kde jsi nás vrátil k životu, když jsme již propadli smrtí. Ale nejen životu jsi nás vrátil, ještě jsi nám přinesl světlo, které nás mělo ozářit. Veliké divy se zde přihodily a posledním z nich bylo, že se tvé zchytra- losti podařilo odvrátit Kelhury od kořistného útoku přes hraníce. Ty, eifendi, rozumíš nejen lásce, nýbrž i sku- tečné moudrosti životní, která předstihuje každý uskok lidský. Musíme se bohužel, vbrzku s vámi rozloučit, ne- 173

boť naše dnešní cesta je společná s Kelhury, avšak naše srdce překypují vděkem. Jestliže Alláh mé prosbě vyhoví, setkám se ještě s tebou v životě. Pak zvíš, zdali dosud bloudím, hledaje stopy mahdiho, nebo zda mně již zazářila jiná hvězda. Budiž s tebou požehnání Alláhovo." Kelhury jsme dohonili v údolí u vyschlého řečiště a jeli jsme s nimi .a Bebbehy společně až k místu, kde říčka vy- cházela z horstva. Tam nastalo loučení. Stalo se tak ovšem po orientálsku, s mnohými a mnohými slovy, jimž lze jen zřídka důvěřovat; zde však bombastické výrazy Kurdů byly vskutku míněny upřímně. Když jsme konečné ujížděli sami, jen v průvodu občanů z Koi, přetřel si Halef podezřele dlaní tvář a pravil: „Sidi, loučení je věc, které se nelze vyhnout, avšak mělo by se přece nějak změnit, neboť se dotýká hlubin citů jako led a zavlažuje koutky našich očí, takže pak mokvají jako díry ve studnici. Na štěstí nalézáme útěchu ve vznešené úvaze, že jsme netoliko přemohli tolik nepřátel, nýbrž že jsme je změnili v přátele a že mám kromě toho kožešiny tří mladých medvědů, které výmluvnými slovy budou rozšiřovat naši věhlasnost a slávu. Nynější můj stav je mnohem lepší a ušlechtilejší, než neočekávané pohodlí, jež jsem pociťoval, když mne strašlivá tu-lumba v Koi tak dojemně vymrštila mezi větve stříbřitého topolu. Nechť za to tu stříkačku na věky věkův posedne zlý duch a nechť nenalézá nikdy pokoj, ani v noci ani ve dne." Naši nynější průvodci se všemožně snažili, aby nás ubezpečili o své vděčnosti a přátelském smýšlení, což jsme rádi přijali, avšak dlouhé řeči jsme s nimi nevedli. Ani nezanum, jehož moudrost podle ponětí našeho krč- máře byla vysoko povznesena nad naši zkušenost, neměl v sobě nic, co by mne k němu nějak vábilo. Nelze mi tedy o zpáteční jízdě do Koi říct nic jiného, než že se za ní nic důležitého nepřihodilo a že jsme šťastně dorazili do Koi, protože tato pamětihodná osada není na konci světa. Vzbudili jsme tam všeobecnou pozornost. Obyvatelstvo se sběhlo, a Halef nabyl znovu skvěle příležitost, aby dal zářit svému řečnickému nadání. Jak se radoval khandži, když jsem mu pytlík peněz vložil do dlaně? Radoval se zkrátka a jeho drahá polovice mě vroucně děkovala a po- 174

tají, slzy si stírajíc, ubezpečovala mne horlivě, že její manžel jí svatě slíbil, že nikdy již neupadne ve svou starou neřest a - věř tomu, kdo chceš! - do té chvíle rakije prý ani neochutnal! Pět dní jsme ještě pobyli v osadě, jejíž obyvatelstvo nás zasypávalo důkazy přátelské přízně a ochoty ve všem všudy - - jen jediný nikoliv, totiž starý lékárník, jezevec. Udal nás pro krádež koni a chtěl, abychom byli přísné potrestaní. Byl však se svou žalobou zamítnut. 175

Nepochodil úředně, vypravil se tedy za námi do hos- pody a žádal o odškodnění. Halef byl po ruce a vyjádřil svou ochotu, že mu dá náhradu v neomezené výši -bičem z hroší kůže. Dobrák muž tomu nechtěl rozumět -až mu to khandži vyložil zčásti na dvoře, zčásti před vraty, které, jak známo, nebyly žádnými vraty. Jak tehdy došel lékárník do svého „stanu", nevím.

176 Ale pak se již nepřihlásil - khandži byl asi znamenitým vykladačem choulostivých právnických případů. Neuzřeli jsme lékárníka, až když jsme opouštěli Koi. Stál u cesty a vrhal na nás zničující pohledy.

KAPITOLA IV MODRÝ NIL A zase na březích Nilu, v hustém, hlubokém lese, který se rozkládal téměř až k vodě, oddělen od ní jen úzkým pruhem třtin. Mohutné sunutové a subakové stromy spojovaly své košaté koruny v mocné, i pro tropické slunce naprosto neproniknutelné loubí. Rudé kmeny cit- livek talhových (Acacia gummifera) skláněly své dlouhé vodorovné větve daleko přes rákosinu a třtinoviště k řece, tvoříce svým listnatým speřením hustou clonu, která svou obrubu stápěla ve vlnách. Parno, panující v tomto lese, by snad ani nebylo možné snést, kdyby se poblíž nevalily mocné proudy starého Nilu. Jak jsme však přišli z takové dálky od Bar el Arab až * na toto místo Bar el Abiadu? Smír, uzavřený mezi mnoťi a reisem eflendina, byl do- držován z mé strany vskutku poctivě, z jeho strany však trochu méně upřímně. Ačkoliv jsem se celým svým cho- váním snažil vyvolat pro něho příznivou náladu, rozšiřoval se přece mezi jeho vojáky i všemi černochy názor, že jen mně lze děkovat za dosavadní úspěchy v akci proti

otrokářům, že reis velice často chybil, já však že nikdy jsem se chyby nedopustil, dokonce že vždy, kdykoliv on byl se svým rozumem v koncích, já i v nejhorších záplet- kách a situacích jsem uměl nalézt správné východisko. Hovořilo se také, že jeho neúprosná přísnost nikoho ne- může rozehřát a spíš od něho odvrací, kdežto já že si umím dobývat náklonnost přívětivostí a shovívavostí. Takové řeči se vedly, aniž jsem na nich měl podíl a že jsem 177

o nich vůbec věděl, bylo jen zásluhou mého dobrého ben Nila. Bylo naprosto nemožné, aby se to reis nedozvěděl a nezpozoroval; byli dokonce šibalové, kteří mu o tom po- dávali zprávy. Neměl důvod, aby mé činil výčitky a mlčel tedy; avšak vyhýbal se mi, jak mohl, při čemž sám střežil žárlivě každý můj krok a každé slovo. Počínal jsem si tedy ve všem ještě opatrněji než dříve, avšak nedosáhl jsem tím nic jiného, než to, že jsem zůstal i nadále členem výpravy, vyhnat mne do pustiny a zapudit přece jen nemohl. Zato se mnou mluvil jen v nejnutnějších případech a při každé příležitosti mě dával najevo, zeje pánem a velitelem on. Považoval-li mne dřív za přítele a rádce a jed-nal-li podle toho, byl jsem nyní, jak se říká, pátým kolem u vozu. Tento neudržitelný a vždy více nesnesitelný stav mne posléze donutil k rozhodnuti, že ho ve Fašodě opustím, jakmile tam dorazíme. Potom vsak, když jsme tam již byli, dostalo se nám vysvětlení, že v celém městě a širokém okolí řádí bahenní zimnice a že do měsíce nelze očekávat loď, která by se plavila po proudu. Reis efFendina pobyl ve Fašodě jen dva dny, načež kázal zvednout kotvy, aby posádka ušla nákaze a dal mně při tom velmi zřetelně na srozuměnou přesvědčení, že bych se spíše hodil za souseda do Fašody než za příživníka jeho korábu. Za daných poměrů mě však nezbylo, než tvářit se hluchým a slepým a setrval jsem při tom, ačkoliv jsem silně zápasil s chuti opustit jeho loď. Že jsem na lodi s,etrval, popudilo ovšem reise effendina proti mně ještě víc, zvláště když se domníval, že má nový důvod žárlit na mne. Slyšeli jsme totiž ve Fašodě, že se otrokáři stali za naší dlouhé nepřítomnosti zase smělejší. Es šáhina, výbornou dahabiji nebylo již dlouho na Nilu vidět a tak otrokářům narůstal nový hřebínek. V posled- ních dobách sice nebyly podnikány žádné otročí honby, než přesto bylo na celém poříčí několik míst, kde byli otroci přechováváni tajně, aby pak byli prostě vedeni k Nilu a dopravováni nestřeženými brody na pravý břeh, odkud již další jejich doprava nebyla nebezpečná. A zvláště prý krajina mezi Kakou a Kuekem, severně 178

od Fašody po Nilu, byla vyvoleným a oblíbeným rejdištěm sveřepých otrokářů, kteří zde prováděli své nekalé, záko- nem stíhané darebáctví. Reis efiendina se tedy odhodlal věnovat té krajině zvláštní pozornost a křižovat nějaký čas po řece. Doufal, že se mu tam podaří slušný lov. Pokud šlo o mne, nevěřil jsem příliš těm pověstem, avšak střežil jsem se vyslovit své pochybnosti, zvláště když se mne nikdo na úsudek netázal. Kaká se svými po- různu roztroušenými slaměnými osadami v pusté stepi, kde téměř nebyly stromy, poskytovala otrokářům nutný úkryt právě tak málo jako Kuek, chudobná osada Šillu-ků. Poněvadž mezi oběma těmito osadami nebyl brod, kudy by se mohla provádět přeprava otroků, byl by si takový obchodník otroky, který by si tento kraj zvolil a oblíbil, vystavoval bídné vysvědčení své chytrosti a prozíravosti. Z Kaku se sice táhne hojně užívaná karavanní cesta do území Bagara a podél Džebelu Kerado do země Tagala. Byla ta silnice ovšem za všech dob hlavní cestou otro- kářských karavan, takže nebylo zcela nemožné, že by jí bylo používáno i v době nejmladší - a reis effending byl aspoň o tom přesvědčen - já však, třeba jsem i potichu připouštěl tuto možnost, přece jen jsem soudil, že přechod přes Nil není poblíž zmíněných dvou osad, nýbrž někde severněji, víc po proudu u nějakého příhodného machadachu, to jest brodu. A proč po proudu? Protože směr proti proudu by znamenal velikou okliku a velikou ztrátu času, a čím delší cesta, tím větší náklady a výlohy a tím větší také ztráty na životech. Otroci umírají na po- chodech. Poněvadž byl reis efiendina zase ve svém vlastním lo- veckém okrsku a téměř se vnutil do víry, že zde udělá dobrý lov, vzpomněl si také současně, že se mi zase na- skytne příležitost zasáhnout do lovu, což by mu příjemné nebylo. Jeho žárlivost se již zdvojnásobila a proto se od- hodlal - ježto se mne ve Fašodě zbavit nemohl - aby mi aspoň zde připravil blamáž, mohu-li použít tohoto vul- gárního výrazu. Dal mne zavolat a oznámil mě velice přívětivě, že by mi přidělil zvláštní úkol, jenž by byl zároveň důkazem jeho důvěry ke mně. je prý přesvědčený, že ostrov Mateniech 179

je používaný otrokáři za přechodnou stanici na Nilu a přeje si tedy, abych se vypravil po proudu, vyzvídal a setrval tam tak dlouho, až tam es šáhin připluje; má prý naprostou důvěru k mé zkušenosti a mému důvtipu, takže doufá, že mu pak sdělím velmi dobré a spolehlivé zprávy. Prohlédl jsem ho ovšem hned, než přesto

jsem bez ná- mitky a poznámky přistoupil k jeho návrhu, třeba Jsem i věděl právě tak dobře jako on, že na ostrově Mateniech nenajdu jedinou stopu po otrokářích. Za to jsem měl utkvělou domněnku, že je nutné hledat mezi ostrovem a Kuekem brody, k nimž by ústila karavanní cesta. A protože jsem věděl skoro bezpečně, že reis efíendina sám na nic nenarazí a žádný úlovek neudělá, poskytl mně jeho návrh možnost vykonat to, co chtěl zamezit. Bez zřetele k jeho přání jsem se chtěl plavit nikoliv přímo na ostrov Mateniech, nýbrž pátrat po březích dolů až k ostrovu. Zamlčel jsem mu to ovšem. Emir byl právě tak udivený jako rozradostněný mou ochotou a dovolil mně v dobrém rozmaru, abych si sám vybral mužstvo, které mne mělo provázet. U mišrá u Kaká byl zanechán jakousi po proudu plující dahabijí pěkný arbad makadiv, čtyřveslový člun, jehož praktická stavba se mi líbila. Žádal jsem proto reise effendina, aby člun zrekvíroval a připjal ke korábu do vleku až do Kueku. Reís mému přání vyhověl. Když jsme připluli do Kueku, vybral jsem si čtyři silné asakery, o nichž jsem věděl, že jsou mně oddáni, dal jsem do člunu dopravit zásoby potravin a nábojů vedle různých drobností, které jsem považoval za potřebné a přikázal jsem svému dobrému ben Nilovi, aby mne do- provázel. Hoch tím byl tak nadšen, že by mne byl málem objal. Člun měl dostatečný prostor, aby pohodlně nalodil šest mužů; byla na něm též plachta a tak jsem byl připravený na plavbu, která pro mne znamenala vlastně vyhnanství, třeba krátkého trvání. Ben Nil mně dokázal, že nejsem jediný, který je spokojený timto mimořádným „výletem", neboť sotva nám Kuek a emirův „Sokol" zmizely z očí, pravil: „Vím dobře, eífendi, že se tě chtěl emir zbavit. Tvůj 180

věhlas mu příliš přerostl přes hlavu; snaží se proto, aby mu nebylo třeba děkovat jen tobě za další úspěchy. Myslím však, že se přihodí právě naopak." „Proč tak soudíš?" tázal jsem se. „Proč? Protože tě vidím v dobrém rozmaru a protože Jsi vyhověl jeho přání, aniž jsi něco namítal, nebo se vyptával. Znám tě, effendi. Tváříš-li se jako teď, je v tvé duši naprostá spokojenost, nebo ti vězí v hlavě dubara, šibalství a zchytralost, které tvému srdci lahodí." Ostatně i veslaři byli velíce spokojeni tím, že jsem si je vybral. Byli zbaveni přísné kázně na lodi a doufali, že naše plavba nebude tak neúspěšná, jak si reis effendina představoval. Pro případ, že bychom byli šťastni, připadne na ně podíl z kořisti, tím větší, čím menší byl počet osob lovu se zúčastnivších. Bylo nás šest, a vojáci věděli, že si pro sebe neponechávám podíl. Posadil jsem se ke kormidlu; ben Nil na přídi a vojáci se pohodlně natáhli u vesel podél člunu, poněvadž jsme měli příznivý vítr. Napjali jsme plachtu, a nebylo třeba veslováním namáhat údy. Z Kueku jsme vypluli odpoledne a poněvadž poblíž nebyl brod, neviděl jsem potřebu, abych slídil po stopách otrokářů. S tou prací jsem chtěl začít až teprve příštího jitra. Plavili jsme se až do večera a pak ještě dále po proudu, neboť měsíc jasně svítil a vítr se netočil, jak bývá na Nilu při přechodu dne do noci. Později však tvořil veletok mocný záhyb a plachta nám splaskla. Poněvadž teď by- chorn byli nuceni veslovat, rozhodl jsem se přistát. Dorazivše ke břehu, vroubenému stromy! přivázali jsme člun k mocnému kmeni a uložili jsme se ke spánku, ustanovivše stráž, která měla udržovat oheň. Byl nutným opatřením proti mouchám a komárům, kteří by nás Jinak soužili celou noc. Příštího jitra, když jsme zahájili další plavbu, bylo právě jíž na čase, abychom nilskému břehu věnovali ná- ležitou pozornost a rozhlédli se také po známkách něja- kého brodu. Že to nebyla při značné šířce toku snadná věc, je zřejmé i srozumitelné, ježto jsme musili sledovat rozdíly mezi machadach a chod. Obyvatelstvo Horního Nilu vyrozumívá totiž pod jménem machadach pravý a vlastní brod, kde totiž lze řeku jen nepatrně hlubokou přebrodit, 181

kdežto chod Je takové místo v řece, kde není proud a kde lze po tiché vodě snadno přeplout na voru. Přiblížilo se poledne. Řeka se dělila ve více ramen, mezi nimiž se táhly nízké jespové ostrůvky. Voda tekla v řečištích ramen tak volně a klidně, že se přirozeně na- skytla domněnka, kde možno nalézt brody nebo aspoň místa způsobilá k přechodu. Na žádném z ostrůvků ne- bylo vidět ani jediného krokodýla a nejhlubší rameno mělo jen nepatrnou šířku, takže jej bylo možné snadno přeplavat. Přistáli jsme k nejbližšímu ostrovu, abychom jej podrobili prohlídce. Ostrůvky byly porostlé třtinou omm sufach a různými plazivými křovisky, rychle vzrůstajícími, pod nimiž mizí v krátké době každá stopa lidského pobytu. Ale na jespě, která byla nejbližší při levém břehu, jsme nalezli otročí jho, šebach, onen vidlicovitý těžký nástroj, který je ulou- peným černochům kladen na šíji. Traviny sacharové je dosud úplně nezarostly. Jak se sem mohlo dostat takové šebach? Vzduchem nepřiletělo - patrně se tudy pořádala přeprava otročí ka- ravany přes Nil. Zakormidloval jsem ke břehu, abych zde pátral a tu především byla má pozornost upoutaná na zdatnou ambakovou houštinu. Ambak, také ambač Aedemone mirabilis je motýlokvě-tý keř, jehož haluze a výhonky

v době záplavy rychle pře- rostou až několik metrů nad hladinou zátopy, aby pak po odpadu vody odumřely. Dřevo je houbovité, přece však trvanlivé a tak lehké, že se jej všeobecně užívá ke stavbě pltí a vorů. Takovou plť, která unese dvě i tři dospělé osoby, přenese snadno jediný muž po souši. Valná polovice těchto křovisek již odumřela; rostlinné mrtvoly se válely pod lodyhami papyrusovými. Až, vzdáliv se poněkud od břehu, nalezl jsem co jsem hledal: pod ostnatými akaciovými křovisky byly narovnané celé otýpky ambakových prutů. Takové divy příroda netvoří - toto zde bylo dílem a důmyslem lidských bytosti. A proč a zač? Aby zde, právě zde, kam nebyl z řečiště dohled, byly skládány a stavěny pltě, po nichž budou přepravováni přes řeku lidé, kteří se nevyznají v plaveckém umění. Zkrátka: nalezli jsme brod, ale zda nám to prospěje, či 182

neprospěje, bylo dosud pochybné. Kdož ví, jaká dlouhá doba uplynula již od posledního použiti této podivné ma- chadach a kdož ví, kolik týdnů či měsíců bychom musili čekat na příští přepravu karavany v těchto místech. Nás však odtud nic nevyhánělo a proto jsem si umínil, že se rozhlédnu bedlivě po celém okolí. Bylo ovšem především nutné dopravit člun do řádného úkrytu. Mohl právě nyní někdo přijít, kdo nesměl člun spatřit. Plavili jsme se tedy chvíli po proudu, až jsme do- razili pod silně převislé loubí košatých stromů, kde jsme přistáli a člun vytáhli na břeh. Asakerové převzali stráž a já s ben Nilem, jsem nastoupil zpáteční pochod k brodu. Dříve jsme však odbočili napravo vzhůru na vysoký břeh, abychom se rozhlédli, zdali je odtud nějaký zvláštní přístup k brodu. Čím více jsme se vzdalovali od vody, tím řidší byl les, u břehu velmi hustý. Dorazili jsme na výšinu a viděli jsme stromy růst na některých místech tak řídce, že se již jejich větve navzájem nedotýkaly. Odtud jsme odbočili nalevo, abychom dospěli k brodu ze zadu. , Ani ne z nutné opatrnosti, jako spíše ze zvyku, jenž mně byl již druhou přirozeností, jsem zvolna postupoval mezi jednotlivými stromy, abych případnou přítomnost lidí včas zpozoroval, sám nejsa viděn, avšak nevěnoval bych nutnou pozornost velmi důležitému předmětu, kdyby mne ben Nil včas neupozornil. Spatřil totiž několik hrstí servané trávy opodál na zemi a řekl mi to. Kráčeli jsme tam a spatřili velmi dlouhá stébla andropogonu. Sotva jsem je poznal a zároveň v měkké půdě spatřil lidské šlépěje, popadl jsem ben Nila za ruku a vracel jsem se v prudkém běhu touž cestou, kterou jsme přišlí, až k řečišti. Zastavil jsem se teprve, když jsme spatřili člun a naše čtyři veslaře. „Ale, eflendi, co ti to napadlo?" tázal se ben Nil. „Zavi- nila snad natrhaná tráva tvůj zběsilý úprk?" „Ovšem," pravil jsem. „Nechápu to." „Kde je natrhaná tráva, jsou také ti, kteří ji vytrhali." „Věřím rád. Mohla ji vyškubat zvěř." „V tomto případě nikoliv. Andropogonu se užívá ke 183

spojování a zpevnění ambakových prutťi. Tráva byla ještě úplné svěží; nemohla dosud vyschnout, ještě ani nepo- vadla. Jsou tedy nablízku lidé, kteří v lese hledají trávu, aby mohli vyrobit pltě." „Mašallah! A proč ji nechávají ležet naškubanou?" „To nechápeš? Máš-li hrst, zanecháš ji přece na místě a vrátíš se pak, abys ji sbíral." JVch! Byli jsme spatřeni?" „Nevím, byl bych však rád, kdyby tomu tak nebylo. Vyčkejme chvíli, budeme-li stopováni. Nepřihodí-li se nic zvláštního, půjdeme znovu k brodu, k němuž se jistě tito lidé vrátí." Uběhlo asi deset minut, aniž jsme cokoliv zpozorovali. Plížili jsme se tedy velmi opatrně po břehu, až jsme dorazili k té dříve již zmíněné skupině sunutových, subako-vých a talhových stromů, jejichž svislé opeřené listí tvořilo pohodlné loubí. Odtud jsme mohli brod i nedaleko něho narovnané ambakové otýpky přehlédnout. Nespatřil jsem tam nikoho. Kradli jsme se zvolna vpřed, jak to právě naše zvýšená opatrnost dovolovala a položili jsme se posléze na zem ve vhodném úkrytu, abychom vyčkávali. Zavlhlé vedro vynutilo z našich pórů hojně potu; kromě toho nás velice obtěžoval kousavý hmyz; nesměli jsme se však ani hnout, neboť nejmenší pohyb nás mohl prozradit. Čekání bylo dlouhé Konečně se nám objevili poblíž otýpek, od nichž jsme leželi asi na čtyřicet kroků, dva lidé, nesoucí v náručích tlusté otepi trávy. Nesli je až k vodě a složili je na břehu. Nato se vrátili k ambakovým prutům, které rovněž od- nášeli ke břehu, až konečně usedli a pustili se do výroby pltí. Tito lidé nebyli soukmenovci Dinků nebo Šilluků; jejich tvář a také jejich oděv ukazovaly zřetelně na některý arabský kmen, sídlící u Bílého Nilu. „Hle! Budují vor; chtějí se přeplavit," šeptal ben Nil. „Zdali pak jsou s nimi ještě jiní lidé?" „Sotva," odpověděl jsem rovněž tiše. „Považuješ je za otrokáře?" „To nelze dosud usoudit a vyslovit. Zvlášť bohatými se mně nezdají. Zaměstnávají-li se otrokářstvím, jsou asi jen velmi podřízenými příživníky některého lidokupce." 184

„Promluvíme s nimi?" „Dosud ne. Vyčkejme, co nám povědí sami bez našeho dotazování." „Co soudíš, k jakému kmeni asi náležejí?" „Podle pleti by mohli být

buď Kababiši nebo Bagaři, zajisté jsou příslušníky některého východního kmene, k němuž asi mají také namířeno." Cizinci zatím mlčky pracovali, až konečně byli s vorem téměř hotovi. V tom jeden z nich zvedl hlavu, pohlédl k nebi a zjistil z postupu slunce, jaká denní doba nastává, odložil prut, jejž držel v ruce, vedle sebe na zem a pravil hlasitě, takže jsme dobře slyšeli: „Zastav svou práci, neboť přišla chvíle modlitby! Nej- dříve Alláh, pak prorok a pak teprve člověk se svým chtěním a prací. Chceš předříkávat modlitbu?" „Nechci," pravil jeho soudruh, „říkej sallah; budu opa- kovat po tobě." „Pomodlíme se tedy modlitbu proti nevěřícím, neboť nadešla doba el asru, kdy je pravověrným přikázána." Obrátil se směrem k Mekce, rozepjal náruč a modlil se, aniž poklekl: „Hledám útočiště u Alláha před šejtanem, který je pro- kletý ve jménu Boha nejvýš milosrdného a Slitovníka svrchovaného! Ó, Alláh! Podporuj islám a povznes slova pravé pravdy a pravé víry! Ó, pane všeho stvoření, ó, Al- láh! Znič nevěřící a modláře, své protivníky pravého ná- boženství! Ó, Alláh! Učiň z jejich děti sirotky, zkaz jejich příbytky; dej, aby jejich nohy klopýtaly a vykloubily se a vydej je i jejich rodiny i všecku čeleď, i jejich ženy a děti, jejich pokrevence a příbuzné, jejich bratry a přátele, jejich jmění i jejich původ, jejích bohatství i jejich země v plen moslimům! Ó, Alláh! Jsi pánem všeho tvorstva!" Sám se nazval pravověrným. Byl tedy povinen předeslat modlitbě „vudú", totiž přikázané omývání. A vskutku také přistoupil až k okraji břehu, vyhrnul si roztrhané rukávy až přes loktya pravil: „Hodlám vykonat vudú, abych se mohl modlit." Poklekl, ponořil ruce do vody, přetřel si mokrými dla- němi třikrát tvář a brebentil: „Ve jménu Boha nejvýš milosrdného, Všeslitovníka! 185

Sláva a chvála budiž tobě, ó Alláh, kterýž jsi seslal z nebe vodu na zem k očištění a který jsi učinil islám světlem, průvodcem a vůdcem k zahradám svým, k zahradám slasti a blaženosti, i k příbytkům svým, příbytkům pokoje a míru." Pak nabral vodu pravicí, nesl k ústům, vypláchl třikrát a hovořil: „O, Alláh! Pomoz mi číst ve tvé knize, abych na tebe myslel, abych ti děkoval a spravedlivě i sloužil!" Pak nabral vody třikrát z dlaně do nosu, vyfrkl ji a volal: „O, Alláh, dej, abych čichal vůni tvého ráje a požehnej mně jeho slastným zápachem; nedej mě čenichat smrad ohně pekelného!" Připleskl znovu třikrát smočené dlaně k tváři a připojil prosbu: „O, Alláh! Dopusť, aby mou tvář obílilo tvé světlo v den posledního soudu, neboť pak vybělíš tváře svých mi- láčků, a neočerňuj mou tvář, toho dne, neboť černit budeš tváře svých nepřátel." Tato slova se vztahovala k názoru moslimů, že v den posledního soudu vstanou z hrobů dobří s tvářemi bílými a zlí s tvářemi černými. Proto také se říká, že je tvář mužova bílá, těší-li se dobré, a černá, těší-li se zlé po- věsti. „Nechť tě Alláh natře na čemo!" je rčení, které je možné na Východě často slyšet. Po tomto „očišťování" tváře si cizinec omyl třikrát pravici až po loket, ponechávaje vodu kanout z dlaně až k lokti, při čemž mumlal: „O, Alláh! Dej knihu života mého do pravé ruky mé a účtuj se mnou lehkým účtováním!" Pak provedl tutéž ceremonii levou rukou, provázeje ji modlitbou: „O, Alláh! Nedávej knihu života mého do mé levice ani na můj hřbet a neúčtuj se mnou těžkým účtováním a ne- přičítej mne k národům věčného ohně!" Sňal levicí šátek z hlavy, přejížděl si smočenou pravicí temeno a hovořil: „O, Alláh! Pokryj mne svou milostí a sesyp na mne shora své požehnání. Zastři mne stínem svého baldachýnu toho dne, kdy nebude stín na zemi mimo Jeho stín!" 186

Potíral šíji smočenými prsty a modlil se: „O, Alláh! Zbav mou šíji plamenů věčného ohně a chraň mne před řetězy, obojky a pouty ďáblovými!" Konečně omýval nohy až po kotníky, protíral se rukama mezi prsty chodidel a broukal: „O, Alláh! Učiň mé nohy bezpečnými na es siřet - most smrti - toho dne, až budou klouzat nohy mnohých! O, Alláh! Pochval mou práci, promiň mým hříchům, dopusť svým odpuštěním, aby dílo mé ti bylo milé jako zboží, které se nekazí. O, Všemohoucí, ó, Všeslitovníku! Při tvém milosrdenství, Všeslitovníku slitovníků, učiň tak!" Tím bylo vudú odbyté. Muž se vztyčil a volal, zvedaje hlavu a dívaje se do nebe: „Tvou dokonalost, ó, Alláh, povznáším tvou chválou. Doznávám, že není Boha, kromě Boha! Nemáš soudruha, nemáš tovaryše. Dožaduji se tvého odpuštění, a učiň, abych se k tobě obracel pokorně a kajícně. Doznávám, že není Boha, kromě Boha! Doznávám, že Muhamád je sluhou božím!" Toto omývání a modlení má přísně věřící moslim vykonat pětkrát denně před pěti předepsanými modlitbami obyčejnými. Není-li po ruce voda, jak to bývá na poušti, smí použít písek nebo prach a takovému suchému omývání se říká „tajemmum". Pak teprve směl cizinec počít modlitbu el asr. Rozložil na zemi šátek s hlavy, aby jej použil za seggadech, koberec k pokleku, poklekl s tváří obrácenou k Mekce a počal hlasitě pronášet adán, výzvu k modlitbě: „Bůh je velmi veliký. Bůh je velmi veliký, Bůh je velmi veliký. Doznávám, že není Boha kromě Boha! Doznávám, že Muhamád je poslem božím.

Přistupte k modlitbě, zá- stupové; přistupte k spáse! Bůh je veliký; neboť není Boha kromě Boha!" „Zástupové", totiž druhý muž, poklekl rovněž a pak te- prve začala vlastní pobožnost, velmi dlouhá, avšak pro lenochy přece jen krátká, provázená poklonami a jinými pohyby trupu i končetin. Rád bych to vypsal, poněvadž by to jistě mnohého čtenáře zajímalo, avšak jiné by to zas nudilo a chci se omezit na pouhý popis omývání. Každé slovo předříkávané cizincem, opakoval jeho sou- druh polohlasitě, napodobil také každý pohyb, předříká- 187

vačův s přesností skoro úzkostlivou. Lze si představit shromážděni takových mnohých prosebníků v mešité, kde všecky hlavy, hřbety, ruce i nohy napodobují pohyby údů a těla předříkávače s přesností, která nezadá v ničem dřevěné mechanice marionett, tenkými dráty pohybovaných. Při těchto a podobných obřadech je uspáván duch a modlitba se vlastně proměňuje v duchaprázdné klapání čelistmi. Ale nikdo ať mě nevnucuje, že předepsané islámské fráze, třeba se v nich jen hemžilo slovy o milosrdenství božím, pokání, kajícnosti a milosti, mají podobu s křesťanskými. Pro většinu moslimů jsou to prázdné a duté zvuky bez ohlasu duševního, bez obsahu a pravé potřeby srdce. Myslím, že jen křesťan chápe dokonale jasnou a nevylíčitelnou slast, která vyznívá z pojmu milosti boží. Když dokončili svou pobožnost, přivázali si musulmani šátky na hlavy a vrátili se k práci, pro jejíž zdar vzývali Alláha. Ale již nepracovali tak mlčenlivé jako dříve, nýbrž bavili se, a to o předmětu, který zaujal všecku mou po- zornost. Jak se zdálo, považovali přítomnost cizího člo- věka za věc nemožnou, neboť hovořili tak hlasitě, že by- chom jim málem rozuměli i z dvojnásobné vzdálenosti. Ovšem že jsem napínal sluch, neboť mužové se zmínili též o nebožtíkovi Ibn Aslovi. Předříkávač, jenž jeho jméno vyslovil, podotkl s hlubokým povzdechem: „Kéž by se zase ke svým lidem vrátil. Byl pánem přís- ným a tvrdým a trestal vzpouru i neposlušnost smrtí, avšak za jeho vedení jsme byli přece jen svobodní muži, kteří se nebáli ani šejtana, ani reise efiendina. Nyní jsme ubohými nevolníky, jejichž těžce zasloužená mzda padá do cizích kapes a jsme nuceni vykonávat práce poslů, ne- chceme-li zhynout hladem. Alláh nechť zatratí bludné učení, které tvrdí, zeje hřích a zločin dělat rekvik." „Toto učení vymysleli džaurové, aby pašu kahirského chytili do nástrahy," přizvukoval se zvláštní politickou vyspělostí druhý muž. „A my máme být přinuceni, aby- chom takové novoty poslouchali?" „Nikdy! Co je nám do cizího učení, co je nám do khe- dive, který se řídí rozumem nevěřících? Jsme syny synů islámu, kteří potřebují otroky. Nekáže snad nový murabit 188

z Aba mohutným hlasem, že Alláh přikázal, aby byli všichni nevěřící, černí nebo bílí, otroky pravověrných?" „Ano, káže tak a sám Alláh k němu v noci sestupuje, aby mu vnukl přesvědčivá slova. Od dob Mohamedových nebyl prorok, jenž by se novému murabitovi rovnal. Kdyby mu Alláh udělil rozkaz, aby rozvinul svatou korouhev, mohl by ji nést před námi po celém okrsku zemském a získali bychom rázem miliony otroků." Bylo mně hádankou, co jsem právě slyšel. Murabit z Aba! Hm! Koho si představit jako nového světce z Aba? Aba je ostrov na Bílém Nilu - to jsem věděl, ale nikdy jsem neslyšel, že by tam bydleli mohamedánští murabiti. Povstal snad nový prorok v tu dobu, kdy jsme se potloukali u pramenů Nilu, směřujíce ustavičně na jih? A rozvinout svatou korouhev! Holá! Pak by byl nucen vydávat se za příštího spasitele, očekávaného mahdiho. Bezděky jsem si vzpomněl na Saliho ben Akvil, Kurda, který mahdiho hledal a zároveň také na fakira el fukara, s nímž jsme se kdysi setkali u studnice v Chala, kde jsem zastřelil strašného es saba el Teifel. Tehdy se dal fakir el fukara strhnout k doznáni, že se považuje za mohamedánského spasitele, mahdiho, avšak jeho žvást o „poslání" jsem nechtěl brát vážně. Jestliže jsem se dobře pamatoval, nazýval se tehdy Mohamed Achmed. Zachránil jsem mu život a on nás zato chtěl zradit Ibn Aslovi; v odplatu jeho přívětivosti mu dal reis effendina okusit baštonádu. Bylo by snad možné, že by se on vydával za murabira z Aba? Neměl jsem ani chuť ani čas, abych se dále zabýval těmito otázkami; přítomnost zabrala mé myšlenky, neboť Arabové pokračovali pilně v hovoru, při čemž byli tak ne- prozřetelní, že mluvili o věcech, které byly patrně svěřené jejich mlčenlivosti. Zvěděl jsem, že byli posláni jakýmsi li- dokupcem z Takoby do Choř Omm Karnu, kde tábořil jiný lidokupec a čekal na jejich poselství. Ten muž z Takoby hodlal poslat šedesát otroků k brodu, u něhož jsme právě byli a jeho obchodní přítel je měl do tří dnů převzít za hotové zaplacení, podle všeho proto, aby je dopravoval dál po karavanní cestě Tana-karkogerské. Ben Nil, který to vše vyslechl, se mne dotkl loktem a šeptal: 189

„Kdy, effendi?" „Co?" „Popadneme ty chlapy?" „Vůbec ne." „Musíme přece otroky osvobodit." „Zajisté." „Nutno tedy, abychom posly nepropouštěli." „Právě je

nutné, abychom je propustili." „Nechápu, effendi." „Pochopíš. Zatím stačí, že jsem pochopil sám. Pozor! Již jsou hotovi." Poslové dohotovili zatím lehkou plť a zrobili si také vesla, svázavše několik nejdelších a nejsilnějších prutů v pevný svazek. Pak vsunuli plť na vodu, posadili se na ni, odrazili od břehu a veslovali k nejbližšímu ostrovu. Přes ostrov plť přenesli, přepravili se přes mělké rameno na druhý ostrov a pokračovali tak v cestování, brzy se plavíce, nebo plť přes jespy přenášejíce, až konečně zmi-x- eli na druhém břehu Nilu. „Tu to máme. Jsou pryč, effendi! A mohli jsme se jich tak •krásně a snadno zmocnit," stěžoval si ben Nil. „Jen se nestarej; ještě nám padnou do rukou," těšil jsem ho. „Až se vrátí?" „Tak jest." „Hm. Nezlob se na mne, povím-li něco, co se příčí úctě, kterou jsem ti povinen. Tito dva nepřijdou sami, nýbrž s lidmi, kteří budou otroky doprovázet; zároveň tady přibudou také lidé otrokáře z Takoby. K doprovodu šedesáti otroků náleží nejméně patnáct mužů; utkáme se zde tedy aspoň s třiceti lidmi, kdežto tyto dva posly mohli jsme chytit bez námahy. Musíme požádat reise effendina, aby nám poslal posilu." „Ne." „Jakže? Je nás jen šest. Myslíš, že se vypořádáme s třiceti - -" „Třeba se šedesáti." „Alláh! A již zase se tváříš lišácky! Copak jsem vlivem služby u réise effendina úplně zhloupl?" „Mluvíš jen příliš opatrně, nikoliv hloupě. Počítal jsi na každé straně po patnácti. Myslíš, že bychom se 190

mohli zmocnit takového velkého počtu ozbrojených lidí?" „Budeš-li při tom, proč ne?" „Patnáct na pravém, patnáct na levém břehu. Hochu! Zmocníme se nejdříve jednoho a pak teprve druhého zá- stupu. A třeba jsme nemohli zamezit, aby se spojili, na- lezneme již správný způsob, jak se zmocníme všech. Žádal bych reise effendina o posilu jen velice nerad a jen ve svrchované nouzi." „Máš pravdu, effendi, úplně pravdu! Ale mohli jsme již nyní začít a bylo by to snazší, kdybychom posly nepro- pustili. Potřebovali jsme jen vyčíhat výpravu z Takoby a nepotřebovali jsme se ještě bít s lidmi z Choř Oním Karnu." „Nemyslím vůbec, že dojde k nějaké šarvátce. Právě lidé z Omm Karn nechť přijdou -již k vůli penězům." „Effendi! Co tím chceš vlastně říct?" „Bylo smluvené, aby přišli, otroky zde u brodu přijali a zaplatili hotovými, tedy buď penězi, nebo zbožím. Jedné četě vezmeme otroky a druhé četě peníze; tak budou po- trestané obě strany, vaše odměna bude značná a reis ef- fendina, třeba i zlostí zesinal, bude nucen uznat, že .není pro něho výhodné posílat nás, kamkoliv se mu právě za- chce." Ben Nil udeřil vesele do dlaní. „Effendi," zvolal, „to je nápad, že bys ani nemohl vy- myslet krásnější, chytřejší a pro nás výhodnější. Zdaň-li se tvůj záměr, o čemž ani nepochybuji, neboť tě znám, připadne na nás značná odměna; raduji se nad tím, avšak ještě víc se budou radovat naši čtyři veslaři. Ale výše, mnohem výše než odměnu si cením zadostučinění, jaké budeme mít, až přivedeme na loď kořist, kdežto reis effendina nebude se moct vykázat úspěchem." „Myslím, že on také něco chytí." „Nechytí! Červeň studu polije jeho tváře a bude-li jen trochu upřímný, řekne si aspoň tiše v srdci, že ti ukřivdil i všem, kteří se tě naučili milovat. Ano! Šedesát otroků osvobodíme. Jak to dokážeme, dosud nevím, avšak má důvěra v tebe má tak pevné základy, že jsem už pevně přesvědčený o našem zdaru, jako bychom již byli vše vy- konali." Zatím jsme nevykonali nic jiného, než že jsme se vrátili 191

ke čtyřem veslařům, střežícím člun. Ben Nil jim vyprávěl, co jsme viděli a slyšeli. Jakmile pochopili, co vlastně zamýšlím, byli s tím nejen srozuměni, nýbrž nadšení a prohlásili svorně, že jsou ochotni podstoupiti jakýkoli odvážný čin, třeba svrchované nebezpečný. Chtěli hned vědět, jak zamýšlím věc provést; vysvětlil jsem jim však, že o nějakém určitém záměru nemohu dosud vůbec hovořit, neboť především musím prozkoumat nejen levý břeh a brod, nýbrž i pravé pobřeží a poznat místo, kde lid z Choř Omm Karn vlastně hodlá přechod přes Nil a převedení otroků vykonat. Nabídli se tedy, že mne převezou člunem hned na druhý břeh, abychom zbytečně nemařili čas, avšak tolik spěchu nebylo zapotřebí, poněvadž odevzdání otroků mělo být prováděno teprve do třech dnů. Pro dnešek stačilo poznat levý břeh, což jsem ovšem nechtěl odkládat na druhý den, poněvadž by zmizely stopy poslů, jimiž jsem se chtěl řídit v dalším postupu. Chtěl jsem vzít na rozvědku jen ben Nila, avšak asa- kerové mne tak naléhavě prosili, abych jim dovolil účast, že jsem konečně povolil a vyhověl jejich žádosti. Ale jeden z nich musil nezbytně setrvat u člunu a rozhodli o tom metáním osudí; pak jsme, vystoupili na návrší, odkud jsme kráčeli přímo směrem k poušti, až jsme dorazili téměř na okraj lesa, jenž ovšem nebyl nějak ostře ohra- ničen. Táhl se daleko podél řeky. Bylo třeba vypátrat stopu poslů, abychom zvěděli, zdali si vzali za průvodce své vlastní myšlenky, nebo zda přišli již po určité, stále udržované stezce k brodu, k němuž obyčejně asi směřovaly otrokářské karavany. Stop jsme nalezli záhy dost; stezka se táhla od Nilu v pravém úhlu přímo do nepřehledné

chaly, africké stepi. Pustili jsme se po ní a dorazili jsme za půl hodiny k čáře, která ohraničovala vliv vlhkosti veletoku; dále již nebyly žádné stromy, ano ani jednotlivé keře, později přestával i travnatý porost, totiž ten, jejž starý Nil udržuje svěží a zelený, neboť chala má svou vlastní typickou vegetaci, nejen snad trávu, nýbrž i květnatou bujnou flóru a po deštivém období se pokrývá tak hustým a pestrým květinovým kobercem, že i Evropana zabolí oči uprostřed křiklavých barev těchto stepních dítek. Bujná 192

květena odumírá ovšem právě tak rychle, jak rychle ze země vyskočila a pak poskytuje celá step dojem pouhé holé a koženě zbarvené pustiny, která člověka dojímá snad ještě víc, než pohled na skutečně kamenitou či pís- čitou poušť. „Jak holá žebrákova dlaň před Bohem, prázdnem svým se noří -", napsal Freiligrath, a věru my jsme kráčeli po holé dlani žebrákově. Nebylo snadné držet se stopy, kde vlastně nebyly otisky, avšak dařilo se nám přece naše výzkumné dílo. Byli jsme dokonce tak šťastni, že jsme tu a tam nalezli, po čem jsme nejusilovněji pá- trali, totiž zbytky velbloudího trusu, jenž dokázal, že je zde často používaná karavanní cesta. V poušti a tedy také ve vyschlé stepi se sbírává vel-. bloudí trus velice šetrně a opatrně, aby nepřišel nazmar, protože poskytuje karavanám jediné palivo; zde však to nebylo již tolik třeba, neboť nablízku byl les a tedy i dostatek paliva. Zvěděl jsem co jsem si přál a nastoupil jsem návrat. Přišli jsme ke břehu právě když kratičký soumrak rychle ustupoval noční tmě. Měsíc sice již vyšel nad obzor, avšak neměl dosud lesk, jako v pokročilejších nočních hodinách. Abychom ušli kousavému hmyzu, odešli jsme značný kus česly od řeky, tentokrát jsme však nezažehli oheň, aby nás spáleniště nemohlo později prozradit. Chyběl nám tedy dým potřebný k zahánění krvežíznivých ko- márů, právě v této oblasti velmi obtížných a téměř zuři- vých. Musili jsme se přikrýt sítěmi, jimiž jsme na štěstí byli vybaveni z korábu. Příštího rána jsme přeplavali přes řeku a prozkoumali jsme pravý břeh, na němž se rozšiřovala rostlinná vege- tace mnohem déle do země. Poněvadž jsme již poblíž řeky nalezli dost různých známek, dokazujících kárávaní pohyb, nepovažovali jsme za nutné, abychom jí celou přešli až k poušti a vraceli jsme se již po málo hodinách. Zjistili jsme především místo, kde karavanní cesta ústila na břeh - ze všeho bylo patrné, že lidokupci dbali na této straně mnohem méně pravidel opatrnosti, než na levém břehu. Cítili se zde patrně bezpečnější. Vrátivše se k levému břehu, veslovali jsme asi půl hodi- 193

ny proti proudu, až jsme objevili místo velmi vhodné k ukrytí člunu. Poblíž brodu jsme jej nesměli nechat. A zde jsme také strávili zbytek dne i celou noc. Třetí den a noc jsme již prodlévali poblíž brodu, ježto nebylo vyloučené, že transport otroků z Takoba mohl dorazit dříve, než poslové usoudili. A také se náš předpoklad stal skuteč-ností - k mé veliké radosti, neboť dlouhé čekání mne již nudilo. Pozdě odpoledne jsme se ubírali husím pochodem až na okraj stepi, abychom se po ní rozhlédli a tu jsme viděli na dalekém obzoru řadu větších i menších bodů, jejichž pohyb směřoval k řece. Velkými body byli jezdci na velbloudech, malými byli pěší otroci, kteří byli jistě nuceni udržovat s rychlonohými velbloudy stejný krok. Celá karavana se přidržovala přesně vytčené cesty, kterou nám označovaly šlépěje poslů. Stáli jsme ovšem mimo tu cestu, když jsme karavanu uviděli. Opatrnost a snaha, abychom své vlastní stopy neprozradili, nám to přikazovaly. Sotva jsme spatřili příchod karavany, zpozorovali jsme také, že se od ní odloučili dva jezdci a mnohem rychleji přes step ujížděli k lesu. Chtěli se patrně přesvědčit, bude-li pobyt karavany u brodu pro dnešek bezpečný. Vrátili jsme se tedy rychle k řece a skryli jsme se v bez- pečném útulku keřovité houštiny, který jsme si již dříve vyhlédli a pohodlně upravili. Zároveň jsme na řece objevili mezi ostrovními jespami malou plť, řízenou dvěma veslaři. Byli to poslové, kteří se vraceli zrovna v tu dobu, kdy se již karavana blížila k řece. Bylo-li to jen náhodou, nebo důsledkem úmluvy, nevěděli jsme a také nám to mohlo být lhostejné. Ale přece jsem byl rád, neboť jsem se domníval, že při, po- zdravu, který jistě bude při setkání učiněn hlasitě, za- slechnu něco důležitého, aniž bude třeba plížit se tajné k hovořícím. Naše pozorovací stanice byla totiž umístěna tak, že jsme mohli vidět a slyšet, co se u brodu děje a hovoří. Veslaři dorazili ke břehu, vystoupili, vytáhli plť napolo na břeh a pátrali okolo. Nezpozorovavše nic podezřelého, chystali se právě na pochod vzhůru po svahu, když v tom se shora ozval ostrý a krátký hvizd. Přísně pravověmý 194

predríkávač odpověděl podobným hvizdem, načež oba stanuli a pohlíželi vzhůru do lesa. Po krátké přestávce jsme spatřili dva bradaté, výborně ozbrojené chlapy sestupovat ze svahu ke břehu; jistě byli těmi vpřed vyslanými jezdci, kteří své

velbloudy někde nahoře přivázali ke stromům a sestupovali pěšky. Poslové se před nimi pokorně ukláněli a oba příchozí děkovali na jejich pozdrav nedbalým pokynem hlavy. Potom se jeden z nich tázal asi tak, jak oslovuje u nás služku pře-pjatá „milostivá", která o sobě myslí, že je rozená velko-kněžna. „Kdypak jste se vrátili?" „Před pěti minutami, pane!" zněla odpověď. „Propátrali jste celou machadu?" „Ano. Je zde zcela bezpečno. Není tu člověka, ani stopy po něm." „Mohli jste své poslání vyřídit?" „Shledali jsme vše přesně tak, jak jsi nám vylíčil, pane. Mužové z Choř Omm Karn se objeví na řece dvě hodiny po ranním úsvitu." „Doufám, že nebudou požadovat, abychom se k nim přeplavili." „Nikoliv. Přijdou na tento břeh, aby se ujali otroků, které přivádíš." „Čím chtějí platit?" „Nechtěli sem vláčet spoustu zboží, ježto by potřebovali víc velbloudů; přinesou proto zlatý prášek." „Proklatě! Co mám dělat se zlatem, za něž zde nic nemohu koupit? Očekával jsem beda'i, výměnu zboží, neboť za celou cestu nepřijdu do jediné osady, kde bych mohl nakoupit, co potřebuji. Nuže - budoů-li platit zlatem, zvýším cenu. Kolik mužů přijde?" „Čtrnáct." „Tedy tolik, co je nás. Stačí dokonale, neboť reis effen- dina se svým cizím adž nabi, jehož nechť Alláh utopí v te- kutém bahně, není v této krajině. Jděte nahoru směrem k stepí a dejte karavaně znamení, aby sestoupila ke břehu. Vyčkáme ede na její příchod. A sveďte všecky he-džiny, aby se mohli napojit." Mluvčí kráčel se svým průvodcem k nejbližšímu stro- mu, u jehož kmene usedl, kdežto poslové se ubírali na 195

návrši. Bradati mužové nehovořili; byli jistě dlouhou jízdou zemdlení. Jejich tvář i pleť prozrazovaly, že jsou příslušníky buď kmene Messeriech anebo Habanijeh, tedy kmenů, u nichž lidokupectví není vzácnosti. Netrvalo dlouho, a karavana sestupovala k brodu, ovšem velmi zvolna, protože se velbloudům sestupovalo nesnadno a protože také otroci byli vysílení. Sotva již pletli nohama. Ubožáci vykonali jistě ohromnou cestu pěšky, v poutech za nejpalčivějšího slunečního Vedra šli vyprahlou pouští a vypraženou stepí. Vyhlíželi hrozně, vskutku k politování. Obávanými jhy, šebach, jejichž slasti jsem také okusil dosyta, nebyly sice jejich šíje zatížené, než přesto jejich vazba nemohla být pojmenována lehkou. Jejich ruce byly totiž provazci připoutané křížem k nohám, takže mohli činit jen malé kroky. Prsty nemohli vznést k ústům, nýbrž sotva k hrudi. Od zápěstí k zápěstí byl pak připojen třetí provaz, v jehož středu visel těžký dřevený špalík, jejž zotročenci musili nést, ježto by je jinak bil do stehen a kolen. Kromě několika hadrů, jimiž byla jejich bedra přepásána, neměli oděv a poněvadž i jejich hlavy byly obnažené, zakusili ubožáci jistě strašlivou trýzeň v panujícím vedru. Viděl jsem na jejich tělech skvrny jak dlaň, které slu- neční úpal v jejich kůži úplně vyžral. A nebyli ani negři nebo jiní černoši, vůbec pohani, nýbrž mohamedáni, pří- slušníci kmenů Bagara el Homr, jak jsem se později do- zvěděl, kteří upadli vlastně do válečného zajetí! Jak asi dlouho žíznili! Spatřivše vodu, zajásali radosti a chtěli se hned vrhnout ke břehu, v torn jim však bylo zabráněno strážnými průvodci, kteří do nich bušili paž- bami. Především se směli napojit velbloudí, potom teprve byla otrokům podávána voda z vydlabaných tykvic. K vodě se přiblížit nesměli, neboť otrokáři se obávali, že by se do ní mohli ze zoufalství vrhnout, aby se dobrovolně utopili. Jakmile uhasili žízeň, obdrželi hrst suchých prosných zm, které mohli pojíst jen v sedě, poněvadž nemohli ru- kama dosáhnout k ústům když stáli a leželi. Po této hu- bené večeři byli dovedeni na močálovitý travnatý palouk, kde byli donuceni k ulehnutí, svázáni do dvojic. Konečně 196

u nich strážcové zažehli dva ohně, aby je mohli v noci po- hodlně střežit. Karavana se tak od naší skrýše příliš vzdálila, takže jsme již nerozuměli ničemu, o čem bylo hovořeno. To jsem si věru nepomyslil, že by ubozí zajatci byli nuceni přespat na močálovité půdě - nebyl pro toto jednám otrokářů žádný důvod. Ale že jsme hovoru nerozuměli, neškodilo nám, neboť čím dále od nás lidokupci seděli či leželi, tím méně mohli narazit na náš úkryt. Postavení bylo vůbec takové, že se můj záměr v každém případě a snadno musil podařit; a více jsem si nemohl ani přát. Zatím se již sešeřilo a zbožní moslimové spustili mo- greb, záhy potom byla modlena také ašia, poslední mod- litba večerní. To již nastala úplná tma. Obé modlitby byly vykonány s obvyklou obřadností. Dokonce i otroci se modlili, ač jistě měli důvod být na štíru se svými souvěrci! Nehledě vůbec k lidolovectví a lidokupectví, které jsou zločinem proti lidskosti, ačkoliv je islám dovoluje, měli zde být prodáni do otroctví mohamedáni, což je i podle islám- ských pojmů smrtelný hřích a přece se modlitby zúčastnili ti, kdož se toho zločinu dopouštěli s těmi, kdož zločinem trpěli - všichni se modlili s takovou svornosti a vroucností, že jsem se vskutku podivil. Pánové situace, tedy lidé z Takoby, kteří i s oběma posly čítali čtrnáct hlav, večeřeli až teprve po vykonané po- božnosti. Jejich večeře se skládala asi z moučné kaše, sušeného

masa a datlí; vlastně jsme však ani dobře ne- viděli, co jedli. Jejich vůdce, hrdý, bradatý muž, který již dříve hovořil, udělil pak rozkazy, týkající se přenocování. Nerozuměli jsme jim sice, avšak poznali jsme je z výkonů ostatních: dvanáct z nich si totiž zabalilo hlavy do pokrývek, aby nebyli obtěžováni hmyzem, druzí dva ustanoveni na stráž; tito se posadili co možná nejblíž k ohňům, aby měli ochranu proti mouchám a komárům v jejích hustém a ostrém dýmu. Jak bídně bylo naproti tomu postaráno o téměř nahé zajatce. Nebyli ani přikrytí oděvem a nemohli ohmatávat rukama svá těla, byli úplně bez obrany vystaveni bolestnému hlodání krvežíznivých zvířátek. Jen ten, kdo viděl strašně opuchlé, skoro k nepoznání znetvořené tváře takových 197

nešťastníků, pochopi, jakou trýzeň pociťuji, když Je jim znemožněno bránit se útokům nepatrných sice, avšak strašně odvážných a v tak značném počtu útočících vrahů z říše hmyzu. Poznal jsem dokonale moskity dolního Mississippi, Střední i Jižní Ameriky a často mně krvavě opuchla tvář po jediném bodnutí drobného hmyzu, avšak v porovnání s nahmusy, bodavými mouchami horního Nilu bylo možné nazývat moskity přívětivými a lidumilnými bytostmi. Otroci přišli z Dar Tagalech, tedy z mohutného horského hřbetu krajiny Tegeli, kde není kousavý hmyz; nebyli tudíž zvyklí na žravost ponilských much. Povalovali se teď v močále za bolestivého sténání sem, tam, takže mne roz- čilovalo až k vzteku, viděl-li jsem otrokáře tak klidně při tom spát. Bylo sice již pevně rozhodnuto, že nasadím vše, abych jim dobyl svobodu, avšak bolesti, jimž byli vystaveni, mne pohnuly, abych je zbavil pout tak rychle, jak to jen bylo možné. A ben Nil, pociťuje asi totéž nutkání, se mne šeptem tázal: „Myslíš, effendi, že bude možné tyto ubožáky vysvo- bodit ještě této noci?" „Ano," pravil jsem. „Prosím tě tedy, abychom tak učinili rychle, třeba by bylo nebezpečí větší a třeba by při tom tekla lidská krev, neboť nemohu již přihlížet a naslouchat mukám, jimž jsou ti lidé vydáni. Prosím tě, abys vyhověl mému přání." „Milerád, neboť nevěřím, že by se tím nějak nebezpečí pro nás zvětšilo." „Pověz tedy rychle, co máme učinit. Jsme všichni ochotni vrhnout se na ty ničemy, a to hned. I když nepomýšlím na tvou rychlopalnou karabinu, kterou bys je mohl všecky postřílet, dřív než by se připravili k nejnutnější obraně, stačilo by, kdyby každý z nás vystřelil jen jednou; to by bylo v celku dobrých šest ran, a dalších osm mužů bychom již tloukli pažbami." „Nechce se mi přelévat krev těch lidí, neboť snad ne- vědí, jakého hříchu se dopouštějí otrokařením." „Považ však, efFendi, že se budou bránit a střílet po nás, neusmrtíme-li je. Šetřením jejich krve dokážeš Jen tolik, že bude prolévána naše krev." 198

„Nikoliv. Snadno lze vykonat, co mám na mysli, takže snad ani nebude třeba vaše přispění. Buďte však přece připraveni, abyste ke mně přiskočili. Vybalte se tudíž ze síti a kryjte mne. Poplížím se zvolna k ohňům, u nichž sedí strážcové. Podaří-li se mi přemoct je, aniž jejich sou- druzi procitnou, můžete klidně vyčkat další, kdyby se však druzi otrokáři probudili, přichvátejte rychle a po- mozte mě. Doufám však, že můj záměr bude proveden zcela hladce. Spoutaní otroci, jak jsem z jejich výkřiků poznal, umějí arabsky, budou mně tedy rozumět, co jim povím a co také rychle provedu. Než přesto vše buďte připraveni k rychlému, odvážnému a tvrdému zakročení." Vyklouznul jsem ze sítě, odložil jsem ji společně s těžkou medvědí ručnicí do křoví a navlékl na rámě řemen Henryovy karabiny, kterou jsem chtěl mít po ruce, abych jí v nutném případě udržel nepřítele v šachu. Vůdce otrokářů se prve zmínil o adžnabím, cizinci, mínil tim mne; mé jméno tedy proniklo až k jeho uším. Mohl jsem mít bezpečně za to, že také již slyšel o obávané „kouzelné ručnici", které jsem již dávno útočně nepoužil. Vyplížil jsem se z hustého loubí, jež tvořilo naši .po- hodlnou pozorovací stanici a plazil jsem se obloukem k ohňům, abych se strážcům dostal do zad. Nebylo to příliš nesnadné, neboť zde byli lidé, kteří o pravém lesním stoparském životě bojovnickém neměli ani potuchy. Kdeže se mohla porovnat sveřepá africká kultura s inteligencí severoamerických Indiánů, odsouzených k vymření? Aniž jsem se valně namáhal, připlížil jsem se k oběma strážcům tak těsně, že jsem je mohl uchopit rukama, pravá radost pro mne, savanního poběhlíka, neboť jsem si již byl jist tim, že se vše přihodí přesně tak, jak chci. Ležel jsem ukrytý hustou omm sufach, skoro na dosah rukama seděli strážcové s tvářemi ode mne odvrácenýma; mlčeli, nemajíce valně chuť k rozmluvě. Zaměstnávali se jediné živením ohňů, které svým leskem všecko kolem jasně ozařovaly. Napravo leželi ve spánku hluboko pokrývkami zahalení otrokáři a nalevo více vpředu spou- taní otroci. Bděli. Byli by mne zajisté viděli, kdybych se zvedl k útoku na strážce. Překvapení jim mohlo z hrdel vynutit výkřik naprosto 199

nevhodný, jenž by spáče poněkud předčasně probudil. Tomu bylo třeba předejít. Vytáhl jsem tedy rámě z ře- mene, chopil se ručnice pravou rukou a položil prst levé ruky na ústa s výstražným znamením, které ve všech téměř jazycích na zeměkouli je pobídkou k mlčení. A na štěstí zde nebyly ženské, jejichž hbité jazyky by sotva tomu znamení porozuměly. Dosáhl jsem účelu, neboť ze zajatých se neozval nikdo - a více ještě! – ti, kdož dosud sténali, umlkli také. Otroci mne tedy spatřili a jak právě již bylo v okolnostech, zajisté porozuměli, že se mne nepotřebují obávat, naopak, že snad ode mne mohou očekávat zlepšení svého krutého osudu. Lze si pomyslit, s jak velikým napětím sledovali každý můj pohyb. Dobrý a zkušený westman by se stal pozornější a ne- důvěřivější, když tak náhle nastalo všeobecné ticho a ml- čení; avšak strážcové z Takoba si toho nevšímali. Obrátil jsem zvolna karabinu a rozpřáhl se - dvě dobře mířené rány do hlav - a strážcové klesli k zemi bez jediného hlesu. Sklonil jsem se rychle k nim, abych viděl, mohu-li se spolehnout na jejich okamžitou zamlklost a přesvědčiv se o tom, učinil jsem několik kroků, takže otroci mohli aspoň v nejbližších řadách rozumět tomu, co jsem jim tlumeně pravil: „Zachovejte úplné ticho a nehovořte, než šeptem. Přišel jsem, abych vás vysvobodil. Prořízna provazy, jimiž jste spoutáni. Potom, až spoutám strážce, avšak ani o chvíli dříve, se vrhněte na otrokáře a svažte je! Podržíte je toliko v hrstí, aby nám nikdo z nich neušel. Tedy ticho a pozor!" Prořezávat třikrát šedesát provazů by trvalo jistě drahnou dobu; jakmile jsem uvolnil první dvojici otroků, vybídl jsem je, aby se chopili nožů strážců a opakovali vzdálenějším soudruhům můj rozkaz. Kromě toho jsem pokynem přivolal z houštiny ben Nila a čtyři své asakery, kteří přiběhli tiše a pomáhali, stále napomínajíce otroky k naprostému tichu. Netrvalo ani dvě minuty a všech šedesát mužů bylo na svobodě a pány svých údů. „Alláh vás seslal," šeptal jeden z nich. „Poviš nám, pane, kdo jsi a odkud - -" .Mlč!" přerušil jsem ho. „Času dost později. Dozvíte se 2OO

všechno. Především spoutejte strážce a pak ostatní své trýznitele. Poněvadž jsou zabaleni pokrývkami, nemohou se bránit, neposkytnete-li jim čas k obrané. Provazů zbylo dost. Jdete vždy po třech na jednoho, rozestavte se a padněte na ně současně; dva podrží přepadeného a třetí ho sváže do pokrývky, takže každý odpor bude naprosto vyloučený. Jděte a jednejte!" Pravou rozkoší bylo -teď přihlížet, co se přihodilo. O- svobození otroci se zachovali podle mé rady, takže spáči, dřív než se řádně vzpamatovali, byli do svých pokrývek úplně zabaleni a svázáni; vypadnout z nich už nemohli. Vše bylo vykonáno za úplného ticha, potom však už ne- bylo možné udržet hrdla na uzdě. Celý les se zachvěl hlučným jásotem, takže jsem myslel, že se velbloudi splaší a rozutečou po lese. Kdo měl vůbec hlas ze zachráněných otroků - a hlas měl každý, a jaký! - napínal hlasivky ve všech možných polohách k nejzazším hranicím, aby dal výraz pocitům svého rozradostněného srdce. A výskání a řvaní bylo tak nakažlivé, že do něho vpadli i asakeří a konečně i ben Nil, který se přeukrutné smál. . Byl jsem snad jediný, který svůj nosohltan nepovažoval za ventil hlásné trouby a svá ústa za násadu klarine-tu. Dlouho jsem mával, velmi dlouho, rukama ve vzduchu jako lopatami větrníku napravo i nalevo, nahoru i dolů, než dobří lidé, obdaření tak hlučnými hlasivkami, pochopili a nahlédli, že mé strašné posunky směřují k tomu, aby mocnému záchvěvu atmosféry byla učiněna přítrž. „Mějte rozum, lidé!" ozval jsem se konečně. „Vaše bo- hapusté řvaní nám může způsobit rozpaky a nesnáze! Všecky krokodýly vyplašíte a váš hluk se ponese přes celou řeku, odkud mohou co chvíle přijít lidé z Choř Omm Karn." „Co je nám do nich?" ozval se jakýsi osvobozený. „Vám snad nic, ale nám." „Ať jen přijdou, aby nás odvedli!" odpovídal jiný chlubné, „přivítáme je, jak se sluší!" „Jsou na pochodu a přijdou zcela jistě; jestliže však vzbudíte svým zbytečným řvaním Jejich nedůvěru, nepři- jdou zkrátka, a pak -je chytej!" 2O l

„Myslíš, pane? Ach! V tom ti dávám za pravdu! Na- hlížím, ze je třeba zachovat ticho, aby zrána, ničeho ne- tuše, se přeplavili na tento břeh; pak je přivítáme u samé vody a stlačíme jim hlavy pod hladinu, aby se utopili a byli pohřbeni v žaludcích krokodýlů. Především nám však pověz, pane, kdo jsi, abychom věděli, komu máme děkovat za svobodu a životy. Badalaty, stejnokroje těchto mužů nás uvědomují, že jsou zde místokrálovi asakerové; zdá se však, že ty a tento tvůj mladý průvodce nejste vládními vojáky." „A také jimi vskutku nejsme. Jsem Frank a nazývám se Kára ben Nemsi a to je můj mladý přítel ben Nil." Důsledkem mého prohlášení bylo mumlání v celém zástupu. Mluvčí dal nesrozumitelnému projevu svých soudruhů velmi srozumitelný výraz otázkou: „Jsi křesťan, eflendi?" „Tak jest." „A je zde také sabit el khedive, důstojník místokrálův, jemuž se říká reis efFendiha, který se plaví po Nilu proti i po proudu, aby zajímal a ničil lidokupce?" „Ano. Je zde reis effendina." „A ty*s s ním podnikal plavby a

pomáhal jsi mu?" „Tak jest." „Boj se Boha! Slyšeli jsme již o tobě, ne sice mnoho či všecko, než přece tolik, abychom věděli, že jsi přítelem a dobrodincem všech, kdož upadli v otroctví. Abu rekvik hovořil na pochodu velmi často se svými lidmi o tobě a reisovi effendina a měli z vás hrůzu." „Kdo je Abu rekvik." „Nevíš? Hle, válí se tam spoutaný mezi svými náhončími. Je nejbohatší a nejpověstnější otrokář v celém Dar Senaar; cestuje až do Fodja i mnohem dále ještě na západ, aby dělal rekvik a táhne pak vždy právě tak daleko na východ přes Atbara až k pobřeží Bar el hamar (Rudé moře), aby tam prodával otroky, ač jsou tam koráby Franků, kteří střeží pobřeží a chytají otrokáře. Nazývá se vlastně Tamek ér rami, Bohatý Tamek, neboť jeho majetek je větší než pěti pašů dohromady, avšak všeobecně mu říkají jen Abu rekvik pro jeho rozsáhlý a výnosný obchod otroky. Koupil nás v kraji Salamat a dopravil k řece, aby nás dále prodal do Omm Karn. 202

Odtud jsme měli být dopraveni přes Karkog do Atbara." „On tedy kupuje a prodává také přívržence prorokovy? Hasa nasijeb - hanba na něho!" „Ano. Zachází s pravověrnými stejně jako s nevěřícími. Jsou pro něho pouhým zbožím, jen když má z toho zisk. Nechť za to jeho tvář zčerná v den soudu jako uhel! Snad bys však také rád věděl, kdo jsme. Náležíme k farkach el Homr, rodu Homrů velikého kmene Bagara a padli jsme do rukou tlupě Barabra, protože jsme neprozřetelně hověli spánku. Jimi jsme pak byli prodáni Abu rekvik, Otci otroků. Prosím tě, abys nás však nepovažoval za , zbabělce!" „Té žádosti není třeba, neboť vím, že el Homr jsou lidmi statečnými, kteří vynikají odvahou a udatností. Jsou věhlasnými agagiry, lovci ozbrojeni jen mečem dovedou bez ručnic útočit i na slony a nosorožce." „Těší mne, že je ti to známé, effendi. Naši udatnost poznáš, už uvidíš, jak ztrestáme tyto otrokáře." „K jejich ztrestání není třeba velká udatnost, neboť je vás šedesát, kdežto jich jen čtrnáct. Ostatně tito otrokáři jsou mými zajatci a budou odevzdáni k potrestání reisovi effendina, jenž je zástupcem khedive." To ovšem nebylo valně po chuti pánům el Homr. Za- jiskřili očima, zaskřípěli zuby a musil jsem se s nimi dlouho hašteřit, než mě dali za pravdu a slíbili, že svou pomstu přenechají zdarma reisovi effendina. Jejich dosa- vadní mluvčí byl Šech es šéf - pán meče (- šermíř, mistr šermu), muž, který se mezi nimi těšil zvláštní úctě. Za dlouhého pochodu hladověli a strádali i jinak strašlivě a proto se velmi horlivě pustili především do zá- soby durrhy, jíž byly na velbloudech naloženy celé žoky. A právě jako jídlo potřebovali koupel, takže jsme záhy viděli, jak se dělí na dvě tlupy: jedna z nich mlela vpravo mezi kameny mouku, z níž se pak uvařila kaše, druzí se brodili v mělké vodě nilského ramena. Jako praví Be- duini neuměli plavat. Moučka se přiléváním osolené vody z Nilu změnila v těsto podobné knihtiskařskému mazadlu, pak byla zcela prostě kladena prsty do úst. Inu: každý se živí, Jak umí a dovede: někdo potřebuje k rybám a třešním stříbrný příbor, někdo zas jí ústřice jen s mořskou 203

vodou. A kdo nemá ani na stříbrný příbor ani na ústřice, přecpává se třeba kyselým zelím; někomu zas chutná meloun se slivovicí a jinému rosol z telecích nožiček; komu pak bylo zapsáno v knize života, aby se stal pří- slušníkem bedawi el Homr, naplácne si prosnou kaši do úst. Jakpak se asi dařilo těm, v tlustých pokrývkách zašněrovaným a v potu se koupajícím otrokářům? Patrně dobře, neboť je mouchy neštípaly. Sletěl na ně zčista jasná blesk - přišla na ně pohroma a co je očekávalo později u reise effendina? Přiznávám upřímně, že mě napadlo pustit je na svobodu a nevydávat je svěřenému zástupci egyptského soudnictví, ale pak jsem si přece jen pomys- Ipl, že by taková mírnost nebyla dobrá. Tito darebové nešetřili ani své spoluvěřící. A kdybych byl nakrásně - stržen vlivem lidumilnosti - bohatého Tameka čili Abu rekvik pustil na svobodu, znamenalo by to, že ho chci podporovat v dalším pro- vádění zatraceníhodného darebáctví. Nesl bych spoluvinu bídy a strasti, které by ještě později natropil. Ne! Tím jsem své svědomí obtížiti nehodlal. Ten muž páchal zločiny - zasluhoval tedy trest. Ale byl jsem povinen vydat také kořist reisovi effen- dina? Nebylo snad zajetí toho muže naším přičiněním a našim dílem? Nenáležel mně a asakerum zajatec se vším všudy, což jeho bylo, podle zvyků, mravů a zákonů zde vládnoucích? A byl jsem snad povinen nevděk a uskok reise effendina odměňovat noblesou, pro níž on neměl ani náležité porozumění? - Nikoliv. Podnikl jsem s ben Nilem prohlídku sedlových brašen všech jízdních velbloudů a nalezl jsem velmi mnoho pro asakery cenných předmětů. Nejlepší kořist jsme nalezli u vůdcova velblouda, totiž čtyři váčky zlatého prachu, který již znamenal pro tyto prosté lidi celé jmění. Byl to záložní kapitál Otce otroků; několik prázdných váčků bylo při tom. Posadil jsem se s asakery a s ben Nilem opodál Arabů, rozdělil jsem zlatý prach na šest dílů; dva pro ben Nila a po jednom každému ásakerovi. Vojáci chtěli řvát jásotem,

poručil jsem jim však, aby mlčeli, neboť el Homrové nepotřebovali vědět, jaký lov učinili. 204

Získal jsem si pět šfastných a vděčných lidiček, kteří měli už jen jedinou starost: ukrýt prášek, aby jej reis ef- fendina nevyčenichal. Upokojil jsem je ubezpečením, že bych v nejnutnějším případě toto rozdělení proti němu obhajoval. Poněvadž kořist, na kterou se tolik těšili, dopadla tak skvěle, vyjádřili na mé přání úplnou ochotu, že se všeho ostatního vzdávají. Řekl jsern tedy Šachoví es šéf, že vel- bloudi a vše, co je na nich, může považovat za majetek svůj a svých rodáků a že jim také připadne vše, co bude nalezeno v kapsách našich zajatců. El Homrové zprvu vyvalili oči a rozevřeli ústa, potom vybuchli znovu! Néco podobného umělo ovšem rozradostnit tyto nomády, kteří se dokázali servat i o jediný velbloudí chlup a kteří měli za to, protože jsem prohlásil li-dokupce za naše a nikoli jejich zajatce, že se tedy také zmocním jejich majetku. Co do zajatce bez kořisti? A že projevili chuť okamžitě si osvojit přidělenou kořist, vytýkat jsem jim ani nemohl; žádost po majetku je domo- vem na celém světě i u jednotlivců nejvzdělanějších. Proto jsem svolil, když chtěli zajatce z pokrývek vybaliti, jejich kapsy vyprázdnit, a pak jim ruce a nohy opět pevně svázat Stalo se. Byl jsem zvědav, jak se při tom pánové z Ta- koba zachovají. Měl-li jsem za to, že budou vzpírat a pak propuknou v křik, zklamal jsem se. Otrokáři snášeli mlčky a trpělivě všeliké ústrky, neboť el Homrové si chladili přece jen na nich žáhu. Zjevně působila ještě na ně první hrůza z přepadení. Jediný Abu rekvik, na něhož došlo naposled, projevil námitky. Dokud ho vybalovali z pokrývky a svazovali ho pevně, mlčel sice, jakmile mu však ben Nil sáhl do kapes a předměty tam odtud vybíral, osopil se na něho otrokář zhurta: .Co ti ďábel našeptává!" zakřičel. „Upadli jsme snad mezi lotry, kteří kradou, co nám náleží?" „Mlč, chlape a nemluv o lotrech, lupičích a zlodějích!" okřikl ho ben. Nil. „Největším a nejhorším zlodějem jsi sám. Zajali jsme vás, a vše, co máte, je naším vlastnict- vím. Tak zní zákon pouště, jak asi dobře víš a neviš-li, jsi kromě zlodéjství ještě hlupcem." „Jinak bys mluvil, nezralý chlapče, kdybys věděl, kdo 205

jsem. Veliká je má moc a stačilo by jediné mé slovo, abyste byli všichni zničeni." „Vyslov tedy to kouzelné slovo! Jsem ukrutně zvědav, z které strany se na nás přižene zkáza a jak vlastně vyhlíží." „Budete zahubeni, zemřete!" „Eh! Nemluv hloupě! Je-li zde kdo, který se již dívá smrtí vstříc, jsi jím sám." „Neposmívej se! Jsem Tamek ér ráni, jehož nazývají Abu rekvlk." „To už víme, ale nazývají-li tě Abu rekvik nebo Tamek el chasir je nám lhostejné. V našich očích nemáš více ceny než tvůj poslední a nejchudší pastevec, jehož bychom si ostatně vážili tisíckrát více než tebe, neboť je snad aspoň poctivý muž, který koná, co se Alláhovi líbí. Tys nicotný vydřiduch, který náleží k největší výhni dže-heny, aby tam olizoval kovadlinu." „Pse! Kdo jsi, že se odvažuješ tak se mnou hovořit?" „Nazývám se ben Nil. Mám krátké, ale čisté jméno, na němž dosud nelpí ani krůpěj nepoctivé krve a ani jeden těžký hřích, pod nimiž se prohýbá tvé černé svědomí jako starý slaměný věchet. Ale radím ti upřímně: Střež se o- slovovat mne psem! Vedle mne stojí muž, který by té za to přísněji ztrestal, než tvůj mozek může tušit." Ukázal na mne, protože jsem vskutku vedle něho stál. Tamek ér ráni mne pozorně změřil od paiy k hlavě a pro- nesl: „Nechť je tento muž kýmkoliv a čímkoliv, ublížit mně nemůže. Ať se střeží dotknout se mne! Abych znovu snad hovořil o své moci, na to jsem příliš hrdý, mám však mocné příbuzenstvo, že i každé vaše slovo, které by se mi nelíbilo, bude potrestáno." „Nechť mluví, ty mlč," pravil jsem ben Nilovi. „Rovná se komárovi, který se chlubil, že roztrhal ve vzduchu orla a mžikem ho sežral. Je to směšné. Vyprázdni jeho kapsy, prohledej jeho oděv a dost!" Ben Nil vykonal přesně můj rozkaz, při čemž na mne řval vztekle otrokář: „Muži! Dal jsem ti výstrahů! Jestliže se přesto řítíš střemhlav do zkázy, učiň tak! Nic mi do toho není a ne- budu tomu zbraňovat." 206

\

'l 'l L

„Pravda! Nemůžeš nijak zabránit tomu, co chci učinit," pravil jsem, „dbej však raději o svou vlastni, než o mou záhubu. Dávám ti rovněž výstrahu! Střež se pohrůžek a poznámek! Uraziš-li nás ještě jen jediným zvukem, dám ti vysázet baštonádu!" „Baštonádu? Pověz mé přece, kdo jsi." „Můžeš se jen podivat na tyto asakery, abys věděl, v ja- kých rukou jsi." „Asakerové! Alláh! Jen čtyři asakerové, jen čtyři! Patrně nějací zloději, kteří ukradli stejnokroje, anebo

zběho-vé, kteří utekli od svého praporu, protože byli příliš zbabělí, aby setrvali v žoldu el khedive." „Jsou to vojáci ve službách reise effendina. Jsou-li zba- bělí, můžeš již z toho poznat, že vás přemohli a vaše otroky osvobodili, ač vás byl dvojnásobný počet." „Kdo vám udělil ten rozkaz?" „Nikdo. Stojím před tebou v zastoupení reise effendina jen z vlastního popudu a z vlastni chuti." Konečně mu vytryskla v mozku správná myšlenka; viděl jsem to na hrotu jeho nosu. Ale tápal po slovech, zatím co si mne znovu a důkladněji, než dříve, prohlížel. Pak se ozval, avšak v přízvuku jeho hlasu se jevila úzkost- livost, kterou marné hleděl skrýt. „Alláh *1 Alláh! Ty náležíš k družině reise effendina?" „Tak." „Jsi Frank?", „Tak." „A říkají ti emir Kára ben Nemsi?" „Tak. Právě tak!" „Vy však jste se plavili velmi daleko proti proudu, docela nahoru do zemí černošských." „A vidíš! Už jsme zase zde. Doufám, že tě těší náš šťastný návrat ve zdraví! Abych tvé srdce ještě větší slastí naplnil, sděluji ti vlídně, že jsme Abd Asla a jeho synáčka ed džasúr, které jsi zajisté znal, zajali, odsoudili k smrti a rozsudek dali vykonat." „Alláh nám buď milostivi Ibn Asi je tedy mrtev? Mluvíš pravdu, effendi?" „Pravdu. Učinili jsme tohoto otrokáře a jeho zřízence neškodné a nyní přijdou na řadu ostatní. S tebou začneme. Snad tedy již víš, kdo se má strachovat, zdali ty před 208

námi nebo my před tvým mocným slovem a vlivuplnými přáteli." „Mašallah - divové boží! Ibn Asi byl považován za ne- přemožitelného!" „Zlo a hřích nejsou nikdy nepřemožitelné, jen spra- vedlnosti a dobrotě se podaří vždy konečné vítězství, třeba někdy trochu pozdě. Však se toho dožiješ sám na sobě, neboť ti pravím, že dnes naposledy v životě jsi bloudil po zapovězených cestách otročího obchodu." Neodpověděl hned; patrně uvažoval, jak by se měl nej- lépe vůči mně zachovat. Odkud a jak se mohl nadít ně- jakých výhod? Tím, že by se zdánlivě oddal svému osudu a dával najevo pokoru, nebo se má snad pokusit o hrdé gesto? Projevovat pokoru - na to mu zbývalo přece ještě stále času dost. Jeho zlá hvězda mu našeptávala, aby se rozhodl pro druhý způsob a také se hned pokusil propůjčit své tváři hojnou míru pohrdání. „Tak?" ozval se. „Myslíš tedy vskutku, že by na mne již došlo po Ibn Aslovi ed džasúr? Myslím naopak, že tomu sám nevěříš." „Není třeba, abych tomu věřil, nebot jsem o tom „zcela přesvědčen." „Chceš mne tedy vydat do rukou reise effendina?" „Ovšem." „Kdy?" „Nemusím ti to říkat, ale nemůže také škodit, dozvíš-li se to. Setrváme zde několik dní, až sem připluje jeho loď, aby nás přijala na palubu. Vyrazili jsme jen o něco dříve po proudu." Věděl jsem jíž, co mu asi napadne a proto jsem ho ne- spustil z dozoru. Jeho tváří přeletěl záblesk naprosto ne- potlačitelné radosti, načež promluvil právě tak výsměšně jako dříve: „Jsem nadšen tvou upřímnosti a proto ti způsobím potěšení tím, že budu mluvit stejně upřímně. Tvá přání, tvé naděje a úmysly se rovnají lehoučkému vánku, který se dotýká mohutných talhových stromů, aniž je může vyvrátit nebo jen zohýbat. Jestliže nás okamžitě nepro- pustíš na svobodu se vším všudy, budete zítra všichni v našem zajeti. Jak se k nám zachováte dnes, tak bude s vámi naloženo zítra. Dávám ti naposled výstrahu! Buď 209

tedy moudrý, effendi a jednej opatrně! Nemluvím tak snad ze strachu, nýbrž proto, že jsem právě ve smířlivé náladě a chci tě zachránit." „Tvou milost a smířlivost nepotřebuji a také je zcela mimo mé úmysly, abych ti smířlivost a milost nabízel. Každý z nás nechť nese břímě a pyká za provinění, jimiž se obtížil." „Jsi tedy ztracený, effendi!" „Oh! Nechť jen přijdou lidé, na které tak spoléháš! Místo, aby tě osvobodili, sami se budou válet vedle tebe v poutech." „O - kterých - lidech - hovoříš?" vykoktával, při čemž v něm hrkalo jako ve starém stroji. „O lidech z Choř Omm Karn." „O těch nevím nic, pranic." „Nelži! Poslové, které jsi k nim poslal, ti přece oznámili, že tvojí spojenci sem přibudou zítra, aby se ujali otroků a zaplatili za ně zlatým práškem. Na jejich přispění však marně spoléháš." Nastala přestávka, nutná pro něho, aby se vzpamato- val. Pak promluvil: „Nevím vskutku, nač narážíš. Jsi snad uchvácen ho- rečkou, že se domníváš vidět věci, které se vůbec nepři- hodily a slyšet slova, která nikdy nebyla vyslovena? Po- moc, kterou očekávám, je jiná, než si myslíš. Protože s námi jednáš nepřátelsky, vkročil jsi již na es siřet, most smrti a je třeba jedině malého hnutí mého prstu, aby ses zřítil do hlubiny, která na tebe zeje z dženeny." „Nech ji pokojně zívat, když se jí chce. Zívám rovněž, ale nudou nad tvými prázdnými pohrůžkami, které jsou peckami, z kterých již byly datle snědeny." „Myslíš, že lžu?" „Nemyslím, nýbrž to vím." „Effendi, neurážej mne! Jsem pravověrný moslim, kdežto tys džaur, který stojí hluboko pode mnou." „Protože tedy tak vysoko nade mnou stojíš, tím hlouběji padneš." „Nechceš se tedy dát přesvědčit? Ptej se Geri, mého múslasima! Leží třetí ode mne po mé levici. Potvrdí ti u Alláha a bradě prorokově, že mluvím pravdu." „Věřím mu zrovna tak málo jako tobě." 210

„Střež se, džaure!" rozkřikl se náhle vztekle. Přistoupil Jsem těsně k němu. .Dávám ti tak poslední výstrahu! Mysliš-li, že jsi nade mnou povýšen, směji se tomu; budeš-li však svou pýchu tak příliš přehánět, abys mě dokonce spílal, donutím tě k přízvuku skromnějšímu." „Já, bohatý a slavný Abu rekvik, skromným k tobě, který jsi otrokem a olizovačem slin nějakého reise effen- dina? Rád bych věru znal nevěřícího, nekonečně prokla- tého, který by to dokázal. Věz, že je to sám islám, který tě vydá do mých rukou! Probuzený islám rozevře svou tlamu a pohltí tebe i tvého reise effendina, jehož jsi nohsle-dem!" „Dobrá! Chtěl jsi to a dostane se ti to, co chceš. Dozvíš se hned, že džaur, věčně proklatý, tomu znamenitě rozumí, jak tě naučit pokoře. Ben Nil! Tento chlap dostane prozatím na každou patu deset ran! Vykonej to! A nepo- může-li to a nebude-li skromnější, přidáš mu bez dalšího rozkazu dvacet!" Ben Nil, nezvyklý na podobný projev turecké sve- řeposti z mé strany, neuposlechl hned, nýbrž zadíval se na mne tázavě. Když jsem mu však energickým posun-kem naznačil, že jednám zcela vážně, zvolal s patrnou radostí: „Oh! Effendi! Jakou slast mi připravuješ! Skoro bych tomu nevěřil, neboť tvá dobrotivost a mírumílovnost bývají zbytečně nekonečné. Je mi jen líto, že také jeho lidé, otročníci, nebudou stejně vyplaceni, ač to vrchovatou měrou zasloužili a ač je zde tolik statných paží a rozsvrbě-ných dlaní, jež by rády vykonaly tvůj rozkaz. Ale umím se již zbavit svého žalu a přenesu jej délkou prutu na paty toho boháče. Pojďte, stateční bojovníci udatného kmene el Homr! Dovlečte svého trýznitele sem, na tuto plošinku a položte ho opatrné na břicho! Klekněte mu na hřbet, aby se nemohl příliš nadnášet a shoďte mu jeho sandály. A nadneste jeho nohy od kolen vzhůru, takže jeho paty budou moci počítat hvězdy na obloze! Dostanou vzácný lék dobrými pruty, které si zatím nařežu, výbornými pruty, jejichž zvučný hlas bude znít mnohem zřetelněji, než všecky zákony koránu a všecky jeho výklady." A kráčel k blízkým křoviskům, aby si nařezal vhodné 211

pruty, kdežto deset Či dvacet osvobozených Homrů se vrhlo na Abu rekvik. A jak se vrhli! Popadli ho za nohy, za ruce, za hlavu, za břicho, vyzvedli ho a smýkli jím na travnatou plošinku, načež dali Jeho trupu a končetinám polohu, jak jim ben Nil naznačil. Chlapík se bránil, pokud mu dovolovaly provazy, avšak nic to nepomohlo, neboť ho svíralo tolik dlaní, že všecka jeho tělesná síla se rozplynula v nic. Kdyby mne prosil za prominutí, jistě bych od bašto- nády upustil, avšak něco podobného mu nepřišlo ani na mysl. Naopak! Spílal a zahrnoval nás a zvláště mne celým přívalem šťavnatých nadávek, na jejichž překlad by nestačil nejpodrobnější arabský slovník, takže jsem konečně nařídil, aby mu na místě deseti bylo vysázeno dvacet ran na každou patu. Věru, již na mne tehdy začala nějak účinkovat egyptská kultura. Jeho mulasim zaslechl můj rozkaz a jal se křičet: „Ustaň přece, umlkni již! Přece vidíš, že svým vztekem nepochodíš a zbytečně si pohoršuješ. Nedovedeš-li přitáhnout uzdu svému jazyku, dostaneš třicet, čtyřicet, padesát ran, kdežto jsi mohl být úplně spokojený s deseti!" Tato krajansky vlastenecká výstraha pomohla. Abu rekvik zmlkl. Několik Homrů se hlásilo, aby směli vyko- návat úřad baštonadžiho, avšak ben Nil odporoval a tvrdil: „Napolo jste vyhladovělí, žízní zmučení, pochodem a vazbou vysílení. Pozbyli Jste hodné síly, která je nutná, aby vše, co v zatvrzelém srdci člověka žije, na jeho patách bylo nakresleno, takže posléze tomu sám uvěří. Já však jsem dostatečně silný k tomuto rýsování a nařezal jsem čtyři krásně silné a pružné pruty nikoliv pro vás, nýbrž pro sebe. Jen ho držte pevné, abych správně mohl nasazovat své rýsovadlo. A modlete se za jeho chodidla!" El Homrové utvořili kruh kolem účastníků bolestné exekuce; já jsem nechtěl být svědkem toho výjevu. Odešel jsem a záhy nato jsem již zaslechl hvizd a dopadáni švihů, z nichž každý byl provázen křikem trestaného. Výkřiky, jež se mu draly z hrdla, splývaly znenáhla v ustavičné, přestávek neznající vyti, které mi zabraňovalo další švihy sluchem sledovat a také počítat Konečně oněměl 212

- bylo slyšet jen sténáni. Kruh se rozevřel a ben Nil vy- stoupil a oznamoval: „Jsme hotovi, effendi a doufám, že budeš se mnou spo- kojen." „Proč?" „Protože jsem mu místo po dvaceti vyplácel po dvaceti pěti." „Proč jsi tak učinil?" „Nemohu za to. Rozehnal jsem se příliš a nemohl jsem přestat. Ne a ne zastavit rameno, až jich bylo o pět víc. Co s ním?" „Dej ho donést tam za akáciovou houštínku napravo od kalužiny. Pak prozkoumej pečlivě jeho vazbu a až budeš hotov, dej k němu donést Jeho mulasima rovněž dobře svázaného a přivaž oba těsně buď ke křovinám nebo ke kůlům, které dáš zarazit do země, aby se nemohli pohnout a vidět, co se za nimi děje." „K jakému účelu?" „Vzpomínáš ještě, jak jsem skrytě vyslechl nebožtíka Abd Asla, když jsme tábořili u pramene, kde jsem zastřelil lva?" „Ano." „Tak vyslechnu i dnes Abu rekvik. Hrozil, že na mne roz-

táhne tlamu nově probuzený islám, aby mne pohltil. V tom se tají něco významného, čemu nerozumím, rád bych však porozuměl a poznal. Vím, že by mi to nepověděl ani po dobrém ani po zlém a proto mám útočiště v uskoku, který se mi tehdy podařil. Pro nás je právě příznivá okol- nost, že má u sebe svého mulasima, s nímž jisté bude rozprávět důvěrněji, než s ostatními svými lidmi. Budou-li se domnívat, že leží osamocení a nestřežení, rozpoutají tišen svého srdce a musel bych se velice mýlit, nedojde-li za hovoru na přetřes právě to, co si přeji zvědět. Hlavni věc je zařídit vše tak, aby se domnívali, že jim nikdo ne- naslouchá, že jsem ve vašem středu, nikoliv za nimi v houštině." „Ponech mi to již, efíendi! El Homrové utvoří kolem tebe kruh a budou se tvářit, jako by byla rozdělována kořist. Zatím je dám dopravit oba k akáciím a přiváži je tam, kdežto ty se za ně můžeš připlížit, aniž to zpozorují. Jakmile se pak posadím do kruhu el Homrů, budu vy- 213

stupovat častěji tak, jakobych s tebou mluvil. Abu rekvik a Jeho poručík si budou zajisté myslet, že jsi mezi námi a nikoliv těsně za nimi." Ben Nil byl v podobném lišáctví spolehlivý; souhlasil jsem tedy a hoch si pospíšil, aby svůj záměr uskutečnil. Netrvalo dlouho a již jsem ležel za označeným křoviskem velmi blízko hlav otrokářů, velitele i jeho podřízeného. Oba byli jistě úplně přesvědčeni, že sedím v hustém kruhu osvobozených el Homrů. Zprvu vůbec nehovořili. Bolesti Abu rekvik byly jistě veliké, takže nemyslil na rozhovor; sténal jen, zatínal pěsti a skřípěl zuby. Jak často asi on dal chycené a zmučené černochy ještě zcela jinak vyplácet, totiž mrskat až do posledního dechu, aniž se mu svědomí jen nejméně pohnulo! Jeho zamlklost trvala konečně již i mulasimovi příliš dlouho. Po událostech dnešního večera bylo přece mnoho látky k hovoru a příležitost k němu nemohla již ani být pohodlnější. „Kdo by si byl včera," spustil posléze, „jen zdaleka po- myslel, že se nám bude tohoto večera tak bídně dařit? Šejtan musel ty psy právě teď od pramenů Nilu seslat po proudu, právě v okamžiku, kdy jsme sem dorazili! Včera tu ještě nebyli. Jen jediný den, jen několik hodin a byl by se náš obchod úplně zdařil. Bolí tě tvé zranění, pane?" „Neptej se hloupě!" ozval se Abu rekvik skuhravě. „Jdi a dej si je vysázet také. Jak by nebolely! Alláh nechť zatratí proklatého džaurského psa do toho dílu džeheny, kde ďáblové ustavičně a bez přestávky až na věky věkův vyplácejí baštonádu!" „Mohls dostat jen deset ran, protože jsi však spílal a zlořečil, bylo ti přidáno. Zavinil jsi sám -" „Umlkni!" přerušil ho chlebodárce. „Nechce se mi na- slouchat tvé poučování. Chtěl jsem ho svým vystupová- ním poplést, postrašit." „Není Boha kromě Boha! Slyšeli jsme dost o tomto džaurovi, abychom mohli vědět, že mu nelze nahnat strach. Je mírumilovný jako žena, avšak neochvějný jako hora. Rád bych věděl, proč právě nás dva sem dal uložit." „Protože se nás přes svou líčenou hrdost strachuje, hlupák! Snad nechce, abychom viděli, co tam dělá 214

a slyšeli, o čem mluví. Přes všecko své popírání považuje ještě za možné, že budeme zachránění. V tom případě by asi pro něho bylo nebezpečné, kdybychom se doslechli o jeho záměrech. Jen z toho důvodu nás sem dal zavléct." „Anebo - tam vůbec není! Snad je někde zde, u nás, aby naslouchal." „Myslíš - - ale ne! Viděl jsem ho, když mne sem nesli. Seděl mezí Homry, a ty jsi ho přece také viděl a - - slyš! Právě s ním mluví! Slyšíš? Prokletý ben Nil s ním hovoří." „Věru! Sedí tam vskutku a můžeme tedy hovořit bez starosti, že někde poblíž sedí. Považuješ za možné, že nás mužové z Choř Omm Kam vysvobodí?" „Jsou naší jedinou nadějí." „Oni však přijdou bez předtuchy a vběhnou džauroví přímo do rukou! Vždyf přece sám řekl, že je zajme." „Dám jim výstrahu. Jakmile se přiblíží k tomuto břehu, zavolám na ně, že jsme v zajetí a aby nás osvobodili." „A džaur tě dá usmrtit." „Nikoliv. Slyšel jsem rovněž, že jen v nejhorší chvíli se odváží prolévat krev. Chce nás odevzdat do pravomoci reise effendina; dokud se tak nestane, netřeba se stra- chovat o životy. Jestliže uslyší, že dávám lidem z Choř Omm Kam výstrahu, neusmrtí mne, nýbrž zmaří úspěch výstrahy tím, že se někam od tohoto brodu hne a jinde se utáboří. Naši spojenci ho však budou stíhat, naleznou ho a přemůžou. Ale pak - pak!" Odmlčel se. Mulasim po něm opakoval: „Ale pak! Oh! Smutně se mu poděje!" „Smutněji, než se mu v pekle bude dařit. Dám ho bičovat, že mu všecky kosti prolezou skrze maso. A pak ho učiním svým otrokem, jehož budu od rána do večera mučit, jak dosud ještě žádný otrok nebyl mučen. Proto důvěřuji pevně, že dlouho v zajetí nepobudeme; ztratíme jen několik drahocenných dnů a dorazíme k El Michbaja později, než jsme tam očekáváni." „Zvláště když jsi baštonádou tak zřízen. Vždyť se sotva udržíš na velbloudu." „Poplujeme člunem." „Člunem? Kde jej vezmeme?" „Džaurovi jej vezmeme. Přece řekl, že se pustil před re- 215

isem effendina po proudu. Je tedy vlastníkem či velitelem plavidla, které skryl

někde u břehu. Ujmu se člunu a dám se dopravit do El Michbaja, kdežto ty s ostatními nastoupíš pochod na velbloudech. Ti psi nám sebrali všecko, všecko! I můj zlatý prach uvázl v jejich drápech. Zešílel bych při tom pomyšlení, kdybych nevěděl, že se zase svého majetku zmocním. Za to bude nucen Kára ben Nemsi zanechat v mých rukou předmět, který má stokrát větší cenu, než zlato, o němž se domnívá, že mu již náleží." „O jakém předmětu hovoříš?" „O jeho kouzelné ručnici, o níž jsme slyšeli. Jistě ji ještě má. Budu-li vlastníkem té ručnice, budou mne lidé považovat za nejmocnějšího muže celého Súdánu, za ne- přemožitelného a tím také budu odškodněn za baštoná- du, které jsem se dnes nemohl ubránit." „Co však, přijde-li reis efTendina dříve, než budeme os- vobození?" „Stane-li se tak, pak jsme ovšem ztraceni, neboť přís- nost tohoto vyslance džeheny by vyžadovala naše životy. Na štěstí lze z řeči džaura usoudit, že reis effendina sem dorazí teprve za několik dní. Do té doby budeme svo- bodni, protože lidé z Omm Kam přijdou již zítra." „Čítali bychom s nimi dvacet šest mužů. Ó, Alláh! Kdyby tak bylo možné s těmi lidmi vrazit na-loď reise ef- fendina a sebrat mu ji!" „Neměj tak šílené choutky. I kdyby se to zdařilo, padlo by nás tolik, že by ostatní ani nemohli koráb řídit. Vždyť se ani nikdo z nich v lodnictví nevyzná. Ostatně padne loď i s reisem effendina i s jeho lidmi našincům stejně do rukou." „U El Michbaja?" „U El Michbaja." „Stráž tam stojí stále na břehu Nilu?" „Dnem i nocí - ustavičně, tak, jak světec nařídil. Nikdo neví, proč rozhodl, aby byl reis effendina zničen; patrně od něho dostal takové a takové urážky, které ani světec nesmí nikomu odpustit, zvláště tvrdi-li, že Alláh i prorok obchod otroky přikázali. Znáš krajinu nilskou, kde byla založena El Michbaja?" „Neznám." 216

„Řeka tam rná směr rovný jako prut, takže lze každou po proudu plynoucí lod' již z veliké dálky spatřit. Pak však tvoří Nil rychlý záhyb, obtékaje daleko posunutý o- stroh či vlastně poloostrov, porostlý hustým lesem. V tom lese se rozkládá El Michbaja, kde na nás čekají s velikým stádem otroků. Obyvatelé El Michbaja dostali požehnání svatého muže a jejich poslední posel mi tajné oznámil, že tento rekvik není jen z černochů." „A proč?" „Jsou lidé, které nutno odstranit, aniž jim třeba život ukracovat; z takových se nadělají také rekvik. Vidím to rád a přijímám je také rád a mlčím, protože je dostanu zdarma a nemusím za ně platit, ačkoliv Je výhodně pro- dávám. Ano - stalo se již mnohdy, že jsem Je vyměnil za několik černochů, anebo jsem vůbec obdržel několik čer- nochů, Jen když jsem vzal k sobě bělocha, abych ho někde prodal do otroctví. Podobný dobrý obchod očekává mne v El Michbaja i tentokrát, ježto bych jinak nedostal zmíněný pokyn." „A je tam dost bojovníků, aby zajali loď reise effendina se vším všudy?" „Ovšem. A tito chlapi jsou ve vodě tak zkušení Jako ryby. Tajil jsem do teď tuto věc, nyní ti však již mohu říct, že jeden z našich náleží k těmto lidem a jen proto byl ke mně poslán, aby byl průvodcem, jakmile bude třeba." „Není Boha kromě - -! Takové tajemství jsi tajil přede mnou? Domníval jsem se, že je ti dobře známo, že mně můžeš ve všem důvěřovat." „Ano, věděl jsem to, avšak musil jsem učinit slib, že to podržím v tajnosti tak dlouho, dokud nebude závažný důvod někomu to prozradit. Ten důvod je zde. Tedy na břehu toho ostrožného výběžku, na němž je založena El Michbaja, stojí dnem i nocí stráž, aby slídila po lodi reise eflendina. Koráb je stavěn takovým způsobem, že Jej lze již zdaleka poznat a jakmile se objeví, oznámí to stráž ve- liteli." „A pak bude loď napadena?" „Ano." „A co se stane s posádkou?" „Bude buď pobita nebo zajímána a prodána do 217

otroctví; avšak dva lidé budou v každém případě ušetřeni, totiž reis eflendina a tento Kára ben Nemsi." „A proč ti dva - nejhorší ze všech?" „Svaly muž se jich chce zmocnit." „Proč a zač?" „Nevím. Vymínil si Je pro sebe co nejpřísněji a můžeš si snadno pomyslet, že ho v tom budou všichni poslušní. Padli jsme do rukou džaurových, což je ovšem neštěstí, ale neštěstí pozbude účinek, neboť při každém neštěstí se přihodí vždy něco šťastného." „Bude tomu tak i zde?" „Doufám. Štěstím pro nás bude, že reis eflendina se připlaví v tato místa právě v tu dobu, kdy my dorazíme k El Michbaja. Uvidíš, že celá lodní posádka nám bude ponechána zdarma, abychom ji rozprodali do otroctví. Má-li kdo zmizet, dostanu ho já, k tomu jsern nejvhod- nější a nikdo jiný." „Byl jsi tam již někdy?" „Nebyl, avšak mohu se na Hubara spolehnout tak, jako na sebe sám." „Ph! Hubar je tím poslem, o němž jsi se zmínil?" „Ano." „Nedůvěřoval jsem mu příliš, neboť se mě zdál zbabělý." „Je vskutku zbabělec; strachuje se za jasného svitu měsíce, zaslechne-li zdálky štěkot hyeny, která mu ani nemůže ublížit. Bojovník nikdy nebude, avšak hodí se vý- tečně za posla, průvodce a vyzvědače. Poněvadž vždy pro mne jen takovou službu zastával, nemohu na něm víc vy- žadovat. Byl mně z El Michbaja nejen vřele doporučen, nýbrž Je mimo to pod zvláštní ochranou svatého

muže, jehož velmi dobře zná, protože s ním bydlel na ostrově Aba a byl také jeho nejlepším žákem v náboţných pravid- lech a zásadách svaté teriky es samania, což je cesta ke spáse." „Mašallah - divy boží! Kdo by se od Hubara něčeho po- dobného nadál! Když byl s námi na otročí výpravě, stále se třásl strachem, jakmile jen cvakl kohoutek ručnice." „Není, jak vidíš, nutné, aby byl každý sluha Alláhův také odvážným bojovníkem ve smyslu pozemském. Islám potřebuje kromě bojujících vyznavačů, kteří mají jeho 218

korouhve nosit po všech zemích, také mnoho moudrých a zchytralých, lstivých a obratných mužů, z nichž jediný svou úskočností může dokázat víc, mnohem víc, než tisíc asakerů. To řekl a učil Mohamed Achmed sám velmi často." „Svatý muž - Mohamed Achmed - -" „Nu, nemluvil jsem s tebou o tom dosud nikdy, což?" „Nikdy." „Inu - ovšem! Věnuješ všecku svou sílu a všecek důvtip jen obchodu otroky, ale měl bys také být vedle toho pamětliv událostí a osob, které jsou důležité pro svatý islám. Mohamed Achmed ibn Abdullahi byl haua- rem, učedníkem slavného šejka Mohameda Šerifa ze Sa- mania. Odloučil se však od něho a šel k terice šejka el Gureši. Tím se proslavil. Dostal název fakir el fukara a bydlel na ostrově Aba, kde mu byl přidělen název sahed, světec, zřeknuvší se světa. Chtěl poznat vynikající přívržence islámu na západě a proto podnikl dlouhou pouť do Kordofanu. Vrátil se a byl po dlouhou dobu ne- bezpečně nemocný. Nemohl se postavit na nohy, protože větší část své pouti jako sahed vykonal pěšky a při íom si chodidla v horkém písku tak poranil, že mu je žádná známá pomůcka nemohla vyhojit. Bolesti, které pretrpěl pro své ustavičné odříkání se všeho pohodlí, rozmnožily pověst o jeho svatosti, takže se kolem něho v málo dnech shluklo množství žáků a učedníků. Veliká je dnes jeho moc, jakou neměl před ním ještě žádný světec. Když jsem o něm slyšel naposled, pravilo se, že on je vlastně mahdi, jehož již po tolik století očekáváme, on že bude učit pravé, čisté a osvícené víře a pak povede vítězné bojovníky islámu po krajinách země, aby všude vztyčil zelené korouhve pravé víry. Teď víš, čemu máš rozumět pod ná- zvem „svatý muž". A protože je Hubar jeho nejlepším žá- kem, můžeš mu věnovat svou důvěru, kterou jsi mu do té chvíle upíral." „Alláh, Alláh, Alláh!" mumlal Geri užasle. „Tedy mahdi má přece konečně přijít. A svatý muž učí tedy, že obchod otroky není hřích?" „On naopak hájí jeho oprávněnost. Již tímto učením zvítězí nad křesťanstvím, které otrokaření zakazuje a tudíž nemá muže, aby se proti nám ubránilo, kdežto my 219

můžeme proti nevěřícím postavit do pole několik statisíců otroků, aby za nás bojovali. Budou džaurové poraženi a zničeni právě těmi, které chtěli brát do ochrany. Nechť Je Alláh zničí!" „A především nechť zničí aspoň tohoto jednoho džau- ra, který se odvážil proti nám vystoupit a tvé nohy zranit prutem baštonády." „To také učiní. Jsem o tom přesvědčený. Je nemožné, abychom jen proto měli spatřit vycházet nové velké světlo islámu, abychom zde byli beze slávy potřeni a utraceni reisem efíendina. Dost! Umlkněme! Nutno přemýšlet o naší situaci a záchraně a dokud mluvím, zvětšuji se bolesti mých chodidel dvojnásob. Až dostanu džaura do drápů, vytrpí muka, jako by měl sto chodidel a na každé z nich dostal sto ran prutem." Nato se mužové zcela vznešené zahalili do hávu mlčen- livosti, totiž mlčenlivosti arabské, neboť Abu rekvik co chvíle sténal, vzdychal a skuhral právě tak, jako při celé rozmluvě. Protože jsem neměl naději, že se doslechnu ještě něco zajímavého, vyplazil jsem se tiše z houštiny a vrátil se k Homrům. Ben Nil mne uviděl, chytře vyskočil a přiměl tak osvo- bozenou společnost Arabů k povstání. Toto množství vztyčených lidí mě poskytlo vítaný zákryt, takže Jsem se mohl malým obloukem k nim přiblížit, aniž mne Abu rekvik a jeho mulasim Geri spatřili. Tak jim zůstalo i nadále neznámé, že jsem byl pryč z tábora a že jsem dokonce za nimi ležel a naslouchal. Když jsem se zase posadil, pohlédl na mne ben Nil tá- avě, načež jsem mu odpověděl kývnutím. Zvěděl tak, že se mi podařilo otrokáře tajně vyslechnout. Zatím byl roz- dělen obsah otrokářských kapes, z nichž zvláště kapsy Abu rekvik poskytly hojnou kořist. Mne především zajímalo, co jsem právě vyslechl. Tedy Mohamed Achmed, fakír el fukara, si zahrával s ohněm, vydávaje se za světce, dokonce za mahdiho! Nemohl jsem již pochybovat, že běží o téhož darebáka, s nímž jsme se setkali tehdy na stepi, když jsme zajali starého podvod- ného fakira Abd Asla. Aj, áj! Měl to mohamedáňský svět pěkný výběr svatých a světců! Byla též zmínka o jeho pouti do Kordofanu; setkal se 220

s námi na zpátečním „pěším" pochodu! Chodil snad po velbloudím hřbetě? Těžké onemocnění jeho chodidel, pro než byl prohlašován za svatého, bylo - vida! - pouhým důsledkem zručnosti „pravé ruky" reisa effendina, bašto- nadžiho Azize a nedivil jsem se již, proč se chtěl svatý mahdi právě reise a mne zmocnit, proč

tak toužebně oče- kával připlutí vládní dahabije do vod nilských, které patrně ze svého doupěte ovládal. Zachtělo se mu pomsty nad reisem effendina i nade mnou, ačkoli jsem mu zachránil život, skoliv lva a jakkoliv jsem se nad ním smiloval, když s roztříštěnými chodidly se válel u bahna, obklopen krokodýly! A ten ničema chtěl být mesiášem ve světě mohamedánském! Jak se tehdy dostal z takové dálky až na ostrov Aba, mé bylo ovšem lhostejné. Stačilo mě vědomí, že se tam nějak dobelhal, za to bylo pro mne důležitější místo, které označil Abu rekvik názvem El Michbaja. Ve které krajině to místo hledat? Neznal jsem podobný název v celém poříčí nilském a ben Nil také ne a když jsem se později poptával jeho děda, dostalo se mé odpovědi, že něco podobného jakživ neslyšel a že to bude asi nějaká docela nová usedlost. Ovšem! Od naší plavby proti proudu a nynější plavby po proudu uplynulo mnoho měsíců, neboť vypravuji jen vynikající události tehdejších svých toulek a doba naší nepřítomnosti v oblasti pravomoci khedivovy byla víc než dostatečně dlouhá, aby se zatím z hamižného fakira el fukary vyklubal zbrusu nový mohamedánský prorok a světec na březích Nilu. A bylo též dost času, aby byla založena někde nějaká usedlost, o níž dříve nikdo nevěděl. Kolik ministerstev se za tu dobu vystřídalo v Evropě? El Michbaja, jak se zdálo, však nebylo jen nám nezná- mým místem, nýbrž i mnohým otrokářům. Vždyť o něm ani mulasim Gert nevěděl a sám Abu rekvík tam nikdy nebyl. El Michbaja, toť tolik, co „skrýš" a šlo patrně o usedlost udržovanou v tajnosti, do níž byli pochytaní otroci zavlékáni, aby pak ve vhodné chvíli byli bezpečnými a skrytými cestami dopravováni dál. Ale kde byla ta skrýš? Chtěl jsem se to dozvědět a byl jsem téměř nucen vyslídit to doupě, neboť tam na nás čí- hali v záloze, aby se nám vymstili. Nepochyboval jsem 221

sice ani okamžik, že by se nám podařilo tamtudy pro- klouznout bez škody, ovšem jen tehdy, budeme-li vědět, na kterém miste na nás zrada a zkáza číhají. A - abych se přiznal - měl jsem pramálo chuti tamtudy jen šťastně proklouznout. Čekala nás tam práce. Bylo tam lidské zboží, byli tam otroci a mezi nimi snad dokonce i běloši, kteří byli někomu nepohodlní a měli zmizet. Pak ovšem bylo naší povinností, abychom se těm, kdož nás chtěli zničit, zba- běle nevyhýbali, nýbrž naopak jim zcela jasně ukázali, že se jich nebojíme a že přicházíme, abychom bludy z jejich hlav, ne-li jinak, aspoň klackem vyháněli. Věru! Bylo nezbytně třeba zvědět, kde je tato El Mich- baja. Kdo mi to mohl povědět? Rozumí se, že Hubar, nej- schopnější žák moharnedánského mesiáše s baštonádou posvěcenými chodidly, miláček mahdiho, který učil, že otrokářství je bohulibým zaměstnáním, které sám Alláh i prorok svým pravověrným doporučuje. Inu! Vrchnost z milosti boží! Při pomyšlení, že nám právě ten žáček a mesiášův mi- láček bude proti svému mistrovi nápomocný, mne po- lechtal uspokojivý posměšek. Byl jsem přesvědčený, že nebude obtížné pohnout ho k tomu, ovšem nikoliv způso- bem zrovna přívětivým. Abu rekvik ho vylíčil jako člo- víčka zchytralého, lstivého, úskočného a zároveň - zba- bělého. Holá! Nějaké sudánské úskočnosti jsem se příliš nestrachoval a zbabělost mě mohla být oporou, o kterou bych dobře mohl opřít pásku, která by mu vyzvedla těžké přiznání až z nejzazších útrob duše. Na přistoupení k tomuto podniku bylo ovšem zatím času dost a nebylo vůbec radno zahájit výslech hned. Především stačilo zvědět, který ze zajatých je tím Huba- rem, vyvolencem mesiáše. Protože jsem spoutaným otro- kářům nezakazoval hovořit, používali toto nepřímé dovolení hojnou měrou. Tváře se, jakpbych se o ně nezajímal, zachycoval jsem sluchem jejich přerývavý hovor, při němž se tu a tam ozvalo též některé jméno, takže jsem se záhy dozvěděl, kde se ten vyvolenec mahdiho ve své vazbě převaluje. Hubar, naděje a vůdčí hvězda bohatého Tameka, byl malý, štíhlý a vyhublý mužíček se třemi jizvami přes 222

skráně a líce a náležel svým zevnějškem k nártidku Fun- džů, jenž je vlastně podčeledí smíšenců Hamedžů a Be- runů. Jeho ztmavěla tvář připomínala velrni zřejmě fysio- gnomii fenneka, štěpní lišky šakalovité; a byl bych ho, kdybych i nevyslechl Abu rekvik, již na první pohled po- važoval za úskočného tvora, jemuž nelze důvěřovat ani v nejmenším. Jeho těkavý, nepokojný dračí zrak by můj první nepříznivý dojem jen ještě více odůvodnil. Ten byl tedy tajným bojovníkem nově probuzeného islámu a vy- vážil svým důvtipem sto, ano i tisíc paži těch statečných, kteří hodlali okrsek zemský vybojovat ohněm a mečem! Věděl jsem dost a zaměstnával jsem se výhradné nut- nými opatřeními pro nocleh. Nařídil a roztřídil jsem stráže, takže vždy k pěti el Homrům jsem přidal askariho na hlídku s dvouhodinovým střídáním, ježto jsem se na své čtyři asakery mohl spolehnout víc, než na šedesát Hom-rů, kteří se dali za „neprozřetelného" spánku nepřátelskou tlupou přepadnout a zajmout. Pak jsme se uložili ke spánku. Za úsvitu jsem byl podle svého přání vzbuzen. Vystoupil jsem na návrší, abych mel rozhled a mohl pátrat po vhodném místě pro svůj účel. Naleznul jsem, co jsem

hledal, vrátil jsem se a nařídil, aby byli zajatí otrokáři na to místo odvelení. Dospěl jsem tam s nimi, poručil jsem je rozvázat a vysvléct a pak znovu spoutat. Sebral jsem jim všechen světlý oděv, kterým jsem chtěl podělit el Homry, aby mohli představovat skupinu otrokářů. Dva asakery a dvacet Homrů jsem určil, aby u zaja- tých setrvali na stráži. Otrokáři se ochotně podrobili všem mým nařízením, ani bohatého Tameka nevyjímaje; jakmile však slyšel, že zde setrvá se svými lidmi pod stráží, byl zřejmě zklamaný a dohánčný starostlivosti o- slovil mne: „Proč udílíš takové rozkazy, effendi? Proč nezůstaneme dole u řeky?" „Toho se nemůžeš domyslet bez dotazu?" prohodil Jsem chladně. „Nemohu." „Tedy ti to povím. Odtud, shora, nemůžeš vidět, až se lidé z Choř Omm Karn přiblíží k brodu a naopak zase oni 223

nemohou slyšet tvůj hlas, kdyby ti napadlo dávat jim výstrahu před námi." „Alláh kerim!" zvolal. „Nebesa buďtež ti milostivá! Kdo tí našeptal myšlenku, že bych se něčeho podobného od- vážil?" „Netaž se! My Frankové se vyznamenáváme vlastnosti obdivuhodnou; umime totíž myšlenky nikoliv všech mos- lemínů, nýbrž všech hloupých přesně uhodnout, Jako by jim byly na čele napsané. Dřív než lidé z Omm Kam přijdou, neopustím tento brod; nebudou mne tedy stíhat a neosvobodí vás; ty pak nebudeš moct připravit muka,' jako bych měl sto noh a na každé z ní sto ran prutem. Rozumíš?" „Ne." „Poslyš! Řekl jsem ti, že lidokupce, jejichž příchod dnes očekáváš, zajmu a co jsem řekl, to také zpravidla vykonávám. Dále poslyš, co nařídím strážcům, kteří při vás setrvají. Každý ze zajatých, který by se odvážil jen jediného hlasitého projevu a který nesetrvá na svém místě tiše a klidně, bude okamžitě proboden! A nyní, milý Tamek ér ráni, Jenž se nazýváš také Abu rekvik, vyhledávej svou pomoc u svatého muže, který své bojovníky povede všemi krajinami země, aby vztyčoval zelené korouhve islámu ve všech zemích. Učil, že je otrokářství dovolené, nuže, nechť ti tedy pomůže, abys mohl zajaté, které jsem z tvých drápů vysvobodil a kteří tě nyní střeží, zase vrhnout do vazby a rozprodat za otroky." „Buď proklet do nejhlubší díry džehenyl" zvolal vztekle, že jsem tak znenadání všecku jeho naději na pomoc otrokářů z Omm Karn zničil. Vrátil jsem se s ostatními k brodu, poučil jsem zbylé Homry, jak se mají zachovat. Oděvy otrokářů byly dodány těm, kteří měli u mne a ben Nila setrvat, druhým jsem nařídil, aby se rozešli a ukryli do okolních houštin, aby od řeky nebyli viděni a na pokyn mohli rychle přiskočit. S nimi se ukryli též zbylí dva asakerové, jejichž stejnokroje by ovšem otrokáře hned poplašily. Zprvu jsem chtěl vlastně houfec el Homrů zdánlivě spoutat a na břehu rozložit, aby je otrokáři viděli, potom jsem nepovažoval toto obtížné opatření za nutné. Veškeré přípravy Jsme šťastně a pohodlné skončili, 224

načež jsme vyčkávali na příchod lidi z Omm Karn čím dál netrpélivéji. Kdyby je napadlo přeplavovat se Jednotlivě a kdyby někdo z nich pocítil podezření, bylo by se nám zhatilo snad všecko. Záhy jsme dospěli k poznání, že táto obava je zbytečná, neboť již za bílého dne jsme je všecky spatřili na velikém voru převážet se přes Nil, nikoliv však v místech, kde bylo řečiště rozdělené jespami, nýbrž nad nimi. Přenášení voru přes jespy bylo obtížné, proto se spustili na vodu o mnoho výš, kde se proud neděli l a splývali kosmo přes řeku k místu, na němž jsme byli shromážděni. Doraziv še k našemu břehu, přivázali pevně vor a vy- skočili z něho na souš, aniž jim napadlo vyslat dříve někoho, aby se přesvědčil o jejich úplné bezpečnosti. Tito lidé zajisté již často na tomto místě přejímali otroky k další dopravě, aniž jim v tom kdo překážel a nedbali tedy valně nutné opatrnosti a bezpečnosti. Spatřivše, že sedíme, kráčeli k nám. Dozvědět se, znaji-li bohatého Tameka či ne, se mi nepodařilo a proto jsem povstal, abych je pozdravil. Také Homrové se vztyčili. Otrokáři došli k nám. Vyměnili jsme obvyklé pozdravy a pak se tázal ten, jenž byl jejich vůdcem, se zřejmým údivem: „Kde je Abu rekvik? Nevidím ho! A kde jsou otroci, pro něj jsme si přišli?" „Odpočívají na návrší tohoto místa," odpovídal jsem. „Abu rekvik Je právě u nich. Domníval se, že mu přine- sete na výměnu zboží a byl velmi zklamán. Když uslyšel, že mu chcete platit zlatým práškem." „Není snad zlato právě tak dobré zboží? Ale pojďme k němu, abychom si otroky prohlédli. Nemáme mnoho času nazbyt a nesmíme se zdržovat, nebot reis efíendina je nablízku." „Jakže? Reis eff - -!" zvolal jsem jakoby zděšeně. ^Je to možné? Odkud to víte?" „Muž, který se plavil po proudu z Chrab el Ajš a putoval do Omm Karn, nám to oznámil. Uzřel honební loď karibského khedive v Kueku. Bude záhodno, abychom si pospíšili, neboť psí, kteří obývají tu loď, rádi koušou. Budiž Alláhovi dik, že jsou dosud daleko nad tímto bro- dem a že jej vůbec neznají." 225

„Děkuješ Alláhovi marně." „Proč?" „Protože ti psi znají tento brod a jsou již u něho." Pohlédl na mne pátravě a pak pronesl po přestávce: „Nerozumím ti.

Žertuješ - -" „Nežertuji. Vždyť sám k nim náležím." Při posledních slovech jsem ho udeřil pěstí a srazil k zemi. To bylo smluveným znamením pro ukryté Homry; všichni rychle přiskočili a vrhli se na hrstku otrokářů. Přepadení a tísnění tak značnou přesilou byli záhy přemožení, odzbrojení a svázáni, dřív než je vlastně řádné napadlo, aby se bránili. I když již leželi na zemi, tak náhle zaskočení a spoutaní, zdálo se, že těžce chápou souvislost a jen neradi celou věc považují za vážnou. Jejich tváře nabývaly spíš výraz úžasu než strachu a jejich velitel se na mne osopil: „Jaké je to nejapné chování? Chcete nás snad přiučit nějaké právě vynalezené fantazii?" „Nikoliv," pravil jsem, „sám jsi pravil, že není času na- zbyt a nebyla tedy chvíle vhodná k žertování. Žádná fan- tazie to není, nýbrž vážná věc. Náležím, jak zajisté poznáš z těchto dvou stejnokrojů, k lodi, na níž bydlí reis eífen-dina a čtyřicet mužů, kteří vás přepadli a přemohli, jsou, vlastně byli otroky, které jste hodlali koupit. Osvobodil jsem je včera večer a přitom jsem zajal Abu rekvik a jeho lidi." Chlapíkovi se zarazil dech v hrdle; v jeho tváři se jevil zcela zřejmý strach. Po chvíli, dívaje se na mne zděšeně, koktal: „Slyším - - správné? Vy že - - byste - náleželi - k lidem - - reise effendina?" „Tak jest," přisvědčil jsem. „Ale - ty - - přece - - nejsi - reisem effendina!" „Bohudík! Nejsem. Ale jeho přítelem však jsem." „Přítelem! Nikoliv podřízeným?" „Nikoliv." „Není Boha kromě Boha! Můžeš tedy být jediný Kára ben Nemsi!" „Uhodl jsi. Jak jsi důvtipný." Nastal výjev docela podobný včerejšímu, když jsme zajali Abu rekvik, takže je zbytečné vyličovat jej. Táž hru- 226

bost, totéž proklínám a tytéž sebevědomé pohrůžky jsme Slyšeli, smějíce se jim, takže jsem se konečně nedivil, když mi ben Nil poradil, abych si zjednal baštonádou úctu a vážnost. Na jeho návrh jsem však nepřistoupil. Nejhorší ovšem byl povyk, když jsem nařídil, aby byly vyprázdněné kapsy zajatých; avšak několika dobrými švihy se nám podařilo umlčet největší křiklouny, načež zavládl klid. Zlatý prášek byl rozdělen právě jako včera mezi ben Nila a čtyři asakery; ostatní kořist připadla el Homrum. Jakmile byla tato záležitost vyřízená, dopravili jsme dnešní zajatce k včerejším. Setkání těchto dvou různých tlup bylo velmi - tiché -až smutné. Nikdo nepromluvil slova; ale kdyby jejich myšlenky nabyly zvučný ohlas, zajisté by povstal boha- pustý hlomoz, jenž by prorážel oblohu. Jaká nenávist čišela z jejich pohledů a z každého rysu tváře, s jakým vztekem se chvěly jejich rty a nozdry! Ovšem! Jsouce „pravověrnými" syny proroka, považovali své zajetí za událost v knize života již dávno zazna- menanou, které by se nikdy nevyhnuli, ale že to dokázalo jen šest lidí, to ovšem vzbudilo v jejich nitru vztek, «jenž nemohli utajit. Setrval jsem při tom zcela lhostejný, el Homrové se smáli a pošklebovali se zajatcům škodolibě a vojáci zachovávali důstojný klid - měli v kapse zlato. Kdyby však šlo podle vůle osvobozených Arabů - po- moz Bůh! - byli by se jistě toho dne radovali nejvíc kro- kodýlové, kteří sice u brodu nebyly, ale kteří by jistě zdaleka vyčenichali otrokáře vržené do Nilu a odsouzené k utopeni. Lidé z Omm Karn přijeli ovšem také na velbloudech a měli zásoby potravin, které zanechali na protějším břehu pod dozorem buď jednoho člověka nebo více lidí. Bylo třeba tuto naši kořist přepravit a dal jsem tedy zbudovat řádnou plť, která byla k polednímu dohotovena. Oddíl el Homrů se vypravil pod mým velením na pře-plavbu, kdežto ben Nil setrval s vojáky a ostatními Hom-ry u zajatých. Přes všecko vyhrožování a také biti nám otrokáři nevyzradili, na které místo by bylo nejsnáze a nejlépe přistát, když jsme se však přeplavili, shledal jsem, že není obtížné takové místo vypátrat. Celá polovina vyře- 227

zané ambakové houštiny mně sama prozradila místo, kde byla budována jejich pit a nedaleko od houštiny se váleli a přežvykovali v slušném stínu velbloudi, střežení jen Jediným mužem, s nímž byl učiněn krátký proces. Ale prese všecku rozsáhlost zbudovaného voru, bylo nutné plavit se několikrát, než jsme všecku kořist převezli na levý břeh a zatím již nastal večer. Ben Nil, který nebyl zvláštním ctitelem zakořenělé ná- rodní egyptské lenošivosti a vůbec moslimské, ohraničil a rozdělil zatím poblíž brodu velmi vhodné noční tábořiště, načež ustanovil z řad odpočinuvších si Homrů nutné stráže a hlídky, takže mě nezbylo, než schválit jeho nařízení. Hoch bych velmi praktický. Potravy jsme měli na mnoho dní, než přesto jsem poslal pro člun a dal večer při záři několika ohňů lovit ryby nabodáváním, čímž jsme získali hojné čerstvého masa. Ohně hořely celou noc, aby byly vhodným znamením pro přistání a zakotvení vládního korábu, kdyby reis ef- fendína připlul. Že se tak nestalo, dal jsem rozestavit po břehu stráže, aby mi oznámily jeho příchod. Byl jsem totiž toho náhledu, že se připlaví již této nocí, poněvadž se domníval, že Jsem na ostrově Mateniech, kam nás poslal. Pokud jsem ho znal, mohl jsem se právem domnívat, že se zařídí

takovým způsobem, aby tam do úsvitu do- razil a kdybych se snad o něco přepočítal, zajisté by se podél ostrova plavil nejpozději příští poledne. Hlídky do- staly přesné pokyny, jak se mají zachovat. Také bylo zcela možné, že reis effendina, jakmile spatří na břehu ohně, rozkáže zastavit loď o něco výš nad prou- dem, a vypraví na výzvědy člun, aby se dozvěděl, jací lidé se zde utábořili. Ale zmýlil jsem se v té i v oné domněnce! Dvě noci a dva dny minuly, aniž jsme uzřeli zoban So- kola. To již bylo víc, než pouhé zůstavení na suchu, to bylo vskutku vyhnanství, Jež mne nijak nerozčilovalo, nýbrž naopak zvětšovalo ještě zadostiučinění, které jsem pociťoval. Reis effendina mne tedy chtěl nechat na holič- kách. Nuže - bylo mě to lhostejné. Třetí noc jsem zařídil tak, aby se postavili o půlnoci na stráž dva asakerové. Domněnka, která mne k tomuto jed- nání pohnula, osvědčila své dobré odůvodněni, neboť asi 228

o druhé hodině po půlnoci zahučel u brodu výstřel na znamení. Že se objevila loď. Nechal jsem ben Nila na ostrohu v táboře, kde hořely . čtyři ohně a sestoupil jsem k brodu se zbylými dvěma asakery, neboť jsem chtěl, aby z korábu byli spatřeni se mnou jen vojáci. Jakmile jsme dosáhli břeh, ukázali mně strázni vojáci stěžňové světlo korábu, který vyhodil o něco výš nad proudem kotvy, Jakmile byly zpozorovány naše ohně. „Ejhle! Tof přece es šáhin," pravil jsem. „Reis effen- dina dá spustit člun a pošle buď poručíka, anebo přijde sám." „Ale jak to dopadne, effendi?" tázal se jeden z vojáků, jemuž se hlavně jednalo o zlatý prášek. „Přijde-li poručík, dopadne to hladce, aspoň zde; při- jde-li však reis effendina sám, dojde zajisté k ostré výměně názorů." „A pak?" „Pak dopadne jistě všecko kvaši úplné spokojenosti." „Jsme ti za to vděční, eflendi! Tvou zásluhou Jsme .nabyli bohatství, takže nám již netřeba plahočit se ve vojenské službě a proto bychom byli velice zarmouceni, kdybychom byli donuceni vzdát se nabytého Jmění." „Smíte je podržet veškerým právem; spolehněte na to! Postavte se nyní do stínu, abyste nebyli hned spatřeni. A budou-li vám kladeny dotazy nebo hřímány výčitky, neodpovídejte ani slovem, nýbrž ponechte mě úplně na vůli odpovídat." Vojáci poněkud ustoupili a já sám jsem usedl tak, abych nebyl hned od vody spatřen. Zanedlouho jsem spatřil na vodě člun, který se zvolna přibližoval. Šest vesel vydávalo lehký úder do taktu, takže člun nenabyl ani rychlost zdejšího prouděni. Tato zdlouhavost byla ovšem podmíněna nutnou opatrností. Když se člun více přiblížil, spatřil jsem na Jeho zobanu vztyčenou postavu muže; byl to reis effendina. Nespatřil nikoho u ohňů a poručil rychleji veslovat proti směru proudu, takže člun stanul. Nato zvolal: „Baňa bak - heda! Kdo je tamto na břehu? Odpověď - jinak dám ihned střílet!" 229

„Baňa bak!" odpovídal jsem vesele. „Kdo je tam na člunu? Odpověď - sice střelím také!" Reis effendina mne poznal po hlase a tázal se udiveně: „Je-li možné? Jsi to vskutku, effendt?" „Ano." „Sám?" „Nikoliv." „Kdo je s tebou?" „Čtyři asakerové." „Kde je ben Nil? Na Mateniech?" „Nikoliv, nýbrž zde." Vyrazil z hrdla zabručení a doložil trochu zlostně: „Sečkej! Přijdu hned!" Mělo tedy nastat křepčení a protikřepčení ve dvou; hleděl jsem tomu vesele vstříc. Člun přiletěl divým letem a zarazil u břehu; reis effendina vyskočil a přišel až ke mně, právě když jsem se vztyčil. Oči jeho byly za- chmuřené a chtěl patrně zahájit trapný výslech; v tom • spatřil asakery, kteří se postavili při jeho přiblížení do řady a vykřikl aspoň na ně: »„Proč zde okouníte? Proč nejste na ostrově Mateniech?" „Poněvadž mně byli povinni poslušnosti," odpověděl jsem sám. Reis effendina se obrátil a tázal se: „Tobě? Jsou mými asakery nebo tvými?" „Místokrálovými." „A koho jsou do té chvíle poslušní?" „Dosud mně! Byli mně přece tebou přiděleni a pod mé velení postaveni." „A v této chvíli jsou zase pod mým velením. Byl jsi na ostrově Mateniech?" „Nebyl." „Proč?" „Protože jsem doplul jen k tomuto brodu." „Jen? U Alláha! Poručil jsem ti přece, aby ses plavil až k Mateniech!" Hnal mne k zodpovědnosti takovým přizvukem, jako bych byl jeho zcela obyčejným poručíkem. Působilo mi to sice tajnou kratochvíli, avšak nesměl jsem to strpět, chtěl- li jsem zachovat svou samostatnost. Proto jsem použil téhož přízvuku jako on a pravil jsem: 23O

„Že jsi mi to poručil? O tom nic nevím. Od které doby myslíš, že máš právo mně poroučet?" „Od které - - -" • „Zarazil se, ustoupil o krok a tázal se: „Jak to se mnou mluvíš? Přišlo ti snad na mysl zahrávat si vůči mně na velitele?" „Jaká to otázka! Nic podobného mi na mysl nepřišlo. Takové nápady nemám a ještě méně jsem zvykl na nějaké zahrávání. Ale obyčejně odpovídám tak, jak jsem byl tázán, rozumíš? S hrubostí a bezohledností, pánovitosti a nadutostí nepochodí u mne nikdo!" „Není Boha kromě Boha! To je tvůj dík za dobrodiní, kterými jsem tě zahrnul?" „Ano, neboť ti nejsem za nic vděčný a také z tvé strany se mi nedostalo žádného dobrodiní. Jestliže však přesto žádáš pro sebe díky, nuže -

dobrá! Pro sebe však můžeš směle podržet vděčnost, kterou jsi mně povinen, protože se jí zříkám a nedbám o ni." „Jsi tedy se mnou úplně vypořádán?" „Ano." „Já s tebou také; mohu tedy jít." „Jdi si!" Patrně očekával tento Egypťan, že ho budu prosit. Při mé stručné a rozhodné odpovědi ustoupil znovu o celý krok, pohlédl na mne udiveně a řekl: „Jsi si vědom, co pravíš a činíš? Nejsi přece v Kahiře, nýbrž v pustině na horním toku Nilu." „Toho jsem si docela vědom." „A přece pravíš, abych odešel." „Řekl jsem již." „Dobře! Jsme tedy vypořádáni! Kde je člun, jejž jsem ti půjčil?" „Tam! Třicet kroků odtud nad proudem u břehu." „Vezmu jej do vleku na loď; nemohu ti jej ponechat." „Nepotřebuji ho. Jednej, jak uznáš." „A jestliže zde dojdeš k úrazu, nebo zahyneš?" „Já? Pshaw! Ubezpečuji tě, že dorazím do Chartumu i do el Kahiry dříve než ty!" „Minul ses věru rozumem! Ale což! Nechci s tebou déle pěstovat styky." Odvrátil se ode mne k asakerům a poručil jim: 231

„Pryč odtud, darebáci! Do člunu a k lodi! Budete veslovat za mým člunem a vstoupíte za mnou na palubu!" A kráčel k člunu% Vojáci stáli chvíli nerozhodně a pohlíželi na mne starostlivě, ustrašeně, ale mlčky. Vybídl jsem je tiše: „Poslechnete! Je to rozkaz." Šli. Reis effendina došel zatím k člunu, vskočil do něho, dal odrazit a volal na mne ještě: „Má assalámi - měj se dobře! Břeh Je tvůj a loď je má. Neodvažuj se vkročit na její palubu!" „Jsem srozuměn! Nedotknu se tvého korábu, leda že bys mne sám požádal. Tento břeh je mým, jak pravíš, ale kdybys chtěl k němu přistát, nebudu ti zbraňovat." Propůjčil jsem posledním slovům zcela zvláštní pří- zvuk, jehož však reis effendina nedbal; přesto však jsem věděl, že se neminou působnosti, které jsem chtěl dosáh- nout, neboť mne znal a jistě si řekl vbrzku sám, že jsem naplano nemluvil. Díval jsem se za čluny, až přirazily k lodi, pak jsem se obrátil k ohňům - sám. Nuže - seděl jsem teď na suchu - jako vyhnanec -v pustině! Ani na můj majetek, na mé vlastnictví si ne- vzpomněl a bylo přece na jeho lodi! Nepociťoval jsem však skleslost - to ne! Měl jsem u sebe ben Nila se čtyřmi podíly zlatého prachu; bylo zde dosud šedesát Homrů s velbloudy a zásobami potravy, byli zde zajati otrokáři, ale toho všeho jsem nedbal, neboť jsem měl mnohem víc než člověku postačí - měl jsem sebedůvěru, pevné zdraví, plnou sílu a svobodu a hlavně neochvějnou víru v Boha! Tak jest. Byl vždy a bude otec, který neopustí ani jediné dítě, ani v nejhlubších pustinách, ani v nejhrůznějších pouštích, ani v největší odloučenosti od ostatního světa v nejvzdálenějších koutech země, jestliže dítě samo neodmítá pomocnou ruku věčné lásky! Ale zesmutněl jsem, zcela vážně jsem zesmutněl! Kam se podělo dřívější okázalé přátelství tohoto reise effendina? A co Jsem vlastně učinil, čím jsem se provinil, že jsem jeho přátelství pozbyl? On - reis - požadoval ode mne nezasloužený vděčnost, sám mně ji odpíraje, ač jsem si ji zasloužil! Je na světe ohyzdnější věc nad nevděk a závist, nad uraženou samolibost? Nemohl jsem se vskutku vyvarovat takového poskvrněni charakteru, ja- 232

kým byl on - a reis effendina byl přece charakter - ne- mohl se vskutku vystříhat chyb, které tak velice urážejí smysl pro právo a cit pro povinnost? Nuže - byl člověk. Všichni jsme bez výjimky chybující a všem nám chybí některá ctnost, po níž dychtíme, abychom mohli tvrdit, že jsme stvořeni k'obrazu božímu. Vzpomenul jsem na to, zkoumal jsem své nitro, abych se aspoň přibližně dopídil pravdy, zdali jsem vskutku neza- vinil nějak sám, že se mezi mnou a reisem effendina rozšířila propast vzájemných nedorozumění. A dospěl jsem k úsudku, že jsem se vskutku dopustil neskromnosti ve své touze po činnosti, kterou Egypťan dobře vystihl. Věděl jsem, co asi teď brzy nastane a byl 'jsem si svou převahou úplně jistý, než přece bylo by mně milejší, mnohem milejší, kdyby se nenaskytla chvíle, kdy ho budu musit pobouřit ještě víc. V té chvíli seděl asi ve své kajutě a vyslýchal s čelem zasmušilým asakery; zvolna a zvolna vzrůstala jeho zvědavost, pak se již asi divil, žasl, konečně zvěděl vše, co se přihodilo u brodu, jen to asi nikoliv, že asakerové mají v kapsách zlatý prášek. , A pak? Pak propustil vojáky, vstal, chodil po palubě přemýšleje, zápase s vlastní pýchou, marnivostí a ne- přízni ke mně; konečně si asi vzpomněl na slova, jež padla při našem rozchodu. K ušlechtilejším pocitům jeho srdce se přidružil hlas starostlivosti o vojáky, o lod', o vlastní věhlas i bezpečnost. Co se pak asi přihodí? Nabude klid po zralé úvaze? Nebo nepozbude starostlivost a puzen zvědavosti, přijde za námi? Skoro jsem věřil, že mávne rukou, zahryzne se v kyselé jablko, poručí spustit člun a přijde s napřaženou rukou k smíru. - Přijde? Tak jsem se ptal a čekal. Reis eflendina přemítal však velmi dlouho a já čekal ještě déle - vždyť již téměř sví- talo. Sokol se houpal na vlnách Nilu stále za kotvou a viděl jsem, že na palubě bylo mnohem víc lidí, než bylo třeba k rannímu vystřídání stráže. Zdálo se mě, že všichni pohlížejí k témuž místu,

totiž k brodu, kde jsem dal uhasit ohně, poněvadž již úsvit planul nádherným jasem. V tom - konečné se mé očeká- vání naplňovalo! Z korábu byl spuštěn bokatý člunek, do něhož sestoupil reis effendina s jediným veslařem. A pak 233

se člun rozletěl po proudu a zabočil k brodu, u něhož jsem seděl. Na plném proudu již volal reis effendina: „Smím přistát, effendi?" „Ovšem!" zvolal jsem. „Dobrá! Přijdu!" Přistáli. Reis efFendina vystoupil a kráčel ke mně. Po- vstal jsem a pohlížel mu klidně do očí. „Effendi," spustil vyčítavě, „proč jsi mi nepověděl, co se zde přihodilo?" „Neptal ses." „A proč jsi nemluvil bez ptaní?" „Protože jsi mne k slovu nepustil." „Proč ses na mne tak rozzlobil?" „Nečiň mně zbytečné výčitky. Ode mne je také neuslyšíš. Ani mne nenapadá, abych vlastní provinění svaloval na jiného." Odvrátil se ode mne a udělal několik kroků tam i zpět. Bylo zřejmé, že pýchu svého srdce dosud nepřekonal. Náhle učinil rychlý obrat, vrátil se malou oklikou ke mně, stanul a tázal se: JSíechceš nic? Nepotřebuješ nic?" „Ne." „Nemáš ani žádný dotaz ke mně?" Hleďme! On chtěl něco vědět, ale ptát jsem se měl já! Oho! Takové smiřovačky nevycházely z popudu srdce! Ni- koliv přátelství, nýbrž sobecká starostlivost o sebe ho ke mně poháněly. Přes to jsem pravil: „Nemám pro tebe slova, chceš-li však, přijmi toto!" A podával jsem mu pravici. Udeřil mě do dlaně a pro- hlásil, usmívaje se nucené: „My, lidé, jsme schopni, přes všecku *svou domnělou moudrost provádět hlouposti, odpírající rozumu. Teď je však zase vše v pořádku. Doveď mne k zajatým! Byli tak nerozumní, že mně vběhli do rukou, nuže, budou hned vyslechnuti, souzeni a odsouzeni." Řekl to tak vesele a utěšeně, jako by se samo sebou vše rozumělo. A nečekaje, co mu odpovím, obrátil se a odcházel. Hm, to bylo věru zkrácené řízení, pro něho příliš jed- noduché a prosté. Jestliže se se mnou tak snadno smířil jen proto, aby dostal do rukou mé zajatce, mohl klidně 234

raději zůstat na palubě a plavit se dál. Prohlédl jsem ho v té chvíli dokonale. Ale nezdržoval jsem ho; posadil jsem se. Vykonal ně- kolik kroků a zpozoroval, že za nim nekráčím, zastavil se, vyčkávaje. Pak se obrátil a volal: „Proč nejdeš, eflfendi? Neslyšel jsi, že chci vidět zajaté?" „Slyšel jsem." „Tedy pojď!" „Promiň, zůstanu zde." „Proč?" vybuchl náhle vztekle. „Mám k tomu své důvody." „Důvody! - Ah! Pravda! Ty jednáš vždy podle svých dů- vodů, to je celkem správné. Ale měj aspoň tolik dobroty a dopřej mi, abych slyšel ty důvody!" Vraceje se zvolna ke mně, zahovořil tak s přízvukem téměř ironickým. Pak stanul těsně přede mnou. Ptal jsem se ho klidně: „Zajal jsi někoho mezi Kakou a Kuekem?" „Ne. Proč se ptáš?" „Abych věděl, kdo ti tam vlastně vběhl do rukou. Ne- řekl jsi snad před chvílí, že byl někdo tak neprozřetelný, že ti do rukou vběhl a za to ho chceš nyní vyslechnout, soudit a odsoudit?" „Měl jsem na mysli tvé zajatce." „Mé zajatce? Mašallah! Ti přece nevběhli nikomu do rukou a nejméně tobě. Vynaložil jsem poctivě péči a silu, musil jsem sebrat všecek důvtip, všecku činnost tělesnou i duševní, všecky zkušenosti a praktiky, abych je dostal - slyšíš? -i do svých rukou; ale aby mně sami vběhli do rukou? - kdežpak! Šest nás bylo a zajali jsme dva oddíly otrokářů a pomohli jsme šedesáti zotročeným Arabům na svobodu. Něco podobného se neděje bez přičinění, nebo snad nějak pohodlné, jak se ty o tom vyslovuješ." „Zanech, efíendi, takového podélného rozštěpování vlasů! Zajatci nyní přece patří mně prohlédnu si je. Potom stanovím, jakému trestu podlehnou." „Tobě patří, praviš?" „Ovšem." „Zapomněl jsi tedy již na vlastní rozhodnutí, které jsi před nedávném vyslovil." „Na jaké rozhodnutí?" 235

„Že loď a řeka patří tobé a mně připadá břeh; tomu rozhodnuti jsem se podrobil a nebyl jsem nikdy prázdnou knihou, v níž by mohl kdokoli po své vůli převracet listy kupředu nebo nazpět." „Znamenají snad tvá slova, že se mně odvažuješ odpo- rovat?" tázal se a svraštil čelo v hrozivé vrásky. „Jakže?" pousmál jsem se. „Neodvažuji se, jak myslím, ničeho, jsem-li jiného názoru než ty." „To praviš mně?" rozkřikl se, dupnul zlostně a mávnuv rukou směrem ke korábu a dokládal: „Je ti jistě známo, kolik mužů a ručnic vyčkává na pa- lubě na mé rozkazy a snad také víš, že mám na své lodi velmi útulný, malý a těsný kabinet, jehož užívám za šat- lavu pro vzdorné podřízené. Nenuť mne k nejostřejšímu zakročení! Nechtěj, abych se domáhal tvé poslušnosti do- nucovacími pomůckami!" Povstal jsem a uchopil ho za rameno, takže se bolestí až přikrčil. „Reisi eflendina!" pravil Jsem. „Nejsem tvým podříze- ným; nejsem ti také poslušností povinen a nedám se vůbec k nějakému poslušenství donucovat. Jen to zkus se svou šatlavou, zkus to i se svými asakery a ručnicemi! Pravím ti: kdyby té náhodou přepadla chuť zkoušet, čí vůli považují tvojí asakerové za vyšší, zda mou či tvou, zvěděl bys asi, že jsou víc poslušní mne, než tebe!" „Eflendi - -!" „Sečkej, u všech šejtanů našich

sedmi nebo kolika pekel! Pak bych tě vstrčil já do onoho malého, hezkého a těsného kabinetu a dal bych vzdouvat plachty tvé lodi podle větrů, které by se mně líbily. Ale kdyby ani to ne- bylo, tak jako nechci, aby bylo, a kdybych tu vůbec byl sám a sám, směle bych ti dovolil použíti všech sil, jimiž vládneš, abys mne donutil k něčemu, čeho se nechce mé dobré vůli. Zde jsem a sám stojím před tebou; nuže, za- volej své asakery a poruč jim, aby se mne chopili. Učiň tak, dříve však ještě věz, že ty sám budeš prvním, jehož se v tom případě zmocním, ano, ty sám, ty!" Tak výhružně jsem se málokdy postavil proti jednot- livci jako nyní proti němu. Reis effendina setřásl mou ruku ze svého ramene, ustoupil o krok a vykřikl: „Muži, neodvažuj se, prohřešit se na mne!" 236

Jeho oči se zavrtaly jako šrouby do mého zraku, avšak ten pohled jsem netečně vydržel. Jeho ruce se zatínaly v pěstí a pod rty, vztekem křečovitě rozechvěnými, se mu zachvíval jeho tmavý plnovous. .Vložil jsi na mne ruku! Vyhrožoval jsi mi!" pokračoval. „Víš, co se nyní stane?" „Vím." „Nuže? Tedy víš? Pověz to tedy rychle!" „Dojde k uskutečnění tvého vlastního rčení: Běda tomu, kdo ubližuje!" „Ano. Běda tomu! Pozdvihl jsi se proti mně; dopustil ses zločinu vzpoury v době válečné! Mám pravomoc nade všemi lidmi, kteří jsou příslušníky nié lodi a k těm patříš l ty! Ve jménu khedlve: jsi mým zajatcem a půjdeš se mnou na palubu!" Byl teď roztřesený rozčilením, kdežto já jsem si zacho- val chladnou krev. „Jméno tvého khedive je mně lhostejné," pravil Jsem, „neoháněj se jím přede mnou! Nejsem v egyptském žoldu ani v egyptské službě." „Ale v mé službě a mém žoldu. Jsem velitelent lodi, a Jsi mně vázán poslušenstvím. Zatykám tě!" „Jak se zdá, chceš opravdu svým slovům propůjčit jakousi vážnost?" „Ano, a to takovou vážnost, že tě zastřelím, odvážíš-li se jediného vzdorného posunku nebo pohybu. Nežertuji už!" „Já také ne!" Vytrhl z opasku bambitku, napjal kohoutky a zamířil na mou hruď. Věru: to Již skoro vyhlíželo poněkud vážně; uznal jsem to a viděl jsem mu to v tváři. Byl zajisté pevně odhodlán stisknout, kdybych ho neposlechl: vždyť mu už dávno chyběla chladná krev. Nebyl příslušníkem Západu, byl Orientálcem a byli jsme v krajině na rovníku, „kde vše divné se rodí a zraje"; neuměl se ve skutečnosti nikdy ovládat ve výkonu své pravomoci a zvláště ve svém výlučné samostatném postavení, Jež mu bylo místokrá-lem propůjčené. Lidé jako on neumějí prostě krotit své rozmary a podrobovat se jiné vůli. Nuže! Co Jsem mohl učinit? Podrobit se mu? Nechtělo se mi a ani jsem na to nepomyslil. Byl jsem nyní již tak 237

daleko, že nešlo couvnout se ctí a ze své cti jsem byl po- vinen ukázat Egypťanovi aspoň to, že nejsem chlapcem, který se dá bouchačkou zastrašit. Proto jsem mu řekl velmi výhružně: „Odlož hned zbraň!" „Ani mě nenapadne!" odpověděl. „Podrobuješ se mi? Mluv rychle! Počítám jen do tří; nepodrobíš-li se do toho okamžiku, střelím. Tedy jedna - -" Nedošel s počítáním daleko, neboť hned na jeho jedna" vyrazil jsem mu bambitku z ruky, popadl ho za obě rámě blízko loktů, zvedl ho a mrštil jím na břeh. „Pse! Zrádce!" zvolal, pokoušeje se o rychlé povstání. „Za to zaplatíš životem." „Nezaplatím nic, milý brachu!" odpověděl jsem. „Sám budeš platit, zde platit, nechtěl jsi jinak." Vykročil jsem k němu, právě když se zvedal a hlavu proti mně kosmo postavil a udeřil jsem ho pěstí do skráně. Reis effendina padl a natáhl se s hlubokým vzdechem, jenž zmíral v tichém vzlyku. To znamenalo, že pozbyl vědomí. Aniž jsem se o něho již staral, zavolal jsem na askariho, který seděl v bokatém člunku a všecko viděl i snad slyšel. Voják přišel, poslechl - proč? Protože byl Egypťanem. Došel ke mně a pravil, dívaje se nejistě chvíli na mne a chvíli zas na svého velitele: „Teď jsi to provedl pěkně, effendi! Viděl a slyšel jsem všecko a vím, že reis effendina nyní neustane, dokud za tuto ránu nevezme nad tebou pomstu." „Neboj se! Nebojím se o sebe a jeho pomsty se lekám ještě méně. Především mi pověz upřímně: „Kdo je ti mi- lejším, on či já?" „Ó, effendi! Má odpověď bude znít tak, jak zněla z úst všech mých druhů: jemu jsme povinni poslušenstvím, tebe však máme v lásce"." Ejhle diplomat! „Dobrá!" pravil jsem. „Zastoupím nyní jeho místo. Zajisté víš, že jsem již za něho převzal velení nad vámi a tak tomu bude i nyní. Jemu se nic nestane a vám z toho kyne výhoda. Pomoz mi spoutat ho a dopravit na návrší tohoto bídného přístaviště." „Spoutat? Nebudu za to potrestán, effendi?" 238

„Nebudeš. Ručím ti za to." „Ano, vím, že dostojíš vždy slibu a proto tě budu po- slouchat." Sebral jsem reisovi effendina zbraně a spoutal jsem ho Jeho vlastním opaskem. Pak jsem ho nesl s askarim na návrší, kde byl můj návrat ben Nilem velice napjatě oče- káván. Podivil se jinoch, když jsme přinesli reise effendina spoutaného a podivili se i Homrové a také otrokáři, uslyševše, kdo je spoutaný muž, jehož jsme k nim po- ložili. Nechci právě říct, že jsem si tehdy zahrál „va bank," avšak odvážil jsem se přece jen divokého a hrubého ha- zardu, jakého bych

v jiném životním postavení nebyl schopen. Kdyby jen jediný faktor z těch, jež jsem vzal do svého rozpočtu, řádně nesouhlasil, mohla být výsledkem mého rozpočtu velmi snadno - smrt, a jaká! Pokud jsem znal reise eífendina, nemohl jsem mít žád- nou naději, že by mně kdy můj čin prominul. Když se před chvílí zmiňoval o lodním vězení a já mu na to stejným tónem odpovídal, byl jsem daleko od pomyšlení, žé*bych byl nucený tu pohrůžku opravdu uskutečnit. Byly tu různé cesty, jak se z nynější situace vyprostit, avšak všecky se mi zdály příliš neslavné, abych z nich některou mohl použít. Nemohl Jsem si přece tak příliš zadat před reisem, aby se mě/ směl vysmívat pro zbabělost. Ne! Raději jsem chtěl riskovat nebezpečí, které snad bylo větší a hrozivější, než jsem Je v té chvíli odhadoval. A kdyby měla být má úloha na „Sokolu" nadobro dohraná, nuže, pak jen tím způsobem, aby byla důstojným závěrem mé dosavadní působnosti, jak ji na lodi vojáci znali. Zkrátka divili se velmi všichni - zvláště otrokáři, vi douce, jak rychle jsem se změnil ze spojence v protivníka reise effendina. Byli ovšem též velice dychtiví poznat dů vody mého jednáni. Jinak tomu bylo u Šecha es sef osvo bozených Homrů, který svůj úžas vyjádřil a tázal se mne, jak a proč nastal takový obrat a jaké důsledky mohou z něho vyplynout jak pro mne, tak pro něho a jeho druhy. " Poučil jsem ho stručně: „Nesmýšlím s reisem effendina nepřátelsky; chtěl jsem 240

jen a chci i nadále dokázat, že nejsem nikomu podřízený službou a poslušnosti. Vám z toho neplyne škoda, spíše vzroste váš užitek, jestliže přistoupíte na návrh, který vám právě chci vyložit." „Vyslov se bez obalu, effendi. Můžeš být přesvědčený, že pro tebe učiníme vše, co bude možné, neboť ti chceme ukázat, jak velká vděčnost bydlí v našich prsou." „Nevyžaduji od vás obětavost; splnění mého přání do- pomůže spíše vám k blahobytu a spokojenosti. Myslím, že jste se především chtěli navrátit ke svému kmeni toutéž cestou, po níž jste sem byli dopraveni lidmi Abu rek-vik." „Ano. Chtěli jsme se tudy vrátit, neboť pro nás jiná cesta není." „Je pro vás ještě jiná cesta. Velbloudi, kterých jsme se zde zmocnili, nestačí pro vás všecky, avšak vstoupíte-li se mnou na loď reise eífendina, mohu vás za několik dní zásobit, tolika jízdními i nákladními velbloudy, zbraněmi a potravinami, že budete moct dorazit do své domoviny pohodlně a bezpečně cestou přes Abu Hable. Přeji si jen, abyste se nikým nedali přemluvit a svést, pokud budete se mnou na lodi, k jakémukoliv nepřátelskému projevu proti mně a mým rozkazům." „Jak to o nás, effendi, smýšlíš? Zachránil jsi nás, ob- daroval, prokazuješ nám nová dobrodiní a my že bychom se ti odměňovali nevděkem? Alláh je svědkem mým i všech mých soukmenovců, že rádi pro tebe nasadíme životy, jakmile nadejde chvíle, kdy budeš vyhledávat naší ochranu." „Přistoupíte tedy na můj návrh?" „Rádi. Vykonáme vůbec vše, co od nás budeš požadovat. Považuj se za našeho vůdce a velitele a buď ubezpečen, že tě budeme poslouchat." „Dobrá. Přijímám tu nabídku." „Kdy vstoupíme na palubu?" „Půjdu především na loď sám, abych promluvil s vo- jáky, neboť musím - - " „Cože?" vpadl ben Nil. „To by znamenalo dát život v sázku! Myslíš-li vskutku, že jsi povinen objevit se na palubě, doprovodím tě." „Nebuď tak horkokrevný, hochu. Vím zcela přesně, co 241

činím, proč tak činím a čeho se mohu odvážit. Ostatně mám také pro tebe zvláštní úkol, jenž vyžaduje také od- vahu." „Jaký?" „Doplavíš se malým člunem k lodi, avšak na palubu nevystoupíš, nýbrž vyřídíš jen můj vzkaz, aby poručík a oba kormidelníci vystoupili na břeh, poněvadž s nimi chci promluvit." „Lodníči jistě viděli z paluby, jak jsi reise effendina srazil k zemi, effendi." „Tím zvědavější budou a přijdou. Ostatně víš sám, že jsou se mnou spřáteleni. Ty však na palubu nevstupuj, nýbrž vyřiď jen mé poselství a vrať se hned. Vyprav se co možno záhy! Jdi!" Ben Nil vrtěl sem tam povážlivě hlavou, ale neprojevil již námitky a odešel. Právě došelestily jeho kroky směrem k brodu, když se reis effendina probíral z mrákot. Rozevřel široce oči, rozhlížel se udiveně po celém okolí a vzpomněl si, jakmile pocítil, že je spoutaný na výjev, jenž se mezi mnou a jím odehrál na břehu. Napjal všecku sílu, aby uvolnil své údy a když se mu to nepodařilo, osopil se ria mne velitelsky: „Pse, ty ses odvážil nejen na mne vložit ruku, nýbrž i spoutat mne. Chtěl jsem tě dát jen zastřelit, protože ses vzbouřil; nyní však budeš bičován a pak teprve pověšen na ráhno jako bezectný ničema. Poroučím ti, abys mne okamžitě rozvázal!" „Řekl jsem ti již, že nemáš právo poroučet mně," pravil jsem, „zde jsem nyní velitelem já sám. Roztrhl jsi o své újmě a bez důvodu svazek přátelství, jenž byl mezi námi a právě ses přiznal, že bylo tvým úmyslem dát mne zastřelit. Nemohu ani správně označit hloupost, jíž ses dopustil, neboť jsi mne znal dokonale a věděl jsi, jak asi odpovím na podobné útoky. Co jsem pro tebe a tvou slávu vykonal, bylo odměněno opovržením a ponižováním. Tvá zášť to byla, která mne vyslala k ostrovu Mateniech a když jsem

i v tomto případě dokázal svou zdatnost, větší obratnost a štěstí než máš ty, přemýšlel jsi o mé zhoubě. Ubohý reisi effendina." Tato slova mluvená úmyslně s přízvukem silně sou- strastným, dosáhla svého účelu; reis se cítil tak těžce 242

uražen, že jeho jedinou odpovědi byl chroptivý, nesrozu- mitelný křik. Pokračoval jsem: „Běda tomu, kdo ubližuje! Chtěl jsi mou smrt; na tebe dopadá zpět tvé nepřátelství." „Chceš mne zavraždit?" zahučel. „Nuže - moji asake- rové mne strašné pomsti." „Sotva! Řekl jsem ti již, že asakerové se přidají ke mně, nikoliv k tobě. A také vis dobře, že nejsem vrah; sám jsi rnně často vytýkal, že i svým nepřátelům odpouštím a šetřim jejich životy. „Zřikám se tvé milosti a tvého odpuštěni. Reis eíFen- dina, který všecky své protivniky již zvukem svého jména obracel na útěk a naháněl jim strach, se nepotřebuje do- prošovat odpuštěni džaura!" „To vskutku nepotřebuješ, odpouštím rád bez proseb, na to však tě upozorňuji, že se ani tvého jména a věhlasu ani tvé pomsty nebojím." „Nuže, máš-li tolik odvahy, pověz, jaké máš úmysly, jak se rnnou naložíš." „To učinim a žádám tě, abys pozorně poslouchal mé rozkazy." , Nevyličitelný, lidským hlasivkám nepodobný drsný řev se vydral z jeho hrdla a pak jsem prohlašoval, povoliv svému smíchu: „Zajisté ti utkvělo v paměti každé slovo, které jsem pronesl v rozmluvě s tebou u břehu, tedy také odpověď, kterou jsern ti dal, když jsi mně pohrozil malýrn těsným kabinetem na lodi, v němž jsi pro mně chystal vězeni. Má odpověď bude zaměněna skutkem: Budeš vězněn na své vlastní lodi, jejíž reísem se prohlašuji. Svobodu nenabu- deš dřív, dokud nedosáhneme chartumských břehů." To znělo tak nestvůrně a reis effendina byl mým úsmě- vem a klidem tak rozčilený, že vybuchl sám v křečovitý smích, při čemž vyrážel ze sebe trhané: „Ano - - a já pak v Chartumu - dám - tebe - a všecky - asakery - - kteří - - tě pošlou - chali - - odpra - - vit! Oh! Jak - -jsi chytrý - - ohromně - - chytrý!" Přísvědčoval jsem horlivě a když zmlkl, pravil jsem: „Ano, má chytrost je tak veliká, že ji ani nemůžeš po- chopit. Učiníme na cestě bez tebe velkolepý lov, který se nám podaří právě proto, že budeš uvězněn a nemůžeš 243

nic pokazit. A velevěhlasný reis effendina zkrotne v Char- tumu jako jehné a nepoví nikde nikomu ani slovo, že byl vězněn na své lodi, poněvadž by se jinak se svým věhlasem navždy rozloučil. Co by řekl pasa nebo khedive, kdyby se dověděl, co se přihodilo? Reis effendina je zavázán díkem za své úspěchy jen cizincovi, džaurovi, poněvadž ten džaur uměl napravovat reisovy chyby a neobratnosti a sám celé akci zjednal úspěch. Reis, místo aby mu byl vděčen, byl uchvácen závisti a obíral se již záměrem, cizince bud* zničit, nebo aspoň vsadit do vězení. Ale cizinec byl prozíravější než reis a předešel ho; srazil ho k zemí jako chlapce, spoutal ho a strčil do téže díry, kde měl být vězněn, ujal se velení nad lodí a vojáky, kteří s ním získali nejen zásluhy, nýbrž i bohatství a připlavil se konečně se „Sokolem" do Chartumu, kde svého vězně odevzdal pašovi a dokázal mu, že veškerý úspěch dlouhé plavby za otrokáři, zničení Ibn Asla a jeho lidí je jeho zásluhou a nikoliv dílem reise effendina. A ta zpráva půjde pak od úst k ústům, posléze si to budou v celém Egyptě vyprávět stařeny i děti na plochých střechách. A ke všemu bude známo, že ten cizinec nebyl vůbec voják, nýbrž prošlý cestovatel, který je v mocné ochraně svého konzula a může se tedy směle smát všem pohrůžkám nějakého reise effendina." Zvědavý na účinek svých slov jsem na chvíli zmlkl. Před minutou seděl Ještě reis effendina téměř bez sebe vztekem, nyní ležel tiše a klidně; oči měl přivřené a neříkal nic. Snad již uznával, že mluvím pravdu a že může očekávat jen výsměch, ne-li zrovna hanbu a že jeho věhlas bude již tak či onak ztracený. Chtěl bych mu říct ještě všelicos jiného, ale nemohl jsem, neboť přišel ben Nil a oznamoval: „Důstojníci přijdou, effendi; jejich člun již byl spuštěn na vodu." „O čem s tebou mluvili?" „O ničem. Chtěli, abych vyprávěl, avšak odvesloval jsem od lodi hned, jakmile jsem vyřídil tvůj rozkaz." „Dobře! Vím, že jsi mi věrně oddán a že se mohu na tebe spolehnout. Odejdu na chvíli a ty zatím střež pilně reise. Nechť za mé nepřítomnosti s nikým nemluví! Při 244

prvním hlasitém zvuku, který z úst pustí, mu vnoříš nůž do prsou. Rozumíš?" „Dokonale, effendi. Tento reis je nejnevděčnějším člo- věkem, Jehož znám a slibuji ti, dovolávaje se Alláha, že ho neušetřím." Vytasil nůž a posadil se vedle reise. Žádal jsem šecha es sef, aby sebral deset Homrů a šel za mnou. Dřív než , jsme došli ke břehu, uviděl jsem na vodě člun s očekávanými důstojníky. Homrové byli velice rádi, že mně mohli Již nyní dokázat svou vděčnost. Rozestavil jsem je na vhodném místě, pověděl jsem jim stručně, jak se mají zachovat, potom jsem sestupoval k vodě tak blízko, jak se mi pro můj úmysl jevilo nejvhodnější. Důstojníci mne spatřili, přirazili ke břehu, vystoupili a kráčeli ke mně - bez bočních a střelných zbraní. „Dal jsi nás zavolat, eflendi,"

pravil poručík. „Alláh seslal na nás neštěstí a rozdvojil nás ve sváru a hádce. Viděli jsme, že jsi našeho kapitána srazil k zemi. Kde je? Co Jsi mu učinil a co on tobě? Měli bychom tě vlastně považovat za nepřítele, neboť jsme jeho důstojníky, avšak milujeme tě a víme, že na tvé straně jistě není bezpráví. O čem tedy chceš s námi mluvit?" „Posaďte se přátelé! Povím vám všecko," řekl jsem. Vyhověli a posadili se. Usedl Jsem proti nim tak, že by nic proti mně nesvedli, kdybych vytrhl revolver, ačkoliv jsem se právem mohl domnívat, že se aspoň v duchu přidávají na mou stranu a nikoliv k reisovi effendína. Na to Jsem spoléhal při svém líčení, vysvětluje jim nevděk jejich velitele; poukazoval jsem na jeho zbytečnou přís- nost, neústupnost a také nepřístupnost, jakou i vůči nim dával najevo; zmínil jsem se o všem, co se mě zdálo nutné, abych je naklonil ke svému záměru a řekl jsem konečně, co se přihodilo mezi mnou a reisem. Když jsem zmlkl, viděl jsem, že jsou ve velikých rozpa- cích, nevědouce, jak se nyní zachovat. Vlastní přesvědčení je pobízelo, aby se přidali ke mně, vojenská povinnost i čest jim ovšem velely, aby byli proti mně. Nikdo z nich nechtěl promluvit, až konečně, když Jsem poručíka přímo vybídl k odpovědi, ozval se nejistě: „Reis eflendina leží tedy u zajatých otrokářů?" 245

„Ano." „Jak s ním chceš naložit a co vlastně vůbec máš za lu- hem?" „Chci převzít velení na lodi a podniknout výpravu, o níž jsem se vám ještě nezmínil." „Uvážil jsi také zrale, efTendi, že jsme vojáci a že jsme povinni vždy a všude se postavit po bok reisovi effendina, třeba by nám přátelství k tobě přikazovalo, abychom ti byli nápomocni?" „Uvážil jsem všecko." „Pověz tedy, jak bys nás mohl zbavit těžkých rozpaků. Umožníš nám vůbec, abychom zůstali přátelé, aniž se staneme, odbojníky proti reisovi effendina, aniž zadáme své důstojnické cti." „To je velice snadná věc. Povězte mě však především svůj vlastní úsudek o vojácích. Jak se zachovají, jestliže nyní vstoupím na palubu, postavím se proti nim a vybídnu je, aby poslouchali mne a nikoliv reise? Slíbím Jim bohatou kořist. Jak se rozhodnou?" „Eh - vojáci! Nejsme v Evropě, effendi, kde by tě, jak myslím, hodili do vody a utopili jako myš. Přidají se k tobě; to je jisté. Jeho se jen bojí, tebe však milují. O jejich citu pro povinnost nemluvím. Ostatně Jsou přijatí Jen na čas, dokud se nevrátíme do Chartumu, kde skončí jejich služba a budou-li mít podíl z kořisti v rukou, rozutekou se reisovi effendina ještě dříve. Ale nemysli jen na vojáky, nýbrž na nás, ježto máme četnější povinnosti a větší odpovědnost." „Ano, zachovám se podle toho, jak hned uvidíte a usly- šíte. Především pohleďte na tyto dva revolvery. Kdo se z vás dotkne opasku, dostane kulku!" „Effendi! Chceš nás snad - -" „Ticho! Co pravím a činím, se děje ve váš prospěch. V nejbližších křovinách se krčí jedenáct svobodných Be- duinů kmene el Homr. Přivolám je a poručím, aby vás spoutali a zavedli k reisovi effendina. Tím vás rázem zbavím zodpovědnosti, aniž budete nuceni zadat své cti. Rozumí se, že s vámi budu jednat za jeho zády vlídně a přátelsky a že vás také učiním spravedlivě podílníky na kořisti." „Ale, effendi! Kdybychom i přistoupili na tvůj návrh, 246

který je pro nás vskutku jakýmsi vyhnutím, nebude reis uchvácen vztekem, že jsme se dali přemoct a zajmout?" „Oh! Že se bude vztekat, to je jisté, neboť se již vzteká. Ale co mu to pomůže? Vytkněte mu jen: ‚Byli jsme tři a přepadlo nás jedenáct Homríi, kdežto tebe přemohl jediný muž.' - Pak umlkne a spíš se bude vztekat na sebe než na vás." „Pravda! Tolik uznání snad bude mít přes všecku svou pýchu. Podal jsi nám nový důkaz, že umíš vždy obhájit své názory a záměry, třeba nikoliv podle pravidel cti a po- vinnosti. Co bys však učinil, kdybychom se zdráhali přis- toupit na tvůj návrh a bránili se Homrům i tobě?" „Pak bych vážně zakročil. Mými zajatci byste byli v každém případě. Co dokážete proti jedenácti ozbrojeným mužům a mým revolverům, v nichž je celkem dvanáct nábojů? Doufám proto, že rozumně uznáte nezbytnost svého podrobení a nedonutite mne, abych proléval krev svých přátel. Rozhodněte se rychle, neboť nezbývá čas." Bylo pro mne tajnou kratochvílí, že jsem měl tyto dobré lidičky tak pevně v hrsti. Hovořili ještě malou „chvíli tak a jinak, konečně se však přece dohodli, že můj návrh je ze všeho nejlepší. Pak se ozval poručík tiše: „Povolej své Homry, eflendi. Ať však neprozradí, že jsme se dali spoutat bez obrany. Reis effendina ať si myslí, že jsme se velice bránili." „Postarám se o to. Povězte mu však, že se nemůže spo- léhat na oddanost asakerů. Podaří-li se vám získat ho pro toto své přesvědčení, bude snad možné i jiné a lepší rozluštění dnešní zápletky. Jestliže ho také upozorníte na hanbu, která očekává jeho i vás, jakmile se dostane na veřejnost, jak jsem ho přemohl a jeho pravomoc strhl na sebe, snad mě postoupí velitelství z dobré vůle, aniž bude nutné, abych vás i jeho držel v poutech a vězení. Ale pa- matujte si! Velitelství chci mít; od té podmínky teď již neustoupím." Stačil jediný pokyn, aby se Homrové vyřítili z úkrytu;

důstojníci byli rychle spoutáni a dopraveni nahoru. Pohled na ně naplnil reise eífendina zřejmým strachem. Neodvážil se vskutku za dozoru ben Nila otevřít ústa, když mne spatřil, oddechl si a tázal se: 247

„Effendi, snům již promluvit?" „Ano," pravil jsem, „snaž se však zachovat zdvořilost a mysli na svou pověst, které bys mnoho ublížil, kdybys nechtěl moudře uvažovat a pochopit situaci, kterou jsi zavinil svým jednáním." „Dovolíš mě, promluvit s těmito mými důstojníky, aniž nás kdo bude vytrhovat?" Hleďme! Již hovořil o dovolení! Zkrotkl pojednou, jak tomu nasvědčoval i přízvuk jeho hlasu. „Ani já se nesmím hovoru zúčastnit?" tázal jsem se. „Ani ty, je však velmi pravděpodobné, že se dovíš, o čem bylo hovořeno." „Moudrá úvaha mě sice zapovídá, abych tvému přání vyhověl, neboť se budete jistě umlouvat o něčem, co bude namířené proti mně. Abych ti však dokázal, že se vás nebojím, budiž po tvém! Dovolím ti k rozmluvě čtvrt hodiny. Nic víc!" Dál jsem odnést všecky čtyři opodál, kde mohli tiše hovořit, aniž jim kdo rozuměl; zároveň však byli ustavičné v dohledu a střeženi. Na výsledek jejich rozmluvy jsem nebyl zvlášť zvědavý, neboť jsem skoro bezpečně věděl, o čem budou hovořit a jak se rozhodnou. Neuplynula ještě vykázaná čtvrthodina, když mne reis efFendina k sobě volal. Tázal se mne tlumeně, takže ho nikdo kromě mne neslyšel: „Chceš vskutku jít na loď, abys mé asakery získal pro sebe?" „Ano." „Nedají se svést ke vzpouře proti mně." „Oh! Nepokoušej se klamat mne i sebe! Jsi jistě právě tak pevně přesvědčený jako já, že nepotřebuji dlouhé řečnění, abych dosáhl svůj účel. Kdybys byl upřímný a moudrý, věděl bys co jsi mně měl říct." „Co to mohlo být?" Má dobromyslnost mne svedla, abych mu ulehčil ob- tížný krok. Proto jsem řekl: „Odevzdej mně vrchní velení až do Chartumu, úplné velení, aby mě do něho nikdo nemluvil a nic nenamítal." „A co mí za to poskytneš?" „Svobodu, tobě i těmto důstojníkům, kteří mne budou odtud až do Chartumu poslouchat a řídit se mými pokyny." 248

„Alláh akbari Chceš mě poskytnout darem, co mě prá- vem náleží." „Pohleď na sebe a pak jistě nebudeš tvrdit, že jsi neo- mezený vlastník svobody." „A považuješ vskutku za možné, abych já, věhlasný reis effendina, jen tak zhola svou veškerou pravomoc ně- komu postoupil a odevzdal?" „To je nejen možné, nýbrž přímo nevyhnutelné a na- prosto neodvratné, neboť ti v každém případě velitelství vezmu a jestliže ti dovolují, abys mně to sám navrhl, je to jen důsledek mé shovívavosti, za níž jsi rnně povinen díky." Jeho tvář již zase nabývala vzteklé vzezření; avšak pře- mohl se rychle a vzdychl si. „Zahrál sis se mnou šachy a dal jsi mně mat." „Nezapomeň však, že hru jsi mě nabídl sám a jen z vlastní viny jsi mně umožnil výhru. Hra mně byla vnucená; a teď, rozumí se, ji provedu do posledního roz- hodného tahu. Za všecko, co jsem pro tebe vykonal. Jsi mne chtěl vypudit z korábu; za to chci být velitelem a pánem tvé lodi. A od toho požadavku neustoupím." „To je tvá pomsta, a tys přece vždy tvrdil, že křesťaji se nesmí mstít." „Klameš se. Co učiním, není pomsta. Hromadil jsi vůči mně nezralost, opovržení a zneuctění, mně, který ve stu nebezpečenství, které jsem za tebe podstoupil, měl nárok na tvou vděčnost; proto mi velí čest, přinutit tebe, abys mě dal, co jsi odmítal dát. Zvítězil jsem nad tebou a jestliže tí má shovívavost poskytuje příležitost aspoň zdánlivě svůj lesk zachránit, tedy se té příležísti moudře chop, neboť nerozhodneš-li se rychle, nebudu mít později k tobě již ohled, nýbrž dovleču tě jako zajatce na palubu a propustím tě teprve v Chartumu. A kdybys tam na mne vznesl žalobu, věděl bych dobře, jak se hájit, nejen slovem, nýbrž i písmem, takže by zvěděl celý vzdělaný svět, že tvá sláva, o níž tak rád i v tuto chvíli hovoříš, tě táhla do džeheny v říš šejatinů." Brada mu klesla na prsa. Mlčel dlouho; potom se mu lícní svalstvo pohnulo na znamení, že mu přišla na mysl spásná myšjenka a také v tom smyslu pravil: „Dobře! Měj si tedy velitelství až do Chartumu. Teď nás však propusť na svobodu!" 249

„Hm! Nalézt jsi snad nějaká zadní vrátka, jimiž mně chceš vyklouznout? Neni mým zvykem chodit na rybolov se sítěmi, jejichž uzly jsou přetrhané, a znám také vrátka, na něž myslíš a ukáži ti, jak pevně je umím zamknout." Jeho přistoupení na můj požadavek bylo ovšem vynu- cené, potají pátral po nějaké možnosti, aby se mne rychle zbavil a byla mu jistě každá vhod - i ta nejméně důstojná, jen když byla v jeho prospěch. Choval jistě pevné přesvědčení, že je nade mne zchytralejší a přes všecku svou situaci považoval se za dost prohnaného, aby mě mohl čelit. Toto pomyšlení, třeba jen na okamžik, ozářilo jeho tvář záblesken výsměchu, avšak byl to z jeho strany velmi neprozřetelný chvat, s nímž se tázal: „Vrátka? Neznám nijaké a jsem nadobro ochotný po- stoupit ti vrchní veleni písemně." Písemně! Jeho listina by mně asi poskytla velmi málo jistoty; mohl mně ji dát uzmout anebo násilně vyrvat, než přesto jsem projevil souhlas, podotknuv

s posunkem zdánlivé spokojenosti: %Ano, učiň tak! To jsem si právě přál. Máš u sebe vždy zápisník. Máš také papír?" „Mám a tužku také." „Budu ti říkat do pera a poručík s oběma kormidelníky dosvědčí svými podpisy správnost listiny." Rozvázal jsem mu ruce; reis vylovil psací potřeby a psal s ochotou, kterou bych mohl nazvat uznání hodnou, kdyby nebyla tak příliš nápadná, můj krátký diktát. Jakmile se podepsal a odevzdal mně papír, pravil: „Tak! Máš nyní úplné zabezpečení a propustíš mne za to." „Především vyslyš ještě tento dotaz! Zde je psáno, že tě zastupuji ve všem až do Chartumu a že i ty se úplně po- drobíš mým rozkazům. To tedy platí jako tvé pevné roz- hodnuti?" „Ano." „Tito tři svědkové to slyšeli. Nechť se tedy vrátí na loď a oznámí to posádce!" „Nemohu jít s nimi?" „Ještě tě potřebuji. Ozbroj se trpělivosti?" Dal jsem důstojníky rozvázat a poslal je člunem na 250

loď. Ben Nil se znovu posadil na straž k reisovl effendina, kdežto já jsem šel k zajatým otrokářům. Tam jsem rozvázal vyzvědačovi Hubarovi nohy, nikoliv však ruce a vedl jsem ho do houštiny. Když jsem se zastavil, zadíval se na mne muž v napjatém očekávám, marně hádaje, v jakém úmyslu jsem ho asi oddělil od ostatní tlupy. „Nemýlím-li se, jseš Hubar," pravil jsem. „Ano, effendi," pokynul. „Víš snad, jaký osud vás očekává?" „Smrt, effendi, jestliže nebude u Alláha tolik milosti, aby rozhodl jinak." „Alláh je spravedlivý, je však také milosrdný. Spravedl- nost zničí všecky tvé soudruhy, tebe však zachrání milo- srdenství, jestliže budeš milosti hoden." „Mne, effendi? Alláh il Alláh! Co mám učinit, abych se ukázal být hodný?" „Zodpovíš mé dotazy přesně podle pravdy, úplné pravdy." „Vyslov je - vyslov je! Budu pravdivý a upřímný, jako by se mne tázal soudce soudného dne." „Neslibuj tak mnoho! Znám tě a vím, že tvé myšlenky putují jinými pěšinami, než tvá slova." „Mýlíš se, effendi, mýliš se velice." „Nemýlím se. Vím na příklad, že se nepovažujete za ztracené, nýbrž že doufáte pevné v záchranu." „Kdo padne do rukou reise effendina, nemůže být za- chráněn. Jakým směrem by se mohla nést naše naděje?" „Směrem k El Michbaja." Muž se dosud snažil, aby své tváři propůjčil vzezření upřímné a bezelstné a to se mu také do té chvíle jakž takž dařilo, avšak v tomto okamžiku nemohl zastřít výraz zděšení. Zakoktal: „El - Mích - baja? Co je to, effendi? Neznám - a -nevím - -" „Jak chceš! Oddělil jsem tě od ostatních, abych tě zachránil; avšak záleží-li ti na tom tak příliš, abys zá- roveň s nimi byl zahuben, nemám, co bych proti tomu namítal a jsem toho dalek, abych ti vnucoval život a svo- bodu." Tvářil jsem se, jako bych se s ním chtěl vrátit, avšak Hubar počal prosit: 251

„Počkej ještě, eflendi, počkej! Snad se rozpomenu, snad mi napadne, znám-li El Michbaja." „To také doufám již ve tvém zájmu a proto ti pomohu pátrat. El Michbaja je dobrá skrýš na poloostrově nilském, kde je ukrýt velkého množství rekvik - -" „Rekvik - -?" „Ano a mlč, dokud nedomluvím. Stojí tam dnem i nocí hlídka, aby střežila řeku, dokud by se neobjevila loď, kterou chtějí z El Michbaja přepadnout." „Nemám o tom ani potuchy, eflfendi!" „Ovšem. Nevíš patrně také, že posádka této lodi může být porubána, nebo prodána do otroctví, zcela podle vůle nejvyššího na El Michbaja, jemuž však budou bez pod- mínky dvě osoby, totiž reis effendina a já, vydány živé." „Komu?" „Murabitovi z Aba." „Neznám ho." „Ku podivu! - Neznáš tedy svého vlastního učitele?" „Mého učitele?" „Ano. Jsi přece žákem Mohameda Achmeda Ibn Abdul- laha* který tě poučoval v terice Mohameda Šefira." „Effendi, vidíš, jak žasnu. Patrně mne zaměňuješ s docela jiným člověkem." „Sotva! Ale ještě něco ti povím, co je ti velmi vhodně přizpůsobeno. Onen Hubar totiž, jehož mám na, mysli, byl poslán jako průvodce k Abu rekvik, aby ho snáze do El Michbaja doprovodil. Jsi přece tím průvodcem." „Nikoliv. Nejsem jím! Kdo ti řekl tuto lež?" „Nevyzradim ti toho lháře. Nejsi tedy Hubarem, o němž jsem ti mluvil?" „Nejsem." „Hm. Lituji toho velice, neboť mi nezbývá, než upustit od svého původního úmyslu. Zamlouval jsi se mě a rád bych tě zachránil, což ovšem bylo jen tehdy možné, kdybys byl Hubar, na něhož jsem myslel. Polož se na zem!" Stlačil jsem ho k zemi, sepjal jsem mu nohy pouty. Prolhaný chlapík se tázal: „Proč mi znovu přikládáš pouta? Tam se přece nemohu vrátit. Chceš mne snad odnést?" „Ne. Nevrátíš se vůbec. Mluvil jsem s tebou jako s Hu- barem, jenž směl zvědět mé myšlenky. Nejsi Jím a proto 252

tě oběsím, abys nic nevyžvanil. Doufám, že pravého Hu- bara pak v mužstvu najdu." Hovořil Jsem s ním velmi přívětivě, dobromyslné a soustrastně. Muž rozevřel oči dokořán a díval se na mne strnule i zděšeně. Opatřil jsem si již dříve provaz. Chopil jsem se ho, udělal jsem kličku, s níž jsem k němu přistoupil. Ejhle! Hrůza mu rychle vrátila řeč! „Effendi," zařval, „neusmrcuj mne! Nevraždi mne! Po- vím ti pravdu, úplnou pravdu! Jsern Hubar, o němž jsi se zmiňoval." »Ah! Tedy přece! A chtěl jsi mne ošálit? Eh! Vždyť ty lžeš a Hubar

vůbec nejsi! Kde je tedy Michbaja! Rychle! Popiš mně ji přesně!" Sebral se a vyhověl mé pobídce, avšak dopustil se při tom malé zeměpisné neprozřetelnosti: přeložil totiž El Michbaja až do kraje Abu Soka na Bar el Azrak. „Umlkni raději!" přerušil jsem ho, „chceš mne oklamat, protože se domníváš, že se zdaří přepadení naší lodi, po- plavíme-lí se po proudu." „Myslíš snad, že Michbaja je odtud po proudu na Bar el Abiadu?" J^no, ale protože mne chceš oklamat, oběsím tě přece." Sklonil jsem se k němu, nadzvedl jsem mu hlavu. Dal se do strašného nářku a křičel: „Nech mne, efTendi, nech mne! Nechci ještě umřít, chci být živý. Neobelžu tě již! Povím ti pravdu!" Viděl jsem na něm, že v něm zvítězila zbabělost nad zarytostí; byl právě na skoku říct mě aspoň něco pravdi- vého. Abych mu to usnadnil, přispěl jsem mu: „Chci k tobě být také upřímný. Vím zcela dobře, že Jsi Hubar, o němž jsem mluvil; dověděl jsem se to od Abu rekvik a jeho poručíka Geriho." „Od těch dvou?" tázal se, jevě pozornost. „Smím věřit, že mluvíš pravdu?" „Ano. Slyšel jsi přece, že vím o tobě všecko; není tedy jasné, že mi to někdo řekl? Jsem zde cizinec. Tobě je známo, že kromě Abu rekvik zde nikdo nevěděl, kdo vlastně jsi; ani Geri to nevěděl, ale Abu rekvik mu to prozradil a od nich jsem se to dozvěděl já." 253

„Alláh! Jediný Abu rekvik o mně věděl a protože to nyní také víš, jistě jsi se to jen od něho dozvěděl. Proč ti to prozrazoval?" „Jsi vskutku tak hloupý, že se nemůžeš domyslet?" „Hloupý? Věru nejsem a nikdy jsem nebyl! - Oh! Mohu si pomyslet, proč Abu rekvik a jeho mulasim žvanili. Chtěli se zachránit? Ah! Baštonáda jim nahnala strach. Rádi by si pomohli z bahna na sucho a my abychom pykali za jejich hříchy? Ah! Nikdy! Chci být rovněž svobodný a můj život je mi právě tak cenný, jako jim jfejich život. Slíbíš-li mně milost, povím ti zcela přesně polohu El Michbaja." „Slíbil jsem ti již, že tě v tom případě ušetřím a slibu dostojírn. Jestliže mě však nyní nepovíš úplnou pravdu, nebudeš se již moct zachránit pozdějším a upřímnějším doznáním. Budeš pevně uvězněný na lodi, dokud se podél El Michbaja nepřeplavime; teprve pak ti daruji svobodu. Kdybys mne však obelhal, byl bys první, jenž zemře, neboť tě dám přibít hřebíky za ruce i nohy na místo, které bude kulkami útočníků nejvíce ohrožené." „Ó, Alláh! Požehnej rnne svou pomocí! Mne že dáš přibit hřebíky na loď? Mluvíš vážně, effendi?" „Vážně. Myslíš snad, že mám tolik času a choutky pro- vádět zde nějaké fantazie? Vaše jediná naděje byla dosud právě v tom, že budete lidmi z El Michbaja zachráněni; to však se může stát jen tehdy, jestliže jim padneme bez předtuchy do nástrahy. Sám však slyšíš, že vím, odkud nám hrozí nebezpečí, a zajisté uznáš, že všecko vaše doufaní je marné. Svůj život můžeš zachránit jen tím, že budeš ke mně upřímný. Vol! Pravdu či lež, život nebo smrt!" „Jsem rozhodnutý pro pravdu a život, effendi. Můžeš si být jistý, že tě již v ničem neoklamu." „Dosud jsi mne neoklamal a také se ti to ani příště nepodaří! Pamatuj na to! Než přesto od tebe vyžaduji důkaz upřímnosti. Selžeš-li opět, budeš viset po dvou mi- nutách na stromě a žádné prosby a sliby tě nezachrání. Mluv tedy! Kde je možné nalézt el Michbaja?" „Dozvíš se pravdu, effendi, neboť uznávám, že nemám možnost v ničem se na Abu rekvik spoléhat a že mohu být osvobozený jen tebou. Znáš tok Nilu, totiž Bar el Abiadu odtud až k ostrovu Aba?" 254

„Povrchně." „Pluje se po proudu napravo podél Gagumude a nalevo podél Omm Delgag, Nasebel, Omm Songur a Omm Saf. Tak rychle, jak obyčejná dahabije pluje po proudu, trvá plavba za poslední jmenovanou stanicí ještě tři hodiny. Nato splývá tok řeky celou hodinu rovně jako rukojeť dlouhého kopí k severu. Náhle však zabočuje nalevo a obtéká poloostrov, jenž se zdá být tak hustě zalesněný, jako by jím člověk nemohl proniknout Ale je v něm mnoho úzkých a skrytých pěšin, které se vesměs sbíhají na mýtině, na níž je vystavěna usedlost po způsobu seri-by, v níž se přechovává velmi mnoho rekvik. Na jižním břehu, odkud lze celý dlouhý a rovný proud řeky dokonale přehlédnout, je postavena hlídka dnem í nocí, která má dávat pozor, až se objeví vaše loď." „Tedy tři hodiny za Omm Saf po proudu? Hm. Pak ovšem lze spatřit napravo džebel Ain." „Tak jest, efíendi! Jakmile spatříš džebel Ain, budeš ještě v bezpečí, avšak zakrátko nato bude již vaše loď spatřena hlídkou. Věříš tomu, co jsem ti nyní řekl?" „Ano. Zachovám se k tobě mírněji, než si myslíš, doufám však také, že mi odpovíš na další dotazy stejně pravdivé. Nemám nyní kdy tě vyslýchat. Přiváži tě zde a dám tě za chvíli přenést jinam, neboť nikdo se nesmí dozvědět, že s tebou učiním výjimku a naložím s tebou jinak. Zachovej ticho, neboť se ti nic nestane." Přivázal jsem ho ke stromu tak, aby mu provazy nepů- sobily bolesti, avšak aby se také nemohl odvázat. Nechtěl jsem, aby se již setkal se svými soudruhy. Když jsem se vrátil do tábora, zavolal na mne reis effendina tak hlasitě, že to všichni slyšeli: „Kde běháš, effendi? Jak dlouho zde budu dřepět v poutech? Učinil jsem, co jsi požadoval; žádám tudíž také od tebe, abys mne zbavil vazby." „Stane se, jakmile

se přesvědčím, že všichni asakerové dbají náležitě tvé listiny a až se vskutku uchopím vrch- ního velení na lodi. Upokoj se však, půjdu nyní hned na palubu." „Chci být svobodný hned, okamžitě!" „Chceš? Oh! Věřím milerád, že chceš, je však nutné, abys uvážil, že zde rozhoduje má vůle, nikoliv tvá." 255

„Muži, nedoháněj mne k nejhoršímu! Budeš toho lito- vat, Jakmile zase vstoupím na palubu." „Co praví? Jaká je to neprozřetelnost od tebe! Vyslo- vuješ myšlenku, kterou jsem již dávno vyčetl z hrotu tvého nosu. Tak tedy to myslíš! Listinou jsem měl být jen ukonejšen a ty bys ji patrně hned při vstupu na palubu prohlásil za neplatnou a mne dal nejspíš vstrčit do toho malého a těsného kabinetu, který jsi pro mne dříve určil, což?" Jako nedobrovolné potvrzení pravdy vyrazil ze sebe kletbu a pak se tázal zhurta: „Zdá se tedy, že na palubu své lodi vůbec nevkročím." „Především se zdá, že tam půjdu sám. Co se stane po- zději, dozvíš se v pravou chvíli. Zatím setrváš pod dozo- rem ben Nila a těchto mužů kmene El Homr, kteří se již postarají, aby ses choval tiše a skromně." „U všech několika tisíc šejtanů! Ty - - ty - - který nejsi proti mně ničím - - odvažuješ Více již nepřenesl, neboť ben Nil mu nasadil pravicí hrot nože na prsa a pohrozil mu: *„Mlč! Urazíš-li effendiho jen jediným slovem, probodnu té. Má pravdu, rozumíš? Je nyní velitelem tvé lodi a má pravomoc nad životem a smrti veškeré posádky, k níž ná- ležíš také. Měl jsi uvážit dřív než jsi ho urazil, že v jediné čtvrthodině může vyvinout větší sílu, důvtip, moudrost a výkonnost, než ty za celý, třeba sebe delší čas svého života!" Nedomýšlel jsem se, že by tato urážlivá řeč mohla reise effendina zarazit, avšak měla přece jen úspěch. Reis se položil na zem, aby nebyl nucen dívat se na mne a - umlkl. Udělil jsem ben Nilovi nutné pokyny po dobu své nepřítomnosti a odešel jsem; vrátil jsem se totiž především k Hubarovi, jehož jsem uvolnil od stromu a pak mu rozvázal i nohy. Kráčeli jsme vedle sebe až ke břehu, kde se dosud kolébal malý bokatý člun. Vstoupili jsme do něho a po- sadili se, potom Jsem vesloval k lodi. Na můj rozkaz byl vytažen nejdříve na palubu Hubar, kde mu byly svázány nohy. Pak jsem vyšplhal po žebříku sám a přeskočil pa- lubní obrubu. Na lodi bylo již všem známo, že jsem dostal vrchní vele- 256

ní a mohu říct, že to byla skoro radost, s níž mne tam vítali. Maje všechny důvody, abych všemožně šetřil časem, nepouštěl jsem se do dlouhých řečí a výkladů. Asakerové od poručíka do posledního muže a kuchtíka dostali pokyn, aby nastoupili na palubu a tam jsem jim stručně oznámil změnu velitele lodi. Slíbili mně pak všichni věr- nost a poslušnost podáním ruky. Byl jsem ostatně jejich sympatiemi bezpečný více, než sliby. Pak jsem dal zvednout kotvy, a zahájili jsme plavbu až k brodu, kde jsme přistáli na hlubině tak blízko břehu, že se dalo rychle zařídit spojení. Bylo to třeba zvláště k vůli velbloudům, které jsme chtěli vzít na loď. Ač jsem se právem domníval, že se mohu na asakery spoléhat, nedopustil jsem přece, aby kdokoliv z nich šel na břeh, neboť jsem chtěl zamezit jakékoliv setkání s rei-sem effendina. Dal jsem znamení k výstřelu, což bylo mezi mnou a ben Nilem smluvené znamení, aby bylo zahájeno naloďění. Nato sestoupili ke břehu především el Homrové, aby sestavili přístavní most, k jehož zřízení byl použitý hlavně velký vor lidí z Omm Karn. Pak přivedli Arabové zajaté lidokupce, kteří byli hned uloženi v dobré vazbě do podlodí. Přišli na řadu velbloudi a konečně jsem dal spustit na vodu čtyřveslový člun, jejž Jsem opatřil potravinami a pak obsadil čtyřmi silnými a dobře ozbrojenými asakery. Jakmile bylo vše připravené, přešel jsem sám na břeh a vystoupil na návrší k tábořišti, kde seděl již jen ben Nil vedle spoutaného reise effendina. „Dobře, že přicházíš," pravil ben Nil. „Reis effendina již nemůže ovládat svůj nepokoj a musil jsem mu několikrát nasadit nůž na prsa, abych ho utišil." „Vysmívám se tvým hrozbám!" křičel reis zlostně. „Vím přece, že tvůj džaur má příliš velký strach, než aby měl odvahu tvou pohrůžku uskutečnit. Chci teď hned vědět co se mnou bude. Odešli el Homrové, odešli otrokáři, odešli velbloudi a zbyl jsem sám. Nuže? Co se stane? Jes- tliže nebudu okamžitě zbaven své vazby, dám vás oba zastřelit, jakmile vstoupím na palubu. Vězte, že Jsem dosud reisem effendina a že jednou přijde doba, kdy spolu zúčtujeme!" „Nemluv o reisovi effendina, kterým již nejsi," pravil 257

jsem. „Jak bude s tebou naloženo, dozvíš se hned. Mys- lím, že se ti vyrovnám v každém směru a mezi sobě rov- nými je přece vždy správné, co druh druhovi chce zachovat. Proto budu jednat s tebou tak, jak tys jednal se mnou. Byl jsi velitelem Sokola a poslal jsi mne se čtyřmi vojáky na malém člunu na ostrov Mateniech, abych tam pátral, ačkoli jsi věděl, že tam není možné něco vypátrat. Byl jsem však přes to odměněn úspěchem a proto tě pošlu se čtyřmi vojáky po proudu na témž člunu k ostrovu Talak chadra, kde asi také nic neulevíš. Jsi-li

vskutku tak důkladný, za jakého se považuješ, dožiješ se, právě jako já, také nějakého úspěchu, avšak pak budu k tobě spravedlivější a nebudu skrblit pochvalou." Má slova v něm vyvolala nevylíčitelný dojem. Nejdříve se na mne díval vytřeštěně, ale mlčky, jako by přemýšlel, bdí-li či leží ve snách, pak metaly jeho oči celé svazky blesků, které by mne jistě rozdrtily, kdyby byly hmotnější a konečně jeho ústa vychrlila spoustu kleteb, jimž jsem se srdečně smál, až konečně reis, aby mohl nabrat dech, učinil sám pomlčku z dobré vůle. Ale prve než nabral dech, spustil jsem sám: „Tvé kletby ti nejen nepomohou, nýbrž ještě spíš upevní mé rozhodnutí, od něhož bych snad upustil se zřetelem k našemu dřívějšímu přátelství. Tvé chování mě úplně znemožňuje jakoukoliv změnu mých úmyslů. Vytýkáš mě, že jsi mě poskytl ochranu; myslím spíše, že právě opak je pravdou. Nikdy jsem nepotřeboval ochranu, spíše jsi vždy spoléhal na mne, na mou pomoc, duševní i hmotnou. A třeba jsem vskutku neznámý, nízký, bezvýznamný pes, jak jsi mne dnes již několikrát nazval, znamená to pro mne jen pochvalu, neboť tím získám stonásobný obdiv, že já, pes, jsem potřeboval jen trochu vůle, abych přemohl slavného a mocného reise ef-fendina a vyhrál na něm jeho úskočnou a podvodnou hru." Reis se chystal k novému výbuchu, avšak nepřipustil jsem ho k řeči a pokračoval jsem: „Mlč! Co ti ještě chci říct, činím jen ve tvém vlastním zájmu a k tvému prospěchu. Dám znamení k odplutí. V člunu nalezneš vše, co potřebuješ a nejmoudřeji se za- chováš, jestliže se všemožně zdržíš všech nepotřebných 258

zastávek na březích, neboť odtud až dolů k džesiré Talak chadra jsou lidé, kteří tě chtějí zajmout a zbavit života. Sokol popluje rychleji než tvůj člun, ale vynasnažím se všemožně, abych ti všecko nebezpečí z cesty uklidil. Zvláště ti dávám výstrahu před krajinami mezi Omm Saf a Abu Seir! - Nuže; jsem s tebou vypořádán. Můžeš si být jistý, že nalezneš Sokola u břehu ostrova Talak chadra. Jak potom s lodí naložíš, je mi lhostejné; nic mě do toho není - to je už výhradně tvá vlastní záležitost." „Zničím tě, pse!" zařval. „Pokus se o to! Mnozí už mne chtěli zničit, ale sami se při tom zahubili. Žij blaze! Alláh ti popřej dobrou plavbu a daruj ti po cestě klid a mír i nutnou uvážlivost, bez níž by mne nemohlo těšit naše příští setkání." Reis effendina vybuchl znovu a trhal vší silou své pro- vazy; mne však již z klidu nevyrušil. Pobídl jsem stručně ben Nila, aby mne doprovodil k řece, kam již nemohl hlas reisův plným zvukem proniknout. Přistoupil jsem k člunu a udělil jsem veslařům tento rozkaz: „Počkáte zde půl hodiny po našem odplutí; pak jeden z vás vystoupí na břeh a půjde nalevo k návrší, kde od- počívá reis effendina; dozvíte se přímo od něho, jaká plavba je vám určena." Nato jsme vystoupili na palubu Sokola, kde jsem nařídil plavbu. Lodníci se chopili žerdí, aby odrazili od měl-činy. V tom ke mně přistoupil poručík a tázal se úzkostlivě: „Chceš odtud vyplout bez reise effendina? Co se s ním stane? A jak se mu vymluvíme, budeme-li nuceni zodpo- vídat se - -" „Upokoj se! Vseje v pořádku," řekl jsem. „Poněvadž mě odevzdal vrchní velení, jste povinni mně poslouchat a nejste tedy kromě mne nikomu zodpovědní. Můžete to dokázat písemným dokladem, jejž mně reis vydal a které ti k témuž účelu odevzdávám. O jeho blahobyt nemusíme pečovat; postaral jsem se o něho sám. Má velice závažné důvody neplavit se s námi na této lodi, raději popluje za námi, jednak aby se vyhnul všem nepříjemnostem, jednak aby snáze ušel slídičům, kteří na nás o několik hodin dále po proudu číhají a usilují mu o život." „Hm! Vidím, že hovoříš velmi diplomaticky," odpověděl 259

mě za stálého vrtění hlavou. .Viní, že nemluvíš lživé, avšak bude to asi přece jen jinak, než pravíš. Kdybys nebyl effendim, na něhož se dá ve všem vždy a všude spolehnout, postavil bych se ti energicky na odpor; takto však tě jen žádám,, abys mne ubezpečil, že reisovi effen- dina nebude ublíženo a že pravomoc, kterou ti odevzdal, nám nebude na škodu." „To ubezpečeni ti mohu dát směle a podotýkám, že ne- budete ze mne mít škodu, nýbrž užitek." „Stačí, effendi! Nechci se vtírat ve tvá tajemství, poně- vadž pokládám za výhodnější nevědět o nich. Z toho vidíš, že také umím být diplomat." Pan poručík byl tedy spokojený a já rovněž, neboť on Jediný se mohl odvážit nějakého vzdoru proti mým na- řízením. Plavili jsme se tedy po proudu, minuli jsme záhy jespové ostrůvky a řeka tvořila pak už jen hladkou hladinu, po niž Sokol, poháněn příznivým větrem, přímo letěl. Jakmile jsme měli brod za zády, pocítil jsem v srdci ulehčení, neboť teprve teď jsem se mohl považovat za ví- těze. Podnikl Jsem velmi odvážnou věc a ještě mnohý, snad i odvážnější čin na mne čekal; to však nemohlo ve mně vzbudit úzkostlivost, k níž jsem ostatně ani neměl čas, zvláště když jsem se vůbec nemohl zabývat příštími věcmi - přítomnost mne zaměstnávala úplně. Záleželo na každé maličkosti. Především bylo nutné přesvědčit se řádně, že jsou zajati lidokupci bezpečně ubytováni, pak bylo třeba postarat se o umístěni a

stra- vováni velbloudů a také o náležité rozdělení el Homrů, kteří teď byli mou tělesnou stráži. Pak se mne vyptával kde kdo. Steré otázky mně byly kladené, na něž jsem byl nucen stokrát odpovídat. Dlouho trvalo, velmi dlouho, než nastal za nových poměrů v rozmnožené a tak podivně složené posádce jakýsi civilně-vojenský pořádek a než jsem si konečně mohl učinit pohodlí v kajutě reise effen- dina. Odpočinek jsem již nutně potřeboval. Ubohý ben Nil! Stal se Jedinými ústy na palubě pro všecky uši, které chtěly slyšet. Na štěstí se klouček ve všem vyznal. Zakázal jsem mu líčit podrobnosti mého zápasu s reisem effendina a poněvadž také poručík i kormidelníci neřekli všecko, zůstalo vlastně asakerům 260

utajené, že jejich velitel byl vlastně donucen vzdát se ve- leni. Pokud šlo o Hubara, dostál jsem svému slibu; nedal jsem ho zamknout k ostatním zajatcům. Při jejich nalo- dění jsem ho dal před nimi do bezpečného úkrytu, takže ho vůbec nespatřili a konečně jsem mu dovolil volný pobyt po palubě, tajně jsem však přikázal ben Nilovi, aby ho střehl. Jen když jsme večer před východem měsíce byli nuceni k zastávkám, byl Hubar svázán; stalo se tak proto, poněvadž jsme zastávky užívali k pilnému sbírání píce pro velbloudy, přičemž mohl hubený ctitel a žák mu- rabita z Aba snadno uklouznout. Vazba ho velice mrzela - věřiljsem rád. O další plavbě až k Omm Saf nemohu poznamenat nic důležitého. Krátce po poledni jsme přirazili k protějšímu břehu, jak kázala opatrnost, poněvadž jsem nikomu ne- chtěl dát najevo, že naše loď je Sokol. Proto také byly svinuté plachty, jen abychom vzbudili co možná nejméně pozornosti a dali jsme loď poháněť jen proudem řeky. Trvalo téměř plné tři hodiny, než jsme dosáhli poslední zatáčky řečiště, které pak odtud směřovalo úplné pří- mým směrem celou hodinu plavby k El Míchbaja, zcela jak mě Hubar sdělil. Také jsem dal zakormidlovat k nejhlubšímu záhybu tohoto břehového útvaru a zakotvit tam. Jakmile se tak stalo, byl celý lodní bok i stěžně obalené zelenými větvemi, takže nás bylo z vody těžko po- zorovat, ježto jsme byli v pozadí obklopeni lesem. Michbaja byla tedy odtud jen hodinu plavby po proudu. Stanuli jsme tudíž, vlastně jsem stál sám před úkolem, jehož provedení jsem si nesměl přestavovat nějak zvlášť snadné. Kromě mne na celé lodi nikdo nevěděl, proč jsem dal na tomto místě přistát. Jen Hubar tušil příčinu. Rozhlásil jsem, že nynější plavba bude korunována značným úspěchem a bohatou kořistí, ale nic určitějšího jsem dosud nesdělil ani poručíkovi. Že však jsem dal celý lodní bok maskovat zeleným klestím, vzbudilo v poručíkovi domněnku, že to asi má nějaký vztah ke slíbené kořisti, a tázal se mne, zda ta domněnka je správná. Nezbylo mé, než ho zasvětit do mého úmyslu, totiž vybrat zde pěkné, velké a bohaté otrokářské hnízdo, které je právě před námi ukryté na 261

opačné straně říční zátoky. A pak jsem poručíkovi řekl vše, co jsem se dosud dověděl o té skrýši. Poručík se ukrutně nadchl a způsobil by jistě poplach na korábu, kdybych mu v tom hned nezabránil. Trval na tom, abych mu tedy tajuplnou Michbaja přesně popsal a dopodrobna vysvětlil svůj záměr, jak ji chci napadnout, to však jsem učinit nemohl, neboť jsem otrokářskou skrýš dosud neznal a také jsem nějaký promyšlený útočný záměr neměl. O tom, že seribu vůbec chci napadnout, jsem se nezmínil z opatrnosti ani Hubarovi a také jsem na něm nevyzvídal. Nedůvěřoval jsem mu zkrátka a chtěl jsem ho teprve v rozhodném okamžiku překvapit vážností svých úmyslů. Ten okamžik právě nadešel a požádal jsem tedy poručíka, aby pro Hubara došel a zavedl ho do velitelské kajuty. Hubar byl v tu chvíli, jako vždy, kdykoliv jsme zastavili plavbu, spoutaný. Vyčkával jsem chvíli, avšak nedočkal jsem se ani poru- číka, ani Hubara. Za to jsem uslyšel z paluby hlomoz, křik a konečně výstřel z ručnice. Vyběhl jsem z kajuty a spatřil lodní posádku v živém pohnuti. Řada lidí stála u zábradlí, dívala se na břeh a pokřikovala, kdežto ben Nil chvátal ke mně s pozdviženou ručnicí a zdaleka volal: „Že tě konečně vidím, effendi! Hleď, jak bylo dobře, že jsem ručnici téměř neodkládal. Kdybych jí neměl po ruce, byl by utekl!" „Kdo?" „Kdo? Hubar - zrádce proradný! Však mu seděla zrada na nose! Poručík ho odvázal a uvolnil mu nejen nohy, nýbrž i ruce. Dareba se mu vyškubl, prodral se hloučkem asakerů a přehoupl se přes zábradlí, aby se mělčinou přebrodil na břeh. Skok se mu podařil a přebrodění jsem mu dovolil, jakmile však dosáhl na břeh a vztyčil se, střelil jsem ho. Nedoskočil tedy úplně na břeh, zato však skočil rovnou oběma nohama do pekel, odkud již nebude moct nikdy vyskočit." Bylo tomu tak, jak ben Nil vyprávěl. Přistoupil jsem k zábradlí a spatřil jsem Hubara ležet na břehu. Nohy mu vězely ještě ve vodě. Patrně chtěl dát obyvatelům Michbaja výstrahu. Nuže! Nemohl jim už prospět, ale také mně nemohl již nic prozradit. Nelitoval jsem však 262

příliš, že jsem tak dlouho vyčkával s jeho výslechem; snad by mně přece jen

nějak podrazil nohu a nastražil mě léčku, kdežto nyní jsem se musel spoléhat jen na sebe, tedy na člověka, o němž jsem se mohl právem domnívat, že mne neobelstí. Za to poručík měl tisíc chuti řádně si vycinkat za svou 263

neprozřetelnost. Žádal jsem ho, aby toho zanechal, neboť by tím zastřelený stejně neobživl. „Ale mohli jsme na něm vyzvědět všechno o Michbaja a teď nevíme nic, zhola nic, snad jen to, že je odtud hodinu po proudu. Snad ani to není správné; ničema tě mohl obelhat." „Mohl, ale nepřelhal, protože jsem mu nahnal strach. Z jeho bledé tváře zírala tehdy pravda."

'" „Blaze tobě, když je tomu tak! A - něco mi teď napadlo, eflendi! Což abychom přinutili druhé zajatce, aby pověděli, o čem vědí?" „Vědí méně, než já sám, nebo aspoň o nic víc. Můžeme se směle zříct jejich výslechu." „Jak tedy přepadneme Michbaja, která je nejen dobře střežena, ale také úplné neznámá osada?" „Znám člověka, který zdejší otrokářskou skrýš sice dosud nezná, avšak zakrátko ji dokonale pozná." „Kdo je to?" „Já." „Alláh! Chceš se tam pustit na zvědy?" jsAno." „Toho zanech, effendi, to by znamenalo vrhat se do zá- huby." „Podstoupil jsem větší a nebezpečnější věci." ' „Mýlíš se, zajisté se mýlíš! Dřív než se doplížíš ke skrýši, abys ji tajně prohlédl, budeš zpozorován a uchopen." „Kdo ti pravil, že ji chci tajně prohlížet?" „Snad bys nechtěl veřejně - -" „Ano, veřejně. Tajně bych se mohl vypravit jen v noci. Jak bych však mohl po tmě pátrat po tajných pěšinách a slídit kolem usedlosti, která je zařízená jako seriba? Nikoliv. Je třeba jít tam za denního světla a to veřejně, právě tak, jako před tebou stojím." „Alláh mne chraň před ďáblem, všemi jeho vnuky a pravnuky! Šílíš, effendi! Budeš poznán, zajat a skolen!" „Není důvodu, proč bych myslil, že mne zde někdo zná a pozná, leda že by zde byl někdo z lidí nebožtíka Abd či Ibn Asla, kteří však byli vesměs dopraveni do Chartumu k potrestání. Není to ještě,tak dávno, aby si své tresty již odpykali. A pak uvaž, jak jsem se změnil za tu dobu. Jsem vysušený na kostru a slunce mne připražilo tak 264

důkladně, že se má pleť vyrovná kůži Nuera. Připlesknuli si náplast pres tvář, nepodaří se ani velmi dobrému příteli, aby mne poznal." „To je ovšem možné, než přesto je podnik, k němuž se chceš odvážit, nesmírně nebezpečný, takže tě od něho právem zrazuji. Co učiníme, stihne-li tě nějaká nehoda? Vyslyš aspoň, co o tom budou soudit kormidelníci a ben Nil. Učiň mně po vůli, effendi, a dovol, abychom se spo- lečně poradili!" 265

„Oh! To potěšení ti rád způsobím, avšak příliš času ta porada nesmí zabrat, protože chci ještě před soumrakem dorazit do El Michbaja." Poručík vyletěl z kajuty a přivlekl za chvíli kormidelníky a ben Nila. Všichni - a zvláště poslední - mne žádali, abych od svého úmyslu upustil, poněvadž jsem však na svém rozhodnutí pevně trval, žádal mne konečně dobrý „Syn Nilu", abych aspoň nechodil sám, nýbrž ho vzal s sebou. To však bylo nemožné, protože jeho přítomnost mohla nebezpečí, do něhož jsem se odvažoval, spíše zvětšit než zmenšit. Svolal jsem poradu, jen abych vyhověl poručíkovi, poněvadž jsem při ní na svém původním úmyslu setrval, nezbylo jim posléze, než souhlasil. Přípravy nutné k provedení záměru, nepůsobily obtíže. Napříč levé tváře jsem si připleskl široký proužek ušpi- něné náplasti, aby se zdálo, že je starý a dal jsem si vydat zlato, jímž jsem poděl il ben Nila a své čtyři bývalé veslaře. V jednom váčku, jak jsem se při té příležitosti dozvěděl, byl i pečetní prsten Abu rekvik, což mě bylo právě velmi vhod. Navlékl jsem si ten prsten hned na prst. Zbraně jsem ovšem musil zanechat na lodi, za to jsem se ozbrojil starým nožem a arabskou křesací ručnicí. Nato jsem dal dopravit na palubu Hubarovo tělo a po- věsit je na ráhno hodně zřetelně. Mimo to jsem nařídil, aby byla paluba večer osvětlená a zajatí otrokáři na ni vyvedeni a pevně přivázáni, takže by byli a zvláště Abu rekvik, z břehu zřetelně viditelní. Poručíkovi se ten rozkaz zdál velmi neprozřetelný, avšak ben Nil prohodil: „Vykonej jen, co si effendi přeje, dopodrobna! On vše dobře předvídá a často právě to, co se jiným zdá být hloupé, bývá velice promyšlené šibalství." Pak jsem ještě udělil různé rozkazy, z nichž byly nejdůležitější ustanovení pro případ, kdybych se do půl- noci nevrátil; potom jsem dal spustit dlouhou fošnu místo můstku, abych mohl vykročit na břeh. Odtud jsem ještě pokynul na loď a vnikl jsem pak do pralesa, abych se tudy prodíral k severu rovnoběžně s tokem řeky. 266

KAPITOLA V SVĚTCOVA PĚST Nebezpečí, jemuž jsem toho dne kráčel vstříc, jsem si nijak nechtěl zatajovat, avšak spoléhal jsem opět na své osvědčené vnuknutí, skoro bych řekl nabádavý hlas své duše, který se ve mně ozýval. Jestliže jeho mluva byla hlasitější, snažil jsem se vždy uposlechnout svou vůli a

souhlasilo-li vnuknutí s mou vůlí, měl jsem vždy úspěch. A dnes? Dnes jsem byl vnitřně úplně spokojený a .jaksi vítězně naladěný, že bych skoro přísahal, že se vrátím na loď zdravý, se zdravou kůží. Břeh byl v těch místech nepříliš příkrý, spíš plochý a les byl tak úzký, že jsem záhy dosáhl jeho okraj. Vštípil jsem si pevné do paměti místo, na němž jsem jej opustil, abych jej večer neminul, pak jsem postupoval rychle k severu, jak mě právě půda dovolovala. Asi za hodinu jsem se domníval, že jsem již poblíž hle- dané seriby. Pruh pralesa, který zde tvořily většinou suba- kové a sufarachové stromy, činil ostrý oblouk, takže jsem mohl mít za to, že za ním je táž zátoka; zátoka, která tvořila poloostrov, v němž se tajila Michbaja. Přede mnou byla dost hustá nabaková a kitrová houština a z druhé volné strany - - ah! - tamodtud právě přijížděl jezdec, vskutku jezdec, který však neseděl na velbloudu, nýbrž na koni -jistě vzácný zjev v tropické krajině. Pokračoval jsem ve svém pochodu, nedávaje se zjevem jezdce mýlit. Jakmile mne spatřil, zastavil se a díval se na mne, jako by se díval kdokoliv žasna, že spatřuje naprosto cizího člověk-a v kraji, kde každého zná. A zde se 267

přiznávám, že mne okolnosti nutily, abych se uchýlil pod ochranné perutě - lži; snad mně bude odpuštěno, neboť by bylo neodpustitelné, mluvit pravdu. ,Ostatně náležím k té třídě člověčenstva, která činí rozdíl rnezi vnucenou nepravdou a úmyslnou lži, stejně jako mezi nevinnou lsti a zákeřným úkladem. Přiblížil jsem se k jezdci a zpozoroval jsem, že jeho kůň je úplné zahalený síti proti moskytům, což působilo po- divným dojmem. Jezdec byl již povážlivé v letech, dodával si vzezření vzbuzující úctu a měřil mne při tom od paty k hlavě tak nedůvěřivě, že by se mne málem zmocnila úzkost. Dorazil jsem k němu, stanul jsem a zkřížil rámě přes prsa, chystaje se k pozdravu, avšak muž mne předešel, oslovil mne známým „es salám alejkum", při čemž položil roztaženou dlaň na hruď. Byl snad přívržencem přísné řehole, která vyžaduje, aby jezdec, ježto je ve výhodě, pěšího pozdravil dříve? Odpověděl jsem mu v jeho nářečí: „Aleikunťs selámu wa rámatu - lláhi wa barakatú -nad vámi budiž mír a milosrdenství boží i jeho požehnání!" Jezdec si mne prohlížel, možno-li ještě zasmušileji než dříve, položil ruku na pažbu bambitky, jež mu trčela v opasku a tázal se úsečně: „Jsi zde cizí?" „Tak!" „Byl jsi již někdy zde?" „Ne!" „Co chceš?" „Povím tomu, kdo zde velí." „Kdo jeto?" „Nevím." Otázky a odpovědi následovaly za sebou rychle Jako blesk a hrom. Díval jsem se mu přímo a bez bázně do tváře, jejíž výraz byl stále zasmušilejší a hrozivější. „Víš, kde jsi?" zpovídal mne dále. „Poblíž el Michbaja." „Alláh! Jsi zde cizí a znáš přece ten název? Kde se jej tvůj sluch zmocnil?" „Nikde. Dověděl jsem se o něm patřičným způsobem." „Od koho?" 268

„To ti povíjen velitel tohoto místa, kterému to řeknu." X „Pojď tedy!" Znělo to spíš jako pohrůžka než jako pozvání. Popohnal koně napříč houštinou, která se za ním a za mnou srazila, až jsme konečně vnikli do lesa, kde jsme stanuli těsně za sebou na pěšině. Obrátil koně a pravil: „Chce-li se ti vskutku jít k veliteli Michbaja, tedy . vykroč vpřed! Blaze tobě, nejsi-li zrádce, neboť jsi-Ii jím, • opustíš toto místo bud'jen jako mrtvola plynoucí po Nilu, l nebo jako otrok, bude-li ti darován život. Jdi!" ? Vytrhnul bambitku a natáhl kohoutek. Kráčel jsem po ;í pěšině, sledován jezdcem, což nebyl pocit zrovna pří jemný, poněvadž jsem věděl, že mne kulka z jeho bou chačky může každým okamžikem srazit na tvář. Pěšina se vinula hadovitě sem tam, až jsme dorazili í k trnité kaktusové ohradě, v níž na jeho povel se rázem i objevil otvor, jímž jsme vnikli do jakéhosi prostorného f| nádvoří. Stráž, hlídající otvor, za námi rychle zavřela. Na nádvoří bylo množství větších a menších chat, mezi nimiž se objevovali tvorové snad kdysi stvoření k obrazu božímu, přece však nikoliv takoví, aby ve mně vzbudili třeba jen jiskřičku jakési rodové důvěřivosti. Pak jsem uviděl několik velmi širokých a hlubokých chat, vedle jejichž vchodů se válely hromady řetězů, otrocích šebach, špalků, okovů a jiných otročnických pomůcek. Ah! To tedy byly věznice a mučlrny těch „neobyčejně mnoho rekvik", o nichž se mně zmínil nebožtik Hubar. Byl jsem tedy vskutku uprostřed Michbaja, jejíž obyvatelstvo se zevšad sbíhalo, aby na mne upíralo zrak naplněný směsí zvědavého obdivu a sveřepé vyhrůžky. K mému uspokojeni se mezi nimi neobjevila ani jediná povědomá tvář. Mužové utvořili téměř živou uličku až k chatě, z jejíž pečlivé stavby jsem mohl soudit, zeje vlastnictvím obyvatele ne zrovna obyčejného; Před rohoží, která zastupovala dveře, seskočil jezdec z koně, jenž byl již kousavým hmyzem tak zmořen, že se spíše podobal vlastnímu stínu než známému čtvernoze!. „El galad - kata!" poručil hlasitě; pak vklouzl za rohož, kam jsem byl za ním strčen. Zdi této chaty byly vystavěné z větví, vně i uvnitř vy- mazaných. Ze stropu visely pštrosí vejce, podobenství 269

úrodností a nekonečnosti. Směr modlitby k Mekce byl o- značen výklenkem. Po stěnách byly rozvěšené biče, důtky, a různé dvouručni meče, jejichž kovový lesk a ostří byly rozhlodány rzí a potřísněné. Kozlí lávka pro vyplácení baštonády a těžký špalek ke stínání hlav byly výmluvným znamením tohoto přívětivého útulku. Zkrátka: nadmíru vábné obydlíčko nadmíru zbožného a tudíž ipso ipsissimo nadmíru ukrutnického musulmana. Zasmušilý divous se posadil na kobereček, popadl růženec a mumlaje vroucí modlitby, propouštěl růžencové kuličky skrze prsty - patrně aby se nepředal ani Alláhovi. Za chvíli vešel hřmotný černoch, který se postavil vedle mne, aniž klapl hubou. To byl tedy roztomilý onen galad, který se asi dobře vyznal ve svém úředním úkolu, patrně působením stálého cviku. Růženečkář upustil pak růženec, pohlédl na mne a promluvil tvrdě a neúprosně: „Tvůj život visí na jediném vlásku. Může ti dopadnout na hlavu meč jako blesk, aniž jej spatříš. Slyšel jsi již někdy jméno Jumruk el Murabit - Pěst prorokova?" „Neslyšel," pravil jsem. Sotva jsem promluvil, rozpřáhl se popravčí za mnou mečem, avšak dědous mu pokynul, aby zatím nechal hloupostí a pokračoval: „Dosud sem nevešel nikdo, kdo by neznal toto jméno, aniž za to nepozbyl hlavu. Jsi první, u něhož jsem si do- volil tuto výjimku, protože tvé oči se rozhlížejí jako zrak nevinného děcka. Jumrukem el Murabit nazývají mne a já jsem také velitelem El Michbaja. První dotaz jsi ne-splatil životem, ačkoliv ti chyběla odpověď; dotaz druhý tě může tím spíše doprovodit na es sířet, most smrti. Kdo ti prozradil polohu El Michbaja?" Ah! Tedy mé oči byly zrakem nevinného děcka! Celkem slušná poklona! Ale při tom jsem nevinnýma očima tajně měřil kata a nespouštěl ho ani na okamžik se zřetele! Kdyby se po mně vskutku svým nemotorným instrumentem rozehnal, nebyl bych byl mrtev já, nýbrž on a zbožný monsieur Jumruk také. Byl jsem připravený na všecko a měl-li jsem zemřít, nebylo by se to odbylo tak lacino, jak se tito „lahodní Jindříškové" domýšleli. Pokud jsem však ještě mohl, dodal jsem své tváři nejskromnější a nejnevinnější vzezření a pravil jsem: 270

„Hubar, věrný a nábožný učeň svatého murabita zAba." „Alláh!" zarval radostně Jumruk. „Viděl jsi Hubara? Kde a u koho jsi s nim mluvil?" „Ve společnosti Abu rekvik, jenž ti posila po mně tento prsten." Stáhl jsem prsten z prstu a vložil jej do jeho rychle nastavené dravci hrsti. Sotva naň pohlédl, rychle zaho- vořil: „Chatim, pečetní prsten, skutečně, chatim Abu rekvik! Komu on svěří ten prsten, toho si zajisté velice váží a jeho poselství je velmi důležité. Pojď sem a posaď se k mému pravému boku a pověz mi, jaké poselství ti bylo pro mne svěřeno." Zaradoval jsem se nad tím vyzváním již proto, že čer- nému galadovi tentokrát sklaplo! Chlapík se zatvářil nějak smutné a pohlížel velmi závistivě na mou šíji. Zároveň jsem se také zaradoval z něčeho jiného. Vyhrál jsem totiž na celé čáře, dokonale jsem vyhrál - leda že by se vyskytla nějaká prazvláštní zlá náhoda. Poklonil jsem se třikrát uctivě a skromně, usedl jsem nikoliv k pravému, nýbrž k levému boku svého krvelač- ného hostitele, kterážto skromnost mu ukrutně lahodila a získala ho. Načež jsem spustil smutečně: „Poselství, jímž jsem byl narychlo pověřen, je napolo potěšitelné, napolo smutné. Proto potěšitelné, že ti pad- nou, budeš-li chtít, v málo hodinách do rukou reis effen- dina a jeho stvůra Kára ben Nemsi a proto smutné Dál jsem mluvit nemohl, neboť mohutná „pěst světcova" vyletěla, jako vymrštěná vzpruhou, téměř ke stropu, spráskla ve svrchovaném nadšení své medvědí tlapy, takže si až spanilý galad leknutím olízl odulé rty a zařval: „Konečně! Konečně! Konečně! Hamdulilláh - hamdulli - - ! Přijdou, přiženou se a padnou přímo do neúprosné pěsti světcovy, která je rozdrtí, rozšlape, rozsápe, roz - roz -! Kde jsou? Pověz rychle, kde jsou?" „Na rychlé lodi, která se nazývá es Šáhin a kotví odtud nad proudem u posledního záhybu řečiště." „Tak blízko! Tak blízko! Proč se neplavili dále? Proč přistáli právě tam?" „Protože chtějí Michbaja a vás napadnout." 271

Jeho nadšení rázem zmizelo. Zřejmě poděšen, tázal se rychle: „Nás přepadnout? Vždyť o Michbaja nevědí!" „Vědí velmi dobře, neboť trýznili bitím Abu rekvik tak dlouho, až konečně se jim v nesnesitelných bolestech přiznal. Mučili ho baštonádou, takže mu všecko maso chodidel od kostí odpadalo." „On - on - tedy je - - v jejich - - moci?" hrkalo z něho koktavě. „Ano; je jejich zajatcem se všemi svými lidmi, jakož i s lidmi, kteří k němu přišli z Choř Omm Karn." Jumrut el Murabit ze sebe vyrazil žalostný skřek, jako by mu vesnický holič vytrhl zdravý zub na místě vy- žraného. Pak klesl s rozepjatou náručí na kolena, převalil se na břicho, posadil se, zašermoval rukama a vybídl mne chroptivě: „Vypravuj! Vypravuj mě všecko od začátku až do konce!" Vyhověl jsem: „Nazývám se ben Sobata; bydlím v Guradi za pohořím katuiským a znám již Abu rekvik delší dobu, protože právě jako on obchoduji s rekvik; jenže dopravuji své zboží stepí bajudskou do krajiny berberské. Tato cesta se však v poslední době stala tak

nebezpečnou, že jsem se pokusil tentokrát o směr, který je skoro totožný s cestou Abu rekvik. Můj pokus se podařil, což ti mohu tímto zde dokázat." Tahal jsem z kapes pytlíky zlatého prášku, otevíral je a kladl je před jeho nohy. Jumrukovi el Murabit zasvitlo zlověstně v očích, načež vážil v ruce pytlík za pytlíkem a pronesl konečně s neobvyklou lahodou: „Mašallah! Máš zajisté ke mně velikou důvěru. Co bys dělal, kdybych si toto zlato podržel?" I - to mohl směle! Vždyť mi šlo o to, aby mi padl do rukou. Odpověděl jsem skromně: „Zajisté bys neoloupil o celé jmění pravověrného mos- lima, jenž spoléhá na tvou počestnost. Vyslechni mne však, neboť nám nezbývá mnoho času! Dodal jsem otroky do Omm Ebeilu a vrátil jsem se s tímto zlatem do Kaká, odkud jsem se chtěl plavit až k ostrovu Aba, neboť jsem slyšel již mnoho zázračného o murabitovi, který tam 272

přebývá a hlásá nové čisté učeni. Chtěl jsem se dát poučit, abych mohl kráčet ve šlépějích jeho nohou." „To je bohulibé předsevzetí, za něž tě Alláh odmění. Jsem pěstí toho murabita a doporučím tě. Mluv dále!" „V Kaká neodpočívala však ani jediná loď a slyšel jsem, že se tam dlouho ještě neočekává žádná, která by se plavila po proudu. Již jsem chtěl odejít - v tom připlula vládní dahabije es Šáhin s reisem effendina a četnou posádkou - aspoň stopadesát mužů. Požádal jsem reise effendina, aby mi dovolil zúčastnit se plavby • až k Aba, a reis mé prosbě vyhověl." „Alláh akbar! Jak zmužilým srdcem se honosíš! Rovnáš se holubici, která má odvahu uchýlit se pod perutě orla ke své ochraně. Řídkými jsou mužové tvého druhu, velmi řídkými a cítím již, že si záhy dobudeš mé přátelství. Plavil ses s ním tedy?" „Ano. Pravil mi, že se mu líbím a hovoríval se mnou rád a často. Ale Alláh dopustil, že mu padl pod Kuekem do rukou Abu rekvik se šedesáti otroky. Nemohl jsem tomu nijak zabránit, ježto jsem netušil, proč vlastně asakerové byli vyloděni. Můžeš si představit mé leknutí, když se vraceli a vlekli Abu rekvik spoutaného? Ale uměl jsem se ovládat a tvářil jsem se, jako bych Tameka neznal. Také Abu rekvik si zachoval tolik duchapřítomnosti, spatřiv mne, aby nedal najevo, že se známe. Napadlo mu hned, že bych ho mohl zachránit." „Jak se však přihodilo - -" vpadl mi Jumruk dá řeči. „Vyslyš mne! Naprosto nevím, odkud měl reis effendina zprávu o tvé skrýši na tomto ostrohu. Druhý den vyslýchal Abu rekvik a chtěl se dovědět něco podrobnějšího o el Michbaja a když se Tamek zdráhal prozradit mu to, dal ho reis bičovat. Abu rekvik snášel trpělivě bolest, takže byl od stěžně odvázaný všecek zkrvavený a položený na palubu k baštonádě. Když mu krev počala stříkat z chodidel, pověděl konečně, že el Michbaja je v tomto lese. Víc však doznat nemohl, protože prý mu Hubar víc neřekl. Byl tedy vyslýchán Hubar, který však položil pečeť mlčenlivosti na své rty a nepronesl ani jediné slovo, až konečně padl zastřelen." „Zastřelen? Hubar zastřelen?" zarval Jumruk. „Ó, Alláh! A mluvíš pravdu?" 273

„Zajisté. Nejdříve byl zastřelen, pak pověšen." „Kde a kdy?" „Před několika hodinami, tam kde je loď zakotvená." „Takový věrný, zbožný, Alláhovi oddaný muž, v němž nebylo ani známky klamu a uskoku! Kéž by všichni ďáblové z džeheny vylezli, aby jeho vrahy po kouscích sežvykovali a vyplivovali tam, odkud už není vyváznutí do věčnosti. Nepravil jsi, že se mohu těch psů zmocnit?" „Pravil jsem. Jestliže mé poselství vyslechneš celé, za- raduje se má duše právě tak jako tvá." „Jsem ochotný již v tuto chvíli vrhnout se na ty psy. Pověz jen, jak to lze uskutečnit! A jak jsi mne mohl navštívit?" „Získal jsem si důvěru toho džaura, jenž se nazývá Kára ben Nemsi effendi. Nemohli nic víc zvědět, než že Michbaja je v této krajině, neboť Hubar vzal své tajemství do hrobu. Protože vás však chtějí přepadnout a zničit, potřebovali po Michbaja pátrat. Abych se jim pomstil, do- pustil jsem se lži, kterou mi zajisté Alláh odpustí. Nalhal jsem jim totiž, že jsem byl delší dobu dželabim v těchto krajinách. Byli poražení slepotou a vybídli mne sami, abych se pokusil o vypátrání tvé seriby. Svolil jsem - zevně rozpačitě, uvnitř však radostně, a v nestřežené chvíli jsem se vplížil k Abu rekvik, abych mu to řekl. Mohl jsem s ním hovořit jen minutu. Odevzdal mi svůj pečetní prsten, abych ti jej ukázal a zapřísáhl tě u Mohameda a všech kalifů, abys ho i s jeho lidem zachránil a to ještě této noci, neboť zítra ráno by snad bylo již pozdě." „Proč pozdě?" „Protože zítra bude el Michbaja přepadená." „To se jim nepodaří, neboť se k nim již nevrátíš a nebudeš jim moct říct, kde jsme." „Kéž by to bylo tak, jak jsi řekl! Jestliže se však nevrátím, pomyslí si reis effendina, že jsem upadl do vašich rukou a ze msty dá hned za úsvitu, dřív než se odhodlá k útoku, všecky své zajaté umučit. Řekl, zeje přibije hřebíky na oba boky svého korábu." „Oh! Ten pes, psí syn desateronásobného syna psů! Pak ovšem je nutné, aby ses na loď vrátil, již k vůli Abu rekvik, jenž se potěší, že jsi mne nalezl. Své zlato však již nesmíš odnášet na loď, aby ti je snad lupičové neuzmuli; 274

uschovám ti je zde a vydám, až je zajmeme a jejich loď zničíme." „Učiň tak! Prosím tě o to! U tebe je lépe ukryté, než v mé kapse." .Tento náhled je právě tak správný a velký, jako odvaha, kterou jsi prokázal. Je-li určené, aby byli zajatci Usmrceni hned za úsvitu, musíme je osvobodit ještě za noční tmy; potom však nestačí tvůj popis polohy lodi, nýbrž musím se přesvědčit vlastním zrakem, co je třeba zařídit. -Nalezneš loď i po tmě? Den se již nachýlil a za- nedlouho nastane modlitba soumraku." „Chci se jí zúčastnit a loď pak vyhledám i v největší tmě." „Vyhledáme ji tedy společně po modlitbě, abych určil, jak se jí zmocníme. Pak se vrátíme a přivedeme tolik bo- jovníků, kolik bude třeba." „Vrátím se s vámi?" „Ovšem! Protože mají být zajatci usmrcení až za úsvitu a do té doby se musíme lodi zmocnit, nemusíš se na loď vůbec vracet. Můžeš spokojeně setrvat u mne." Tpto ustanovení bylo vlastně tlustým škrtem přes můj výpočet, avšak střežil jsem se něco namítat, abych se ne- připravil o důvěru, kterou mě věnovala mocná „pěst svět- cova". Ostatně'jsem doufal, že se mé již naskytne vhodný okamžik, abych se uchýlil na palubu. Jumruk el murabit se mne pak tázal, proč nosím ná- plast na tváři. Pravil jsem, že jsem byl zraněn nožem při posledním lovu otroků. Znenáhla nastal soumrak a bylo nutné vykonat el mo- greb. Moslimové se modlili podle pravidel teriky el Gu- réši, kterou jsem nemohl znát; rozumí se, že jsem náležel k terice zcela jiné, takže jsem byl zbaven povinnosti opakovat modlitbu hlasitě po předříkávači. Shovívavost, kterou mně tím zarytí fanatikové prokázali, byla však odepřena jinému člověku, jehož přítomnost je zde v el Michbaja, bych pokládal za naprosto nemožnou. Kdyby mně někdo tvrdil, že je ten muž zde ubytovaný, byl bych se mu snad smál tváří v tvář, ale nechť mi nikdo netvrdí, že se již na světě nedějí zázraky! Krátce po modlitbě přišel k Jumrukovi jakýsi dozorce otroků, který spustil takovýto nářek: 276

„Pane! Prokletý zatvrzelec, kterého nám předevčírem murabit z Aba poslal, se opět zdráhal odříkávat modlitbu podle naší teriky. Co nařídíš, aby se mu stalo?" „Sem s ním, s tím vyvrhelem! Chci ho rozdrtit!" zařval Jumruk, a již jsem se na to drcení tiše připravoval. V chatě zaplanuly dva hliněné olejové kahance, v je- jichž záři jsem mohl hned poznat tvář toho buřiče, jehož po několika minutách přivedli. Dlouhé zdivočelé vlasy mu visely v chuchvalcích jako provázky podél vyhublých lící a z hluboko zapadlých očí civěla horečka hladu. Úplnou nahotu muže zakrývalo jen několik bídných cárů a jeho kdysi hrdě vztyčená postava se nachylovala velmi nápadně a mdle dopředu. A přece jsem ho okamžitě poznal, neboť krásné, aske- ticky přísné rysy jeho vážné tváře jsem rněl nesmazatelně v paměti. Budiž uvážena velikost mého úžasu; tím mužem byl Sáli ben Akvil, kurdský potulný kazatel, který ve světě hledal mahdiho. Sáli mne nemohl poznat, jako já jeho, neboť celá polo- vice mé tváře, obrácená k němu, byla ve stínu kahanu a kromě toho znešvařovala náplast mou sluncem silně zhnědlou pleť. Jak se ale dostal na svých potulkách za mahdim až sem, k Nilu? Odpověď na tu otázku nebyla ovšem nepřemožitelně těžká, neboť byl již kdysi v Egyptě. Ale tento hrdý muž s planoucím nadšením v srdci, ne- poddajný a tvrdý, stál nyní přikrčený a nachýlený před „pěstí světcovou" a byl nucen vyslechnout urážlivé oslovení zbožného otrokáře: „Pse, synu psa a potomku čubky, zase jsi se provinil? Což ti dosud hlad nesežral dostatečně vnitřnosti? Dobrá? Přidám k hladu ještě žízeň a pak uvidím, po-drobíš-li se vtili svatého murabita a budeš-li se řídit jeho výkladem. Urazil jsi ho svým odporem i zvrácenými naukami a rozhněval jsi ho svou pochybovač-ností. Proto na tebe dal vylít nádobu hořkosti, v Jejíž záplavě utoneš jako myš, jestliže se včas neobrátíš na svatou teriku. Učiníš-lí tak, povýší tě murabit nad mnohé jiné, neboť ti Alláh propůjčil vzácný dar přesvědčivé výmluvnosti. On, jediný on je mahdi, jehož jsi tak dlouho marně hledal." „Nehledám již dávno mahdiho, nýbrž jen božskou lás- 277

ku," ozval se Sáli unaveně a dutě, potom pevně zaťal bez- barvé rty. „Lásku! To je to šílenství, jímž jsi tak často svatého muže rozhněval. Dokonce jsi mu vyprávěl o tom nevěřícím červovi, jemuž jsi vděčen za tuto svou duševní chorobu. Dozvíš se zde, že ho také známe. Ďábel mu poradil, aby se pustil daleko do Súdánu, kde se mu otevřou vrátka do věčného zatracení." „Choded - ó, Bože!" zvolal Sáli, vztyčiv se jediným trhnutím šíje. „Kára ben Nemsi že by byl zde v Súdánu, na březích Nilu?" „Tak jest. V několika minutách bude mocnou pěsti světcovou rozdrcen." V tváři hladem mučeného kazatele se rozlila slabá zář. Pozvednul pravici jakoby na potvrzení svých slov a zvolal: „Není zde ještě taková pěst, která by ho mohla rozdrtit, za to však jeho pěst dopadne strašnou tíhou na jeho ne- přátele. Znám ho a vím, co dokáže. Provází ho láska a lidská zášť nad ním nemůže zvítězit." „Umlkni, blázne neblahý! Chceš mě zde snad obhajovat- džaura, který je nepřítel pravověrných? Považ, že budeš prodán do otroctví, jestliže své srdce neotevřeš pravému učení. Ten džaur je úhlavním

nepřítelem mura-bita a je odsouzený k jízdě do pekel. Chceš být zahuben zároveň s ním?" „Půjdu raději do pekel, než s murabitem do nejslast- nějšího, že všech vašich nebes! Jeho víra vyvádí člověka z pekla do nebes, avšak vaše záštím prosycené učení přetvoruje sedm nebes Alláhových v propast zatracenců. Jen se na mne dívej! Je snad propast nenávisti, do níž jste mne svrhli, pravou a správnou stezkou k zaslíbeným slastem prorokovým? Jsou snad drápy pomsty, které mně zatínáte do těla i duše, měkkými pažemi hurisek, které mají moslirna objímat na onom světě? Oh, právě tím, že se zmiňuješ-o tomto Frankovi, odevzdáváš veškeré své kruté záměry proti mně věčně hnilobě. Nazýváš ho psem, červem, džaurem, on však je vpravdě jediný pra- vověrný, kdežto vaše duše jsou ohyzdnými žoky věčné zkázy. On je zde! Teď vím, za cb se mám modlit." „Snad za něj, ty pochybovači vyhnilého mozku?" za- hřměl Jumruk. 278

„Za něho!" odpověděl klidně Sáli. Michbajský velitel prudce vyskočil, přistoupil těsně k němu a zasyčel na něho: „Budiž ti tedy řečeno mé poslední slovo! Dám ti lhůtu jen k přísti jitřence. V té chvíli se bude již Alláhem na věčnost prokletý Frank kroutit v mé pěsti. Přidáš-li se pak k nám, budeš vznešený a slavný vůdce tisíců vě- ncích; budeš-li však pokračovat v nesmyslných recích, jaké vedeš teď, budeš sdílet osud džaura.*1 „Oh! Chceš-li vyslechnout mé rozhodnutí, nemusíš vůbec očekávat jitřenku; zříkám se již teď slávy vůdcov- ské, kterou mi nabízíš a spokojím se osudem toho džaura." Netřeba podotýkat, jak mne vzrušoval tento výjev. Jak rád bych dal Salimu pokyn, aby poznal, že jsem mu ještě blíž, než se domnívá. Opatrnost mě však velela, abych mlčel. Kdyby nemohl ovládnout svou radost, byly by důs- ledky nevypočitatelné. Ale nebylo mě souzeno, abych za- choval mlčení - sám Jumruk mně to znemožnil. Ustoupil totiž na krok od Saliho, mlčel chvíli strnule, pak se ozval tím rozhodněji. , „Dobře tedy! Budiž po tvém! Tvůj osud je zpečetěn." A rychle se obrátil ke mně a pokračoval: „Neviděl jsem dosud toho džaura, ty však, ben Sobata, ses s ním plavil od Kaká až skoro sem a poznal jsi ho důkladně. Pověz mi! Může ten pes vskutku pobláznit hlavu člověku, na něhož vyštěkne?" Ah! Mohl, mohl jsem teď dát Salimu pokyn, jak bylo mým přáním; bylo však třeba pokynout mu nenápadně a přece srozumitelně. Především jsem směl se mu dát poznat jen po řeči. Proto jsem odpověděl, aniž jsem za- stíral svůj přirozený hlas: „Není ani zvlášť krásný muž, aniž jsem na něm shledal něco neobyčejného. Myslím, že budeš zklamaný ve svém očekávání, až ho spatříš." „Snad se přetvařuje." „Je to možné. Proč by to nedovedl?" Zpozoroval jsem, že Sáli dychtivě naslouchá. Také se na mne bystře zadíval, pak přimhouřil oči. Chtěl snad zalcrýt záblesk svého zraku? Mně to aspoň dodalo odvahu k další poznámce: 279

„Pravdou je, že je velmi horlivý lovec. Dřív než se se- známil s reisem effendina, zavítal do oázy Khoi na mo- drém Nilu, potom jel na bystrém hedžinu do hor k Mu- sallah el amwat, kde zabil věhlasnou nesmrtelnou medvědici." „Medvědici?" opakoval Jumruk, „o tom mi nevyprávěl dosud nikdo." „Ale je to přece pravdivé. Nato se dohodl s velikým kmenem svobodných Beduínů Bebbeků o věčném přátelství a jednoho z nich, s nímž se setkal v khanu koiském a který byl vlečen do otroctví, osvobodil ze zajetí, což se ovšem podařilo jen proto, že se oba dva uměli tak dobře přetvařovat, jako by se nikdy neviděli." „Hm! To je asi velmi zajímavé vypravování a proto té prosím, abys mi to vše vylíčil zítra dopodrobna, až na to bude víc času," hovořil Jumruk zamyšleně, a řekl pak Salimu: „Nedostaneš k večeři nic - ani vodu a zítra budeš při- kován k džaurovi. Co stihne jeho, stihne i tebe. Můžete pak spolu hovořit o lásce, kterou stále hledáš, aniž ji nalézáš." „Již jsem ji nalezl," pravil Sáli přízvukem úplně změně- ným. „Jsem přesvědčený, že zítra budu prodlévat v Jeho společnosti a těším se na to, jako se těší květina po dlouhé zimě na hřejivý východ jarního slunce. Alláh ti popřej pro tuto noc klidný spánek a radostné procitnutí zrána, ó, Jumruku el Murabit!" Poznal mne tedy a porozuměl mě a jistě byl přesvědčený, když ho odváděli, že ho již nebude dlouho „pěst světcova" věznit, trýznit a mučit. Jeho přání klidného spánku a radostného procitnutí bylo ovšem ironicky myšleno a jestliže muž v jeho postavení umí být ironický, jistě chová přesvědčení, že se mu nedaří zrovna nejhůř, jak se jeho trýznitelé domnívají. Záhy nato byla odbytá ašia, modlitba po soumraku, načež vzkázal Jumruk pěti mužům, aby přišli do chaty a doprovodili nás. Sotva posel odešel, tázal se mne: „Rozumíš řeči Šilluků, ó, ben Sobata?" „Rozumím," pravil jsem, věren svému úkolu. „A řeči Nuerů?" „Také." 280

„A řeč Dinků je ti rovněž známa?" „Nikoliv." Snad by bylo nápadné, kdybych i poslední dotaz zod- pověděl kladně, neboť jsem dříve řekl, že jsem se po prvé odvážil do území na druhém břehu Nilu, než přesto jsem si osvojil řeč Dinků jakž

takž, poněvadž jsem za svého pobytu hluboko na jihu měl skoro denně příležitost cvičit se v té řeči. Za jiných okolnosti by snad jeho poslední tři otázky vzbudily mou pozornost, podezření a nedůvěru, avšak v poměrech takových, v jakých jsem právě byl, mně byly velice nápadné, zvláště když nebyly v souvislosti s dosavadními událostmi. Zodpověděl jsem proto úmyslně třetí jeho dotaz zápor- ně, při čemž pokynul Jumruk spokojeně hlavou a hovořil pak o něčem jiném. Jaký mohl mít důvod, aby se dotazoval po mých jazykových znalostech? Nečekal jsem dlouho na vysvětlení. Dostalo se mi jej dříve, než jsern se nadál. Vešel totiž do chaty hranatý, velmi bohatě a jaksi vybraně ozbrojený muž, který zde měl asi sotva podřízené postavení, neboť byl neobyčejně vkusně oděný a pozdravoval Jumruka jen důvěrným po- kynem hlavy místo obvyklou poklonou, kterou by sotva směl vynechat nějaký prostý obyvatel. A již také otevřel ústa, aby promluvil, avšak Jumruk mu dal rychle znamení k umlknutí a pravil pak s přízvu-kem, jako by se mně omlouval: „Račíž odpustit, jestliže se proti tobě, Ježto jsi mým hostem, dopouštím nezdvořilostí, že použiji řeč, které ne-- rozumíš. Ale tomuto muži je arabština úplně neznámá." Příchozí, jistě méně obratný padouch, než jakým byla „pěst světcova", učinil trochu udivený posunek, avšak tak chytrý byl přece, že uměl své tváři hned zase propůjčit výraz klidu. Ten chlapík že by nerozuměl arabštině? Nesmysl! Byl bych hned přísahal, že je Arabem kmene Šuke- riech. Proč to přetvařování, proč ten klam? Byla snad všechna ta blahovůle, kterou mně dosud Jumruk el Mu- rabit ráčil odbařit, pouhou přetvářkou? Nuže! Mohla mně být milejší, mnohem milejší, než ně- jaká opravdová upřímnost, neboť člověka, třeba sebe horšího, uvádět v záhubu, když se k nám jinak zachoval 281

přátelsky, to je úkol těžký, na který slušný člověk nerad přistupuje. Vždyť jsem si již v duchu umínil, že Jumru- kovi všemožně zmírníme trest, jaký jinak zasluhoval, avšak za poměrů právě nastavších vzrůstalo v mém srdci náhle přáním, aby se dosavadní jeho přátelství ke mně ukázalo jako dobře připravený podvod. A tomu mému tajnému přáni vyhověl Jumruk úplně. Obrátil se totiž ode mne a oslovil onoho ozbrojence, použiv řeči Dinků: „Nemluv ani slovo arabsky! Nemohu tohoto cizince ani na okamžik pustit z očí, musím ti však přece něco říct, čemu by nerozuměl." A vysvětlil mu stručně, proč jsem přišel a že ho dopro- -vodím k místu, odkud bude možné spatřit loď reise ef- fendina a doložil: „Tento cizinec musí ovšem zemřít, neboť by byl velmi nebezpečný svědek, že jsme to byli my, kteří reise effen- dina a Jeho posádku zničili. Kromě toho je nám v cestě, protože je také otrokář. Protože je Ibn Asi mrtvý, chci zabrat celé území až po Bar el Abiad pro sebe a tento muž zrovna vyslovil úmysl, křížit naše obchodní cesty. Omá- mil jsem ho přívětivostí, takže mě věnoval svou důvěru, jakmile nám však ukáže loď a nebudeme ho již potřebovat, pronesu ti na znamení krátké slovo, „wtole", dokonej! načež mu vrazíš do srdce dlouhý nůž, aby ihned klesl a již nepromluvil. Vím, že jsi mistrem v tomto způsobu bodáni." • Rozuměl jsem všemu a mohu říct, že se mi v srdci valně ulehčilo, neboť jsem již necítil ani nejmenší nutnost, abych ctnostného Jumruka nějak šetřil. Tvářil jsem se k celému hovoru netečně, jako bych nesrozumitelné řeči nevěnoval ani špetku pozornosti. Nato se ještě dostavili čtyři chlapi, jimž Jumruk již řekl v naprosto srozumitelné arabštině, proč je dal zavolat. Při tom zapletl do hovoru několik poznámek, které měly patrně ten účel, aby mne posilnily v dobrém ponětí o něm. Podal jsem mu, zdánlivé naplněn díkem, ruku a řekl jsem: „Tvá vlídnost, o, Jumruku el Murabit, je mně darem nebes a budu se pokládat za nejšťastnějšího člověka, budu-li si moci říct, že jsem svým přičiněním vydal do 282

tvé moci nejnebezpečnější odpůrce obchodu otroky. Jen abys měl dost bojovného mužstva k úplnému potření reise eflfendina, jeho lidi a jeho lodi!" To přání jsem vyslovil proto, abych věděl, mnoho-li mužstva může postavit proti lodi, neboť se dosud nezmínil ani slovem o své bojovné síle. Poněvadž však má smrt byla již jaksi zpečetěná, nepovažoval asi další zamlčování za nutné a odpověděl bez rozmyslu: „Zanechám-li zde jen tolik mužů, totiž uvnitř el Mich- baja, mnoho-li jich stačí ke střežení otroků, zbude mě tolik bojovníků, že mohu celou loď i s posádkou po krátkém boji zničit." „A nemohou se otroci nepatrné stráži vyprostit?" Jumruk se zasmál. „Zabýváš se otrokářstvím a nevíš, jak se zdá, jak je možné toto zboží pevně udržet na uzdě, takže stačí jediný strážce, aby znemožnil vzpouru a útěk několika stům. Pojď a pouč se! Ukáži ti, jak jsme se zde znamenitě za- řídili." To jsem právě chtěl. Nezáleželo mě na tom, abych požnal způsob uvěznění ubohých otroků, šlo mi spíše Q roz-hled a poznání všech místností v této hrozné skrýši, v tomto děsném doupěti. Poručil průvodcům, aby počkali a vyvedl mne z chaty. Spatřil jsem pět či šest ohňů, které všechno prostranství uvnitř dostatečně osvětlovaly. Jumruk se mnou kráčel k velkým

chatám, kde přechovával rekvik. O tom, co jsem viděl, slyšel a '- cítil, pomlčím. Nepo- dařilo se mě získat tak hrubé péro, které by ochotně vypsalo hrůzu, které jsem byl svědkem. Stačí snad po- známka, že jsem také došel až k Salimu, jemuž jsem opět mohl dát tajný pokyn. To bylo víc, mnohem víc, než rasovství nebo katanství! Zde slavila hnusné hody nelidskost, naprosté tyranství dravci, zbídačelé duše. A nešťastníci, zde se válející ve vlastním kalu, v naprostém nedostatku místa, ve čpavém a morovém ovzduší, v tuhých poutech, nebyli vesměs neuvědomělými černochy; mnozí z nich náleželi také k národům bílé pleti. Strašně jsem se přemáhal, abych nevybuchl a nedal najevo svůj hnus. Dokázal jsem to a ještě jsem Jumruko-

283 l&i

ví lichotil, takže se dopustil nové neopatrností a pochlubil se výbornou polohou a zařízením své skrýše. Zmínil se sice o všem velmi stručně, avšak to mně již stačilo k utvoření jasné představy. Dověděl jsem se v celku asi toto: Seriba byla založena uprostřed hustého pralesa, jímž se prodíraly jen tři stezky. Jedna z nich, ta kterou jsem přišel, ústila do stepi, kdežto po druhé stezce bylo možné dojít k severnímu a třetí stezkou k jižnímu břehu polo- ostrova. Východy obou stezek byl tak zakrytý houštinami, zeje nebylo možné z řeky spatřit. Na severním břehu se houpala na vodě v dobrém úkrytu Jumrukova jachta, rychlý plachetní a veslový člun, velmi štíhlý a lehký. Dal ji zbudovat Jen k tomu účelu, aby mohl objíždět své vodní panství s mnohem větší rychlostí, než jakou mívají obyčejná nilská plavidla. Udání přesného počtu bojovníků jsem z něho nemohl vyždímat, avšak zaslechl jsem aspoň tolik, že zde má sebranku velmi dychtivou boje a těžko udržitelnou na uzdě, takže je nucen ukládat střelné zbraně do zvláštního skladiště,, odkud je vydává podle potřeby a kam je zase po upotřebení ukládá. To bylo vše, co jsem se dozvěděl. Bylo toho sice málo, avšak stačilo to úplně mému účelu, jak se později ukázalo. Po této krátké návštěvě skladišť živého zboží jsme vyšli, Jumruk, jeho pět mužů a já, v celku tedy sedm lidí. Měsíc se dosud nedostal nad obzor, avšak hvězdy již svítily velmi jasně, takže jsme viděli dostatečné na cestu, Jakmile jsme nejhlubší les měli za zády. Cesta, kterou jsme šli, byla skoro táž, kterou jsem přišel. Jumruk kráčel v čele, druzí za ním v takovém seřazení, že jsem byl stále vpředu a tedy terčem toho milého muže, který si na mne chystal dlouhý nůž. Na štěstí jsem se nemusel zatím obávat jeho záludného šermíř-ského výcviku a pokud šlo o pozdější chvíle, nebylo mě rovněž úzko. Zprvu bylo mým úmyslem zmocnit se Jumruka, jakmile se přiblížíme k lodi a pak vylodit vojáky a táhnout s nimi rychle do opevněné skrýše. Kdyby tam chyběl velitel, mohli jsme očekávat zdar našeho útoku spíš, než za jeho 284

přítomnosti. Ale měl teď sebou pět mužů, které jsem ne- mohl jen tak snadno učinit neškodnými, jak to bylo třeba. Kdyby mně ušel jen jediný z nich, těžko bych to mohl napravovat. Proto jsem se chtěl pokusit o dosaženi pravého účelu. Hlavní věcí bylo vyprostit se nějak z povinného návratu do el Michbaja a naopak, ovšem se zdravou kůží, vklouz- nout na palubu. A také jsem si již k tomu vymyslel vhodnou příčinu, musila totiž někomu samovolně spustit ručnice. V panující tmě jsme potřebovali půldruhé hodiny, než jsme dorazili ke stromu, jenž mně byl znamením a uka- zovatelem. Odtud jsme postupovali velmi zvolna úplnou tmou napravo lesem. Jak jsem se již zmínil, nebyl zde široký že však byla tma vskutku egyptská, trvalo zase téměř půl hodiny, než jsme spatřili houštinami prokmi- távat lodní světla. Dorazivše až ke břehu, přikrčili jsme se, přičemž jsem měl. na zřeteli tolik opatrnosti, abych nedřepěl před svým přívětivým popravčím, nýbrž vedle něho, ačkoli se vše- možně snažil, aby mě v tom zabránil. Loď se tiše kolébala před námi, byla velmi blízko, tak blízko, že jsme mohli její palubu dokonale přehlédnout. Viděli jsme viset tělo Hubarovo a spatřili jsme také Abu rekvik a jeho soudruhy; byli ovšem vesměs spoutáni. Kdežto moji průvodci soustřeďovali svou pozornost k lodi, klouzal jsem zvolna rukou po ručnici svého souseda, jejíž pažba se opírala o zem, zatím co hlaveň trčela ve vzduchu. Zvolna jsem tiskl její kohoutek. Tuto ručnici jsem určil k tomu, aby způsobila ve vhodné chvíli poplach. „Vyprávěl jsi nám pouhou pravdu, ó ben Sobata," šeptal Jumruk. „Vidím všecko. Abu rekvik je zajat a tam pověsili Hubara. A loď je tak blízko u břehu, že nebude příliš obtížné vystoupit na palubu. Abu rekvik bude za- chráněn, avšak nesmíme s tím vyčkávat do ranního úsvitu. Zatím jsme viděli dost - wto - -!" „Wtole!" chtěl říct to slůvko pro mne tak osudné a ne- bezpečné. Ale nedořekl; v tom okamžiku jsem stiskl silněji spoušť sousedovy ručnice; výstřel zarachotil, a drazí moji přátelé poděšeně vyletěli do výše. 285

„Co jsi provedl, nešťastnice?" zašeptal jsem sousedovi. „Tvá ručnice spustila." „Nemohu za to," omlouval nejapně, zapomenuv úplně, že se v arabštině nevyzná. „Umlkni, hloupý!" zavrčel na něho Jumruk. „Tvá nepo- zornost všecko pokazila. Teď bude nemožné, aby - - -" „Ticho!" přerušil jsem ho. „Budeme-li moudří, nepoka- zíme nic. Rychle zpět!" Popadnul jsem Jumruka za rameno a táhl jsem ho do lesa; ostatní kvapili za námi. Jednal jsem tak, aby neviděli a neslyšeli, jaké důsledky vyvolal výstřel na lodi. Bylo zcela jisté, že na mne budou z lodi pokřikovat, že bude vytrubováno mé jméno do nočního ticha. Pak by se snadno mohl nedůvěřivý Jumruk dovtípit, kdo vlastně vězí v kůži domnělého ben Sobata. Jakmile jsme doběhli tak daleko, že jsme nemohli slu- chem rozeznat, co se vlastně z lodi pokřikuje, stanul jsem a druzí rovněž. „Nemluvte nyní jediné zbytečné slovo, neboť nesmíme pozbýt ani okamžik. Jestliže se odtud rychle vrátím na palubu, nebude zmařeno nic; naopak vše se obrátí k dob- rému." „Jak to myslíš?" tázal se Jumruk. „Výstřel jistě vyburcoval posádku a naplnil ji nedůvěrou vůči pevnině. Chcete-li loď přepadnout ještě v noci, může se vám to zdařit jen tehdy, vrátím-li se hned na palubu a oznámím-li, že jsem vystřelil sám po zvěři, avšak chybil jsem." „Mašallah!" zaječel Jumruk. „Ano, ano! Pravdu díš, úplnou pravdu! Jen tak to lze provést." „Výstřel však padl v blízkosti břehu; proto se nesmím příliš zdržovat. Musím na loď! Snad byste nenechali vězet Abu rekvik v kaši?" „Nikoliv. Při sám Alláh, nikoliv. Zachráníme ho, a reise effendina i Franka zajmeme, jako že se jmenuji Jumruk el Murabit. Myslíš, že je bude možné upokojit a utlumit jejich podezření?" „Ano. Ale přijďte brzy, velmi brzy!" „Poskytni mi tři hodiny času!" „Dobře! Tedy tři hodiny, ne však déle!" „Jdi tedy! Utíkej, běž, jinak bude vzbuzená jejich ne- 286

důvěřivost tím víc, snad tak velice, že ji pak nebudeš moci rozptýlit. Pověz tedy Abu rekvik, že přijdeme za tři hodiny, nejdéle o půl hodiny později, abychom ho vysvo- bodili. Utíkej! Musíme rovněž běžet. Pojďte, muži, po- spěšte!" A hnali se do lesa. Uběhnul jsem několik kroků, za- stavil jsem se a naslouchal. Jakmile dunění jejich kroků zaniklo v dálce, vrátil jsem se na břeh. Poněvadž bylo vystřeleno, nařídil poručík rychlou do- pravu všech vězňů do podlodí a dal zhasit světla. Všichni zachovávali ticho, jediný ben Nil, opíraje se o brlení, volal: „Effendi, efTendi! Dej mi přece odpověď; jinak seskočím a půjdu tě hledat! Přihodilo se ti něco?" „Utichni již! Neprozřetelný hochu!" odpověděl jsem. „Hoď mi raději lano!" Učinil tak, a hned nato jsem vyšplhal na palubu. Za deset minut znala posádka situaci a také můj záměr, jenž byl všeobecně schválen a po dalších deseti minutách stáli všichni zbraně schopní muži na břehu, aby mne do el Michbaja provázeli. Loď odrazila od břehu, aby zakotvila uprostřed řečiště. Tam, kde byla před jakýmkoli útokem úplně bezpečná, měl kormidelník zvednout všecka světla skřipce, aby ji Jumruk viděl, a pak za úsvitu se plavit po proudu k severu a přistát těsně ke břehu na znamení, jež mu dáme. Lze si pomyslit, že nebylo snadné s tak značným zá- stupem proniknout hustým lesem, v němž nebylo vidět ani dlaň před očima; venku však, mimo houštinu, to šlo lépe; bylo tam jasněji, než dříve. Jumruk se svými prů- vodci, kteří znali cestu tak dobře jako on, mohl ovšem běžet rychleji než my, ale přesto jsme mohli aspoň při- bližně vystihnout okamžik, kdy se s ním setkáme při jeho návratu. Vzal jsem totiž v úvahu, že nepotřebuje víc než půl ho- diny, aby se jeho lidé připravili k nočnímu pochodu. Jak- mile ta doba uplynula, poručil jsem zastavit a zalézt do okolních houštin, napomenul jsem vojáky, aby se vyhnuli hluku. Stalo se po mém přání. Velmi závažná byla nyní otázka, setrvá-li „pěst svět- 287

cova" na svém předsevzetí a přepadne-li loď; kdyby se tak nestalo, nemohl jsem svůj podnik vůbec provést. Proto jsem se velice zaradoval, zaslechnuv za nějakou dobu chřest zbraní a různé výkřiky. Bez hluku se ti chlapíci ovšem obejít nemohli. A pak jsme je spatřili. Přišli a šli rychlým pochodem mimo nás. Přešli, avšak vyčkávali jsme ještě chvíli k vůli případným opozdilcům, jichž však bylo velmi poskrovnu, potom jsme pokračovali v tichém pochodu a dorazili šťastně na pěšinu, která směřovala již přímo k seribé. Šel jsem v čele zástupu, veda svého nástupce, který vedl rovněž svého. Postupovali jsme sevřenou řadou jed- notlivě, avšak tak opatrně a tiše, že jsem sotva slyšel kroky poručíkovy, jehož ruku jsem držel. Tím způsobem jsme dorazili až k trnité ohradě, jež byla zavřená. Zavolal jsem - co, to bylo lhostejné - jen když nám bude otevřeno. Za plotem stála ovšem hlídka jako vždy. - Strážný voják, zaslechnuv mé volání, posunul trnitý vchod. Sotva tak učinil, dostal ránu pažbou, byl poražen, spoután a opatřen roubíkem. Zanedlouho jsme stáli v nádvoří Jumrukovy skrýše. Především byl zase zahražen otvor v plotě, potom jsem rozdělil mužstvo na oddíly, z nichž

každý měl svůj vytčený úkol. Naše práce byla však velmi snadná, lehčí, než jsem z počátku myslel. V nádvoří hořely jen dva ohně. Jednotlivé stavby usedlosti byly pak rázem obsa- zené, přičemž vyšlo najevo, že Jumruk zanechal v seribě jen devět mužů, kteří ani nebyli ozbrojeni ručnicemi a dali se proto snadno přemoci. Jeden z nich nám musil ukázat cestu k jižnímu břehu, kde asi dosud stála po- věstná hlídka, která měla střežit rovný tok řeky a pak hned do seriby oznámit, že se objeví Sokol. Tato hlídka byla ovšem také zajatá. Nato jsme přikročili k vyvedení otroků z hnusných vězení, přičemž jsem ovšem především navštívil Saliho ben Akvil. Spatřiv mne a poznav, volal mi hlasitě vstříc: „Hamdulillah! Chvála a čest budiž Alláhovi! Tedy jsem se v tobě přece nezmýlil! Jsi to ty, vskutku ty, effendi! Hm! Pravdu jsi mluvil, úplnou pravdu tehdy, když jsi tvrdil, že Bůh činí zázraky! A teď zachraňuješ znovu toho, jenž ti kdysi o život ukládal. Jsi dosud týž - - -". 288

„Ticho, ticho!" přerušil jsem ho. „Tehdy jsme se spřátelili a sbratřili, za to děkuj Bohu a nikoliv mně! Později mi všecko povíš; teď není k tomu vhodná chvíle, neboť dřív než se otrokáři vrátí, chceme zde být připravení k náležitému uvítáni." Rozťal jsem jeho pouta a chvátal od něho, neboť bylo ještě mnoho neodkladné práce. Sáli překypoval ovšem dí- kem a chtěl mne provázet, ale nedostihl mne již. Zatím co poručík se svými muži osvobozoval vězněné otroky, pátral jsem v druhých budovách především po zbraních a jiných vhodných předmětech, které mohly aspoň částečně nahradit zbraně. Konečně jsern nalezl zbrojní skladiště, avšak mnoho jsem v něm nepobral, protože Jumrukovo mužstvo se ozbrojilo ze skladiště až po zuby; za to zde bylo množství jiných věcí, nástrojů a nářadí hlavně hospodářského, motyk, mlatů, seker, rýčů, vidlí, takže netrvalo dlouho a propuštění otroci byli vesměs ozbrojeni nějakým těžkým předmětem, jímž mohli jednak útočit, jednak odrážet rány. Nadšení těch lidí nelze vylíčit - ovšem, za takových okolností by nezachoval klid ani nejchladnější a nejvypo- čítavější severan a zde přece byli Afričané! To bylo jásotu,' výskotu, křiku a řváni, skoků a křepčení! A také trvalo mnoho minut, než jsme je spojenými silami aspoň tak uklidnili, že bylo možné k ním promluvit a vysvětlit jim, oč běží! Nu - chápali těžce, posléze však pochopili přece, co od nich vyžadujeme a slibovali, jak právě dovedli, že nám pomohou společného nepřítele odzbrojit a zatím se zdržet všech nároků na krutou odvetu, která mohla V té chvíli mnoho pokazit. Jen znenáhla nastával pořádek. Otroci podělení zbra němi byli vzati do zálohy mezi jednotlivé hloučky asake- rů, kteří již věděli, jak ustoupit a skrýt se, než bude dáno znamení k všeobecnému útoku na vracejícího se nepří tele. V celé seribě zavládlo ticho, a Jumruk se mohl vrátit se svými tlupami, měl-li právě chuť. x Domníval jsem se totiž, že se dlouho rozmýšlet nebude a vrátí se záhy, jakmile se neklamné přesvědčí, že se nemůže jen tak zhola pustit do hluboké řeky a zmocnit se Sokola, který kotvil daleko od břehu, nikoliv již tam,- kde ho prve Jumruk viděl. Jestliže se podle toho zachoval, mohli jsme ho očekávat již za chvíli. f ' - 289

Nechali jsme hořet jen jediný oheň, a to tak, že jeho zář nedosahovala daleko a zvláště ne k otvoru v plotě. Stál jsem tam s ben Nilem téměř v úplné tmě. Druhé dvě cesty ke břehům byly silně obsazené, takže tudy nebylo možné uklouznout ani myši, a kolem celého nádvoří od trnitého kaktusového plotu až k přirozené lesní houštině se táhl řetěz mužů ozbrojených a připravených vrhnout se na otrokáře, jakmile se ozve mé volání. Byli jsme zesíleni téměř dvěma sty otroků zbavených pout, bylo zde šedesát Homrů, dvacet Takalů, skoro pa- desát bývalých otrokářů z družiny Ibn Asla a více než sto vládních vojáků, tedy paží a pěstí víc než dost, aby oče- kávaný boj byl rychle ukončen. Co se snad nedostávalo dosavadním vězněným ubožákům na hrubé síle a výcvi- kii, dalo se nahradit okamžitou náladou, touhou po svo- bodě a hlavně po - odvetě! Dlouho jsme čekali, velmi dlouho a velmi netrpělivě, než nám temný hluk kroků a chřest zbrani prozradily příchod vracejících se otrokářů, kteří po cestě pramálo hovořili, nejspíše proto, že byli trpce zklamaní. S jakým křikem, s jakou vřavou by se asi vraceli, kdyby se jim podařilo přepadení korábu a zničení jeho posádky. A konečně se ozvalo dávno očekávané volání. Jumruk stál před plotem a dožadoval se zuřivě vstupu. Otevřeli jsme a jeho rota se vhmula do nádvoří, kdežto Jumruk čekal venku a propouštěl jednotlivce, mrače se jako roz- hněvaný Zeus. Konečně vklouzl poslední muž do otvoru a za ním se hrnul Jumruk sám. Spatřil místo jediného „vrátného" dvě temné postavy a rozkřikl se zlostné: „Proč se zde potloukáte dva? Proč a zač? Nemůžete se zdržet zbytečných žvástů, vy psi - -" Rozpřáhl se, aby mě uštědřil ránu, avšak jeho ruka protala jen prázdný vzduch, protože jsem se přikrčil a v témž okamžiku jsem ho popadl za hrdlo tak pevně, že mu rázem klesly ruce a jeho trup se bezvládně opřel o mou náruč. Mrštil jsem jím o zem a ben Nil

hbitě jako lasice mu zadrhl připravenými provazy kotníky nad chodidly a zápěstími. Jumrukovi lidé, aniž zpozorovali, co se děje za jejich zády, postupovali zatim dopředu a. shromažďovali se kolem jediného ohně, kde chtěli počkat na další rozkaz 290

svého velitele. Jejich zasmušilé mlčení mé bylo téměř k smíchu. Patrně očekávali od svého chlebodárce jen přival látejrení. Jakmile byli shromážděni, vykřikl jsem smluvené zna- mení. Z několika set hrdel se vydrala hromová odpověď; útočníci se přihrnuli jako zkázonosný mrak odevšad k ohni, kolem něhož rázem nastala strašná tíseň. Nic netušící lidolovci byli sevření, dřív než si uvědomili, co se to vlastně děje a než se vzpamatovali a pomysleli na obranu, bylo již pozdě, příliš pozdě. Padali jako zralé klasy, tísnili se, druh druha postrkoval, porážel a vrhal k ohni, sám si dobývaje místo, pak začali řvát strachem, klesali na kolena, prosili o milost a dali se jímat, nepomýšlejíce na obranu. Setrval jsem tentokrát s ben Nilem „udatně" v tichém zákoutí u plotu, odkud byl velmi pěkný pohled na boj, jenž ani nebyl bojem. Věru, nepovažoval jsem za nutné, abych se jej zúčastnil, neboť vítězný výsledek pro naše „prapory a korouhve" byl naprosto nepochybný. Ostatně rval jsem se již v životě dost a dost; proč bych tu po- choutku nedopřál jiným, kteří ji ještě tolik neužili? , Teprve když nejzuřivější křik a bitevní vřava se poněkud rozptýlily a poručík se nějak příliš pilně po mně sháněl, kráčeli jsme k podupanému a úplně již vyhaslému bojišti. El Michbaja měla již nového pána a velitele, jimž však nebyl Jumruk el Murabit, nýbrž my. Na můj povel bylo zapáleno rychle několik ohňů; v jejich záři jsme uviděli výsledek svého zápasu, v některých podrobnostech zajisté ukrutného. Ani jediný otrokář neušel. Zranění i nezranění zajatci leželi opodál v řadách a ve skupinách, neboť poutačích pomůcek bylo po ruce dost. Rozjařeni černoši, ač měli ztráty a ačkoli i mnozí z nich byli zranění, skákali a křepčili na osvětleném prostranství jako by byli smyslů zbavení. Někteří z nich ještě útočili na přemožené otrokáře, bušíce do nich, skákajíce po jejich tělech a hlavách, plivali na ně - měl jsem rázem plné ruce práce, abych čelil jejich bohapustému řádění. Ale může se kdo divit těmto nevzdělaným, neuvědomělým pohanům, kteří byli tak neočekávaně po strašném a dlouhém utrpení zbavení okovů a prohlášeni za svo- bodné muže? Co jim bylo do koho? Jejich duše znala v té 291

chvíli jen dvě myšlenky; na nejvyšší statek lidský, svo- bodu, a na nejslastnější pochoutku duševní zvířeckosti, na pomstu. Zjednal jsem poněkud klid a zabezpečil zajaté otrokáře před dalším týráním silnou stráží, dal jsem dopravit Jumruka do jeho chaty a vymínil jsem si hlasitě a vý- hružně, že dosavadní velitel osady náleží jen a výhradně mně a že se nikdo nesmí k němu odvážit pod trestem smrtí. Ben Nila jsem k němu postavil na hlídku a udělil mu rozkaz, aby se o mně nezmiňoval, až se Jumruk probere z mrákot. Předvídal jsem jíž, k čemu nezbytně dojde, totiž k be- zohlednému a ničivému drancováni seriby, při čemž mohla vzít zkázu i valná část společné kořisti. A vskutku již se rozutikávaly hloučky vítězů všemi směry, aby plenili kde kdo na na vlastní vrub. Bylo třeba napnout všecku energii, abych tomu zabránil; byl jsem dokonce nucen použít tu a tam pěstí, i pažby své ručnice, avšak posléze jsem prosadil přece svou vůli, zvláště když jsem vyhla- dovělým zotročencům slíbil okamžitou hostinu, která se ovšem obratem dlaně změnila v hrůzostrašnou - žranici. Dřív než vzešel úsvit, válela se černá pleť po celém nádvoří beze smyslů, zpitá nemírným požitkem merissý, zakyslé pálenky z prosa. Také mnozí pravověrní příslušníci proroka se stali bezvládnými zajatci tohoto alko- holového požitku. Ale bylo to v celku přece jen lepší, než kdyby mohla tato nevázaná čeládka povolovat uzdu Ji- ným vášním. Za všeobecného hodování, dosud za vlády hvězdnaté noci a při záři četných, stále živených ohňů jsem pře- hlížel kořist, která vítězům připadla. Byla značná, nad očekávání veliká, takže vyvolala nadšení všech podílníků - a těch přece bylo! Takovým úspěchem se nemohl reis effendina dosud pochlubit a byl jsem proto zahrnován pochvalou až hrůznou, zvláště když naši vojáci byli obo- haceni těmi neobyčejně značnými podíly, aniž jen jediný z nich byl poraněn nebo dokonce usmrcen. A nadšení vzrostlo ještě víc, když jsem prohlásil, že pro sebe nemám nároky na kořist, ačkoliv Jsem podle zvyk- lostí mel plné právo na značný podíl. A pak/ když jsem svým vůdcovským povinnostem 292

plnou měrou dostál a konečně i zatoužil po odpočinku, přišel ke mně Sáli ben Akvil s prosbou, aby mně již směl vyslovit své diky. Nechtěl-li jsem ho zarmoutit a roz- žalostnit, nezbylo mě, než mu obětovat svůj odpočinek a vyslechnout ho. Posadil se ke mně a oplýval blahořečením a dí- kuvzdáním, jimž nebylo možné stavět hráze, až konečně mu již docházel dech. A pak mě vyprávěl, co zažil od na- šeho rozloučeni v horách kurdských. Bylo toho málo i mnoho, málo

skutečných událostí, mnoho vsak, pokud šlo o jeho duševní neustálenost. Stále tápaje ve své obrazotvornosti, že potřebuje hledat mahdiho, při tom však nevědomky touží po symbolu na- prosto jiném, navštívil znovu Egypt a dal se konečně také přimět ke vstupu do „svaté kadiriny", doufaje, že tam snad nalezne učitele a vůdce pravého učení. Záhy však dospěl k poznání, že se mu podává jen prázdné koryto pobožnůstkářství, mrtvý zvuk slov a snad ještě horší brak. Chtěl tedy vystoupit z této náboženské jednoty, avšak dostal pokyn, že vystoupení by bylo jeho zkázou, neboť, ať by se obrátil kamkoliv a skryl kdekoliv, všude by ho stihla ruka mstitele. Tato záležitost ho při- vedla posléze k muži, který v kadirině zaujímal vysoké postavení a jenž měl Saliho napomenout, aby se zřekl zamýšleného vystoupení. Ten muž byl zároveň voják a důstojník a také i v jiných směrech velmi vlivný egyptský činitel, jemuž strašily v hlavě neobyčejně smělé záměry. Sáli mně neřekl jeho jméno, avšak některé poznámky, jež mu uklouzly, vzbudily ve mně domněnku, že tím mužem byl sám Arabi pasa, který, jak je dnes všeobecně známo, skládal do kadiriny nejpřepjatější naděje. Tento vznešený kadirinář vystoupil proti Salimu z po- čátku velmi přísně, vbrzku však obrátil a zmírnil se,4 po- znav nadání kurdského kazatele. Nejen že mu odepřel dovolení k vystoupení, nýbrž ho upozornil, že právě jen pomocí kadiriny může kýženou metu dosáhnout, ježto prý jen mezi přívrženci kadiriny, třeba i jen v Jakési pod- řízenější skupině či podobném bratrství, se může objevit ten toužebně očekávaný mahdl. A dále pravil, že žije jakýsi příslušník kadiriny, který 293

by mu o tom mohl povědět mnohem víc, ba dokonce, že prý již ví jméno příštího mahdiho. Tento Alláhovou milostí obdařený muž se prý přiznává k terice Samania čí Su- mania, nazývá se Mohamed Achmed ibn Abdullahi a žije na ostrově Aba na Bílém Nilu. Z trestu za svou nestálost a pochybovačnost nechť prý k němu Sáli ben Akvil putuje a u něho duši svou zkoumá, u něho za odpuštění prosí a jeho nauky nechť vyslechne a jimi se řídí. A Sáli ben Akvil uposlechl. Podrobil se rozkazu a přijal pevně zavřený dopis důstojníkův pro Mohameda a putoval k němu kajícně. Po dlouhých a obtížných jízdách, plavbách i pěších pochodech dorazil do Chartumu a odtud do Aba, kde vskutku nalezl Mohameda Achmeda, který dopis přečetl, k Salimu projevil neobyčejnou přísnost a uložil mu těžká pokání, která nejen podkopávala jeho zdraví, nýbrž i zničila poslední zbytky náboženské důvěřivosti v jeho duši. Sáli, snaživec, nadaný neobyčejným důvtipem, velmi záhy prohlédl bytost podvodníka, který si do té chvíle přikládal název Jatór el fukara", potom se však nazval el Sahed, tj. Odříkávající se, brzy nato se dal uctívat jako nějaký el murabit a konečně jemu, Salimu, s drzosti a pýchou vlastní všem podobným podvodníkům oznamoval, že je v přímém duševním styku s Alláhem a že mu byl dán bohem rozkaz, aby v hodnosti dávno již očekávaného mahdiho dobyl islámu celý okrsek zemský a všem věřícím přinesl štěstí pravého poznání. To již byl i pro trpělivého Saliho příliš'silný tabák. Ve svém náboženském blouznění a v mnohých bolestech po mahdim toužil a vzdychal, jsa přesvědčen, kdyby se mu vskutku poštěstilo mahdiho nalézt, že by se jeho duše rá- zem rozplynula v nebeských rozkoších a slastech; kde však bylo to nadšení, když se mu tak znenadání mahdi sám představil? Místo, aby se zaradoval, ulekl se, neboť se děsil člověka, který se drze odvažoval tvrdit, že přinese v náručí všemu lidstvu blaženost ráje. Ten že by byl mahdim? Tomu by podle mínění Saliho, ani zmírající velbloud neuvěřil! Větší lež nebo hloupější sebeklam nebyl pod sluncem na širošírém světě! A Sáli byl dost zpozdilý ve svém citu pro povinnost, že mu řekl bez obalu své smýšlení. Co jiného se mohlo přihodit, než 294

že byl od toho okamžiku uvězněn? Říct tyranovi, že je tyran! Vytknout královně, že jí sedí bradavice na nose! Vytknout říšskému kancléři, že je pletichář a říct ponoc- nému, že je ospalec! Sáli ben Akvile! Hm! Hm! To se přece nesmí! Sáli se ovšem hájil a bránil; ať však použil cokoliv ke své obhajobě, vše se změnilo v jeho ruce v bič a důtky a postění a vězení. Jeho jediným štěstím bylo, že se vyznamenával plamennou výmluvností, které chtěl Mo- hamed Achmed za každou cenu, třeba i násilně, použít ve svých službách. Nebýt toho, byl by dal bohem seslaný Vykupitel a Spasitel musulmanský Saliho bez dlouhých soudů hodit krokodýlům ke svačině. Konečně velký murabit dospěl k poznání, že Sáli dokonale prohlédl jeho náboženský švindl; a podle jeho rozumu a vůle, či podle jeho logiky a záměrů, zbývaly zde již jen dvě možnosti: buď se přidá Sáli k terice Samania a přistoupí bez výhrady k přívržencům objevivšího se mahdiho, anebo - zmizí, avšak v žádném případě se již nesmí vrátit do světa, nedá-li si své názory vyvrátit. Sáli však již nebyl nezralý chlapec, který by se dal k něčemu donutit, a neobyčejná přísnost, s jakou s ním bylo jednáno, měla právě opačný výsledek. Zalévala totiž šéme, které jsem tehdy v musallah el amwat vložil do jeho srdce; to šéme vzklíčilo a mohutnělo; pochybnosti Saliho o pravém poslání islámu denně

vzrůstaly a duševní tyranie, pod níž úpěl, v něm vzbudila neodolatelnou touhu po lásce, o níž jsem mu něco napo- věděl. Při jeho povaze nebylo divu, že Mohamedu Achme- dovi, jenž ho občas navštěvoval a pokoušel se o jeho ob- rácení na víru, o té lásce pořádal přednášky i s výkladem a přitom také vyslovil mé jméno. Účinek toho byl takový, jakého se Sáli nenadal. Měl totiž za to, že jsem mahdimu zcela neznámou veličinou a vskutku se zalekl náhlého výbuchu vzteku, jenž mohamedán-skýrn spasitelem zalomcoval, sotvaže mu uši zabrněly zlověstným ben Nemsim. Jako by ho prý sršeň bodl do nosu! .Znáš ho? Ty ho znáš?" křičel prý Mohamed Achmed. „Snad jsi docela učeň a žák, přívrženec a přítel toho tisíc- krát do dženeny od ocasu až po čenich patřícího pro- kletého psa všech psů?" 295

.Ano, znám ho a oblíbil jsem si ho, neboť Jeho činem jsem poznal lásku a milosrdenství boží," potvrzoval Sáli směle. Umel jsem si živě představit, jak asi svatý mahdi tehdy poskakoval na svých baštonádou zjízvených cho- didlech. „Ah! Nemusím se tedy již divit tvé pobláznéné vzdoro- vitosti, jakou se odvažuješ vůči mně dávat najevo. Každá duše, která měla styky s tím džaurem, propadla neúprosně nejžravějším ďáblům! Ale - pokusím se přece jen o tvou záchranu, což se ovšem může stát jen dvojnásobnou přísností. Kdyby ses ani pak nedal přivést k pravdě, vykonal Jsem svou povinnost a vydám tě ve zkázu na tomto i onom světě." Od té chvíle se ovšem dařilo Salimu hůř než dříve. Jeho trpný odpor však místo aby se zmírnil, se tím více zpevnil a tak došlo až k tomu, že byl předevčírem dopraven ještě s jinými, svaté kadirině nepohodlnými lidmi, rychlým plachetním člunem ze svatyně mahdiho na poloostrov el Michbaja, kde propadl „pěsti světcově". S pohledem nekonečně vděčným a zářícíma očima pravil Sáli na konci svého dlouhého vypravování: „Byl jsem určen buď k popravě nebo k otroctví; avšak v nejsvrchovanější nouzi se Bůh nade mnou smiloval a seslal mě tebe, právě tebe a znovu tebe. Může-li být zřetelnější, nezvratítelnější důkaz, že láska, kterou tvé náboženství hlásá, Je největší mocností nebes i země? Ty, jenž svými činí lásku hlásáš, octl ses v tomto vzdáleném, tmavém a skoro neznámém koutu světa, obklopen odevšad představiteli nejzvrhlejšího ukrutenství, sveřeposti, vztek- losti, nenávisti a lakoty a přemáháš sám jediný všecku tu sběř, která se ve své pýše domnívá, že ostřím nenávisti a svou zakřivenou šavlí zničí jinověrce a dobude veškerý povrch světa, aby jej zotročila a uvrhla do tmy! A já se na to dívám zdravýma očima! Nejsem nyní snad nucen vyjít z tmavé brány islámu a přirazit ji za sebou do všech zámků a klesnout do náruče toho, který byl vskutku a jediný pravý mahdi, protože hlásal a učil, že jen láska je cestou k otci nebeskému?" .Vzpomínáš si ještě na slova," pravil Jsem, chopiv se v náhlé radosti jeho ruky, „které jsem ti řekl na prahu rozbořené musallah el amwat? Pravil jsem: „dosud jsi tá- 296

pal a bloudil v omylech, jestliže ses domníval, že je tvým úkolem být vůdcem jiných. Jakmile dospěješ k poznání, že sám potřebuješ vedení, objeví se ti, jako kdysi těm třem mužům ze zemí východních, hvězda z Bait Lam, aby tě dovedla k jedinému a pravému mahdimu, jehož hlas dodnes zvučí všemi zeměmi a všemi národy: Já jsem cesta, pravda a život a nikdo k otci svému nedojde, než skrze mne! - Pamatuješ se, Sáli ben Akvile?" „Pamatuji, effendi, do slova se pamatuji! Ale vzpomínáš také ty na můj výrok, než jsme se tehdy rozloučili? Pravil jsem: Jestliže Alláh vyhoví mé prosbě a setkám se ještě s tebou v životě, pak se dozvíš, zda dosud bloudím, hle-daje stopy mahdiho, anebo zda mně již zazářila, jiná hvězda -. Ta hvězda zazářila, již tehdy; ty sám jsi mně ji ukázal na nekonečném nebi. Byla tehdy malá a velmi vzdálená, když jsem ji po prvé zahlédl, avšak přibližovala se ke mně stále, a stále a vzrůstala, ustavičné vzrůstala, a dnes tkví v nekonečnu nade mnou, a září slavným leskem, v němž chci od této chvíle až do své smrti, a také na onom světě chodit a ohřívat se. EťFendi! Jak velikou pravdu obsahoval tvůj výrok: Bůh je láska a kdo v .lásce nepřebývá, nepřebývá v Bohu, a žije v bídě a v tmách." Nevím, proč bych upřímné nedoznal, že jsem se z těchto slov Salino mnohem víc radoval, než ze všech úspěchů, jichž jsme toho dne dobyli. Seděli jsme ještě dlouho o samotě, až vzešel bílý den a mně nastaly další světské povinnosti. Když jsem vstal, abych od něho odešel, zadržel mne ještě na okamžik a pravil: „Ještě mé něco napadá, effendi, co ti nemohu zamlčet, neboť vím, že se tím potěšíš. Tehdy jsi také napomenul krčmáře koiského, aby upustil od obžerství. Uposlechl tě a duch rakije již nikdy od té doby neslavil vjezd v jeho u- zdravenou duši. Znenáhla odstoupily od něho špína a chudoba; dobyl si znovu lásku své ženy a svých dětí a stal se váženým mužem, jakým býval. Nuže, jdi si! Nechci té již zdržovat." Věru, bylo ještě mnoho, velmi mnoho práce. Především bylo třeba vyvést z chaty Jumruka el Murabít, kterého dosud ben Nil střežil. Chlapík dosud ani nevěděl, co se přihodilo v Jeho nedobytné el Michbaja a čím zajatcem vlastně je. Jakmile byl vyveden na nádvoří

přede mne, poznal mne okamžitě, ačkoliv jsem již dávno strhl z tváře špinavou náplast. A zvolal: „Ah! Ty zde, ben Sobata z Guradi? Tedy jsem přece správně tušil! Reis eflendina přepadl el Michbaja, když jsem odešel se svými bojovníky? Poněvadž však vidím tebe, s ním jsem se spřátelil, jsem přesvědčený, že mne vezmeš do ochrany." „Velmi mnozí jsou omylové, v nichž se potácíš," hovořil jsem obrazně. „Nikoliv reis eíTendina přepadl el Michbaja, nýbrž Kára ben Nemsi podnikl ten zdařilý útok. A pak nejsem tvým přítelem a nejsem s tebou spřátelen a konečně se nejmenuji ben Sobata a nejsem z Guradi a také by tě ben Sobata nepřijal do své ochrany, protože jsi u-kládal o jeho život." „Já že jsem ukládal - -!" vykřikl zděšeně. „Kdo ti tako- vou lež - - -" „Proč lež?" přerušil jsem ho. „Byl jsi přece dobře smluven s vrahem. Jakmile bys vyslovil slovo ,wtole* v řeči Dinkii, měl být ben Sobata zezadu proboden." Ač měl kůži velmi tmavou, přece jsem viděl, že mu všecjka krev zmizela z tváře. Zachvěl se mocně a vykoktal: „Kdo - kdo - mu - to - prozradil? - A - a - jak - můžeš říct - že - že - nejsi ben - Sobata - - -" „Ve své pýše ses vyslovil nadutě," pokračoval jsem, „že se Kára ben Nemsi zmocníš a se Sáli ben Akvilem ho spo- lečně svážeš. Pověz mi, jak ses mohl ty domnívat, že mne přelstiš a zajmeš?" „Koho - -? Tebe - -?" tázal se. „Ano, mne! Jak vidím, dosud netušíš, že já jsem Kára ben Nemsi, onen pes džaurský, jehož jsi chtěl vydat mu- rabitovi!" „Ty - ty - bys - -?" koktal v hrůze, aniž mohl svůj dotaz dokončit. „Jsem Kára ben Nemsi. Snad teď již poznáš, co tě oče- kává. Pokud jsi mne považoval za ben Sobata, předstíral jsi mi licoměrně přátelství, abys mne oklamal a snazším způsobem se zbavil svědka svých zločinů. Chtěl jsi mne okrást o zlatý prášek a zavraždit. Hloupý chlape! Slyšel jsem tvé podlé umlouvání s vrahem, neboť rozumím řeči Dinků snad lépe než ty a prve než jsi mne mohl svým úk- ladem přelstít, byl jsi sám již mnou přelstěn dvojnásob. 298

Nazýváš se „pěsti světcovou" - ovšem! Čím hloupější světec, tím hloupější pěst. Ostatně tvůj velký murabit není ničeho víc vzdálen, než svatosti nebo jen posvátnosti. Dost! Své tlapy nesevřeš již vůbec nikdy v pěstí. Zeslábly ti hůř, než malíky novorozeněte a nemohou udržet ani špetku zlatého prášku, který jsi tak přechytrým způsobem ze mne vyloudil. Ty ovšem vůbec nepochopíš, že jsem ti pytlíky ukázal jen proto, abych vzbudil tvou lakotu a tím od sebe tvou pozornost odvrátil." Použil jsem hrubé řeči z trestu za jeho drzost jen proto, že se vychloubal být pěsti světcovou. Rozdíl mezi jeho včerejší pyšnou jistotou a dnešním ponížením působil na něho vskutku tak drtivě, že se ve své slabostí opřel o mazanici svého domu a vzdychal mdlým hlasem: „Tam až to tedy došlo! Tys tedy Kára ben Nemsi, džaur! la huzu, ia musiba, ia saka - smutku, o nehodo, o bído! Jak se to všem mohlo sběhnout v době tak krátké?" „Jak?" ozval se Sáli a přistoupil těsně k němu a vytřeštil na něho své hluboko zapadlé oči. „Tak jak se to sběhnout musilo! Neboť zločin musí dojít trestu, na tom i na onom světě! Kdo rozdává lásku, přijímá též lásku, kdo rozsévá símě nenávisti, nemůže klidit než zášť a pomstu lidí a trest boží! Chtěli jste mne svou ukrut-ností přinutit, abych kráčel ve šlépějích vašeho neřestné-ho hrdopychů, než bránil jsem se tomu a neposlechl jsem vás, neboť jsem viděl přicházet odplatu, která se plížila ve vašich šlépějích, aby vás znenadání přepadla a zničila. A již vás uchvátila zhoubná odplata! Přál jsem ti včera klidný spánek a šťastné procitnutí; tys mně však nerozuměl, protože ti zločin pomátl rozum. Poznal jsem hned v ben Sobatovi svého přítele Kára ben Nemsi a sotva jsem ho uviděl, byl jsem přesvědčený, že má bída ještě této noci bude ukončená. Teď běduješ a naříkáš nad svou bídou, nad neštěstím a smutkem; jak však budeš naříkat, bědovat a řvát, až k tobě přistoupí všecka tíha trestu, kterou dosud jen zdaleka tušíš, aby tě silou lvích tlap srazila k zemi a svůj chrup do tebe zaťala." že to byl Sáli, jeho zajatec a vlastně již odsouzenec, který se odvážil na něho směle zaútočit, pobouřilo znovu Jumrukovu pýchu a vzbudilo jeho bývalou energii. Vy- mrštil se, zaťal svázané ruce, zvedl je hrozivě a řičel: 299

„Umlkni, červe! Neboť jsi i nyní bídným červem, ačkoli tě přítomnost tohoto džaura povzbuzuje k drzé vyzýva- vosti. Dosud jste však nade mnou nezvítězili, třeba bych zde viděl všecky své bojovníky v poutech a všecky své otroky na svobodě. Podařilo se vám jen úkladem zmocnit se této pevné Michbaja na několik krátkých hodin, avšak vaše radost se změní v zármutek a váš jásot v nářek, neboť svaly muž z Aba pozdvihne svou mohutnou ruku, aby mne osvobodil a rozdrtil vás!" „Svatý muž? On že pozvedne ruku - -? Myslím, že jsi byl sám jeho rukou. Jseš přece Jumruk el murabit! Vi- díme-li tuto pěst v bezmocné slabosti před svým zrakem, jak bychom se mohli obávat toho, jemuž byla spoutána a již také uťata?

Což se váš murabit již dříve nebál tohoto effendiho? Nebyl v jeho zajetí? Není rnu vděčný za svůj život, když ho zachránil z tlamy lvovy a když se nad ním i později smiloval, když Mohamed Achmed, zničený baštonádou a téměř Již zmíraje v bahně ležel před vy- ceněňými tlamami krokodýlů? Takového člověka ty pova- žuješ za murabita? Provinilce, jehož chodidla byla na rozkaz *reise efiendina pruty rozdrcena, považujete za mahdiho, jehož Alláh vyslal, aby lidstvu přinesl zbožnost a spravedlnost a rozevřel mu bránu ráje! Ó, Jumruku el Murabit, jak bych se ti s chuti zasmál, kdyby nebylo až příliš smutné, slyšet tolik nesmyslných pošetilosti z úst tvora, jemuž Alláh propůjčil mozek!" „Mlč, nechceš-li se vlastními slovy zadávit?" křičel Jumruk. „Vím dobře, co jsem řekl, a vím také, proč jsem to řekl. Netřeba, abyste nad svým vítězstvím jásali tak velice, neboť -" „Ticho!" přerušil jsem ho. „Myslíš-li, že víš, co a proč mluvíš, víme tím lépe, co činíme. Já odjakživa dávám přednost činům před řečmi a nebudeš také příliš dlouho čekat, než se dočkáš činu za své vyhrožováni. Vstrčte ho do chaty a svažte mu nohy! Nechť zůstane pod stráží!" Chtěl se bránit; "nechtělo se mu do chaty, kde na něho civěl popravčí špalek, avšak na můj pokyn přiskočilo několik asakerů, takže nevyspalý ben Nil se nemusel tahat se vzdorbvitým ničemou. Snad bych se s Jumrukeín zabýval dál, avšak zahlédl jsem vojáčka, jehož jsem poslal na hlídku na jižní břeh poloostrova, kde dříve stála 300

nepřátelská stráž, aby dával pozor na objeveni Sokola. Voják přicházel, patrné aby mi řekl, že loď již zahlédl. Smluvil jsem s kormidélnikem, že vypálím, jakmile bude na poloostrově vše v pořádku, dvě rány ze své hřmotné medvědi ručnice, na kteréž znamení popluje loď od jihu k severnímu břehu poloostrova a zakotví na některém tichém místě v zátoce mimo proud. Viděl jsem, že se Sokol přibližoval ke břehu, poháněn příznivým větrem a opatřený vzdulými plachtami. Jakmile se dostatečně přiblížil, vypálil jsem obě hlavně do vzduchu, načež se ozvala odpověď z paluby trojí zavoláni. Pak se obrátila loď zobanem na západ, aby obeplula dobyly poloostrov až k severnímu břehu. Zatím co loď plula naznačeným obloukem, kráčel jsem po souši od jihu k severu a došel jsem právě ke břehu, když loď zabočila do tichého chobotu, kde také již byla zakotvená rychlá Jumrukova jachtura, kterou dal, jak jsem již řekl, stavět proto, aby měl rychlé spojení mezi svou skrýší a ostrovem Aba. Poněvadž se tento plachetní člun hodil mému záměru, považoval Jsem jej za svou velmi vítanou kořist. Dříve než Sokol spustil kotvu, volal na mne kormidel- ník ze zádi, podařila-li se má válečná výprava proti Jum- rukovi. „Ano! Řekl bych, že ještě lépe, než jsme se domnívali," odpovídal jsem. „Především mi sem pošli Abu rekvik pod dobrou stráží!" Trvalo několik minut, a již ho vedli, toho pyšného a bo- hatého otrokáře. Vsedli s nim do člunu a když ho vyvedli na břeh, řekl jsem mu: „Projevil jsi toužebné přání poznat zdejší el Michbaja. Tvým vddcem zde měl být Hubar. Nebyl schopný toho úkolu a proto jsem nastoupil na jeho místo. V mém bez- pečném průvodu uvidíš nejen les a seribu, nýbrž i Jum- ruka el Murabit, který tě již velmi toužebné očekává. Čekal dost dlouho." „Alláh rinalek - Alláh tě zatraťl" mumlal mezi zuby a vykřikl bolestí, protože ho postavili na chodidla. Tvářil jsem se, Jakobych nic nezaslechl a dal Jsem ho nést do seriby. Jakmile tam byl, velel jsem, aby ho nesli do chaty Jumrukovy, jenž seděl uvnitř s beri Nilem o sa- motě a podíval se na nás zasmušile. 301

„Přivádím ti milého přítele, aby ti nebylo smutno, ó, Jumruku el Murabit," oslovil jsem ho. „Nazývá se Abu rekvik a je neobyčejně nadšený,*že tě může pozdravit pod mou přátelskou ochranou. Považuje za zvláštní štěstí - -" Vazba mu bránila vyskočit; pokusil se o to sice, avšak zavrávoral a usedl těžce na zem. Za to si ulehčil zloře- čením: „Tys pes ze psa, který se ničemu nenaučil, než cenit chrup a chňapat po lidech! Kéž by dopustil Alláh, aby- chom ti mohli zub za zubem kladivy vyrážet!" Za tu urážku ho ben Nil rázně udeřil do tváře, načež spílající otrokář hned zmoudřel a již ani slova nepromluvil. Mluvit stříbro, mlčet zlato - znal to patrné. Pokračoval jsem s klidem: „Chtěl jsem vás mít pohromadě, abych vám řekl, jak s vámi zamýšlím naložit. Jste mými nepřáteli a mohl bych vám podle zde vládnoucích, vámi uznaných, a vámi prováděných zákonů vzít život; veškeré lidstvo a zvláště lidskost by mně byla za to povinna díkem. Poněvadž jsem však křesťan, jsem povinen vám odpustit vše, co se mi na vás nelíbí, ale pokud jde o mou osobu, nesmíte věřit, že by mně bylo dovolené chránit vás před zákonitým po- trestáním; jsem naopak nucený vydat vás kázni zákona. Zástupcem světské, vlastně egyptské spravedlnosti je zde reis eflfendina, jemuž propadáte a přijměte tedy na vě- domí, že vás jemu vydám." „Nečiň tak, effendi!" vpadl Abu rekvik rychle. „Dal by nás hned usmrtit, jako Ibn Asla. Sud' nás raději sám, podle zákonů křesťanství!" „Hleďme!" usmál jsem

se. „Dáváš rychle přednost zá- konům křesťanským před zákony islámu, jakmile ti doléhá na oříšek. Kdybys byl upřímně spoléhal na mé milo- srdenství, nebyl bys ještě před malou chvílí vzýval Alláha, aby mne zatratil. Co ti ostatně může prospět milost a milosrdenství proklatcovo? Jestliže se dožebrává milosti člověk, který se podle tvých slov řítí do propasti Alláhovy kletby, jak hluboko a oč hlouběji klesáš sám?" „Tvá duše je už tak zuhelnatělá," vykřikl na mne, „že ji ďáblové víc začernlt nemohou! Vydáš-li nás však reisovi effendiná a budeme-li jím zbaveni života, bude Alláh po- žadovat v den soudu naše duše na tobě, nikoli na něm!" 302

„Poukáži pak zcela klidně na džehenu, odkud si Alláh vaše duše vyžádá na šejtanech, jejichž majetkem se za vaše zločiny dávno již staly. Reis effendina vás bude soudit po rozumu svého vážného přísloví -: běda tomu, kdo ubližuje! Nemůže vám, bohužel, splatit ani tisícinou bolesti, které vaše ruce napáchaly, avšak něco učinit může a toho jistě neopomine, totiž učinit vás navždy neškodnými, jako se děje jedovatým hadům." „Považ, efTendi, čeho se dopouštíš! Jsi přece člověk, a my jsme lidmi, které nelze drtit podpatkem jako hady." „Nebyli snad také lidmi ti, které jste usmrcovali, nebo ti, jež jste do otroctví prodávali?" „Černoši jsou lidmi jen napolo. Nemají cit ani rozum." „Ano - tim se omlouváte, ačkoli je vám velmi dobře známé, že při tom nestydatě lžete. Jste již dávno přesvěd- čení, že černoši jsou lidmi jako vy a každý jiný člověk. Ale kdyby ta lež byla ve vás tak zakořeněná, že byste ji mohli považovat za pravdu, jsou snad el Homrové, které jsi chtěl prodat, také černoši? A není snad mezi otroky, kteří byli v této el Michbaja, více než třicet osob, kteří vůbec černoši nejsou, kteří jsou téže národnosti jako vy a zároveň horlivými přívrženci vašeho proroka? Já sám nečiním rozdíl v lidech, neboť si vážím stejně každého lidského tvora, nechť je bílý nebo černý, nechť je pohan, křesťan nebo moslim, avšak u reise effendina dopadne při rozsuzování těžce na váhu, že jste jednali s vyznavači své vlastní víry právě tak hanebně, jako s pohanskými černochy." „Právě proto říkám, abys nás soudil ty, effendi!" „Nepros! Kdybych mohl nebo chtěl vykonávat spravedl- nost, hůře by věru dopadl na vaši hlavu můj rozsudek, než jeho, neboť u mne rozhoduje velikost zločinu, nechť je vy- konáván kýmkoliv vůči komukoliv. A jak bych mohl soudit a odsoudit tebe, muže drzého čela, který mně chvíli klneš a za chvíli žádáš o smilování? Osud člověka spočívá v jeho vlastních rukou; vy jste svůj osud ponořili do proudů lidské krve a nemůže tedy jinak skončit život váš, než krvavě." „Je tvé rozhodnutí neodvratné a nezměnitelné?" „Ano." „Pak tedy zemřeš dřív, než my všichni, ty synu zvrhlosti!" 303

Abu rekvik pronesl toto své „proroctví" klidně, avšak současně vyskočil, což bylo možné, neboť jeho zkrvavělé nohy nebyly spoutané a zaťal prsty svých svázaných rukou do mého hrdla, aby mne zardousil. Ben Nil, poněkud otupělý ospalosti se rychle probral a vyskočil, aby mne chránil, avšak bylo to zbytečné, neboť jsem v příštím okamžiku udeřil vztekem soptícího útočníka pěstí pod bradu, takže zavrávoral a s hlavou- silně nachýlenou se střemhlav skácel. Mžikem mu klečel ben Nil na břiše a nejbližší asaker, nedbaje jeho ran, mu pevně svázal nohy. Nato jsem při- kázal asakeríím, kteří ho sem donesli, aby setrvali na stráži u obou otrokářů a poručil ben Nilovi, který celou noc probděl, aby se vyspal. Sám jsem se odebral do ná- dvoří, kde měla být za mého dozoru rozdělena kořist. Kořist! Jaké oživující slovo pro všecky vojácké uši od Patagonie až do Kamčatky, od Labradoru až do Tas- mánie, od Lisabonu až do Pekingu, a zvláště na březích Nilu, kde je snad jedinou vzpruhou lidského dychtění! Jak příjemné a blaživé slovo pro ty, kdož měli nároky na její účast v rozsáhlém nádvoří el Michbaja! A dvojnásob příjemné a blaživé, protože zde nebyl zástupce egyptské spravedlnosti, protože jsem zde byl já, který jsem rozho- doval o každém případě, komu co připadne! Věru! To slovo vzbudilo takový jásot a takovou zimnič- nou činnost, že jsem měl vskutku starost o udržení nut- ného pořádku a klidu. Po celou noc byly konány přípravy k tomuto dělení, po celou noc byly snášeny kořistné předměty, počítány a hromaděny za vzájemného dozoru, za vzájemné řevnivosti a vzájemného hašteření, avšak vlastní rozdělování mělo začít teprve nyní. Bylo ovšem nutné vrozené lakotě a ziskuchtivosti zdejších lidiček stavět hráze. Ustanovil jsem, že podílníky kořisti budou nejen ti, kdož se zúčastnili dnešního noč- ního boje, nýbrž všichni, kdož tvořili posádku „Sokola" Včerejšího dne. Těmi tedy byli všichni reisovi asakerové v žoldu vládním od poručíka až po kuchtíka, pak ve Fa- šodě přibraní Takalové, dále na milost vzati asakerové Ibn Asla ze seriby Aliab a konečně má tělesná stráž, el Homrové. Kromě těchto jmenovaných byla ještě různá jiná 304

\

mužstva původně na lodi, ta však opustila palubu Již ve Fašodě. Ale za to zde byli ještě jednotlivci, kteří nesměli být zkráceni o podíl, protože nám na výpravě pomáhali ze všech sil a k těm náleželi především Abu en Nil, ben Nil a nohatý Selím, „rozhazovač hnátů", který se hned přihlašoval a podíl největší, ačkoliv k dnešnímu zdaru nehnul ani prstem a vůbec byl všude spíš překážkou než pomůckou, takže jsem se mu vyhýbal, jak jsem jen mohl. Za všecky dřívější rozpaky a nesnáze, které na mne za celou dobu od chytání strašidel v Kahiře až k dobytí El Michbaja doléhaly, jsem vděčil jen jemu - dostatečný tedy důvod, abych ho ke svým dalším podnikům již nepouštěl. Ke své zvláštní radosti jsem zvěděl od několika osvo- bozených otroků, že k Jumrukově usedlosti náleží též hustým lesem obklíčená ohrada, v níž je přechováváno několik tuctů jízdních a nákladních velbloudů. Ta zvířata byla přivedená a zároveň s nimi byly též přivelečeny zásoby píce. Podělil jsem zvířaty Homry a Takaly, kteří tím, zcela v souhlasu s mým dřívějším slibem, obdrželi výbornou, dopravní příležitost do svých vzdálených rodných sídel. Rozumí se, že jsem se též postaral, aby tito lidé byli zásobeni dostatečně oděvem, zbraněmi a náboji; bylo zde všeho dost. Dělení samo mezi tolika lehce vznětlivými a řevnivými lidmi se neobešlo bez vášnivých výjevů, při nichž se hrozilo pěstí a tu a tam také šermovalo zbraní, na štěstí jen ve vzduchu. Byl jsem konečně nucen sám hrozit, kde nepomáhal důraz mého slova, a také jsem i proti nejzběsi- lejším podílníkům, kteří mým pokynům nechtěli rozu- mět, zakročil násilím, které se ovšem již neminulo žádoucím účinkem. Byla zde věru prapodivná čeládka, kterou tehdy nosil emirův Sokol - byl to div, že se vůbec krvavě neservala! Nejdříve při dělení přišli na řadu důstojníci, neboť od někud nutno přece začít a u vojska se začíná vždy „shora". Obdrželi „mezi čtyřma očima" z vlastnictví Jum- rukova tolik, že vesměs projevili svou spokojenost. Jaký byl proti tomu vládní žold? '. A rovněž beze svědků byli podělení Abu en nil, ben Nil a Selím. Považoval jsem je za své příslušníky a dopřál jim 306

přednost před vojáky, o čemž ovšem nikdo nemusil vědět. Také Jumruk mel doma, právě jako lid Omm Karn, jenže mnohem více, thibru, zlatého prášku, jehož znač-nější část připadla důstojníkům; zbytek jsem rozdělil mezi posledně jmenované. Selim dostal prášek ve slušné ceně několika tisíců piastrů, než přesto troubil nespokojeně hlučnými svými hlasivkami: „Proč nedostanu větší podíl effendi? Zapomněl jsi Již, co jsem pro tebe vykonal? Není snad jediné a výhradně mé neobyčejné udatnosti přiznat zásluhu, že jsme vykonali činy, nad nimiž lidstvo, jakmile se o nich dozví, bude obdi- vem žasnout? Chci se jen stručně zmínit, oč jsem si dobyl zásluhy, a začnu se strašidlem v Kairu, které jsem - -" „Neviděl, protože jsi byl zahalen v pokrývce," přerušil jsem ho. „A když jsi tak pěkně začal, můžeš hned přestat. Povím ti něco. Stálejší nám překážel, stálejší svolával neštěsti na naše hlavy a jestliže ti dávám tento thibr, pamatuj si, že jej dostáváš jen z útrpnosti a soucitu, ni- koliv za odměnu svých zásluh." Chtěl ještě něco namítat, avšak ben Nil se na něho vrhl a pohrozil mu, že ho z chatrče vyžene. Poddůstojníci dostali pětinásobný podíl prostého Vojáka a přece na konci dělení prohlašovali všichni asa-kerové, že nikdy nebyly podíly za celou dobu jejich služby tak značné a cenné jako dnes. A otroci? Nuže rozumí se, že jsem se o ně postaral, jak bylo možné. Vojáci s tím nebyli srozuměni, avšak nezbývalo jim než se podrobit. A ten, který by jistě činil nárok nejméně na celou třetinu kořisti, kdyby byl přítomen, totiž reis effendina? Nezmínil jsem se o něm po celou dobu dělení a jeho podřízení se střežili připarnatovat mně ho. Podle mého náhledu neměl právo požadovat něco z kořisti a kdyby přece uplatňoval nějaké nároky po mém odchodu, mohlo mně to být lhostejné. Jakmile každý shrábl svůj díl, umlkla hašteřivost a nastal Jásot. Byl jsem veleben tenorem i basem, avšak zároveň jsem byl též nucen všeobecné radosti pustit zpá- teční páru prohlášením, že nastává chvíle našeho loučení. Nikdo tomu nechtěl uvěřit a bylo třeba vykládat dlouze i široce, než dobří lidé pochopili, že by pro mne nebylo 307

slastí, kdybych se znovu s retsem efiendina na palubě jeho vládního Sokola setkal. Jeho pomsty jsem se neobá- val, avšak po dnešním úspěchu nějaké spolužití s tímto závislým důstojníkem bylo pro mne nemožné. Jumrukovu jachturu jsem určil pro sebe k plavbě do Chartumi^ a šel jsem k řece s lidmi, kteří mne měli pro- vázet, totiž s Abu en Nilem, ben Nilem, Selimem, Hafidem Sicharem a Sáli ben Akvilem, abych lodici připravil k plavbě. Dorazivše tam, podrobili jsme jachturu důkladné prohlídce. V nejlepším zaměstnání ke mně přišel člověk, který se s nárni dlouho plavil na Sokolu a jeho palubu jen proto opustil, aby se také

trochu porozhlédl po el Michbaja. Byl to jeden z nemnohých, kteří byli z podílnictví na kořisti úplně vyloučeni, totiž tlustý Murad Nas- sir, Turčín. Provázel nás od Wagundy na všech cestách i zpět a ne- opustil Sokola ani ve Fašodé, obávaje se právě jako já, malarické nákazy. Zprvu vystupoval proti němu reis effeňdina se zřejmou nedůvěrou, avšak Turek se z toho uměl vykličkovat a uměl též znenáhla zjednat pro sebe příznivější reisovo smýšlení. A ku podivu! Čím víc jevil pro něho reis přátelský zájem, tím víc se oddaloval ode mne. Toto a také všeliké jiné pozorování vzbuzovalo ve mně jakési neurčité domnění, že dřívější shoda mezi mnou a reisem nikoliv jen pro jeho žárlivost, nýbrž že spíše tajnou záškodnickou prací Murada Nassira byla postupně zničena. Turek sám hovoříval se mnou jen v případech naprosto nevyhnutelných. Zajisté pociťoval a živil ke mně hlubokou zášf, neboť podle jeho názorů jsem zavinil, že jeho krásné záměry naprosto ztroskotaly, takže mu nezbylo než s nepořízenou se vrátit i s neprovdanou dosud sestřičkou Letafou, Kumrou, čí jak se ještě jmenovala, domů. A teď pojednou přišel a žádal mne, abych ho vzal na jachturu se všemi pěti ženami, totiž sestrou a jejím haré- mem, jemuž padaly vlasy do pilafu! Divil jsem se velice. „Jakže a proč mám děkovat blahodějnému kismetu, že na mrie útočíš tak neočekávanou a milou žádostí'?" tázal jsem se ho. „Reis effendina by byl přece velmi nešťastný, až by poznal, že jsi ho opustil." 308

„Nevěř tomu, eflendi, nevěr!" ubezpečoval mne horlivé. „Jsi mně milejší než on." „Od které doby?" „Odjakživa." „Mhm! Těší mne to nadmíru, ale nelži! Znám tě skrz naskrz a vím, zač ti mohu děkovat. A také již jsem uhodl tvé nynější důvody, aniž je třeba se o-nich zmiňovat." „Není žádný jiný důvod, než přátelství, které k tobě pociťuji, effendi!" „Nenamaluješ mně straku na vrbu. Povím ti tedy sám, proč si přeješ plavit se se mnou. Především tě o to prosila Kumra, tvá dobrá sestra, která dobře ví, že by u mne byla bezpečnější a svobodnější, než na Sokolu, kde ji donucuje spousta vojáků přímo k žalářnímu životu. Ale hlavní tvůj důvod má podklad v tvém nynějším strachu před reisem eflfendina." „Strach? Byl mně přece vždy příznivě a přátelsky nak- loněný. Proč bych se ho měl nyní obávat? Neublížil jsem mu. Co jsem mu udělal?" l i „Ty nic, ale já! Na tom však neseš vinu sám, jak zajisté dobře víš. A vystoupí-li u ostrova Talak chadra na palu- bu lodi, zajisté bude v náladě tak růžové, že bych radil komukoliv, aby se mu vyhnul na několik honů. Proto asi tvé srdce překypuje přáním, plavit se se mnou na nepo- hodlné bárce." „Nikoliv, eflendi! Z čistého přátelství bych chtěl u tebe setrvat." „Vskutku? A to přátelství je tak veliké, že chceš se mnou sdílet také všechna má nebezpečná dobrodružství?" „Ano - ano!" pravil sklesle. „Dobrá! Tvému přání tedy bude vyhověno. Dojdi pro sestřin harém, avšak pospěš si, neboť za hodinu napneme plachty." A při těchto slovech jsem se na něho ironicky usmíval. Turecek upadl ve zřejmé rozpaky, kroutil se, polykal sliny, lapal po vzduchu a konečně vyhrkl: „A jaké -jaké - vlastně dobrodružství - máš na mysli?" „Nu, žádné zvláštní, ale také nikoliv obyčejné, protože se budeme plavit ustavičně podél rozevřené tlamy nenávisti. Svatý muž z ostrova Aba roztahuje již dávno svá kle- 309

peta, aby mne přiskřípl. Tento člun náleží Jumrukovi el Murabit, jeho svaté pěsti, a svatý muž jej tedy zná a zajisté jej tak snadno po Nilu nepropusti. V celé této krajině je řeka střežená jeho hlídkami, kterým je nařízeno slídit po mé maličkosti a tím právě vzrůstají pro tento člun mnohá nebezpečí, s nimiž si velká loď, jako je Sokol nemusí dělat starosti. Ovšem tak nepatrné loďce, jakou je tato jachtura, stále něco hrozí a je třeba setrvat ve válečné pohotovosti a bít se se všemi šejtany. Tvé přátelství ke mně se ovšem nebude na takové maličkosti ohlížet - -" „Nebude, jistě nebude, effendi! Jsem odhodlaný pod- stoupit s tebou vše a všeho se zúčastnit s nožem v zubech a ručnicí v ruce. Prosím tě tedy o dovolení, abych mohl o tvém rozhodnutí pohovořit se svou sestrou." Kvapil na loď a - dodnes vyčkávám na jeho navrátí Oh, Murade Nassire, bratře dvou líbezných sestřiček, z nichž jedna by mne málem oblažovala rajskými slastmi své lásky, jak mne bolí tvůj odchod a ztráta! Již za hodinu napnout pláchly, bylo ovšem pouhým básnickým rčením; tak rychle jsem se nemohl vypravit, neboť dříve jsem nehodlal el Michbaja opustit, dokud ne- budou Homrové a Takalové v úplném bezpečí před rei- sem effendina. Bylo nutné přepravit velbloudy s cestovními zásobami na druhý břeh, k čemuž jsem nehodlal trmácet ubohou loď, která velbloudy zle trpěla. Ostatně naložení i vylodění nemotorných čtvernožců působilo také obtíže a bylo jejich kotníkům a kolenům nebezpečné. Dal jsem tedy stavět několik velkých pltí, které Sokol mohl vzít pohodlně do vleku a poněvadž zde bylo dost ob- ratných paží a dlaní - i zajatí otrokáři byli nucení pomáhat - dařilo se dílo rychle. Pltě byly dohotovené, velbloudi na ně dopraveni a pak došlo k loučení, které ovšem zabralo mnoho času. Zkrátil jsem mně věnovaný

díl toho loučení tím, že jsem vzal před přívalem díků nohy na ramena a teprve pak jsem se vrátil ke břehu, když byly vory s velbloudy, Takaly a Homry vlečené téměř středem veletoku. Kynuli na mne, výskali, vyhazovali turbany i zbraně do povětří - - - a zdraví dorazili do svých domovů! Přistanuvše na protějším břehu, mohli se tito svobo- 310

dou a bohatou kořistí obšťastněni lidé pustit přímo na západ, aby po karavanní cestě, táhnoucí se od Abu Hable někam do nekonečna, cestovali až ke svým stanům. Zatím byla zásobena lodice a pak mně již nepřekáželo nic opustit nevlídný poloostrov. Shromáždil jsem důstoj- níky a posádku, chtěl jsem k nim promluvit naposled a udělit jim potřebné pokyny. Měli dopravit na loď zajaté otrokáře i osvobozené otroky a plavit se především k os- trovu Talak chádra a tam vyčkat, až připluje člun reise effendina. Pro jeho čtyři veslaře byly kořistné podíly uschované u poručíka. Co reis effendina poručí a stanoví, a kdy a jak do Char- tumu přibude, mně sice nebylo zrovna lhostejné, avšak mohlo směle být. Že by mne dal stíhat, jsem nemyslel. Vojáci by ho snad ani neposlechli. O rozloučení se zmíním stručně. Že nebylo snadné ani z mé ani z jejich strany, lze si pomyslit; srostli jsme takřka za dlouhou dobu obtížných plaveb a vnitrozemských pochodů ve stálých nebezpečných dobrodružstvích. „S tebou, effendi, odchází naše radost ze života," ho- vořil strarý onbaši, jenž mně byl vždy oddán. „Bez tebe již nebude chuť k dalšímu plahočení za kořistí. Jakmile přistaneme v Chartumu, odepnu tuto starou šavli a složím ji k nohám reisovým. Alláh buď s tebou a tvými přáteli tak dlouho, dokud tě ve své paměti zachováme." A starý chlap se trochu zachvěl a poodešel, drbaje si osmahlé čelo nějak podezřele od shora až k vousům. Ba věru, ze všech těchto lidí byl zde jen jediný, který mně nechtěl na rozloučenou stisknout ruku a tím mužem byl Aziz, „miláček a pravá ruka" reise effendina, zasmušilý kurbadži, který uměl tak výtečně číst myšlenky z čela svého velitele a vyjadřovat je určitým počtem švihů svého neúprosného biče. Podával jsem mu také ruku, jako druhým, avšak přiš il ných svých povinností dbalý kurbadži ustoupil o krok, zavrtěl hlavou a pohlédnuv na mne s trpkou výčitkou, pravil zhluboka: „Neočekávej ode mne, effendi, že ti stisknu ruku. Miluji svého pána a jsem mu věrně oddán; urazil jsi ho a zarmoutil. Nechci o tobě vědět." 311

Tedy přece jeden charakter v celém Egypte, neoch- vějný a poctivý! Toho chlapíka měli utlouct na prášek a pilně užívat, aby věděli, co je povinnost. „Ctím tvou věrnost," pravil jsem, „ona tě však neoprav- ňuje, abys mne nenáviděl. Pociťuje-li tvůj pán ve svém srdci urážku, sám ji zavinil, nikoliv já. Vyřiď mu můj poslední pozdrav a pověz mu, že jsem se s ním neloučil v nepřátelství.'' Myslím, že jsem chytřeji jednat nemohl. Byli jsme doprovázeni až ke břehu, vstoupili Jsme do jachtury a odrazili od břehu. Teskno nám bylo všem a zvláště mně. Mé loučení s palubou Sokola mohlo být zcela jiné. Miloval jsem reise effendina upřímně, ale ne- mohl jsem za jeho i svou povahu. Dlouho, velmi dlouho jsme seděli v lodici mlčky - ani Selím nežvanil a všecky hmaty .a pohyby byly prováděné němě. Za námi na jihu zůstal krátký sice, avšak událostmi bohatý díl mého života - - Veslovali jsme podél Man- garach a přistáli pak ke břehu, abychom za denního světla neobjížděli ostrov Aba. Jak rád bych tam přistál, abych si tajné prohlédl „sva- tyni" fakira el fukara, který se stal zatím tak slavným a mocným mužem. Ale bylo by to znamenalo svévolně se vrhat pro pouhé ukojení zvědavosti do zbytečného nebez- pečí. Nechal jsem toho raději. Počkali jsme, odpočívajíce, až na řeku ulehl večerní soumrak, načež jsme vyrazili s plachtami spuštěnými. Při pouhé záři hvězd jsme minuli ostrov a napjali pak plachty za svitu měsíce a za příznivého jižního větru, abychom vyzkoušeli zdatnost a rychlost ukořistěného plavidla. Mohli jsme s ním být zcela spokojeni a také jsme byli, přesvědčivše se, že by nás reis effendina, i kdyby Ještě toho dne, palubu Sokola dosáhl, nedohonil před přísta- vem chartumským. Lodička po vlnách Nilu přímo letěla. O naší plavbě po proudu možno říct jen snad to, že se až do Chartumu osvědčilo pravdivým mé proroctví, které jsem hlásal reisovi effendina, že totiž budu v Chartumu a také v el Kahiře dřív než on. Za časného rána jsme se proplížili mezi četnými bár- kami, pramicemi, čluny i nákladními koráby a přistáli 312

u dlouhé náplavky chartumské. Loudaje se po mole, zašel jsem do blízkého, právě otevřeného misionářského kos- telíka, abych vzdal chválu Tomu, komu čest a. chvála za naši záchranu z nebezpečí náležela. A Sáli mne provázel, klekl vedle mne a když jsme kostelík opouštěli, pravil: „V této čtvrthodině jsem se rozloučil s islámem navždy. Až se vrátím do své otčiny a seženu peníze, půjdu do křesťanské medresy, abych se stal kazatelem boží lásky, jako jsem kdysi býval učitelem Muhamádovy víry." Budiž mně nyní již prominut popis Chartumu, tohoto

afrického zajímavého města; končící již stránky tohoto svazku by naň nestačily. Nejdůležitějším naším zaměst náním bylo vyhledání kupce Barjada el Amin, který spo lečně s Ibn Aslem Hafida Sichara oloupil o peníze a pro dal do otroctví. Jeho dům byl poblíž hokumdarja. i! l Dům byl obydlený, avšak hledaného jsme tam nenašli. § Na naši otázku nám bylo sděleno, že byl Alláhem velmi těžce navštíven; prý el hava, morový vzduch zničil celou jeho rodinu do posledního člena; on sám jediný přetrpěl a přečkal nákazu a pak ho uchvátil zármutek a zádumči- vost. Samotu vyhledávaje, byl stále zamlklejší, vždy řid čeji se objevoval ve městě a posléze zmizel docela. Lidé se domnívali, že si sám ukrátil život. Avšak kam se podělo jeho jmění, nám povědět nemohl nikdo a to přece byla divná věc, neboť jmění nemůže zmizet tak snadno jako člověk. Hafid Sichar, člověk otužilý a rázný, pohodil rukama, jako by něco od sebe odhazoval a pronesl skoro vesele: „Šejtan vezmi zlato i mamon! Alláh nechtěl, aby mě bylo vrácené a umím se již bez něho obejít. Mám svobodu - a ta Je cennější nad všecky poklady světa. Budiž chválen a veleben Alláh, že mě dovolil po dlouhé době a těžké práci v temnotách dýchat zase svěží vzduch a žít v paprscích zářivého slunce!" Těšilo mne velice Jeho smíření s osudem a dal jsem mu najevo, že smýšlím jako on, avšak v duchu jsem byl jiného úsudku a pátral jsem bez jeho vědomí horlivě dál, maje za to, že přece někde lze Barjada el Amin nalézt. Peníze nepatřily sice mně, avšak 150.000 piastrů s úroky ''l a s úroky z úroků nenechal přece nikdo jen tak zhola ji ležet na ulici. l

Kampak mohlo u všech všudy celé velké jmění zmi- zelého obchodníka zmizet? Okraden přece nebyl a také nikdo nic neslyšel o nějakém jeho finančním úpadku. V celém Chartumu nebyl obchodník, u něhož 'mohl na neurčito tak značný obnos uložit a měl tedy své jmění u sebe, když odcestoval. Za tohoto marného a stále marného pátrání uplynul celý týden. Mojí průvodci, toužíce již po otčině, se v Char- tumu nechtěli déle zdržovat. Bylo rozhodnuto, že poplu- jeme dále. Nikomu z nás se nechtělo podniknout krkolomnou a zdlouhavou pouť bajudskou stepí. Měli jsme přece rychlý a pohodlný člun, o který se s námi dosud nikdo nepřel a proto jsme zvolili vodní cestu, třeba byla pod- statné delší. Ale čemu Jsem se nadmíru divil - reis effendina se do té chvíle neobjevil. Podle mého výpočtu mohl přistát v Chartumu nejdéle za dva dny po nás. Přihodilo se mu snad něco? Navštěvoval jsem přístav velmi pilně, abych spatřil štíhlou vládní dahabiji, ale nespatřil jsem nic. Pqněvadž k odplutí zbýval již jen jediný den, vydal jsem se, abych nakoupil potraviny do obilního vládního skladiště a vyřídiv a zaplativ, co bylo třeba, vyšel jsem opět a kráčel podél sousedního sarava, paláce generálního guvernéra, budovy stavěné z cihel, jakých bylo málo v celém městě, neboť městské domy byly většinou jen z hlíny. V tom kdosi spěšně vyrazil z vrat, takže jsme se srazili; byl to - reis effendina! Ustoupil, jako by se chtěl omlouvat, avšak poznav mne, místo omluvy sáhl rukou po šavli. Stáli jsme ně- kolik okamžiků proti sobě, pohlížeje si navzájem do očí; pak vztáhl reis ruku nazpět, pokrčil opovržlivě rameny a přidav ještě týž posunek své tváři, pravil s nuceným klidem: „Jsi pro mne hava, nic než el hava ér raik - vzduch, průhledný vzduch!" Jeho slova i posunky byly tak potupné, že jsem se mocně musil namáhat, abych mu odpověděl klidným úsměvem. Tím, že jsem pro něho nebyl na světě, se vlastně sám přiznal ke své porážce. Kdyby měl jen špetku naděje na ú-spěch, byl by mne jistě dal zatknout, vyšetřovat a soudit. 314

Po mém úsměvu se rychle obrátil a šel po svém. Kdo by nepochopil jeho jednáni a chování - já sám jsem je chápal zcela. Zašel jsem rovnou cestou k přístavu a rozhlížel se po Sokolu, avšak opět jsem jej nespatřil. Teprve příštího jitra, krátce před odjezdem jsem se dozvěděl, že loď reise effendina kotví již plné dva dny vysoko nad přístavem za předhořím proti Omm Derman, na tak zvaném šedra Ma- hobe a že reis nikomu z celé posádky nedovolil odchod z paluby. Vojáci si vzali tudíž povolení sami; rozutekli se mu snad všichni, kromě tří důstojníků, v noci, sebravše svůj majetek. Škoda! Nespatřil jsem ani jediného asakera a nemohl jsem se ani zaradovat ze shledání s drahým svým přítelem Muradem Nassirem a jeho něžnou Hrdličkou. Chvátali jsme. Jen k vůli souvislosti chci zde ještě podotknout, že jsem se s reisem effendina později setkal, dokonce několikrát. Nejmenuje se však již Achmed el Insaf, nýbrž zcela a naprosto jinak - a dávno již není reisem effendina, protože byl jmenován velmi vznešeným a dost vlivuplným úředníkem, což mne nenutí, abych se vůči němu ostýchal. Viděl mne také, ale jak se zdálo, setrval jsem pro něho průhledným vzduchem, třeba i ten výrok později v Kahiře nebyl opakován s tak výraznou argumentaci, která je některým lidem nezbytná a nepostradatelná pro správné další zažívání. A protože mé knihy, zatím v nedovoleném překladu do francouzštiny, také v el Kahiře jsou čtené, je velmi snadné, že někdejšímu reisovi effendina, který prý nyní dobře

francouzsky čte, právě tato kniha se dostane do rukou. Nebude-li knihu rovněž považovat za část plynového obalu, jenž obklopuje naši zeměkouli, nýbrž bude-li mít tolik milosti, aby se probíral jejími listy, nechť zde nalezne zdvořilou poznámku, že ho průhledný vzduch pěkně pozdravuje. Dále! Po dlouhé, celkem šťastné plavbě přistála naše jachtu-ra konečné u maabdašského břehu. Dotazovali jsme se po ben Wasakovi, průvodci cizinců. Bylo nám řečeno, že zde dosud bydlí, avšak nezaměstnává se již prováděním cizinců v jeskyni mumiových krokodýlů, ježto prý náram- 315

ně zbohatl. Byl by již dávno přesídlil do Kahiry, kdyby zde nečekal na návrat jakéhosi Franka, nevěřícího, jehož vyslal do1 Chartumu, aby tam pátral po jeho zmizelém bratrovi. - „Zbohatl," pomyslel jsem si, „nedovoleným a stíhaným brakováním hrobů, podloudnictvím mumiemí." Kdyby snad toto místo četl některý egyptský úředník a vypravil se rychle jako blesk do Maabdachu, aby ben Wasaka zatkl, dovoluji si mu oznámit, že ho tam nenalezne, neboť ben Wasak tam dávno už nebydlí. A já, protože nejsem ani ve vzestupném ani v sestupném pokrevenství se staroegyptskými mumiemi, jsem byl z pouhé lhostejnosti tak nesvědomitý, že jsem mu ve své knize propůjčil zcela jiné jméno. Ostatně podávám již zde dodatečné pravdivou zprávu, že mne vlastně má domněnka o zbohatnuli podloudnict- vím klamala. Prosím tedy, nechtě milého ben Wasaka utíkat. Z opatrnosti jsem mu tehdy chtěl prozatím příchod bratrův zatajit; chtěl jsem ho dříve připravit a proto jsem se k.němu vypravil sám. Poznal mne hned, byl by mne málem objal a již svolával kde koho, aby mne poctil hos- tinou, což jsem zdvořile odmítl. Jen v tom jsem mu vyhověl, že mu budu vyprávět. Než jsem však začal, řekl jsem, co jsem právě o něm slyšel. „Ano, jsem boháč, velký boháč," potvrzoval usmívaje se. „A víš, jak se to přihodilo? Velice se podiviš!" „Nuže, kdo tě obohatil?" „Barjad el Amin." „Mašallah! On?" „Ano. Avšak hořím zvědavostí, abych se dozvěděl, co jsi se dopátral o mém bratrovi. Proto ti chci jen v krátkosti říct, že ho Barjad el Amin vydal v ruce nepěkně pro- slulého Ibn Asla. Okradli ho společně a zavlekli někam do neznámých končin, z nabytých peněz založili otro- kářský obchod, jímž získali mnoho peněz. Za to však za- sáhla Barjada el Amin trestající ruka Alláhova, neboť jeho ženu a všecky jeho děti zachvátila cholera. Bolest nad tou ztrátou mu vnikla do duše hluboko, takže pojal pevný úmysl, svůj zločin smířit pokáním. Veškerý svůj statek a vše, co mu Ibn Asi ponechal v rukou, proměnil na 316

peníze, odešel z Chartumu, přišel ke mně a celé jmění mně dal za náhradu. Seděli jsme dole u břehu řeky, kde ml vše vypravoval. Pak odešel, aniž se dal zdržet. Druhého dne byl nalezen mrtvý ve vodě, utopil se. Alláh buď milostiv jeho duši! Kéž by si všecky peníze ponechal a mně za to pověděl, kam byl zavlečen můj bratr." „To nemohl učinit?" „Nemohl. Ibn Asi k němu nebyl tak upřímný, aby mu to prozradil." „Nuže! To té nesmí zarmucovat, protože jsem pátral a také nalezl." „Ibn Asla nebo mého bratra?" „Oba." Vyskočil a zaútočil na mne spěšně dotazy tak důrazně, že jsem se nemohl déle vytáčet. Pověděl jsem mu, kde na něho Hafid Sichar čeká a ben Wasak se vyřítil ihned z domu. Zůstal jsem zatím pod jeho střechou, abych jim v radostném shledání nepřekážel. V Maabdachu jsme prožili dva krásné, šťastné dny. Když jsem se s oběma bratry loučil, měl Jsem v náručí celý balík egyptských starožitností. Abu en Nil, ben Nil a též Selim obdrželi obnos, který mně tehdy ben Wasak poukázal za Chartum k výplatě a také Sáli ben Akvil byl obdarován oběma bratry jako milý přítel. Abu en Nil a jeho statečný vnuk se vlastně chtěli přímo z Maabdachu odebrat do Gubatoru ke své rodině, majíce tam odtud nejblíž, ale nechtělo se jim po tak krátké plavbě ještě se se mnou rozloučit; rozhodli se doprovodit mne až do Kahiry, kam Jsme také vskutku dorazili dřív, zcela podle mého proroctví, než reis effendina. V Kahiře se od nás nejdříve odloučil neblahý Selim. Založil si ze získaných peněz dikkahn, lazebnu, kde spolu s čištěním nehtů, uší a nosů, holením a stříháním mohl svým ubohým navštěvovatelům v poušti i stepi, které podstoupil odvážně a hrdinsky sám a sám, kdežto řada jiných lidí byla při nich pouhými bázlivými diváky. Pokud Jsem ještě ve městě pobyl, byl jsem též jeho návštěvníkem, prvním a jediným, to znamená totiž, že jsem se u něho holil poprvé a naposled. Posluchačů měl stále dost, avšak nikdo z nich neměl tolik heroického sebezapření, aby se odvážil svěřit svou bradu jeho nůž- 317

kam a břitvě, nehodlaje bídně vykrvácet za hlaholu Seli- mova troubení. Pak jsem prodal jachturu. Peníze za ni jsem odevzdal Sáli ben Akvilovi, který neměl na cestu do Kurdistariu ani para. Po čtrnáctidenním pobytu se pak se mnou loučili děd a vnuk, Abu en Nil a ben Nil. Co o tom mám říct? Cit člověka nelze vtlačit inkoustem do papíru. Loučí-li se přátelé, říkají si „na shledanou!" - A shledal

jsem se s nimi oběma opět, s dědem krátce před jeho smrtí - a s vnukem na jeho pravém živlu, na vodách Nilu. Z mých vlídných čtenářů, kteří by snad starou zemi faraónů navštívili a při tom cestovali do horního Egypta, snad se naleznou někteří, jimž nezáleží na lovu a mají času dost, aby se zřekli jízdy železnicí nebo plavby parní- kem a dali přednost delší, avšak zajímavější plavbě po Nilu plachetní lodí. Těm doporučuji, aby se ptali v Bu- laku, kahirského přístavu, na dahabiji Baráka el Faal - Požehnání dobrotivosti. Najdou pěknou a čistou lodici, jejíž reis přibírá na palubu ochotně a levně cestující. A*poví-li mu poutník, že četl spisy Kára ben Nemsi, řekne mu reis, že se nazývá ben Nil a že dal jméno své lodi Baráka el Faal proto, -poněvadž peníze k zakoupení plavidla získal přízni svého přítele. Je znamenitý vypra- věč, takže plavba až k prvému šelalu, tj. kataraktu, uplyne posluchači téměř letem, ačkoliv dahabije není parník. A Sáli ben Akvil? Šel jsem s ním tehdy z Alexandrie do Jerusalema, abych mu ukázal svatá místa křesťanství. Pak jsme se rozešli. Sáli cestoval přes Damašek do své kurdské vlasti a já přes Cařihrad, Balkán a země podu- najské do vlasti. Často jsme si od té doby dopisovali a také jsme se někdy viděli. Bude-li se mne kdo ptát, zdali Sáli dostál svému slibu a stal se kazatelem lásky, odpovím mu: „Ano, dostál slibu, třebaže s nesmírnými obtížemi, neboť musil dlouho bojovat s příbuznými a celým svým kmenem, u něhož také platí rčení: nemo in patria propheta. Stál jsem při tom po jeho boku a bojoval jsem za něho nejen slovy, nýbrž i činy. Snad právě tam se odehrálo nejzajímavější období mého bludného života, jež mi doká- zalo pravdu slov svatého Pavla: 318

„Lidskými či andělskými jazyky kdybych mluvil a lásky nernél, ničím bych nebyl, než kovem zvučícím -" O Sáli ben Akvilovi budu ještě vyprávět ve své knize „Marah Durimeh". Doba románu tj. jeho konec spadá asi do roku 1879-1880, tedy těsné před povstání Mahdiho, které začalo r. 1881. Román Karla Maye „Karavana otroků" jediný, v němž se autor vrátil do jevišť těchto dobrodružství, mu předchází časově o několik let, avšak zachycuje rovněž období fašodského mudira „Otce pěti set", jenž v něm, v románovém ovšem pojetí, taktéž vystupuje.

\

Karel May

POSLEDNÍ OTROCI ROMÁN Z CYKLU V ZEMI MAHDÍHO DÍL ČTVRTÝ

Ilustroval Jan HORA

GÁBI 1993, ČESKÝ TĚŠÍN

© Illustratlon Jan Hora © Illustratlon potah Adam G laje Vydalo GÁBI, Okružní 1/15, Český Těšín Vytiskty Brněnské papírny, s. p., závod Český Těšín Výhradní prodej zajišťuje PEMIC, distribuce, Drážní uhce 372, 719 00 Ostrava-Kunčice, tel. 069/282 334, fax: 069/282 187 Doporučená cena včetně DPH 59 Kč ISBN 80-85767-19-8